

წლიური ანგარიში

ბაქეთის დახვინა და სოფლის
მეურნეობის სამინისტრო

2023

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ანგარიში 2023

სარჩევი

სოფლის განვითარების სააგენტო	4
ღვინის ეროვნული სააგენტო	80
სურსათის ეროვნული სააგენტო	112
სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია	120
გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი	138
სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო -კვლევითი ცენტრი	152
მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო	168
საქართველოს მელიორაცია	176
გარემოს ეროვნული სააგენტო	184
დაცული ტერიტორიების სააგენტო	192
ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო	208
ეროვნული სატყეო სააგენტო	212
გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი	218
ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო	226
გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	232

სოფლის
განვითარების
სააგენტო

სოფლის განვითარების სააგენტო შეიმუშავებს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ ინიცირებულ პროგრამებს/პროექტებს არა მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო დარგის ხელშეწყობისთვის, არამედ გარემოს დაცვისა და მთლიანად სოფლის განვითარების მიმართულებით.

სააგენტოს მისიაა საჭირო რესურსების ყველაზე ეფექტურად და სწორად მიწოდებით, ფერმერთა და სოფლად მაცხოვრებელთა კეთილდღეობის ზრდის ხელშეწყობა.

2023 წელს სოფლის განვითარების სააგენტო ახორციელებდა შემდეგ პროგრამებს/პროექტებს

- შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტი
- გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტი
- სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“
- ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის სახელმწიფო პროგრამა „ქართული ჩაი“
- აგროდაზღვევის პროგრამა
- მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა
- მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა
- ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა
- საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა
- საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის
- მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა
- ტექნიკური დახმარების სახელმწიფო პროგრამა
- ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა
- არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამა
- თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა
- 2023 წლის 2 და 17 სექტემბერს კახეთის რეგიონში სეტყვის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დახმარების მიზნით გასატარებელი ღონისძიებები
- სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერა
- ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციის პროგრამა
- ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი

შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი

პროექტი ხორციელდება 2013 წლიდან. მისი მიზანია, აგრომეწარმეებისთვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდის გზით, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი წარმოების, აგროპროდუქციის შენახვისა და რეალიზაციის ხელშეწყობა.

პროექტის ფარგლებში, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის მიმართულებით დასაქმებული ფერმერები და საწარმოები საფინანსო ინსტიტუტებისგან იღებენ შელავათიან აგროკრედიტს და აგროლიზინგს ძირითადი და საბრუნავი საშუალებებისთვის. 2023 წელს პროექტში შესული ცვლილებების თანახმად, ამოქმედდა საბრუნავი საშუალებების კომპონენტის 4 ქვეკომპონენტი - ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოები, ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოები, რომლებიც ყურძნის შექმნას მოახდენენ სპირტის წარმოების მიზნით, არასტანდარტული ვაშლის შემსყიდველი საწარმოები და ერთწლოვანი კულტურების დაფინანსების ქვეკომპონენტი. საბრუნავი საშუალებების კომპონენტს დაემატა თხილის პირველადი წარმოების დაფინანსების ქვეკომპონენტი. ასევე, პროექტს დაემატა სხვადასხვა სახის მიზნობრიობები.

კრედიტებს/ლიზინგებს გასცემენ პროექტში მონაწილე კომერციული ბანკები/საფინანსო ინსტიტუტები (12 ბანკი და 4 სალიზინგო ორგანიზაცია), ხოლო სააგენტო ახორციელებს სესხის/ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის/ლიზინგის საბლანოს თანადაფინანსებას. უნდა აღინიშნოს, რომ აგროსექტორით საბანკო/სალიზინგო სექტორის დაინტერესება პროექტის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიღწევაა, რაც სოფლის მეურნეობის განვითარებას უწყობს ხელს.

სახსნის მოცულობისა და მიზნობრიობის მიხედვით, საკროცენტო განაკვეთები შემდეგია:

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების და ხე-ტყის დამამზადებელი მექანიზაციისთვის

7,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 8%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ახალი მრავალწლოვანი კულტურების გაშენებისათვის

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 66 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი ძირითადი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი სასურსათო და ენერგო ეფექტური მრეწველობის დაფინანსებისთვის

1,500,000 ლარიდან 10,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 5%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 11 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგი

20,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 12%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 12 %-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგის კომპონენტის ქვეკომპონენტი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების და ხე-ტყის დამამზადებელი მექანიზაციისთვის

7,000 ლარიდან 1,500,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 12%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 9%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 48 თვის განმავლობაში.

შელავათიანი აგროლიზინგის კომპონენტის ქვეკომპონენტი სასურსათო და ენერგო ეფექტური მრეწველობის დაფინანსებისათვის

1,500,000 ლარიდან 10,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს რეფინანსირების განაკვეთს დამატებული 7%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 12%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოები

20,000 ლარიდან 10,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 16%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 12%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 15 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოები, რომლებიც ყურძნის შექმნას მოახდენენ სპირტის წარმოების მიზნით

20,000 ლარიდან 15,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 16%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 12%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 36 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი - ვაშლის შემსყიდველი საწარმოების დაფინანსებისათვის

500,000 ლარიდან 5,000,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 14%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 11%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 9 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი თხილის პირველადი წარმოების დაფინანსებისათვის

5,000 ლარიდან 100,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 9%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 12 თვის განმავლობაში.

აგროკრედიტი საბრუნავი საშუალებებისთვის კომპონენტის ქვეკომპონენტი ერთწლოვანი კულტურების დაფინანსებისათვის

10,000 ლარიდან 100,000 ლარის ჩათვლით არაუმეტეს 18%-ისა

სააგენტო ახორციელებს საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას წლიური 8%-ის ოდენობით, არაუმეტეს 12 თვის განმავლობაში.

გაცემული კრედიტები, თანადაფინანსება და ბენეფიციარები

ძირითადი სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები (2013-2023 წ.წ.)

მაჩვენებელი	2013 წ. მარტი - 2023 წ. დეკემბერი	2023 წ. იანვარი - 2023 წ. დეკემბერი
ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების მოცულობა (ლარი)	6,135,186,298	1,031,194,901
სააგენტოს თანადაფინანსების მოცულობა (ლარი)	929,525,052	209,468,368
ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	84,361	10,000
უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობა	46,097	9,034

გაცემული კრედიტის მოცულობა წლების მიხედვით (2013-2023 წ.წ.)

წელი	ბანკების მიერ გაცემული შეღავათიანი კრედიტი (ლარი)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
2013	249,609,891	4,143,845
2014	481,068,912	29,305,975
2015	318,214,075	53,012,638
2016	200,041,574	49,121,570
2017	313,432,028	48,895,162
2018	298,020,874	60,938,778
2019	468,321,660	70,308,267
2020	760,237,971	93,089,601
2021	980,685,598	133,589,130
2022	1,034,358,815	177,651,719
2023	1,031,194,901	209,468,368
სულ	6,135,186,298	929,525,052

საბრუნავი და ძირითადი საშუალებებისთვის გაცემული კრედიტები წლების მიხედვით (2013-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	სესხის თანხა (ლარი)	სესხების რაოდენობა
საბრუნავი საშუალებებისთვის	1,640,249,986	28,144
შერეული	62,470,310	11
ძირითადი საშუალებებისთვის	4,432,466,002	56,206
სულ	6,135,186,298	84,361

2013-2023 წლებში, სულ გაცემულია 6,069,454,771 ლარის ოდენობის 84,025 ერთეული სესხი და 65,731,527 ლარის ოდენობის 336 ლიზინგი.

საბრუნავი და ძირითადი საშუალებებისთვის გაცემული კრედიტები (2023 წ.)

მიზნობრიობა	სესხის თანხა (ლარი)	სესხების რაოდენობა
საბრუნავი საშუალებებისთვის	290,895,550	1,115
შერეული	11,794,500	3
ძირითადი საშუალებებისთვის	728,504,851	8,882
სულ	1,031,194,901	10,000

2023 წელს, სულ გაცემულია 1,020,766,453 ლარის ოდენობის 9,956 ერთეული სესხი და 10,428,448 ლარის ოდენობის 44 ლიზინგი.

გაცემული კრედიტები დარგების მიხედვით

სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2013-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტის მოცულობა (ლარი)	წილი ჯამურ კრედიტში (%)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ყურძნის შესყიდვა	650	858,936,325	14.00%	51,856,530
მებაღეობა	6,156	708,323,031	11.55%	119,433,802
მესაქონლეობა	17,542	654,963,858	10.68%	101,439,544
ღვინის წარმოება	1,282	463,188,577	7.55%	83,881,407
პროდუქციის შესანახი საწყოები	4,207	322,183,645	5.25%	43,169,800
მევენახეობა	4,328	308,557,383	5.03%	86,927,269
შერეული გადამამუშავებელი საწარმოები	265	261,017,301	4.25%	28,492,501
ტექნიკა	3,029	197,989,189	3.23%	28,012,175
მეფრინველეობა	2,059	189,046,312	3.08%	35,505,748
სხვა	44,843	2,170,980,677	35.39%	350,806,276
სულ	84,361	6,135,186,298	100.00%	929,525,052

სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტების რაოდენობა	ბანკების მიერ გაცემული კრედიტის მოცულობა (ლარი)	წილი ჯამურ კრედიტში (%)	კრედიტის პროცენტის სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
მებაღეობა	2,170	189,143,721	18.34%	43,974,833
ყურძნის შესყიდვა	78	116,625,277	11.31%	9,761,953
მესაქონლეობა	1,719	103,814,832	10.07%	20,246,813
პროდუქციის შესანახი საწყოები	1,387	101,752,123	9.87%	14,828,577
შერეული გადამამუშავებელი საწარმოები	46	90,552,999	8.78%	8,738,260
ღვინის წარმოება	361	84,127,002	8.16%	13,811,202
სასათბურე მეურნეობა	491	38,307,946	3.71%	5,097,187
ტექნიკა	440	37,995,515	3.68%	8,442,439
მეფრინველეობა	514	34,321,020	3.33%	6,786,649
სხვა	2,794	234,554,466	22.75%	77,780,455
სულ	10,000	1,031,194,901	100.00%	209,468,368

გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტი

პროექტის მიზანია საქართველოში ახალი გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების შექმნა.

პროექტი მოიცავს ორ კომპონენტს:

- გადამამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი (მათ შორის, ენერგოეფექტური ღუმელების საწარმოს თანადაფინანსება);
- შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი.

პროექტის ფარგლებში:

- სააგენტოს თანადაფინანსება - გადამამუშავებელი საწარმოების კომპონენტის ფარგლებში, პროექტის ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 40%, მაგრამ არაუმეტეს 500,000 ლარისა;
- სააგენტოს თანადაფინანსება - შემნახველი საწარმოების კომპონენტის ფარგლებში, პროექტის ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 30%, მაგრამ არაუმეტეს 350,000 ლარისა;
- შეღავათიანი კრედიტი/ლიზინგი - არაუმეტეს 1,500,000 ლარისა;
- ბენეფიციარის საკუთარი თანამონაწილეობა ან/და პროექტის დაფინანსების ალტერნატიული ფინანსური წყარო.

შენიშვნა: თანადაფინანსების სპეციალური პირობები ვრცელდება იმ პროექტებზე, რომლებიც განხორციელდება მაღალმთიანი დასახლებებისა და გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლების ნუსხით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე ან/და, რომელსაც განახორციელებს სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი. აღნიშნულ შემთხვევაში სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება გადამამუშავებელი საწარმოების კომპონენტის ფარგლებში, პროექტის ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 50%-ით თუმცა არაუმეტეს 500,000 ლარისა, ხოლო შემნახველი საწარმოების კომპონენტის ფარგლებში, პროექტის ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 40%-ით თუმცა არაუმეტეს 350,000 ლარისა.

გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროექტის მიზნობრივი არეალია საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტი და თვითმმართველი ქალაქი, შემდეგი თვითმმართველი ქალაქების გარდა: თბილისი, რუსთავი, ქუთაისი, ბათუმი, ფოთი.

გადაამუშავებელი საწარმოების კომპონენტი (ხორციელდება 2014 წლიდან)

ქვემოთ მოცემულია პროექტის ბენეფიციარი 97 საწარმოს უკვე მიღებული და საპროგნოზო შედეგები. 2023 წ. დეკემბრის მდგომარეობით ამუშავებულია 81 საწარმო. 97-ვე საწარმო ამუშავდება 2027 წელს. მაჩვენებლებში არაა გათვალისწინებული წარმოების ზრდა და მოცემულია გაყიდვების დაგეგმილი საშუალო საპროგნოზო სიდიდეები. ფაქტობრივი მონაცემების წყაროს წარმოადგენს სოფლის განვითარების საგენტოს ხელთ არსებული ოპერატიული ინფორმაცია, ხოლო საპროგნოზო მონაცემები აღებულია პროექტის საგრანტო კონკურსზე დამტკიცებული ბიზნეს-გეგმებიდან.

პროექტის ფარგლებში დაფინანსებული 97 საწარმოსთვის საშუალო ყოველწლიური საპროგნოზო მონაცემები შემდეგია:

დარგები, საწარმოები, ინვესტიციები და სახელმწიფო თანადაფინანსება

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება, გრანტი (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების (გრანტის) წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატმის პიურეს წარმოება	1	4,257,803	600,000	14%
ბოსტნეულის (მწილი) გადამამუშავება	1	1,250,000	250,000	20%
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამამუშავება	1	1,250,000	300,000	24%
დაფნის გადამამუშავება	2	2,363,379	945,351	40%
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	2	1,529,813	625,940	41%
ვაშლის და ყურძნის გადამამუშავება	1	1,250,000	500,000	40%
თაფლის გადამამუშავება	1	1,250,000	500,000	40%
თევზის გადამამუშავება	1	1,557,241	622,896	40%
თხილის გადამამუშავება	8	11,297,104	3,986,087	35%
კაკლის გადამამუშავება	3	4,666,873	1,600,000	34%
კენკროვნების გადამამუშავება	1	1,048,493	419,397	40%
კომბინირებული საკვების წარმოება	4	4,492,796	1,740,290	39%
ლორის წარმოება	1	827,733	331,093	40%
მარცვლეულის გადამამუშავება	2	4,318,501	1,457,480	34%
ნუშის გადამამუშავება	4	8,171,289	1,601,855	20%
პელეტები და ბრიკეტები	2	1,500,018	600,007	40%
რძის გადამამუშავება	6	5,401,739	2,472,675	46%
რძის გადამამუშავება (გუდის ყველი)	1	548,500	219,400	40%
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	2,741,335	598,255	22%
ღვინის წარმოება	11	15,473,974	5,648,043	37%
ყურძნის გადამამუშავება	5	6,600,000	2,500,000	38%
ჩაის გადამამუშავება	3	2,457,495	1,149,198	47%

ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	880,706	352,282	40%
ჩირის წარმოება	5	6,199,164	2,103,186	34%
ხე-ტყის გადამუშავება	1	920,000	460,000	50%
ხილის არყის წარმოება	1	490,000	245,000	50%
ხილის გადამუშავება	16	23,474,315	8,544,010	36%
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	4,706,656	2,291,263	49%
ხილის გადამუშავება (წვენის წარმოება)	1	1,240,000	400,000	32%
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	2,228,560	500,000	22%
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	1,704,081	610,376	36%
ხორცის გადამუშავება	2	2,184,105	623,642	29%
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	1,050,588	420,235	40%
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	1,108,528	443,411	40%
სულ	97	130,440,789	45,661,373	35%

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2023წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება, გრანტი (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების (გრანტის) წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ბოსტნეულის (მწილი) გადამუშავება	1	1,250,000	250,000	20%
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	1	315,940	125,940	40%
თაფლის გადამუშავება	1	1,250,000	500,000	40%
კომბინირებული საკვების წარმოება	1	1,000,020	500,000	50%
მარცვლეულის გადამუშავება	1	1,924,801	500,000	26%
ნუშის გადამუშავება	2	2,800,165	1,000,000	36%
ღვინის წარმოება	1	1,251,710	500,000	40%
ყურძნის გადამუშავება	3	3,500,000	1,500,000	43%
ხე-ტყის გადამუშავება	1	920,000	460,000	50%
ხილის არყის წარმოება	1	490,000	245,000	50%
ხილის გადამუშავება	2	2,602,219	1,000,000	38%
ხორცის გადამუშავება	1	1,250,000	250,000	20%
სულ	16	18,554,855	6,830,940	37%

გადამამუშავებელ საწარმოებს, გარდა გრანტისა, სახელმწიფო (შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში) უფინანსებს კრედიტის პროცენტსაც. ამ ნაწილში პროექტის ბენეფიციარი საწარმოების თანადაფინანსების საპროგნოზო მოცულობაა 20,457,836 (მის სიდიდებზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს კრედიტის ვადაზე ადრე დაფარვამ სრულად ან ნაწილობრივ, ვალუტის კურსის ცვლილებამ და კრედიტის ტრანშების გაცემის ვადების ცვლილებამ იმ საწარმოებისთვის, რომლებსაც ჯერ სრულად არ აქვთ ათვისებული შელავათიანი აგროკრედიტი).

ნედლეული, პროდუქციის გამოშვება და რეალიზაცია

დაფინანსებული საწარმოების ნედლეულის შესყიდვების და პროდუქციის რეალიზაციის არსებული და საპროგნოზო მონაცემები დარგების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ნედლეულის ღირებულება (ლარი)	წარმოებული პროდუქციის თვითღირებულება (ლარი)	პროდუქციის რეალიზაციით მისაღები შემოსავალი (ლარი)
ატმის პიურეს წარმოება	1	982,800	1,452,999	2,304,048
ბოსტნეულის (მწილი) გადამუშავება	1	156,000	360,000	840,000
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	281,250	440,055	820,125
დაფნის გადამუშავება	2	528,637	914,220	1,453,780
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	2	0	1,137,090	2,354,006
ვაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	256,000	716,126	1,602,975
თაფლის გადამუშავება	1	675,000	900,000	1,500,000
თევზის გადამუშავება	1	1,034,504	1,084,703	1,526,667
თხილის გადამუშავება	8	61,721,963	66,624,855	71,150,458
კაკლის გადამუშავება	3	4,303,334	4,005,322	6,363,064
კენკროვნების გადამუშავება	1	112,376	159,286	196,424
კომბინირებული საკვების წარმოება	4	4,355,844	4,949,257	6,607,689
ლორის წარმოება	1	122,283	100,544	200,902
მარცვლეულის გადამუშავება	2	1,878,884	3,464,034	5,436,452
ნუშის გადამუშავება	4	7,470,000	20,070,064	72,783,791
პელეტები და ბრიკეტები	2	6,420,400	8,483,083	10,735,038
რძის გადამუშავება	6	1,883,560	2,264,317	3,435,703
რძის გადამუშავება (გუდის ყველი)	1	21,850	34,087	60,210
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	686,252	717,087	1,219,048
ღვინის წარმოება	11	3,843,459	5,931,010	15,072,243
ყურძნის გადამუშავება	5	1,884,500	3,416,934	7,403,572
ჩაის გადამუშავება	3	704,700	1,244,913	2,744,531
ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	47,065	200,460	418,000
ჩირის წარმოება	5	1,731,076	2,440,371	5,293,374
ხე-ტყის გადამუშავება	1	0	45,000	890,000
ხილის არყის წარმოება	1	27,000	140,000	380,000
ხილის გადამუშავება	16	6,070,026	10,873,174	18,430,672
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	1,943,784	4,794,472	6,994,112
ხილის გადამუშავება (წვენიის წარმოება)	1	1,237,329	1,342,266	2,065,240

ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	242,848	696,411	1,529,591
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	179,547	232,540	451,532
ხორცის გადამუშავება	2	1,904,545	1,881,061	2,619,000
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	548,818	896,855	1,350,779
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	118,295	91,608	269,314
სულ	97	113,373,928	152,104,203	256,502,339

სამუშაო ადგილები

გადამუშავებელი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი - სამუშაო ადგილები (უკვე შექმნილი + საპროგნოზო) (2014-2023 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	დასაქმებულთა რაოდენობა	ერთ საწარმოში დასაქმებულთა საშუალო რაოდენობა
ატმის პიურეს წარმოება	1	12	12
ბოსტნეულის (მწილი) გადამუშავება	1	30	30
ბოსტნეულის (პომიდვრის) გადამუშავება	1	16	16
დაფნის გადამუშავება	2	51	26
ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოება	2	20	10
ვაშლის და ყურძნის გადამუშავება	1	20	20
თაფლის გადამუშავება	1	7	7
თევზის გადამუშავება	1	13	13
თხილის გადამუშავება	8	578	72
კაკლის გადამუშავება	3	43	14
კენკროვნების გადამუშავება	1	28	28
კომბინირებული საკვების წარმოება	4	60	15
ლორის წარმოება	1	11	11
მარცვლეულის გადამუშავება	2	69	35
ნუშის გადამუშავება	4	117	29
პელეტები და ბრიკეტები	2	39	20
რძის გადამუშავება	6	87	15
რძის გადამუშავება (გუდის ყველი)	1	6	6
სოკოს ბრიკეტის და სოკოს წარმოება	1	49	49
ღვინის წარმოება	11	126	11
ყურძნის გადამუშავება	5	60	12
ჩაის გადამუშავება	3	37	12
ჩაის და სანელებლების წარმოება	1	23	23

ჩირის წარმოება	5	144	29
ხე-ტყის გადამუშავება	1	16	16
ხილის არყის წარმოება	1	12	12
ხილის გადამუშავება	16	338	21
ხილის გადამუშავება (სპირტის წარმოება)	4	33	8
ხილის გადამუშავება (წვენის წარმოება)	1	12	12
ხილის და ბოსტნეულის გადამუშავება	1	20	20
ხილის წვენების, სიროფების წარმოება	1	23	23
ხორცის გადამუშავება	2	48	24
ხორცისა და თევზის გადამუშავება	1	24	24
ჯანჯუხის და ტყლაპის წარმოება	1	23	23
სულ	97	2,195	23

სახელმწიფო გრანტით მიღებული შედეგები

შექმნილი ინვესტიციები

ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	130,440,789
სახელმწიფო თანადაფინანსება გრანტის სახით (ლარი)	45,661,373
მოზიდული ინვესტიცია (ლარი)	84,779,417
1 ლარი გრანტით მოზიდული ინვესტიცია (ლარი)	1.86

97 საწარმოში 2014 წლიდან ინვესტირებულია ან ინვესტირების პროცესშია 130,440,789 ლარი (გრანტი, კრედიტი, მეწარმის ინვესტიცია). სახელმწიფო გრანტის (45,661,373 ლარი) წილმა ინვესტიციებში 35.01% შეადგინა. სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა 1.86 ლარი ინვესტიცია (აგროკრედიტი და მეწარმის ინვესტიცია) მოიზიდა.

შექმნილი სამუშაო ადგილები

დასაქმებულთა ჯამური რაოდენობა (სეზონური დასაქმების ჩათვლით)	2,195
1 დასაქმებულის საშუალო ხელფასი საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით (ლარი/თვე)	505
დასაქმებულთა ჯამური ხელფასი საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით (ლარი/წელი)	13,298,113
საშემოსავლო გადასახადი ჯამური (ლარი/წელი)	2,659,623
1 ლარი გრანტით შექმნილი ხელფასი (ლარი/წელი)	0.23

97 საწარმო 2,195 ადამიანს დაასაქმებს (საშუალოდ 23 დასაქმებული 1 საწარმოში) სეზონურად დასაქმებულების ჩათვლით. დასაქმებულთა წლიური ანაზღაურება 13,298,113 ლარია (505 ლარი (საშემოსავლო გადასახადის ჩათვლით) თვეში 1 დასაქმებულზე). სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებული ერთი ლარი ქმნის 0.23 ლარის ოდენობით წლიურ სახელფასო თანხას (0.05 ლარი საშემოსავლო გადასახადის სახით ყოველწლიურად გადაიხდება სახელმწიფო ბიუჯეტში).

სანედლეულო ბაზა

შესასყიდი ნედლეულის ღირებულება (ლარი)	113,373,928
1 ლარი გრანტით შექმნილი ნედლეულის შესყიდვები (ლარი/წელი)	2.48

97 საწარმო წლიურად 113,373,928 ლარის ღირებულების ადგილობრივ ნედლეულს შეისყიდის - სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებული ერთი ლარი ადგილობრივ ასეულობით მცირე და საშუალო ფერმერულ მეურნეობას წლიურად 2.48 ლარის შემოსავალს მოუტანს.

შემოსავლები და შექმნილი აგროპროდუქცია

გამოსაშვები აგროპროდუქციის მასა (კგ./წელი)	36,502,369
აგროპროდუქციის რეალიზაციით მისაღები შემოსავალი (ლარი)	256,502,339
სარეალიზაციო აგროპროდუქციის თვითღირებულება (ლარი)	152,104,203
შექმნილი დამატებული ღირებულება (ლარი)	104,398,136
1 ლარი გრანტით შექმნილი პროდუქციის სარეალიზაციო ღირებულება (ლარი/წელი)	5.62
1 ლარი გრანტით შექმნილი დამატებული ღირებულება (ლარი/წელი)	2.29

97 საწარმო ქვეყანაში დამატებით შექმნის 256 მლნ. ლარზე მეტი სარეალიზაციო ღირებულების 36,502 ტონა აგროპროდუქციას (1 ლარი გრანტი ქმნის ყოველწლიურად 0.80 კგ. აგროპროდუქციას). სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებული ერთი ლარი წლიურად 2.29 ლარის დამატებულ ღირებულებას შექმნის.

შემნახველი საწარმოების კომპონენტი (ხორციელდება 2016 წლიდან)

დარგები, საწარმოები, ინვესტიციები და სახელმწიფო თანადაფინანსება

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2016-2023 წ.წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
მარცვლეულის შემნახველი	16	25,344,752	7,220,968	28%
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	128	166,499,076	61,980,706	37%
საშრობი (თხილი და კაკალი)	15	19,575,852	6,191,824	32%
სულ	159	211,419,680	75,393,499	36%

შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტში სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა გრანტმა მოიზიდა 1.80 ლარი ინვესტიცია.

დაფინანსებული საწარმოების სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები დარგების მიხედვით (2023 წ.)

დარგი	საწარმოების რაოდენობა	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
მარცვლეულის შემნახველი	5	7,180,123	1,750,000	24%
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	16	22,833,382	5,600,000	25%
საშრობი (თხილი და კაკალი)	3	4,778,359	1,018,675	21%
სულ	24	34,791,864	8,368,675	24%

შემნახველ საწარმოთა ტევადობა

შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების კომპონენტი - დაფინანსებული საწარმოების წარმადობა (ტევადობა) დარგების მიხედვით (2016-2023 წ.წ.)

შემნახველი საწარმოს ტიპი	რაოდენობა	ჯამური ტევადობა (ტონა)
მარცვლეულის შემნახველი	16	68,154
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	128	70,228
საშრობი (თხილი და კაკალი)	15	8,256
სულ	159	146,638

საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით

დაფინანსებული საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით (2016-2023 წ.წ.)

რეგიონი/დარგი	შემნახველი საწარმოების რაოდენობა
გურია	8
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	7
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
იმერეთი	4
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	4
კახეთი	24
მარცვლეულის შემნახველი	6
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	12
საშრობი (თხილი და კაკალი)	6
მცხეთა-მთიანეთი	6
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	4
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	15

მარცვლეულის შემნახველი	4
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	7
საშრობი (თხილი და კაკალი)	4
სამცხე-ჯავახეთი	2
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	2
ქვემო ქართლი	13
მარცვლეულის შემნახველი	4
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	9
შიდა ქართლი	87
მარცვლეულის შემნახველი	1
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	83
საშრობი (თხილი და კაკალი)	3
სულ	159

დაფინანსებული საწარმოები რეგიონების და დარგების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი/დარგი	შემნახველი საწარმოების რაოდენობა
კახეთი	3
მარცვლეულის შემნახველი	1
საშრობი (თხილი და კაკალი)	2
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	4
მარცვლეულის შემნახველი	2
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	2
ქვემო ქართლი	2
მარცვლეულის შემნახველი	2
შიდა ქართლი	15
სამაცივრე (ხილი და ბოსტნეული)	14
საშრობი (თხილი და კაკალი)	1
სულ	24

შემნახველ საწარმოებს, გარდა გრანტისა, სახელმწიფო (შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში) უფინანსებს კრედიტის პროცენტსაც; ამ ნაწილში პროექტის ბენეფიციარი საწარმოების თანადაფინანსების საპროგნოზო მოცულობაა 20,134,573 ლარი (მის სიდიდებზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს კრედიტის ვადაზე ადრე დაფარვამ სრულად ან ნაწილობრივ, ვალუტის კურსის ცვლილებამ და კრედიტის ტრანშების გაცემის ვადების ცვლილებამ იმ საწარმოებისთვის, რომლებსაც ჯერ სრულად არ აქვთ ათვისებული შეღავათიანი აგროკრედიტი).

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“

პროგრამის ფარგლებში, ფერმერებს საშუალება აქვთ, სახელმწიფო თანადაფინანსების დახმარებით, გააშენონ მრავალწლოვანი ხეხილის ბაღები და შექმნან სანერგე მეურნეობები. პროგრამის განხორციელება 2015 წლის მარტში დაიწყო და მისი მთავარი მიზანია, მრავალწლოვანი კულტურების გაშენების გზით, საქართველოში არსებული სასოფლო-სამეურნეო მიწების ეფექტიანი გამოყენება, რის შედეგადაც, მოხდება იმპორტირებული პროდუქციის ქართული პროდუქციით ჩანაცვლება, გაიზრდება ექსპორტი, გაადვილდება გადამამუშავებელი საწარმოების ნედლეულით უზრუნველყოფა და გაუმჯობესდება სოფლად მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ შედგება ოთხი კომპონენტისგან: მრავალწლიანი ბაღების თანადაფინანსების კომპონენტი, სანერგე მეურნეობის თანადაფინანსების კომპონენტი, სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემების ან/და ჭის/ჭაბურღილის/წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობის თანადაფინანსების კომპონენტი, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზიანებული ნერგების დაფინანსების კომპონენტი.

მრავალწლოვანი ბაღების კომპონენტში ფინანსდება ნერგების ღირებულების 70%, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში ღირებულების 80%, (დადგენილია თითოეულ ნერგზე თანადაფინანსების მაქსიმალური მოცულობა) წვეთოვანი სარწყავი სისტემის ღირებულების 50%, მაგრამ არაუმეტეს 1,250 ლარი 0.5 ჰექტარზე. ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში ღირებულების 60%, მაგრამ არაუმეტეს 1,500 ლარი 0.5 ჰა-ზე.

სახელმწიფო პროგრამაში „დანერგე მომავალი“ ბენეფიციარს შესაძლებლობა აქვს მონაწილეობა მიიღოს რამდენჯერმე, თუმცა, ჯამურად მიღებული დაფინანსების ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 250,000 ლარს, ხოლო ჯამურად გაშენებული ბაღის ფართობი, არ უნდა აღემატებოდეს 50 ჰექტარს.

პროგრამის ბაღების კომპონენტის ფარგლებში, ფინანსდება ერთი ბენეფიციარის მიერ მინიმუმ 0.5 ჰა მრავალწლიანი კულტურის ბაღის გაშენება.

თანადაფინანსების მოცულობა 1 ჰა-ზე არ უნდა აღემატებოდეს 10,000 ლარს. ლურჯი მოცვის კულტურაზე 1 ჰა-ზე დაფინანსების მაქსიმალური ლიმიტი შეადგენს 15,000 ლარს.

ბაღების კომპონენტის ფარგლებში, პირველ რიგში, ფინანსდება შესასყიდი ნერგების ღირებულების 70%/80%, ხოლო თანხის დარჩენილი სხვაობიდან - წვეთოვანი სარწყავი სისტემა.

პროგრამაში მონაწილე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებს მრავალწლიანი ბაღის გაშენების შემდგომ უფინანსდებათ/უნაზღაურდებათ შესაძენი შესაწამლი აპარატების ღირებულება წარდგენილი ინვოისის ან/და შესაბამისი დოკუმენტის საფუძველზე, მაგრამ არაუმეტეს 5,000 ლარისა.

სანერგე მეურნეობის კომპონენტში ფინანსდება სანერგე მეურნეობის შექმნის ღირებულების 50%, მაგრამ არაუმეტეს 250,000 ლარისა, ამასთან, ახალი სანერგე მეურნეობის შექმნის შემთხვევაში, სანერგეების კომპონენტით განსაზღვრული მიზნობრიობ(ებ)ის ჯამური ღირებულება უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 100,000 ლარს.

სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემების ან/და ჭის/ჭაბურღილის/წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობის თანადაფინანსების კომპონენტი ითვალისწინებს არსებული მრავალწლიანი ბაღების მოდერნიზაციის ან/და ახალი მრავალწლიანი ბაღების გაშენების მიზნით პოტენციური ბენეფიციარებისათვის ფინანსური დახმარების გაწევას საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტსა და თვითმმართველ ქალაქში,

- ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფინანსდებათ ჟოლოს, მაცვლის, ვაშლის, მსხლისა და ბლის ბაღებისთვის განკუთვნილი სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემების მოწყობის ღირებულების არაუმეტეს 10%, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში – არაუმეტეს 20%, ამასთან დადგენილია თანადაფინანსების ზედა ზღვარი.
- ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს უფინანსდებათ/უნაზღაურდებათ ჭის/ჭაბურღილის (მათ შორის, სატუმბი სადგურის) მოწყობის ღირებულების არაუმეტეს 50%-ისა, მაგრამ არაუმეტეს 18,800 ლარისა ლარისა, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში - არაუმეტეს 60%-ისა, მაგრამ არაუმეტეს 22,600 ლარისა.
- წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა ფინანსდება ისეთი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე, რომელზეც ამ პროგრამის ბაღების კომპონენტის ფარგლებში არ არის დაფინანსებული ან/და მოთხოვნილი მრავალწლიანი ბაღის გაშენების დაფინანსება, ფიზიკური და იურიდიული პირის შემთხვევაში - არაუმეტეს 50%-ის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 1,250 ლარისა 0,5 ჰა-ზე, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივების, გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებისა და მაღალმთიანი დასახლებების შემთხვევაში – არაუმეტეს 60%-ის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 1,500 ლარისა 0,5 ჰა-ზე. კომპონენტის ფარგლებში ფინანსდება ერთი ბენეფიციარის მიერ არაუმეტეს 50 ჰა წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა.

სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზიანებული ნერგების დაფინანსების კომპონენტი (შემდგომში - ნერგების კომპონენტი) ითვალისწინებს ისეთი სტიქიების შედეგად, როგორცაა სეტყვა, ქარიშხალი და წყალდიდობა მრავალწლიანი კულტურების ბაღებში/პლანტაციებში/ვენახებში დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლებას, პოტენციური ბენეფიციარებისათვის მრავალწლიანი კულტურების ნერგების ღირებულების დაფინანსების გზით.

- ნერგების კომპონენტის ფარგლებში ფინანსდება შესაძენი ნერგების ღირებულება როგორც ნერგების ადგილობრივ ბაზარზე შეძენის, ასევე მათი იმპორტის შემთხვევაში. დადგენილია თითოეული ნერგის მაქსიმალური ღირებულება. ნერგების კომპონენტის ფარგლებში ერთი ბენეფიციარისთვის ფინანსდება არაუმეტეს 50 ჰა-ზე დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლება არაუმეტეს 250,000 ლარის ოდენობით.

ბალანსის კომპონენტი

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2015-2023 წ.წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ალუბალი	8.63	61,439	32,406	53%
ალუჩა	4.64	13,050	7,745	59%
ატამი	177.23	1,855,801	903,372	49%
ბალი	264.76	4,055,368	1,647,512	41%
ბროწეული	70.94	663,780	294,802	44%
გარგარი	34.35	245,399	130,776	53%
დაფნა	1,340.61	19,263,349	13,031,807	68%
ვაშლატამა	11.71	276,077	74,943	27%
ვაშლი	1,890.94	42,941,002	17,060,931	40%
ზეთის ხილი	2,380.02	25,079,726	15,319,828	61%
თხილი	1,019.57	4,842,187	2,534,999	52%
კაკალი	3,297.26	27,618,513	16,028,535	58%
კომში	65.31	484,239	268,897	56%
ლედვი	4.56	21,876	11,709	54%
ლურჯი მოცვი	2,496.88	89,586,205	39,887,536	45%
მაყვალი	253.89	3,443,391	2,022,832	59%
მსხალი	181.54	4,163,432	1,562,102	38%
ნუში	4,302.17	50,867,735	22,241,386	44%
ჟოლო	556.19	8,984,038	5,290,956	59%
სადვინე ვაზი თეთრყურძნიანი	139.40	2,488,468	1,290,163	52%
სადვინე ვაზი წითელყურძნიანი	240.08	3,385,491	2,023,581	60%
სუფრის ყურძენი	59.03	1,005,181	354,457	35%
ტყემალი	506.26	4,371,542	2,669,931	61%
ფეიხოა	40.70	285,639	154,808	54%

ფისტა	469.62	5,453,462	2,555,250	47%
ქლიავი	423.40	4,444,196	2,213,822	50%
შინდი	2.54	16,350	9,255	57%
ხურმა	145.66	1,385,060	629,329	45%
სულ	20,387.91	307,301,997	150,253,670	49%

1 ლარი სახელმწიფო გრანტის ინვესტირებით მოზიდულია 1.05 ლარი ინვესტიცია. 2015 წლიდან 2023 წლის 31 დეკემბრის პერიოდში სულ გაშენებულია ან გაშენების პროცესშია 20,387.91 ჰა ფართობის 3,196 ბაღი (ბაღის კომპონენტი).

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2023 წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (ლარი)
ატამი	37.05	385,375	237,299	62%
ბაღი	13.75	314,779	154,743	49%
გარგარი	0.44	4,257	2,643	62%
დაფნა	574.81	8,249,055	5,713,958	69%
ვაშლატამა	1.35	20,928	6,936	33%
ვაშლი	233.58	8,783,286	2,308,292	26%
ზეთის ხილი	470.44	5,951,783	3,917,783	66%
თხილი	16.00	110,078	56,018	51%
კაკალი	5.73	57,155	32,939	58%
კომში	1.86	19,613	12,638	64%
ლურჯი მოცვი	478.69	27,177,671	10,639,992	39%
მსხალი	50.99	1,310,605	496,365	38%
ნუში	415.43	6,951,075	2,732,527	39%
ჟოლო	14.00	194,647	123,586	63%
ტყემალი	166.01	2,117,509	1,414,772	67%
ფისტა	99.60	1,431,824	986,112	69%
ქლიავი	29.70	300,738	167,590	56%
ხურმა	0.90	8,007	4,706	59%
სულ	2,610.32	63,388,385	29,008,899	46%

რეგიონები და ფართობები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული ფართობები რეგიონების მიხედვით (2015-2023 წ.წ.)

რეგიონი	2015-2023 წწ. - ფართობი (ჰა)	2023 წ. - ფართობი (ჰა)
აჭარა	106.28	21.35
გურია	543.45	48.33
თბილისი	42.47	38.48
იმერეთი	1,813.27	361.89
კახეთი	7,099.14	636.20
მცხეთა-მთიანეთი	329.74	16.58
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	39.90	-
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	2,860.74	658.83
სამცხე-ჯავახეთი	34.39	7.00
ქვემო ქართლი	3,719.16	448.46
შიდა ქართლი	3,799.37	373.20
სულ	20,387.91	2,610.32

მოსავალი და შემოსავლები

გაშენებული კულტურების საპროგნოზო მოსავალი და ფერმერთა საპროგნოზო შემოსავლები წლების მიხედვით

წელი	2024	2025	2026	2027
მოსავალი (ტონა)	76,319.46	101,139.35	127,365.65	155,274.91
შემოსავალი (ლარი)	194,420,471	271,499,699	354,497,507	444,721,907

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ - გაშენებული კულტურების საპროგნოზო მოსავალი (ტონა) წლების მიხედვით

კულტურა, ტონა / წელი	2024	2025	2026	2027
კურკოვანი	10,623.28	14,765.02	20,700.09	26,844.33
თესლოვანი	41,250.39	51,642.65	60,733.58	70,312.11
სუბტროპიკული	1,791.12	2,309.59	2,452.15	2,564.38
კაკლოვანი	11,543.48	15,405.24	19,223.15	22,922.21
კენკროვანი	11,095.25	16,618.70	21,689.21	27,107.48
ეთერზეთოვანი	15.94	398.16	2,567.48	5,524.41
სულ	76,319.46	101,139.35	127,365.65	155,274.91

სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“ - ფერმერთა საპროგნოზო შემოსავლები (ლარი წელიწადში) კულტურების და წლების მიხედვით

კულტურა, ლარი / წელი	2024	2025	2026	2027
კურკოვანი	16,972,528	23,145,172	31,920,199	40,876,047
თესლოვანი	53,826,810	67,416,507	79,309,545	91,873,834
სუბტროპიკული	1,938,743	2,448,866	2,597,134	2,698,704
კაკლოვანი	70,485,587	94,405,668	118,586,534	142,435,351
კენკროვანი	51,187,241	83,844,592	120,543,609	163,523,328
ეთერზეთოვანი	9,561	238,894	1,540,486	3,314,643
სულ	194,420,471	271,499,699	354,497,507	444,721,907

შენიშვნა: 1) მოცემულია საშუალო მოსავლიანობა; 2) მოცემული მაჩვენებლების განგარიშებისას გათვალისწინებულია სოფლის-მეურნეობის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის მიერ დადგენილი ახლად დარგული ნერგების ხმობის დასაშვები ნორმის პროცენტული ოდენობები; 3) მოცემული მაჩვენებლები შესაძლოა გაიზარდოს 25 -30 %-ით მაღალ აგროტექნიკურ ფონზე და შესაბამის ხელსაყრელ მიკროკლიმატურ პირობებში.

სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემის მოწყობის თანადაფინანსება

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2023 წ.წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ვაშლი	135.22	8,313,680	746,909	9%
ვაშლი, ბალი, მსხალი	21.95	1,459,182	145,706	10%
სუფრის ყურძენი	30.00	1,885,050	165,300	9%
სულ	187.17	11,657,912	1,057,915	9%

კულტურები და ინვესტიციები (2023 წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია სეტყვის საწინააღმდეგო სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ვაშლი	51.89	3,236,156	340,443	11%
ვაშლი, ბალი, მსხალი	20.00	1,338,356	133,836	10%
სულ	71.89	4,574,512	474,278	10%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2023 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2023 წ. - ფართობი (ჰა)
ქვემო ქართლი	49.57	-
შიდა ქართლი	137.60	71.89
სულ	187.17	71.89

წვეთოვანი სარწყავი სისტემების მოწყობის თანადაფინანსება

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2023 წ.წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	11.91	36,680	19,404	53%
ატამი, გარგარი	7.44	39,950	18,603	47%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	4,560	2,131	47%
ბალი	7.08	26,904	15,575	58%
გარგარი	2.00	22,989	5,000	22%
ვაშლი	43.83	242,587	111,817	46%
ვაშლი, ატამი	2.45	12,279	5,806	47%
ვაშლი, ატამი, ბალი, გარგარი	1.18	4,097	2,049	50%
ვაშლი, ხურმა, თხილი	2.40	11,900	5,950	50%
ზეთის ხილი	87.92	451,516	219,788	49%
თხილი	450.49	2,310,485	1,087,227	47%
თხილი, ატამი	10.00	49,800	24,900	50%
თხილი, ნუში	104.29	94,199	47,099	50%
თხილი, ხურმა	9.04	43,754	21,877	50%
კაკალი	102.64	588,917	238,776	41%
კაკალი, ხურმა, ქლიავი, ნუში, ბალი, ტყემალი	4.00	17,355	8,678	50%
კომში, ქლიავი, ბალი	0.65	3,500	1,625	46%
ლურჯი მოცვი	1.00	5,202	2,500	48%
მანდარინი	1.20	6,000	3,000	50%
ნუში	10.63	130,853	29,961	23%

უოლო	0.86	4,975	2,152	43%
სადვინე ვაზი	9.47	34,825	17,413	50%
ტყემალი	12.99	62,622	31,194	50%
ტყემალი, თხილი	3.01	15,000	7,500	50%
ფეიხოა	4.40	33,215	11,000	33%
ფორთოხალი	2.00	17,486	5,000	29%
ქლიავი	0.77	4,484	1,916	43%
ქლიავი, ბალი	1.00	5,680	2,500	44%
ქლიავი, ბროწეული, გარგარი, ბალი	1.30	6,400	3,200	50%
ქლიავი, თხილი, ტყემალი	0.86	5,975	2,158	36%
ხურმა	9.03	47,401	22,432	47%
ხურმა, შავი ქლიავი, თხილი	8.91	48,071	22,275	46%
სულ	915.69	4,389,661	2,000,504	46%

კულტურები და ინვესტიციები (2023 წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია წვეთოვანი სარწყავი სისტემის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	0.53	2,028	1,014	50%
ბალი	0.52	2,461	1,477	60%
ვაშლი	0.50	1,968	984	50%
ვაშლი, ხურმა, თხილი	2.40	11,900	5,950	50%
თხილი	59.41	461,794	225,911	49%
თხილი, ნუში	104.29	94,199	47,099	50%
კაკალი	51.96	432,887	157,658	36%
კომში, ქლიავი, ბალი	0.65	3,500	1,625	46%
ნუში	6.85	92,500	20,552	22%
უოლო	0.86	4,975	2,152	43%
ტყემალი	9.48	47,360	23,644	50%
ქლიავი, ბალი	1.00	5,680	2,500	44%
ხურმა	0.57	2,990	1,437	48%
სულ	239.02	1,164,242	492,003	42%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2023 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2023 წ. - ფართობი (ჰა)
გურია	2.00	-
იმერეთი	16.77	9.42
კახეთი	513.74	172.25
მცხეთა-მთიანეთი	15.25	14.53
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	225.04	4.38
ქვემო ქართლი	42.52	3.80
შიდა ქართლი	100.37	34.64
სულ	915.69	239.02

ჭის/ჭაბურღილის მოწყობის თანადაფინანსება

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

კულტურები და ინვესტიციები (2020-2023 წ.წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია ჭის/ჭაბურღილის/სატუმბი სადგურის მოწყობა (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	46.02	352,800	163,015	46%
ატამი, ვაშლატამა	0.93	40,500	18,800	46%
ბალი	22.02	162,000	73,600	45%
ბროწეული, ვაშლი, ქლიავი, ბალი, მსხალი, კაკალი, ზეთისხილი, კომში, ყოლო, მაცვალი, ტყემალი, ნუში	3.86	42,500	18,000	42%
დაფნა	6.52	13,500	6,750	50%
ვაშლი	133.62	763,572	352,226	46%
ვაშლი, ბალი	26.00	97,226	51,000	52%
ვაშლი, ბალი, ატამი	6.13	18,000	9,000	50%
ვაშლი, მსხალი	7.16	69,658	34,529	50%
ვაშლი, მსხალი, ქლიავი, ბალი, ტყემალი, ალუბალი, ყოლო, მაცვალი	2.00	52,100	22,600	43%
ვაშლი, მსხალი, ქლიავი, ტყემალი, კაკალი	1.00	30,560	18,000	59%
ვაშლი, ხურმა, თხილი	2.40	37,600	18,800	50%
ზეთის ხილი	46.30	74,370	33,800	45%
თხილი	406.64	2,214,672	1,074,510	49%

თხილი, ატამი	7.95	37,500	18,750	50%
თხილი, ნუში	104.29	23,400	11,700	50%
თხილი, ხურმა	9.04	83,100	41,550	50%
კაკალი	52.79	453,803	220,260	49%
კომში	0.59	44,394	22,600	51%
ლურჯი მოცვი	298.69	1,690,800	804,215	48%
მაყვალი	0.50	30,000	13,750	46%
მსხალი	5.90	39,924	22,600	57%
მსხალი, ატამი	3.57	28,800	17,000	59%
ნუში	63.25	491,671	226,367	46%
ჟოლო	12.33	93,000	33,000	35%
საღვინე ვაზი	14.80	115,826	56,463	49%
საღვინე ვაზი წითელყურძნიანი	0.52	22,000	13,200	60%
ტყემალი	28.66	233,468	118,434	51%
ტყემალი, ალუჩა	4.00	17,080	5,680	33%
ტყემალი, ატამი, ქლიავი	5.00	27,957	13,979	50%
ტყემალი, თხილი	0.18	29,900	14,950	50%
ფეიხოა	4.40	41,607	18,800	45%
ქლიავი	7.27	79,400	43,240	54%
ქლიავი, ბალი	3.10	78,900	37,350	47%
ქლიავი, ბალი, ტყემალი	0.86	24,007	12,003	50%
ქლიავი, ბროწეული, გარგარი, ბალი	8.50	29,500	14,750	50%
ქლიავი, ტყემალი	6.00	30,000	15,000	50%
ხურმა	6.46	184,000	92,000	50%
სულ	1,359.25	7,899,095	3,782,270	48%

კულტურები და ინვესტიციები (2023 წ.)

კულტურა	მიწის ნაკვეთის საერთო ფართობი, რომელზეც დაგეგმილია ჭის/ჭაბურღილის/სატუმბი სადგურის მოწყობა(ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
ატამი	25.91	219,000	100,125	46%
ბალი	1.12	75,000	36,800	49%
დაფნა	6.52	13,500	6,750	50%
ვაშლი	31.00	203,350	97,000	48%
ვაშლი, მსხალი	5.01	37,344	18,672	50%
ვაშლი, ხურმა, თხილი	2.40	37,600	18,800	50%
თხილი	36.08	690,715	339,565	49%
თხილი, ნუში	104.29	23,400	11,700	50%
კაკალი	7.17	69,280	30,796	44%
ლურჯი მოცვი	30.69	349,250	177,188	51%
მსხალი	5.90	39,924	22,600	57%
მსხალი, ატამი	3.57	28,800	17,000	59%
ნუში	7.35	85,300	40,250	47%
ტყემალი	24.16	174,468	87,234	50%
ქლიავი	1.10	35,400	21,240	60%
ქლიავი, ბალი	1.00	37,100	18,550	50%
ქლიავი, ტყემალი	6.00	30,000	15,000	50%
ხურმა	0.57	37,100	18,550	50%
სულ	299.86	2,186,531	1,077,821	49%

რეგიონები და ფართობები

ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2023 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2023 წ. - ფართობი (ჰა)
აჭარა	0.75	0.75
გურია	54.40	-
თბილისი	5.90	5.90
იმერეთი	44.89	14.82
კახეთი	533.73	156.88
მცხეთა-მთიანეთი	27.89	6.45
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	324.39	45.96
ქვემო ქართლი	105.96	-
შიდა ქართლი	261.35	69.09
სულ	1,359.25	299.86

შესაწამლი აპარატის შესყიდვის დაფინანსების კომპონენტი

შესაწამლი აპარატის დასახელება და ინვესტიციები

შესაწამლი აპარატის დასახელება და მოდელი, ინვესტიციები (2020-2023 წ.წ.)

შესაწამლი აპარატის დასახელება	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
SEMIHYDRAULIC SPRAYER 600LT WITHOUT BOOM	5,000	5,000	100%
ვენახის და ხეხილის თვით შემასხურებელი (ONALLAR)	6,300	5,000	79%
სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ხეხილის და ვენახის შესაწამლი ახალი	7,276	5,000	69%
სულ	18,576	15,000	81%

შესაწამლი აპარატის დასახელება და მოდელი, ინვესტიციები (2023 წ.)

შესაწამლი აპარატის დასახელება	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
SEMIHYDRAULIC SPRAYER 600LT WITHOUT BOOM	5,000	5,000	100%
სულ	5,000	5,000	100%

მრავალწლიანი კულტურ(ებ)ის ბაღში, პლანტაციაში, ვენახში დაზიანებული ნერგების ჩანაცვლების კომპონენტი

კულტურები, ფართობები და ინვესტიციები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2020-2023 წ.წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
თხილი	51.07	155,274	133,092	86%
საღვინე ვაზი თეთრყურძნიანი	5.58	37,563	35,313	94%
საღვინე ვაზი წითელყურძნიანი	50.00	249,923	249,923	100%
სულ	106.66	442,760	418,328	94%

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული კულტურები და ინვესტიციები (2023 წ.)

კულტურა	ფართობი (ჰა)	სრული ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი ჯამურ ინვესტიციაში (%)
თხილი	51.07	155,274	133,092	86%
სულ	51.07	155,274	133,092	86%

რეგიონები და ფართობები

გაშენებული და გაშენების პროცესში არსებული ფართობები რეგიონების მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

რეგიონი	2020-2023 წ.წ. - ფართობი (ჰა)	2023 წ. - ფართობი (ჰა)
კახეთი	55.58	-
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	51.07	51.07
სულ	106.66	51.07

ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის სახელმწიფო პროგრამა „ქართული ჩაი“

პროგრამის მიზანია, როგორც კერძო ასევე სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაცია, მათი პოტენციალის ეფექტიანად გამოყენება, თანამედროვე ჩაის გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნა და ადგილობრივი ჩაის (მათ შორის, ბიო ჩაი) წარმოების ზრდის ხელშეწყობა. პროგრამა ხორციელდება 2016 წლიდან.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში, თანადაფინანსება შეადგენს 90%-ს არაუმეტეს 3,000 ლარს ერთ ჰექტარზე,

ხოლო დანარჩენი ბენეფიციარებისთვის თანადაფინანსება შეადგენს 70% არაუმეტეს 2,500 ლარისა ერთ ჰექტარზე. პროგრამის ფარგლებში, ბენეფიციარმა უნდა უზრუნველყოს ჩაის პლანტაციის რეაბილიტაცია და 36 თვიანი აგროტექნოლოგიური გეგმის სრულყოფილად შესრულება. ბენეფიციარის საკუთრებაში არსებული ჩაის პლანტაცი(ებ)ის ან/და პროგრამის ბენეფიციარის მიერ შერჩეული და სახელმწიფოსგან იჯარის უფლებით მისაღები სარეაბილიტაციო ჩაის პლანტაცი(ებ)ის ფართობი შეადგენს არანაკლებ 3 ჰა-ს ;

აგროტექნოლოგიური სამუშაოების დასრულების შემდეგ, მომდევნო 2 (ორი) წლის განმავლობაში (ანუ მე-4 და მე-5 წელს), პროგრამის ბენეფიციარმა ყოველწლიურად უნდა მიიღოს ნედლი ფოთოლი:

არანაკლებ 2,000 კგ ერთ ჰექტარზე;

ბიო ჩაის შემთხვევაში - არანაკლებ 1,000 კგ ერთ ჰექტარზე.

იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ქვეყანაში უკვე შეიქმნა ჩაის გადამამუშავებელი არაერთი საწარმო, ხოლო ჩაის ნედლეული მცირეა, პროგრამის ბენეფიციარებს აღარ ექნებათ საწარმოს შექმნის ვალდებულება.

პროექტები, ფართობი და ინვესტიციები

ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამა - პროექტების რაოდენობა, ფართობი და ინვესტიციები (2016-2023 წ.წ.)

პროექტების რაოდენობა	სარეაბილიტაციო ფართობი (ჰა)	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	მზა პროდუქციის (გადამუშავებული ჩაი შეფუთვის გარეშე) მასა* (კგ/წელი)	მზა პროდუქციის (გადამუშავებული ჩაის) სარეალიზაციო ღირებულება (ლარი/წელი)
73	1,767.23	5,259,650	3,662,452	1,683,075	50,492,240

* მზა პროდუქციაში იგულისხმება გადამუშავებული ჩაი შეფუთვის გარეშე.

სახელმწიფოს მიერ ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა მოიზიდა 0.44 ლარი ინვესტიცია (ჯამურ ინვესტიციაში შედის მხოლოდ ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციისთვის საჭირო ინვესტიციები, მასში არაა შეტანილი ისეთი ხარჯები, როგორებიცაა შემოღობვა, ჩაის გადამამუშავებელი საწარმოს მშენებლობა, აპარატურა-დანადგარების შექმნა, სტანდარტების დანერგვა). 1 ლარი სახელმწიფო გრანტის ინვესტირებით ყოველწლიურად წარმოებული იქნება 0.46 კგ. ჩაის პროდუქტი და ფერმერები/საწარმოები ყოველწლიურად მიიღებენ 13.79 ლარ შემოსავალს.

2023 წელს მუდმივად დასაქმებულთა რაოდენობა 826 ადამიანია, ხოლო სეზონურად დასაქმებულთა რაოდენობა - 1,300 ადამიანზე მეტი. საშუალო ხელფასი საწარმოში დასაქმებულთათვის თვეში 400 - 500 ლარის ფარგლებშია.

ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის პროგრამა - პროექტების რაოდენობა, ფართობი და ინვესტიციები (2023 წ.)

პროექტების რაოდენობა	სარეაბილიტაციო ფართობი (ჰა)	ჯამური ინვესტიცია (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
4	120.97	438,137	305,136

აგროდაზღვევის პროგრამა

პროგრამის „აგროდაზღვევა“ მიზანი აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხელშეწყობა, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის შემოსავლის შენარჩუნება და რისკების შემცირებაა. პროგრამა ხორციელდება 2014 წლიდან.

2023 წლიდან მევენახე ფერმერები აგროდაზღვევის პროგრამის ფარგლებში, 50%-ის ნაცვლად 70%-იანი თანადაფინანსებით სარგებლობენ.

პროგრამის ფარგლებში, ფერმერებს შესაძლებლობა აქვთ დააზღვიონ მოსავალი სექტორის, წყალდიდობის, ქარიშხლის და საშემოდგომო ყინვისაგან.

პროგრამის ფარგლებში, შესაძლებელია დაიზღვეს არაუმეტეს 10 ჰა მიწის ნაკვეთი, გარდა მარცვლეული კულტურებისა, სადაც მიწის მაქსიმალური ფართობი 50 ჰა-ს შეადგენს. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში, სადაზღვევო პრემიის მაქსიმალური ოდენობა 50,000 ლარია, ხოლო დასაზღვევი მიწის ნაკვეთის ფართობი შეუზღუდავია.

ფერმერს, რომელიც პროგრამის ფარგლებში შეიძენს დაზღვევას, დაუფინანსდება პოლისის ღირებულების 70 % - ყველა კულტურის დაზღვევის შემთხვევაში

სადაზღვევო პრემიები, პოლისები და დაზღვეული ფართობები

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაზღვევო პრემიები და დაზღვეული ფართობები წლების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

წელი	პოლისების რაოდენობა	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	დაზღვეული ფართობი, ჰა
2014	21,056	12,586,739	18,722.82
2015	7,634	3,444,300	4,943.74
2016	18,795	11,981,874	15,471.64
2017	21,394	11,649,283	20,717.94
2018	12,574	7,135,833	11,556.63
2019	16,473	9,583,048	13,851.76
2020	17,881	13,432,374	18,177.55
2021	19,487	15,462,581	19,124.78
2022	14,586	14,268,473	16,465.04
2023	15,035	16,479,999	16,641.34
სულ	164,915	116,024,505	155,673.25

მონაცემები რეგიონების მიხედვით

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაზღვევო პრემიები და დაზღვეული ფართობები და ანაზღაურებები რეგიონების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პოლისების რაოდენობა	სადაზღვევო პრემია (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
აჭარა	26,036	6,142,486	4,579,687	8,271.58	6,481,661
გურია	9,052	1,890,913	1,649,652	3,269.87	506,150
თბილისი	11	1,189	886	2.32	0
იმერეთი	6,447	546,350	340,669	2,276.38	17,072
კახეთი	79,682	67,106,100	42,396,941	87,580.58	49,775,725
მცხეთა-მთიანეთი	365	193,792	152,284	434.86	16,497
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	485	81,070	47,309	193.00	14,772
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	9,759	2,631,173	1,944,528	7,527.46	1,258,002
სამცხე-ჯავახეთი	7,674	7,278,887	5,029,878	8,333.22	3,446,850
ქვემო ქართლი	4,425	3,932,470	2,814,835	18,308.98	3,512,032
შიდა ქართლი	20,987	26,220,074	18,636,376	19,475.00	18,269,863
სულ	164,915	116,024,505	77,593,045	155,673.25	83,298,625

პროგრამა „აგროდაბლვევა“ - პოლისების რაოდენობა, სადაბლვევო პრემიები და დაბლვეული ფართობები და ანაბლვერებული ზარალი (2023 წ.)

რეგიონი	პოლისების რაოდენობა	სადაბლვევო პრემია (ლ)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	ფართობი (ჰა)	ანაბლვერებული ზარალი (ლარი)
აჭარა	366	69,044	48,331	56.92	5,127
გურია	5	379	266	0.82	0
იმერეთი	11	5,837	4,086	19.29	0
კახეთი	10,802	11,984,779	8,353,398	11,374.91	12,671,265
მცხეთა-მთიანეთი	28	8,860	6,202	21.15	0
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	34	3,721	2,514	16.29	0
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	147	36,032	25,222	144.68	24,370
სამცხე-ჯავახეთი	1,326	914,727	640,309	957.40	404,728
ქვემო ქართლი	322	460,047	321,389	2,307.88	326,467
შიდა ქართლი	1,994	2,996,572	2,097,542	1,742.00	2,128,834
სულ	15,035	16,479,999	11,499,259	16,641.34	15,560,791

სადაბლვევო პრემიების სტრუქტურა

პროგრამა „აგროდაბლვევა“ - სადაბლვევო პრემიები და სტრუქტურა წლების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

წელი	ჯამური სადაბლვევო პრემია (ლარი)	დამბლვევის პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი (ლარი)	სახელმწიფოს პრემიის წილი ჯამურ პრემიაში (%)
2014	12,586,739	779,693	11,800,629	94%
2015	3,444,300	1,442,672	1,948,980	57%
2016	11,981,874	3,677,059	8,223,721	69%
2017	11,649,283	4,238,293	7,406,244	64%
2018	7,135,833	2,657,198	4,474,889	63%
2019	9,583,048	3,730,594	5,846,204	61%
2020	13,432,374	5,010,480	8,421,407	63%
2021	15,462,581	5,962,257	9,489,460	61%
2022	14,268,473	5,777,673	8,482,251	59%
2023	16,479,999	4,980,336	11,499,259	70%
სულ	116,045,385	38,262,520	77,608,064	67%

ზარალები და ანაზღაურებები

სადაზღვევო ანაზღაურებები წლების მიხედვით (2014-2023 წ.წ.)

წელი	ბენეფიციარების რაოდენობა	დაზიანებული მოსავლის მიწის ნაკვეთის ფართობი (ჰა)	ანაზღაურებული ზარალი (ლარი)
2014	6,396	10,210.24	11,296,414
2015	4,483	2,561.30	2,904,487
2016	6,391	6,061.27	6,211,368
2017	5,663	9,658.95	9,284,934
2018	1,619	4,848.94	5,645,178
2019	2,540	8,929.42	8,820,626
2020	2,622	7,789.23	11,920,400
2021	3,145	8,915.78	10,023,187
2022	1,130	3,365.24	1,631,240
2023	3,467	11,427.77	15,560,791
სულ	23,966	73,768.14	83,298,625

საქართველოში აგროდაზღვევის სახეობაში მიღებული პრემიები და გაცემული ანაზღაურებები: 2010-2012 წლების მონაცემთა შედარება სახელმწიფო პროგრამის „აგროდაზღვევა“ განხორციელების დაწყების შემდეგ პერიოდთან

წელი	ჯამური სადაზღვევო პრემია (ლარი)	ანაზღაურებული ზიანი (ლარი)
2010	76,933	84,805
2011	84,626	93,286
2012	93,089	956,353
2013	182,556	56,727
2014	12,586,739	11,296,414
2015	3,444,300	2,904,487
2016	11,981,874	6,211,368
2017	11,649,283	9,284,934
2018	7,135,833	5,645,178
2019	9,583,048	8,820,626
2020	13,432,374	11,920,400
2021	15,462,581	10,023,187
2022	14,268,473	1,631,240
2023	16,479,999	15,560,791

ეფექტიანობა

პროგრამა „აგროდაზღვევა“ - სადაზღვევო ანაზღაურებების სტრუქტურა წლების მიხედვით (2014–2023 წ.წ.)

წელი	ანაზღაურებული ზიანი (ლარი)	ანაზღაურებული ზიანი/სააგენტოს პრემიის წილი (%)	ანაზღაურებული ზიანი/ჯამური სადაზღვევო პრემია (%)
2014	11,296,414	96%	90%
2015	2,904,487	149%	84%
2016	6,211,368	76%	52%
2017	9,284,934	125%	80%
2018	5,645,178	126%	79%
2019	8,820,626	151%	92%
2020	11,920,400	142%	89%
2021	10,023,187	106%	65%
2022	1,631,240	19%	11%
2023	15,560,791	135%	94%
სულ	83,298,625	107.35%	72%

პროგრამაში სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობა მაღალია - სახელმწიფოს მიერ გადახდილ 100 ლარ სადაზღვევო პრემიის თანადაფინანსებაზე მოდის 107.35 ლარი სადაზღვევო ანაზღაურება. ასევე, სახელმწიფომ წვლილი შეიტანა სადაზღვევო ინდუსტრიის განვითარებაში (შემოსავალი, ცოდნა, გამოცდილება, სპეციალისტების ჩამოყალიბება და ა.შ.). სახელმწიფომ კერძო სექტორს ეფექტურად გადასცა აგროდაზღვევის ადმინისტრირების ფუნქცია (სახელმწიფოს მიერ ადმინისტრირების შემთხვევაში სათანადო ხარჯები მნიშვნელოვნად მეტი იქნებოდა) - სადაზღვევო კომპანიებს ანაზღაურების სახით გაცემული აქვთ მიღებული პრემიის 71.79%, რაც სადაზღვევო პრაქტიკისთვის ბომიერი მაჩვენებელია (დარჩენილი ნაწილი მოიცავს აგენტთა ანაზღაურებებს, ადმინისტრირების ხარჯებს და სადაზღვევო კომპანიების მოგებას).

მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა

სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის მიზანია მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკაზე (ნებისმიერი ტიპის მოსავლის ამლები ტექნიკა, როგორც თვითმავალი, ასევე მისაბმელი, გარდა ყურძნის მოსავლის ამლები ტექნიკისა) ხელმისაწვდომობის გაზრდა.

პროგრამა ითვალისწინებს მხოლოდ მოსავლის ამლები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსებას, როგორც თვითმავალის, ასევე მისაბმელის.

სააგენტოს თანადაფინანსების მოცულობა ერთ ბენეფიციარზე მარცვლეულის მოსავლის ასაღებად განკუთვნილი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის (კომბაინის) შემთხვევაში შეადგენს ღირებულების არაუმეტეს 40%-ს, მაგრამ არაუმეტეს 200,000 ლარისა, ხოლო სხვა ტიპის მოსავლის ამლები (გარდა ყურძნისა) სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შემთხვევაში არამეტეს 40%-ს არაუმეტეს 150,000 ლარისა, ხოლო ჩაის ხელის საკრეფი ტექნიკის შემთხვევაში - არაუმეტეს 50%-ს, არაუმეტეს 1,000 ლარისა.

შესასყიდი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა უნდა იყოს ახალი (ექსპლუატაციაში არ მყოფი).

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2019-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
კომბაინი	42	19,158,286	6,135,880	32%
სხვა ტიპის მოსავლის ამღები ტექნიკა (გარდა ყურძნის)	263	34,814,810	15,127,541	43%
სხვადასხვა დანიშნულების სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა	89	10,080,628	4,822,217	48%
ჩაის ხელის საკრეფი აპარატი	2	4,200	2,000	48%
სულ	396	64,057,924	26,087,639	41%

მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
კომბაინი	11	7,227,105	2,156,564	30%
სხვა ტიპის მოსავლის ამღები ტექნიკა (გარდა ყურძნის)	49	11,252,722	4,148,478	37%
ჩაის ხელის საკრეფი აპარატი	2	4,200	2,000	48%
სულ	62	18,484,026	6,307,042	34%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2019-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება
(ლარი)	292	49,746,682	19,407,968
ქვეყნის მასშტაბით*	294	49,750,882	19,409,968
გურია	1	39,080	19,540
იმერეთი	1	85,930	42,965
კახეთი	74	10,709,040	4,955,113
მცხეთა მთიანეთი	3	541,350	229,840
რაჭა ლეჩხუმი	2	193,125	96,563
სამეგრელო	2	54,150	27,075
ქვემო ქართლი	6	1,288,171	612,514
შიდა ქართლი	13	1,396,195	694,061
სულ	396	64,057,924	26,087,639

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
ქვეყნის მასშტაბით*	62	18,484,026	6,307,042
სულ	62	18,484,026	6,307,042

* შენიშვნა: 2020-2023 წლებში პროგრამით არ იყო სავალდებულო რეგიონის/მუნიციპალიტეტის მითითება, თუ სად მოხდებოდა შექმნილი ტექნიკის გამოყენება. შესაბამისად, მონაცემთა ბაზაში რეგიონები/მუნიციპალიტეტები მითითებული არ არის.

მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა

მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით, სოფლის განვითარების სააგენტო, სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდის (IFAD) ფინანსური მხარდაჭერით ახორციელებს.

პროგრამის მიზანია დივერსიფიცირებული და მდგრადი მერძვეობის დარგის ჩამოყალიბება და განვითარება შესაბამისი ინვენტარისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების გზით. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სოფლად რძის მცირე წარმოების განვითარების ხელშეწყობა - ახალი სტანდარტებისა და საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვა.

პროგრამა ითვალისწინებს როგორც ახალი საქმიანობის დაწყებას, ასევე არსებულის გაფართოებას/მოდერნიზებას/გადაიარაღებას შემდეგი მიმართულებებით*: რძის პირველადი წარმოება, ხელოვნური განაყოფიერების და ვეტერინარული მომსახურება, საშუალო ზომის რძის გადამამუშავებელი, რძის შემგროვებელი პუნქტი, რძის მცირე გადამამუშავებელი, რძის შემგროვებელი პუნქტი საბაფხულო საძოვრებზე, ალტერნატიული საქმიანობა ახალგაზრდებისთვის, რძის პირველადი მწარმოებლისთვის მზის ენერჯიაზე მომუშავე ელექტრო სადგურის მოწყობა. პროგრამის ფარგლებში, დაფინანსება ხორციელდება პროექტის ღირებულების 50%-დან 90%-მდე თანადაფინანსებით, ხოლო თანხობრივი ლიმიტები 8,000 ლარიდან 108,000 ლარამდე განისაზღვრება.

პროგრამა ხორციელდება საქართველოს შემდეგ რეგიონებში: ქვემო ქართლი, კახეთი, იმერეთი, რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი, სამეგრელო-ზემო სვანეთი და სამცხე-ჯავახეთი.

* 2023 წლიდან პროგრამაში განხორციელდა შემდეგი სახის ცვლილებები:

რძის პირველადი წარმოების მიმართულებით თანადაფინანსება განისაზღვრა, ქალი 18-40 წლის ჩათვლით, მამაკაცი 18-35 წლის ჩათვლით, 75%-ით არაუმეტეს 40,000 ლარის, სხვა დანარჩენი ბენეფიციარების შემთხვევაში 65% -ით არაუმეტეს 40,000 ლარის.

რძის პირველადი წარმოება (ფერმის მოწყობა) შესაძლებელია შემდეგ რეგიონებში: ქვემო ქართლი, კახეთი, იმერეთი, რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი, სამეგრელო-ზემო სვანეთი და სამცხე-ჯავახეთი, გურია, მცხეთა-მთიანეთი, შიდა ქართლი, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა.

* პროგრამის პირველ ეტაპზე (2020-2021 წლები) დაფინანსების ერთ-ერთ მიმართულებას ასევე წარმოადგენდა პირუტყვის საკვების პირველადი წარმოება, სადაც თანადაფინანსების მაქსიმალური მოცულობა შეადგენდა 195,000 ლარს, არაუმეტეს პროექტის ჯამური ღირებულების 80%-ის მოცულობით.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ალტერნატიული საქმიანობა ახალგაზრდებისთვის	45	414,302	350,426	85%
ვეტერინარია და ხელოვნური განაყოფიერება	11	365,888	278,090	76%
მზის ენერჯიაზე მომუშავე ელექტრო სადგურის მოწყობა	137	3,047,853	2,702,415	89%
პირუტყვის საკვების პირველადი წარმოება	101	22,226,141	15,799,375	71%
რძის გადამამუშავებელი საწარმო (მცირე ზომის)	9	444,588	314,383	71%
რძის პირველადი წარმოება	542	18,487,018	13,890,621	75%
სულ	845	44,985,789	33,335,310	74%

სახელმწიფოს მიერ გრანტის სახით ინვესტირებულმა ერთმა ლარმა მოიზიდა 0.35 ლარი ინვესტიცია.

„მერძვეობის დარგის მოდერნიზაციის და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ალტერნატიული საქმიანობა ახალგაზრდებისთვის	45	414,302	350,426	85%
ვეტერინარია და ხელოვნური განაყოფიერება	2	67,450	47,215	70%
მზის ენერჯიაზე მომუშავე ელექტრო სადგურის მოწყობა	137	3,047,853	2,702,415	89%
რძის გადამამუშავებელი საწარმო (მცირე ზომის)	1	36,000	25,200	70%
რძის პირველადი წარმოება	350	13,077,418	9,833,610	75%
სულ	535	16,643,022	12,958,866	78%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2020-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
თბილისი	1	30,741	24,593
იმერეთი	73	3,846,011	2,927,485
კახეთი	59	12,820,363	8,747,378
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	9	1,083,183	788,363
სამეგრელო და ზემო სვანეთი	466	14,951,696	11,780,713
სამცხე-ჯავახეთი	211	7,551,388	5,521,842
ქვემო ქართლი	26	4,702,407	3,544,935
სულ	845	44,985,789	33,335,310

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
იმერეთი	33	1,014,522	757,512
კახეთი	2	91,288	57,000
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	4	91,937	73,514
სამეგრელო და ზემო სვანეთი	382	11,584,246	9,322,010
სამცხე-ჯავახეთი	113	3,808,579	2,712,116
ქვემო ქართლი	1	52,450	36,715
სულ	535	16,643,022	12,958,866

ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა

ბიონარმოების ხელშეწყობის პროგრამა ითვალისწინებს არაბიომეურნეობიდან ბიომეურნეობაზე გადასვლის, კერძოდ, ბიონარმოების სერტიფიცირების, საკონსულტაციო მომსახურების, ორგანულ მეურნეობაში დაშვებული ორგანული სასუქების ან/და მავნებლებისა და დაავადებების წინააღმდეგ გამოსაყენებელი ბიოპრეპარატების შეძენის, ფუტკრის სამკურნალო ბიოპრეპარატებისა და ბიოფიჭის შეძენის, ასევე თაფლისა და ცვილის წარმოებისათვის ლაბორატორიული ანალიზის მომსახურების ხარჯის ანაზღაურებას.

ბიონარმოების სერტიფიცირებისთვის ან/და საკონსულტაციო მომსახურებისთვის ან/და თაფლისა და ცვილის ლაბორატორიული ანალიზისთვის, კონვერსიის პერიოდში გაწეული ხარჯის ანაზღაურება ერთ პოტენციურ ბენეფიციარზე შეადგენს არაუმეტეს 70%-ს, არაუმეტეს 7,000 ლარს.

თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება, სააგენტოს ანაზღაურება შეადგენს არაუმეტეს 40%-ს, არაუმეტეს 4,000 ლარს.

მხოლოდ მევენახეობისა და საფუტკრე მეურნეობის შემთხვევაში, კონვერსიის პერიოდში, ერთი პოტენციური ბენეფიციარისთვის ორგანულ მეურნეობაში დაშვებული ორგანული სასუქების ან/და მავნებლებისა და დაავადებების წინააღმდეგ გამოსაყენებელი, ბიოპრეპარატების შეძენის ხარჯის ან/და ფუტკრის ბიოპრეპარატებისთვის და ბიოფიჭის შესაძენად გაწეული ხარჯი ანაზღაურდება შემდეგი პირობებით:

- მევენახეობის შემთხვევაში, 1 ჰა-ზე გადაანგარიშებით არაუმეტეს 70%-ით განისაზღვრება, მაგრამ არაუმეტეს 5,100 ლარის ოდენობით. თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება – არაუმეტეს 40%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 2,900 ლარის ოდენობით. გაწეული ხარჯის ანაზღაურება განხორციელდება არაუმეტეს 5 ჰა-ზე გადაანგარიშებით;
- საფუტკრე მეურნეობის შემთხვევაში, თანადაფინანსება ბიოპრეპარატებისთვის და ბიოფიჭის შესაძენად არაუმეტეს 70%-ით განისაზღვრება, მაგრამ ერთ სკაზე არაუმეტეს 50 ლარისა და ჯამურად არაუმეტეს 5,100 ლარის ოდენობით, თუ პოტენციური ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება - არაუმეტეს 40%-ით, მაგრამ ერთ სკაზე არაუმეტეს 25 ლარისა და ჯამურად არაუმეტეს 2,900 ლარის ოდენობით.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ბიოსურთიფიცირება	2	4,810	3,367	70%
ბიოსურთიფიცირება/პრეპარატები	29	477,776	328,918	69%
ბიოსურთიფიცირება/პრეპარატები/კონვერსიის გეგმის შედგენა	9	138,444	73,213	53%
ბიოსურთიფიცირება/საკონსულტაციო მომსახურება	1	10,938	7,000	64%
ბიოსურთიფიცირება/ცვილის ლაბორატორიული ანალიზის მომსახურება	1	4,036	2,825	70%
სულ	42	636,004	415,324	65%

„ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
ბიოსურთიფიცირება	1	1,874	1,312	70%
ბიოსურთიფიცირება/პრეპარატები	28	474,935	326,930	69%
ბიოსურთიფიცირება/პრეპარატები/კონვერსიის გეგმის შედგენა	9	138,444	73,213	53%
ბიოსურთიფიცირება/საკონსულტაციო მომსახურება	1	10,938	7,000	64%
ბიოსურთიფიცირება/ცვილის ლაბორატორიული ანალიზის მომსახურება	1	4,036	2,825	70%
სულ	40	630,227	411,280	65%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
გურია	2	25,013	15,797
თბილისი	19	360,451	236,799
იმერეთი	5	31,674	21,328
კახეთი	11	168,023	118,469
მცხეთა მთიანეთი	3	37,891	13,866
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	1	4,993	3,495
შიდა ქართლი	1	7,958	5,571
სულ	42	636,004	415,324

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
გურია	2	25,013	15,797
თბილისი	19	360,451	236,799
იმერეთი	4	28,738	19,272
კახეთი	10	165,182	116,481
მცხეთა მთიანეთი	3	37,891	13,866
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	1	4,993	3,495
შიდა ქართლი	1	7,958	5,571
სულ	40	630,227	411,280

საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა

პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ქვეყნისა და მისი რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, დაბალანსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას, რეგიონული უთანაბრობების შემცირებასა და ტერიტორიულ განვითარებას.

პროგრამა ხორციელდება 4 საპილოტე რეგიონში: იმერეთი, კახეთი, გურია, რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი.

პროგრამა ითვალისწინებს, როგორც ახალი საწარმოების შექმნას, ასევე არსებული საწარმოების მოდერნიზება ან/და გაფართოებას. მიზნობრივი რეგიონებიდან პოტენციური ბენეფიციარის მიერ წარდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულება (გასაცემი სესხის თანხა) უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 300,000 ლარს და არაუმეტეს 1 მლნ ლარს. სააგენტოს დაფინანსების მოცულობა განისაზღვრება წარდგენილი პროექტის (კომერციული ბანკის მიერ გასაცემი სესხის თანხის) ჯამური ღირებულების არაუმეტეს 60%-ის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 600,000 ლარისა

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
არსებული საწარმოს გადაიარაღება/გაფართოება	16	9,588,030	5,586,354	58%
არსებული საწარმოს გადაიარაღება/გაფართოება და ახალი საწარმოს შექმნა	2	1,150,000	690,000	60%
ახალი საწარმოს შექმნა	31	22,214,000	13,113,900	59%
სულ	49	32,952,030	19,390,254	59%

„საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
არსებული საწარმოს გადაიარაღება/გაფართოება	3	1,000,000	505,250	51%
ახალი საწარმოს შექმნა	3	2,520,000	1,316,000	52%
სულ	6	3,520,000	1,821,250	52%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
გურია	6	4,820,000	2,696,000
იმერეთი	23	14,541,950	8,705,004
კახეთი	15	11,990,080	7,126,000
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	5	1,600,000	863,250
სულ	49	32,952,030	19,390,254

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	სესხის ოდენობა (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
გურია	3	2,520,000	1,316,000
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	3	1,000,000	505,250
სულ	6	3,520,000	1,821,250

საკილოთე პროგრამა ქალაქისთვის

პროგრამის მიზანია, საკილოთე მუნიციპალიტეტებში, ეკონომიკურად არააქტიური ქალების ინტეგრაცია საზოგადოების სრულფუნქციონირებად, მათი სოციალურ - ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და ქალების სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში ჩართვის სტიმულირების გზით.

პროგრამის ფარგლებში ქალ ბენეფიციარებს საშუალება აქვთ, მცირე მიწის ნაკვეთზე მოაწიონ სასათბურე მეურნეობა და მთელი წლის განმავლობაში აწარმოონ სოფლის მეურნეობის პროდუქცია, შემდგომი რეალიზაციის მიზნით.

თანადაფინანსება განისაზღვრება სასათბურე მეურნეობის მოწყობის ღირებულების არაუმეტეს 90%-ით, მაგრამ არა უმეტეს 25,000 ლარისა. პროგრამის ფარგლებში, დაფინანსდება არანაკლებ 200 კვ.მ ფართის მქონე სასათბურე მეურნეობის მოწყობა.

2023 წელს, პროგრამაში შესული ცვლილებების თანახმად, თანადაფინანსების მიღება შესაძლებელია ჩოხატაურის, ვანისა და ჩხოროწყის მუნიციპალიტეტებში. 2022 წელს პროგრამა განხორციელდა მარნეულისა და ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტებში.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
სასათბურე მეურნეობა	37	896,476	806,344	90%
სულ	37	896,476	806,344	90%

„საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
სასათბურე მეურნეობა	8	182,996	164,222	90%
სულ	8	182,996	164,222	90%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2022-2023 წ.წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
კახეთი	6	163,359	146,539
ქვემო ქართლი	31	733,117	659,805
სულ	37	896,476	806,344

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
კახეთი	1	28,305	25,000
ქვემო ქართლი	7	154,691	139,222
სულ	8	182,996	164,222

მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა

პროგრამა ითვალისწინებს მაღალმთიან დასახლებებში ახალი სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობას.

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება, როგორც სასოფლო-სამეურნეო ასევე, არასასოფლო-სამეურნეო სამეწარმეო საქმიანობები, რაც ითვალისწინებს მხოლოდ ძირითადი საშუალებების (მანქანა-დანადგარების/აღჭურვილობის შესყიდვას/ინსტალაცია და შენობა-ნაგებობების მშენებლობა/რემონტი) შესყიდვას/შექმნას და წარმოებისთვის საჭირო სპეციალიზებული ტიპის სატრანსპორტო საშუალებების დაფინანსებას.

თანადაფინანსება ერთ პოტენციურ ბენეფიციარზე შეადგენს არანაკლებ 30,000 ლარს და არაუმეტეს 100,000 ლარს, მაგრამ არაუმეტეს წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულების 50%-ს.

პოტენციური ბენეფიციარი, რომლის ასაკი სააგენტოში განაცხადის წარდგენის მომენტისათვის შეადგენს: მამაკაცების შემთხვევაში - 18-დან 35 წლის ჩათვლით, ხოლო ქალების შემთხვევაში, 18-დან 40 წლის ჩათვლით, ასევე სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივებისათვის თანადაფინანსება შეადგენს არანაკლებ 30,000 ლარს და არაუმეტეს 100,000 ლარს, მაგრამ არაუმეტეს წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულების 60%-ს.

განაცხადით წარმოდგენილი პროექტის ჯამური ღირებულება განაცხადის წარმოდგენის მომენტისთვის არ უნდა აღემატებოდეს 500,000 ლარს.

პროგრამა ხორციელდება საქართველოს მაღალმთიან დასახლებებში (მაღალმთიანი დასახლებები განისაზღვრება საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 30 დეკემბრის N671 დადგენილებით „მაღალმთიან დასახლებათა ნუსხის დამტკიცების შესახებ“).

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
აუზის მოწყობა	1	86,616	51,969	60%
გადამამუშავებელი საწარმო	1	323,276	100,000	31%
კვების ობიექტი	2	336,430	199,858	59%
ლუდის საწარმო	1	77,210	46,326	60%
მარანი	5	588,077	304,413	52%
საოჯახო სასტუმრო	39	6,126,183	3,107,977	51%
სარიტუალო მომსახურება	1	169,020	100,000	59%
სპეც - ტექნიკის ავტო სკოლა	1	92,640	55,584	60%
ყავის სახლი	1	87,655	52,593	60%
ყველის საწარმო	1	191,049	95,525	50%
შემნახველი საწარმო	3	496,383	297,830	60%
ცქრიალა ღვინოს საწარმო	1	88,916	44,458	50%
წისქვილი	1	165,340	99,204	60%
ხის ნაკეთობათა საამქრო	1	198,315	99,158	50%
ხის ნაკეთობების და სუვენირების საწარმო	1	59,000	35,400	60%
სულ	60	9,086,109	4,690,294	52%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
აჭარა	3	326,255	171,064
კახეთი	8	1,587,520	790,856
მცხეთა-მთიანეთი	15	2,621,642	1,188,771
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	22	2,871,264	1,548,661
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	1	165,970	99,582
სამცხე-ჯავახეთი	6	884,642	527,373
ქვემო ქართლი	1	163,129	97,878
შიდა ქართლი	4	465,686	266,109
სულ	60	9,086,109	4,690,294

ბიზნისური დახმარების სახელმწიფო პროგრამა

სურსათის უვნებლობის მართვის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის შემთხვევაში თანადაფინანსება განისაზღვრება მაქსიმუმ 50% და არაუმეტეს 15,000 ლარით. დონორი ორგანიზაციის თანამონაწილეობის შემთხვევაში არაუმეტეს 30% და არაუმეტეს 10,000 ლარით.

მომსახურებისთვის რომელიც დაკავშირებულია ცხოველური წარმოშობის სურსათის მწარმოებელი ან/და გადამამუშავებელი ბიზნეს ოპერატორის აღიარების მინიჭებასთან, თანადაფინანსება განისაზღვრება მაქსიმუმ 50%-ით და არაუმეტეს 5,000 ლარით, დონორი ორგანიზაციის თანამონაწილეობის შემთხვევაში არაუმეტეს 30%, მაგრამ არაუმეტეს 3,000 ლარისა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის მიერ სურსათის უვნებლობის მართვის საერთაშორისო სისტემებისა და სტანდარტების დანერგვის დასერტიფიცირების, სააგენტოს თანადაფინანსება განისაზღვრება არაუმეტეს 80%-ით, არაუმეტეს 20,000 ლარისა, ხოლო თუ ბენეფიციარის თანამონაწილეობის წყაროს წარმოადგენს დონორი ორგანიზაციიდან მიღებული დაფინანსება - არა უმეტეს 40%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 10,000 ლარისა;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში მომსახურებისთვის რომელიც დაკავშირებულია ცხოველური წარმოშობის სურსათის მწარმოებელი ან/და გადამამუშავებელი ბიზნესოპერატორის აღიარების მინიჭებასთან, თანადაფინანსება განისაზღვრება მაქსიმუმ 80%-ით და არაუმეტეს 8,000 ლარით, დონორი ორგანიზაციის თანამონაწილეობის შემთხვევაში მაქსიმუმ 40%-ით და არაუმეტეს 4,000 ლარით.

ბრენდირების და შეფუთვის დიზაინის შექმნასთან დაკავშირებით, თანადაფინანსება განისაზღვრება მაქსიმუმ 50%-ით და არაუმეტეს 15,000 ლარით. დონორი ორგანიზაციის თანამონაწილეობის შემთხვევაში მაქსიმუმ 30% და არაუმეტეს 10,000 ლარით.

ბრენდირების შექმნასთან დაკავშირებით სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში თანადაფინანსება განისაზღვრება მაქსიმუმ 80%-ით და არაუმეტეს 20,000 ლარით. დონორი ორგანიზაციის თანამონაწილეობის შემთხვევაში მაქსიმუმ 40%-ით და არაუმეტეს 10,000 ლარით;

აღჭურვილობის შეძენა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში მაქსიმუმ 70%-ით და არაუმეტეს 10,000 ლარით;
 მართვის საკონსულტაციო მომსახურება სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში მაქსიმუმ 80%-ით და არაუმეტეს 15,000 ლარით.
 სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების შემთხვევაში თანადაფინანსება განისაზღვრება სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაციის ღირებულების მაქსიმუმ 70%-ით და არაუმეტეს 750 ლარით.
 პროგრამა სააგენტოს ბენეფიციარებისათვის ასევე ითვალისწინებს საკონსულტაციო მომსახურებას და ტრენინგებს - საერთაშორისო პრაქტიკისა და გამოცდილების გაზიარებას.

სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები

ჯამურად 2016-2023 წლებში გაფორმდა 178 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ISO-22000	70
2	HACCP	58
3	BIO	2
4	GLOBAL G.A.P	24
5	GLOBAL G.A.P, HACCP	1
6	GLOBAL G.A.P, GRASP	3
7	BRC	8
8	BRCGS	2
9	BRCGS food v.9	1
10	FSSC-22000	4
11	FSSC v.5.1.	1
12	FSSC 22000 v.5.1.	1
13	IFS Food v.8	1
14	სურსათის უვნებლობის სისტემის შემუშავება და დანერგვა HACCP-ის მიხედვით	2

ბრენდირება

2020-2023 წლებში გაფორმდა 69 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ბრენდირება	69

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ აღჭურვილობის შექმნის თანადაფინანსება

2020-2023 წლებში გაფორმდა 19 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	აღჭურვილობა	19

სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია

2022-2023 წელს გაფორმდა 11 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია	11

სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები

2023 წელს გაფორმდა 49 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ISO-22000	15
2	HACCP	15
3	GLOBAL G.A.P	8
4	GLOBAL G.A.P, HACCP	1
5	GLOBAL G.A.P, GRASP	3
6	BRC	1
7	BRCGS	1
8	BRCGS food v.9	1
9	FSSC-22000	1
10	IFS Food v.8	1
11	სურსათის უვნებლობის სისტემის შემუშავება და დანერგვა HACCP-ის მიხედვით	2

ბრენდირება

2023 წელს გაფორმდა 26 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	ბრენდირება	26

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მიერ აღჭურვილობის უწყისის თანადაფინანსება

2023 წელს გაფორმდა 5 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	აღჭურვილობა	5

სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია

2023 წელს გაფორმდა 8 ხელშეკრულება

#	დასახელება	გაფორმებული ხელშეკრულება
1	სასაქონლო ნიშნის რეგისტრაცია	8

ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა

ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა ხორციელდება პროექტის „საქართველოში სატყეო სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა ტყის დეგრადაციით გამოწვეული სათბური აირების ემისიის შემცირებისათვის“ ფარგლებში.

სოფლის განვითარების სააგენტოსა და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებას - GIZ-ს შორის 2021 წლის 22 დეკემბერს გაფორმებული საგრანტო ხელშეკრულების „ტყის სექტორის რეფორმის მხარდაჭერა ენერგოეფექტური ღონისძიებების ხელშეწყობით“ ფარგლებში, რომელიც მოწონებულ იქნა საქართველოს მთავრობის 2021 წლის 29 ნოემბრის N2116 განკარგულებით, სააგენტო ახორციელებს ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამას, რაც ითვალისწინებს ერთის მხრივ, ენერგოეფექტური ღუმელების მწარმოებელი მეწარმე ფიზიკური და იურიდიული პირებისთვის ენერგოეფექტური ღუმელის განსაზღვრულ კრიტერიუმებთან (პარამეტრებთან) შესაბამისობის დადგენის ღირებულების თანადაფინანსებას/ანაზღაურებას და მეორეს მხრივ, ენერგოეფექტური ღუმელის ღირებულების თანადაფინანსებას, საქართველოს მოქალაქე სრულწლოვანი ფიზიკური პირისთვის, რომელიც არის ერთი შინამეურნეობის წარმომადგენელი.

ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების კოპონენტის ფარგლებში თანადაფინანსება შეადგენს ღუმელის ღირებულების არაუმეტეს 30%-ს, მაგრამ არაუმეტეს 300 ლარს.

ენერგოეფექტური ღუმელების განსაზღვრულ კრიტერიუმებთან შესაბამისობის დადგენის ღირებულების თანადაფინანსების/ანაზღაურების კომპონენტი ითვალისწინებს გაწეული ლაბორატორიული მომსახურების ღირებულების თანადაფინანსებას ან ანაზღაურებას არაუმეტეს 2,600 ლარის ოდენობით.

მიზნობრიობა, პროექტები და ინვესტიციები

„ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა“ - პროექტების რაოდენობა და ინვესტიციები მიზნობრიობის მიხედვით (2023 წ.)

მიზნობრიობა	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში
„B3“ ტიპის საყოფაცხოვრებო შეშის ღუმელი	1	500	150	30%
ეკონომ+C5	1	1,570	1,270	81%
ენერგოეფექტური				
შეშის ღუმელი B2	1	650	195	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი - ეკონომ A5	1	999	300	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი - ერგონომი	1	1,200	300	25%
ენერგოეფექტური ღუმელი - ერგონომი DOP N 009-HS-2023-06-08/003	1	1,200	300	25%
ენერგოეფექტური ღუმელი A2#1 (ბიო 917)	1	1,300	300	23%
ენერგოეფექტური ღუმელი B2	2	1,300	390	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი B4	1	900	270	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი MZ-08 (A1)	133	98,882	29,665	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი MZ-18 (B1)	16	9,150	2,745	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი ბიო 917 B2	2	1,300	390	30%
ენერგოეფექტური ღუმელი მოდელი B2	1	650	195	30%
ერგონომი	1	1,270	300	24%
სულ	163	120,871	36,770	30%

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023 წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
აჭარა	9	8,370	3,229
გურია	8	6,454	1,936
თბილისი	2	1,850	495
იმერეთი	11	8,280	2,484
კახეთი	62	43,165	12,950
მცხეთა-მთიანეთი	28	20,253	5,986
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	16	12,330	3,699
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	9	6,770	2,031
სამცხე-ჯავახეთი	2	1,270	381
ქვემო-ქართლი	9	7,119	2,076
შიდა ქართლი	7	5,010	1,503
სულ	163	120,871	36,770

არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამა

არასტანდარტული ვაშლის ჩაბარების საერთაშორისო საბაზრო ფასის მკვეთრად შემცირების გამო, საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ არასტანდარტული ვაშლის სუბსიდირების პროგრამა განახორციელა.

პროგრამის ფარგლებში, არასტანდარტული ვაშლის შესყიდვისას სახელმწიფო სუბსიდია მიიღო ხილის გადამმუშავებელმა იმ კომპანიებმა, რომლებიც 2023 წლის სექტემბრის დასაწყისიდან 15 დეკემბრამდე, მეხილეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირებისგან 1 კგ არასტანდარტული ვაშლი არანაკლებ 0.24 ლარად შეისყიდეს. სოფლის განვითარების სააგენტომ 1 კგ არასტანდარტულ ვაშლზე 0.10 ლარის ოდენობის სუბსიდია გასცა.

„არასტანდარტული ვაშლის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის პროგრამის“ ფარგლებში 2023 წელს 31.12.2023წ.-ის მდგომარეობით კომპანიების მიერ შესყიდული არასტანდარტული ვაშლის რაოდენობამ შეადგინა 21,768,638 კგ., საერთო ღირებულებით 6,738,484.10 ლარი. სააგენტოს სუბსიდიის მოცულობამ შეადგინა 2,176,863.80 ლარი.

თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამა

თხილის წარმოების ხელშეწყობის პროგრამის მიზანია საქართველოში თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობა თხილის ბაღების მესაკუთრეების ან/და მფლობელების სტიმულირების გზით. პროგრამის ამოცანაა თხილის მოვლა-მოყვანისთვის საჭირო საქონლის ღირებულების სუბსიდირების გზით, თხილის პირველადი წარმოების ხელშეწყობა.

პროგრამა ხორციელდება საქართველოს ყველა მუნიციპალიტეტში, გარდა თვითმმართველი ქალაქებისა.

პროგრამის პოტენციური ბენეფიციარი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე ფიზიკური პირი, რომელსაც საკუთრებაში ან/და ფაქტობრივ მფლობელობაში ან/და სახელმწიფოსგან ან/და მუნიციპალიტეტისაგან ან/და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისგან იჯარით აღებულ მიწის ნაკვეთ(ებ)ზე აქვს თხილის ბაღ(ებ)ი.

პროგრამის პირობებით გათვალისწინებული სუბსიდის მისაღებად პოტენციურ ბენეფიციარს დადგენილების ამოქმედების თარიღისთვის საქართველოში საკუთრებაში ან/და თანასაკუთრებაში ან/და სარგებლობაში ან/და ფაქტობრივ მფლობელობაში უნდა გააჩნდეს თხილის ბაღ(ებ)ი ჯამურად არანაკლებ 0.2 ჰა და არაუმეტეს 3 - ჰა.

სუბსიდის მოცულობა განისაზღვრება 500 ლარით 1 ჰა თხილის ბაღზე გადაანგარიშებით პროგრამაში ჩართულ ბენეფიციარებზე სუბსიდის გაცემა მოხდება ლიბერთი ბანკის აგრობარათზე შესაბამისი ქულების დარიცხვით.

- 2022 წლის 07 ნოემბრიდან 2023 წლის 28 აპრილის მდგომარეობით (ბაზები დამუშავებულია 2023 წლის 24 აგვისტოს):
 - პროგრამაში ჯამში რეგისტრირებულია 98,150-მდე ბენეფიციარი (ბენეფიციარი+თანამესაკუთრეები), აქედან რეგისტრირებული უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობაა 64,841 და ფართობი შეადგენს 47,325.66 ჰა-ს.
 - 0.2 ჰა-დან 3 ჰა-ს ჩათვლით შუალედის ფარგლებში რეგისტრირებულია 90,834 ბენეფიციარი (ბენეფიციარი+თანამესაკუთრეები), აქედან რეგისტრირებული უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობაა 62,541 და ფართობი შეადგენს 44,536.21 ჰა-ს. სუბსიდის ჯამური ოდენობაა 22,268,107 ლარი.
- 2023 წლის 24 აგვისტოს მდგომარეობით I-XV ეტაპების ფარგლებში ქულა დაერიცხა 61,418 უნიკალურ ბენეფიციარს (მოსარგებლე ბენეფიციარების მიახლოებითი რაოდენობაა 89,061) და ფართობმა შეადგინა 43,952.71 ჰა. დარიცხული ქულების ოდენობაა 21,976,355 ლარი, საიდანაც 2023 წლის 31 აგვისტოს მდგომარეობით ბენეფიციარების მიერ განაღდებულია 20,924,482 ლარი.

2023 წლის 2 და 17 სექტემბერს კახეთის რეგიონში სეტყვის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დახმარების მიზნით გასატარებელი ღონისძიებები

2023 წლის 2 და 17 სექტემბერს კახეთის რეგიონში სეტყვის შედეგად დაზარალებულ მოსახლეობაზე, რომლებსაც სრულად გაუნადგურდათ მოსავალი და გადამამუშავებელ საწარმოში არ ჩაუბარებიათ ყურძენი, გაიცა ერთჯერადი დახმარება, დაზიანებული ვენახის ყოველ ერთ ჰექტარზე 3,500 ლარის ოდენობით, მაგრამ არაუმეტეს 35,000 ლარისა.

სულ პროგრამის ფარგლებში:

კახეთის რეგიონში ჯამში სეტყვის შედეგად დაზარალებულ 5,833 ბენეფიციარს ჩაერიცხა ჯამში - 9,598,252.95 ლარი, რომლითაც ანაზღაურდა 3,634 ჰა ფართობზე დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი, კერძოდ:

- გურჯაანის მუნიციპალიტეტი - 2,476 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 3,790,564.45 ლარი, ანაზღაურდა 1,490 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი;
- თელავის მუნიციპალიტეტი - 969 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 2,045,275.15 ლარი, ანაზღაურდა 778 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი;
- ყვარელის მუნიციპალიტეტი - 1,453 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 2,220,482.63 ლარი, ანაზღაურდა 840 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი;
- ახმეტის მუნიციპალიტეტი - 59 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 81,376.80 ლარი, ანაზღაურდა 26 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი;
- ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი - 499 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 614,879.28 ლარი, ანაზღაურდა 216 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი;
- სიღნაღის მუნიციპალიტეტი - 377 ბენეფიციარს ჩაერიცხა 845,674.65 ლარი, ანაზღაურდა 284 ჰა დასეტყვილ ვენახზე მისაღები ყურძნის მოსავალი.

ჯამში 2023 წელს პროგრამის ფარგლებში, კახეთის რეგიონში 2 და 17 სექტემბერს, სეტყვის შედეგად დაზარალებულმა 5,833 ფერმერმა/ბენეფიციარმა დახმარების სახით ჯამში მიიღო 9,598,252.95 ლარი. დასეტყვილმა ფართობმა, რომელზეც გაიცა დახმარება, ჯამში შეადგინა 3,634 ჰა.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერა

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის სტატუსის მინიჭება

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით რეგისტრირებულია სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე 459 კოოპერატივი, მათ შორის 2023 წელს დარეგისტრირდა 64 სასოფლო-სამეურნეო სტატუსის მქონე კოოპერატივი. კოოპერატივებში გაერთიანებულია ჯამურად 4,691 მეპაიე.

რეგიონი	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივი	მეპაიე
კახეთი	63	762
ქვემო ქართლი	43	418
შიდა ქართლი	44	336
მცხეთა-მთიანეთი	16	177
სამცხე-ჯავახეთი	79	879
იმერეთი	59	678
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	49	641
რაჭა-ლეჩხუმი	32	199
გურია	23	224
აჭარა	15	104
თბილისი	36	273
სულ	459	4,691

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ხელშეწყობის პროგრამები

ბიზნესზე ორიენტირებული ფერმერული გაერთიანებების, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის მიზნით არაერთი სახელმწიფო პროგრამა ხორციელდება. ამასთანავე, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებს აქვთ შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღონ სამინისტროს მიერ ინიცირებულ რიგ პროგრამებში, სადაც სხვა იურიდიულ პირებთან შედარებით გააჩნიათ სახელმწიფო თანადაფინანსების დამატებით 10%-იანი სარგებელი.

2023 წელს განხორციელდა სხვადასხვა დარგის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის პროგრამები, რომელიც მოიცავდა როგორც პირველადი, ასევე გადამამუშავებელი წარმოების მხარდაჭერასა და ტექნიკაზე ხელმისაწვდომობას.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამა

პროგრამის მიზანია სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის ხელშეწყობა და მათთვის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა. პროგრამა ითვალისწინებს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტრაქტორის (არანაკლებ 20 და არაუმეტეს 100 ც/ძ-ის სიმძლავრის) და ტრაქტორზე მისაბმელი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების იმპლემენტ(ებ)ის თანადაფინანსებას.

თანადაფინანსების მოცულობა, შეადგენს შესასყიდი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ღირებულების არაუმეტეს 50%-ს, მაქსიმუმ 100,000 ლარს.

„სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისთვის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამის“ ფარგლებში 2023 წლიდან 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 52 სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივს გაუფორმდა 60 ხელშეკრულება. ინვესტიციის ოდენობამ შეადგინა 6,443,413 ლარი, საიდანაც ხელშეკრულებით განსაზღვრული სააგენტოს თანადაფინანსებაა 3,215,191 ლარი.

რეგიონები, პროექტები და ინვესტიციები

პროექტები და ინვესტიციები რეგიონების მიხედვით (2023წ.)

რეგიონი	პროექტების რაოდენობა	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსების წილი სრულ ინვესტიციაში (%)
გურია	2	286,213	141,141	49%
იმერეთი	3	292,282	146,141	50%
კახეთი	10	959,420	478,460	50%
მცხეთა-მთიანეთი	2	172,010	86,005	50%
რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთი	2	354,578	177,289	50%
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	7	888,942	444,471	50%
სამცხე-ჯავახეთი	11	1,152,581	576,290	50%
ქვემო ქართლი	7	797,423	398,712	50%
შიდა ქართლი	16	1,539,965	766,682	50%
სულ	60	6,443,413	3,215,191	50%

მეფუტკრეობის სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების მხარდაჭერის სახელმწიფო პროგრამა

პროგრამის მიზანია სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების საფუტკრე მეურნეობების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება და წარმოებული თაფლისა და მეფუტკრეობის სხვა პროდუქტების ხარისხისა და რაოდენობის ზრდა. სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეს თანადაფინანსებით, გრანტის სახით ღირებულების 30%-ად სხვადასხვა სახის სკების, თაფლის საწურების, შესანახი ავზების გადაცემას გულისხმობს.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისათვის კენკროვანი კულტურების შესანახი მაცივრების თანადაფინანსების სახელმწიფო პროგრამა

პროგრამა ითვალისწინებს, პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ქვეკომპონენტის ფარგლებში გაშენებული კენკროვანი კულტურების ბაღებიდან მიღებული მოსავლის აგროტექნოლოგიური სტანდარტების დაცვით შესანახად სპეციალური სამაცივრე კონტეინერის შეძენის თანადაფინანსებას.

პროგრამით დადგენილი პირობებით, თანადაფინანსების თანხის ოდენობა ერთ ბენეფიციარზე განისაზღვრა მაცივრების ღირებულების არაუმეტეს 80%-ით, მაგრამ არაუმეტეს 80, 000 ლარით.

პროგრამაში მონაწილეობის მისაღებად, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის ან/და მის მეპაიეთა საკუთრებაში არსებული კენკროვანი კულტურების ბაღები, უნდა იყოს გაშენებული სახელმწიფო პროგრამის „დანერგე მომავალი“ კენკროვანი კულტურების დაფინანსების ქვეკომპონენტის ფარგლებში, და ჯამურად უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 3 ჰექტარს.

2023 წელი			
პროგრამა	ბენეფიციარი	ინვესტიციები (ლარი)	სახელმწიფო თანადაფინანსება (ლარი)
მეფუტკრეობა	6	125,148	97,048
კენკროვნები	1	359,540	250,000
სულ:	7	484,688	347,048

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციის პროგრამა

პროგრამა მიზნად ისახავს ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის წარმოების განვითარებას, ექსპორტის ზრდასა და საექსპორტო პოტენციალის ხელშეწყობას. სახელმწიფოს მიერ გამოფენებში ქართველი მწარმოებლების მონაწილეობის მიღების ორგანიზება და მრავალმხრივი მხარდაჭერა, უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია ბაზრების დივერსიფიცირების და ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობისთვის.

სოფლის განვითარების სააგენტოს მხრიდან გამოფენებს უზრუნველყოფს საზოგადოებასთან ურთიერთობის და მარკეტინგის დეპარტამენტი. 2023 წელს სააგენტოს ორგანიზებით ქართველმა მეწარმეებმა 8 საერთაშორისო გამოფენაში მიიღეს მონაწილეობა.

- 12-14 ნოემბერს, აშშ-ში, ქ. ჩიკაგოში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე U.S. Private Label Trade Show 6 ქართული კომპანიის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი.
- 23-26 ოქტომბერს, საუდის არაბეთის სამეფოში, ქ. რიადში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე Saudi Agriculture International Trade Exhibition 8 ქართული კომპანიის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი.
- 3-6 ოქტომბერს, საფრანგეთში, ქალაქ კლერმონ-ფერანსში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე Sommet De l'elvage, 4 მიმართულებით იყვნენ სხვადასხვა მიზნობრივი ორგანიზაციები.

- 7-9 სექტემბერს, ლატვიის რესპუბლიკაში, ქალაქ რიგაში გაიმართა საერთაშორისო გამოფენა RIGA FOOD 2023, სადაც 8 ქართული კომპანია იყო წარმოდგენილი.
- 26 მაისს, ქალაქ მცხეთაში, თავისუფლების დღისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე გამართულ ადგილობრივ გამოფენა-გაყიდვაზე, 14 ქართული კომპანია იყო წარმოდგენილი.
- 17-19 მაისს, აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში, ქალაქ ბაქოში საერთაშორისო გამოფენა CASPIAN AGRO 2023 გაიმართა, სადაც 10 ქართულმა კომპანიამ დამთვალეიერებელს საკუთრი წარმოების სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია გააცნო.
- 15-19 მარტს, კატარის დედაქალაქ დოჰაში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე Agriteq 2023, 14 ქართული კომპანიის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი.
- 8-10 თებერვალს, გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, ქალაქ ბერლინში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე FRUIT LOGISTICA 2023, 14 ქართული კომპანია იყო წარმოდგენილი.
- 20-29 იანვარს, გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, ქალაქ ბერლინში გამართულ საერთაშორისო გამოფენაზე International Green Week Berlin 2023, 16 ქართული კომპანიის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი, მათ შორის საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია.

სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის 56 მწარმოებელ კომპანიასა და 4 მიზნობრივ ასოციაციას ჰქონდა შესაძლებლობა წარედგინა პროდუქცია სხვადასხვა საერთაშორისო გამოფენაში.

სულ გამოფენაში მონაწილეობის ხარჯი შეადგენს 1,924,134 ლარს, ხოლო გამოფენაში მონაწილეობის შედეგად მონაწილეების მიერ მიღებული/მისაღები სავარაუდო შემოსავალი 1,539,732 ლარს.

ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი

„ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტი“ არეგულირებს ფერმათა/ფერმერთა ერთიანი რეესტრის სისტემას, რითაც ხდება სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირების, მათი სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისა და მათ საკუთრებაში/სარგებლობაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო აქტივების შესახებ ინფორმაციის ერთიან ელექტრონულ ბაზაში კონსოლიდაცია.

პროექტის მიზანია საქართველოს მასშტაბით სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული ყველა პირის (გარდა იმ პირებისა, რომლებიც სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობას ეწევიან მხოლოდ საქართველოში რეგისტრირებული იურიდიული პირ(ებ) ის დაკვეთით ან/და გაფორმებული შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე) აღრიცხვა, რაც შესაძლებლობას მისცემს სახელმწიფოს ფლობდეს ინფორმაციას, რომელიც გამოყენებული იქნება სამიზნე ჯგუფების სწორი შერჩევისათვის და მათთვის სხვადასხვა მასტიმულირებელი პროექტების/პროგრამების საჭიროებისამებრ დაგეგმვისა და განხორციელებისთვის.

განხორციელებული ღონისძიებები

2023 წელს მიმდინარეობდა ტექნიკური სამუშაოები, მონაცემებზე ონლაინ წვდომის (ვებსერვისის) აწყობის თაობაზე, სახელწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსთან, საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოსთან და სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან. ფერმერთა რეესტრის პროგრამაში, ფერმერის ანკეტის, შესავსები ველების ანალიზის შემდეგ, განხორციელდა ცვლილებები, რომლის შემდეგაც გამარტივდა ბენეფიციართან ინტერვიუ და ონლაინ რეგისტრაცია.

2023 წელს, აქტივობის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად:

- „ფერმათა/ფერმერთა რეგისტრაციის პროექტის“ ფარგლებში დარეგისტრირდა 17,898 ფერმერი/ფერმერული მეურნეობა. სულ პროექტის დაწყებიდან პროექტის ფარგლებში დარეგისტრირებული ფერმერების/ფერმერული მეურნეობების რაოდენობამ შეადგინა 195,299 ერთეული.

სასოფლო-სამეურნეო ექსტენსია

ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“ რეგიონული სამსახურებისა და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების (ექსტენციის სამსახურების) ძირითადი ფუნქციაა ფერმერებისათვის და აგრარულ სფეროში დასაქმებული სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისათვის სასოფლო-სამეურნეო ექსტენციის განხორციელება - საოფისე, დისტანციურ და სავლე პირობებში. ექსტენციის სამსახურები დარგობრივი მიმართულებით საინფორმაციო-საკონსულტაციო საქმიანობის განხორციელების პარალელურად, უზრუნველყოფენ სააგენტოს მიერ განხორციელებული და მიმდინარე პროგრამების/პროექტების შესახებ ინფორმირებას.

ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს რეგიონული სამსახურები და საინფორმაციო საკონსულტაციო ცენტრები, ექსტენციის სერვისის გაძლიერების მიზნით, 2023 წლის განმავლობაში უზრუნველყოფენ მთელ რიგ აქტივობებს, კერძოდ:

- სოფლად გასვლითი შეხვედრები - კარდაკარის პრინციპით;
- წარმატებული ისტორიების გაზიარება;
- ექსტენციონისტების ტრენინგები ფერმერებისთვის;
- ინდივიდუალური საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა საოფისე, სავლე და დისტანციურ პირობებში;
- დონორ ორგანიზაციებთან, ასოციაციებთან თანამშრომლობა და მათი მხარდაჭერით სხვადასხვა აქტივობების (განათლება, გამოცდილების გაზიარება) დაგეგმვა/ განხორციელება ფერმერთათვის;
- ექსტენციონისტების მიერ საზღვარგარეთ მიღებული ცოდნის და გამოცდილების გაზიარება ექსტენციის სამსახურებისათვის.

2023 წლის 25 დეკემბრის მდგომარეობით 9 რეგიონული სამსახურისა და 45 საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრის მიერ საერთო ჯამში განხორციელდა 23,669 კონსულტაცია. სოფლად, ადგილობრივ მოსახლეობასთან საინფორმაციო შეხვედრების რაოდენობამ შეადგინა 908 ერთეული. საკონსულტაციო მომსახურება ხორციელდებოდა სხვადასხვა საშუალებით (ოფისში; სატელეფონო საუბრები; მოკლე ტექსტური შეტყობინება; დაინტერესებულ პირებთან ვიზიტი; სოფლებში ფერმერებთან ჯგუფური შეხვედრები; შეხვედრები იუსტიციის სამინისტროს საზოგადოებრივ ცენტრებში; ელექტრონული ფოსტა და სოციალური ქსელები). კონსულტაციების მიმღებთა რაოდენობამ შეადგინა 32,330 ფიზიკური და იურიდიული პირი, მათ შორის 9,546 ქალი და 22,559 კაცი.

რეგიონი	სულ გაწეული კონსულტაცია	გასვლითი შეხვედრა	დამსწრეთა რაოდენობა	ქალი	კაცი
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	7,308	78	8,070	2,631	5,625
რაჭა-ლეჩხუმი ქვ სვანეთი	827	135	2,425	858	1,538
გურია	4,866	43	5,103	1,564	3,738
სამცხე-ჯავახეთი	1,169	99	2,083	511	1,527
იმერეთი	3,725	227	6,261	2,160	4,101
ქვემო ქართლი	684	83	1,188	255	913
შიდა ქართლი	711	68	1,258	244	990
მცხეთა-მთიანეთი	466	69	1,031	369	652
კახეთი	345	106	1,138	315	807
სოციალური ქსელით და სატელეფონო საუბარი/შეტყობინება	4,241		4,241	1,077	3,164
სულ:	24,342	908	32,798	9,984	23,055

* სოციალური ქსელითა და სატელეფონო საუბარით/შეტყობინებით გაცემული კონსულტაცია არ ითვლება რეგიონის მიხედვით.

ახალგაზრდა კადრების სოფლის მეურნეობის დარგით დაინტერესების მიზნით, 2022 წელს სტაჟირების პროგრამის ფარგლებში, რეგიონულ სამსახურებსა და მუნიციპალურ საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრებში სტაჟირება გაიარა 11-მა ახალგაზრდამ.

სოფლის განვითარების სააგენტოსა და საერთაშორისო ორგანიზაცია „სვისკონტაქტს“ (Swisscontact) შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, რომელიც გულისხმობდა თანამშრომლობას პროგრამის „დანერგე მომავლის“ პოპულარიზაციასა და ხელმისაწვდომობის გაზრდას, სადაც გათვალისწინებული იყო ქალი ფერმერების ჩართულობის გაზრდა და 100 ფერმერი ქალისათვის პროგრამის ფარგლებში საჭირო მიწის ანალიზის საფასურის ანაზღაურება. სააგენტოს ექსტენციის თანამშრომლები აორგანიზებდნენ ქალი ფერმერების დასწრებას ზემოაღნიშნული მემორანდუმის საფუძველზე ორგანიზებულ შეხვედრებში.

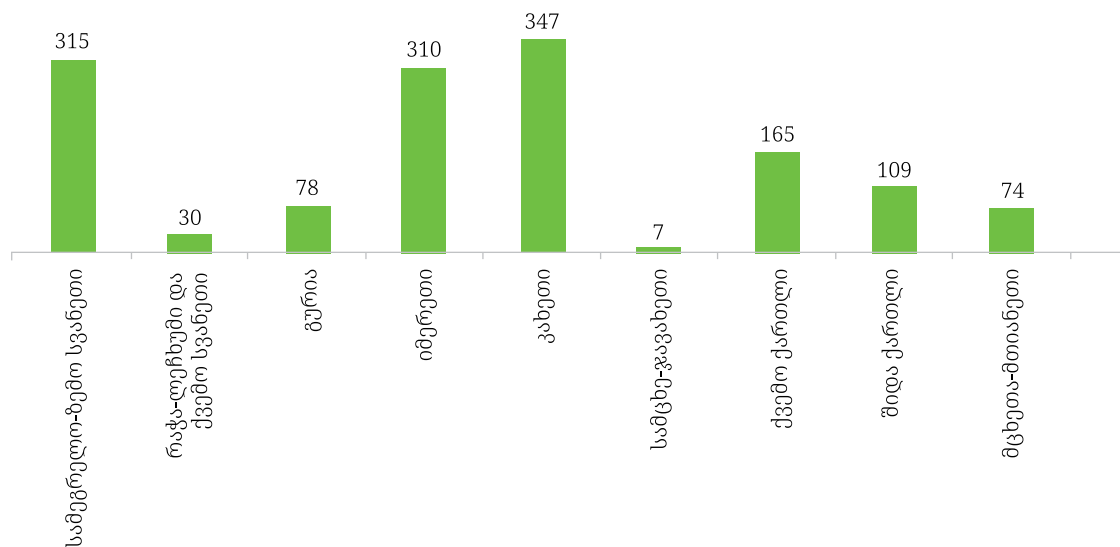
სააგენტოსა და საერთაშორისო ორგანიზაცია „სვისკონტაქტს“ (Swisscontact) შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, 2023 წლის 19 ივნისიდან, 7 ივლისამდე, ჩატარდა Service +-ის ტრენინგები საკონსულტაციო და საინფორმაციო ცენტრის ყველა თანამშრომლისთვის. ტრენინგს დაესწრო 229 მონაწილე.

აღნიშნული მემორანდუმის ფარგლებში, 2023 წლის 21 ივლისს, ყველა მუნიციპალიტეტში, 54 საკონსულტაციო ცენტრში ჩატარდა პოტენციური ქალი აპლიკანტების სამობილიზაციო შეხვედრა, პროგრამის „დანერგე მომავალი“ ხელმისაწვდომობით დაინტერესებისთვის. შეხვედრას სულ 755 ქალი აპლიკანტი ესწრებოდა.

პროგრამით „დანერგე მომავალი“ დაინტერესებული ქალი აპლიკანტებისთვის მოეწყო სასწავლო ტურები, პროგრამა „დანერგე მომავალი“ ბენეფიციარების ბაღებსა და მეურნეობებში. სულ 217 მონაწილე დაიდენტიფიცირდა.

სოფლის განვითარების სააგენტოსა და ორგანიზაცია „მომავლის ფერმერს“ შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში მომავლის ფერმერი 2023 წლის მაისიდან Mercy Corps-თან პარტნიორობით ახორციელებს კლიმატთან ადაპტირებული მეცხოველეობის მიმართულების ექსტენციის მხარდაჭერის პროექტს. პროექტის ფარგლებში გადამზადდა 7 ექსტენციონისტი მეცხოველეობის მიმართულებით, გადამზადებულმა ექსტენციონისტებმა სამიზნე მუნიციპალიტეტებში: დედოფლისწყარო, ახმეტა, ამბროლაური, მარნეული, წალკა, ნინოწმინდა, ახალქალაქი, სამტრედია, ლანჩხუთი, მარტვილი - კლიმატთან ადაპტირებული მიდგომების გათვალისწინებით ფერმერებისთვის ჩატარეს ტრენინგების კურსი. კურსის ფარგლებში ტრენინგებში მონაწილეობდა 85 ფერმერი.

მიმდინარე წლის აგვისტოს თვეში განცორციელდა ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტოს პროგრამების/პროექტების ფარგლებში დაფინანსებულ ბენეფიციარებთან ვიზიტი, საინფორმაციო რუკის შექმნის მიზნით. პროექტი მოიცავდა პროგრამების, დანერგე მომავალის ბაღებში (0, 5 ჰა-ზე მეტი გარდა კენკროვანი კომპონენტისა) და შემნახველი და გადამამუშავებელ საწარმოებში ვიზიტს. პროგრამის მიზანია სოფლის განვითარების სააგენტოს პროგრამა/პროექტების ფარგლებში მოწყობილი მეურნეობების/საწარმოების შესახებ ინფორმაციის ერთ საჯარო სივრცეში ასახვა. 2023 წლის 31 აგვისტოს მდგომარეობით - 1,426 ბენეფიციართან განცორციელდა ვიზიტი და მონაცემები განთავსდა GOOGLE EARTH-ზე.

საექსტენციო მომსახურების მეტი ხელმისაწვდომობის მიზნით, რეგიონული სამსახურები და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრების თანამშრომლები სარგებლობენ შემდეგი ელექტრონული პლატფორმებით:

- regions.mepa.gov.ge - ხდება ფერმერთა პრობლემებზე ოპერატიული რეაგირება; გაწეული კონსულტაციების აღრიცხვა; სტიქიების აღრიცხვა; ფერმერთა ტრენინგების აღრიცხვა; სხვადასხვა საინფორმაციო შეტყობინებების გაგზავნის შესაძლებლობები;
- elibrary.mepa.gov.ge - მოიცავს ელექტრონული ბიბლიოთეკას; სადემონსტრაციო ნაკვეთების ეროვნულ ქსელს; ღონისძიებების კალენდარს; წარმატებულ პროექტებს; სიახლეების გამოწერის ველს;
- my.mepa.gov.ge - ფერმერთა ერთიანი ელექტრონული პორტალი;

2023 წელს, ა(ა)იპ სოფლის განვითარების სააგენტომ, საექსტენციო მიმართულებით, დაიწყო ორ ახალ პროექტზე მუშაობა.

მრავალმხრივი საფრთხეების აღრეული გაფრთხილების სისტემის გაფართოება.

სოფლის განვითარების სააგენტო, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით პროგრამას „მრავალმხრივი საფრთხეების აღრეული გაფრთხილების სისტემის გაფართოება და კლიმატთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამოყენება საქართველოში“ ახორციელებს. პროგრამა გულისხმობს კახეთსა და შიდა ქართლში გავრცელებული ძირითადი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მწარმოებლებისათვის ამინდის გათვალისწინებით შემუშავებული აგრორეკომენდაციების მიწოდებას.

პროგრამის მიზანია, ფერმერებისა და აგრობიზნესში ჩართული პირების შესაძლებლობების გაძლიერება და კლიმატურ ცვლილებებთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლება, იმისათვის, რომ მათ შეძლონ საკუთარი მეურნეობების მართვა ამინდის ცვალებადობით გამოწვეული რისკების შესამცირებლად პრევენციული ღონისძიებების გატარებით.

ამ მიზნით, აგრო-მეტეოროლოგიური სადამკვირვებლო ქსელის აღჭურვილობისა და შესაძლებლობების გაუმჯობესებისათვის დაინერგება, GECSA-ს სისტემა. აღნიშნული სისტემა ვებ-პორტალზე დაფუძნებული ციფრული პლატფორმაა აგრო-მეტეოროლოგიური სერვისებისთვის. პროექტის სამიზნე რეგიონებში, კახეთსა და შიდა ქართლში ერთიან სისტემაში ჩაერთვება 15 ახალი და 19 რეაბილიტირებული მეტეოსადგური. დარგის სპეციალისტების მიერ მომზადდება აგრო-კლიმატური რუკები, კალენდრები და რეკომენდაციები 5 ძირითად კულტურასთან დაკავშირებით. (ვაშლი, ვენახი, ატამი და ნექტარინა, ხორბალი , სიმინდი)

GECSA-ს სისტემას ოპერირებას გაუწევს სოფლის განვითარების სააგენტო, გარემოს ეროვნულ სააგენტოსა და სამეცნიერო-კვლევით ცენტრთან კოორდინაციაში.

პროგრამის ფარგლებში, შემუშავებული რეკომენდაციები გაიცემა აგრო-მეტეოროლოგიურ მონაცემთა ბაზაში არქივირებული მეტეოროლოგიური და სასოფლო-სამეურნეო მონაცემების გაანგარიშების და ანალიზის საფუძველზე. აგრო-მეტეოროლოგიური საინფორმაციო პროდუქტები მოიცავს ისეთ ინფორმაციას, როგორცაა აქტიურ ტემპერატურათა ჯამი, დაგროვილი ნალექი, ნალექის სიხშირე და ბუნებრივი კატასტროფების ინდექსები (გვალვა, სიცივე, სიცივე და ა.შ.) და მავნე ორგანიზმების გავრცელების რისკის ინდექსები;

დარგის სპეციალისტების მიერ მომზადებული რეკომენდაციები, გასატარებელი აგროღონისძიებების შესახებ, გაგზავნება მიზნობრივი რეგიონებიდან, კახეთიდან და შიდა ქართლიდან, პროგრამის ფარგლებში შერჩეული კულტურების, კერძოდ, ვაშლის, ვენახის, ატმისა და ნექტარინას, ხორ-

ბლის, სიმინდის მწარმოებლებს, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ზრდის უზრუნველსაყოფად.

პროგრამა პროექტის „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ ნაწილია, რომელიც ხორციელდება გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მიერ, კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), საქართველოს, შვედეთისა და შვეიცარიის მთავრობების ხელშეწყობით.

„პროფესიული განათლების სისტემის მოდერნიზება საქართველოს სოფლის მეურნეობაში“.

პროგრამის მიზანია ექსტენციის სამსახურების ინსტიტუციური გაძლიერება და მცირე ფერმერებისთვის ექსტენციის მომსახურების მოქნილი, მრავალფეროვანი და ეფექტური მიწოდების უზრუნველყოფა. რაც, თავის მხრივ, მოიცავს სააგენტოს მიერ ექსტენციის პაკეტების დანერგვისთვის შესაბამისი მექანიზმების შემუშავებასა და განხორციელებას „ფერმერი-ფერმერს“ კონცეფციის ფარგლებში. სოფლის მეურნეობისა და სოფლის ეკონომიკის თანამშრომლობაში ინოვაციისა და საუკეთესო პრაქტიკის მხარდაჭერასა და ციფრული შესაძლებლობების ზრდის ხელშეწყობით ფერმერებსა და საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრებს შორის თანამშრომლობისა და ინფორმაციის გავრცელების სისტემების გაძლიერებას.

პროგრამა ხორციელდება UNDP-ს მხარდაჭერით იმერეთის, გურიის, სამცხე-ჯავახეთის, სამეგრელო-ზემო სვანეთის, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის რეგიონებისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გეოგრაფიულ არეალში.

პროგრამის ფარგლებში, გაფორმდა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან;

პროგრამა მოიაზრებს ინოვაციური და ჭკვიანი სოფლის მეურნეობის საუკეთესო პრაქტიკების პოპულარიზაციას რეგიონებში, ასევე გათვალისწინებულია მცირე გრანტების პროგრამის განხორციელება.

სოფლის განვითარების სააგენტოს პროექტების/ პროგრამების სტატისტიკა გენდერულ ჭრილში

პროექტების/პროგრამების 2023 წლის სტატისტიკა გენდერულ ჭრილში 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

პროექტის/პროგრამის დასახელება	ხელშეკრულებების რაოდენობა/ბანკის მიერ გაცემული სესხების რაოდენობა/სადაზღვევო კომპანიების მიერ გაცემული პოლისების რაოდენობა				უნიკალური ბენეფიციარების რაოდენობა			
	მამრ.	მდედრ.	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)	მამრ	მდედრ.	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	7,518	1,504	-	10,000	6,896	1,423	-	9,034
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	284	68	16	532	242	55	16	448
ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	24	5	1	40	24	5	1	40
სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	35	3	-	62	35	3	-	62
აგროდაზღვევის პროგრამა	11,797	3,005	-	15,035	5,820	1,777	-	7,709
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	8	-	8	-	8	-	8
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	1	-	-	6	1	-	-	6
მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა	25	28	-	60	25	28	-	60
ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა	106	57	-	163	106	57	-	163
მერძეულების დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	69	466	-	535	69	344	-	412

პროექტის/პროგრამის დასახელება	თანადაფინანსება (ლარი)				ინვესტიციის ჯამური მოცულობა/ბანკის მიერ გაცემული სესხის ოდენობა/ დაბღვეული მოსავლის ღირებულება (ლარი)			
	მამრ.	მდედრ.	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)	მამრ.	მდედრ.	მამრობითი/ მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	93,822,560	18,504,725	-	255,853,990	384,241,183	74,536,820	-	1,031,194,901
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	10,268,470	1,729,171	157,922	31,191,092	17,095,375	2,848,834	244,775	71,473,944
ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	223,003	68,112	1,312	411,280	343,431	98,653	1,874	630,227
სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	2,799,822	275,776	-	6,307,042	7,927,885	885,440	-	18,484,026
აგროდაბღვევის პროგრამა	8,726,125	2,084,252	-	11,499,259	126,584,103	30,794,023	-	167,683,280
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	164,222	-	164,222	-	182,996	-	182,996
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	180,000	-	-	1,821,250	300,000	-	-	3,520,000
მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა	1,794,154	2,273,698	-	4,690,294	3,217,522	4,350,429	-	9,086,109
ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა	24,247	12,523	-	36,770	79,130	41,741	-	120,871
მერძეულების დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	1,263,034	11,695,832	-	12,958,866	2,055,921	14,587,102	-	16,643,022

პროექტის/პროგრამის დასახელება	ფართობი (ჰა)			
	მამრ.	მდედრ.	მამრობითი/მდედრობითი	ჯამურად (მათ შორის იურიდიული პირები)
შელავათიანი აგროკრედიტის პროექტი	-	-	-	-
სახელმწიფო პროგრამა „დანერგე მომავალი“	1,096.79	220.84	21.08	3,272.16
ბიოწარმოების ხელშეწყობის პროგრამა	-	-	-	-
სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა	-	-	-	-
აგროდაბლვევის პროგრამა	12,372.81	3,079.13	-	16,641.34
საპილოტე პროგრამა ქალებისთვის	-	-	-	-
საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამა	-	-	-	-
მაღალმთიან დასახლებებში სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობის პროგრამა	-	-	-	-
ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამა	-	-	-	-
მერძევეობის დარგის მოდერნიზაციისა და ბაზარზე წვდომის სახელმწიფო პროგრამა (DIMMA)	-	-	-	-

სოფლის განვითარების სააგენტოს საინფორმაციო დეპარტამენტი

ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“ საინფორმაციო დეპარტამენტი (ცხელი ხაზი 1501/153) ემსახურება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და მასში შემავალი უწყებების საქმიანობით დაინტერესებულ პირებს, უწევს მათ პირველად კონსულტაციას და აწვდის ინფორმაციას 24 საათის განმავლობაში, როგორც სატელეფონო, ასევე ონლაინ სერვისის საშუალებით.

2023 წლის მაჩვენებლებით სატელეფონო მომსახურება გაეწია 96,169 დაინტერესებულ პირს, ხოლო ონლაინ სერვისის საშუალებით 8,758 დაინტერესებულ პირს.

2024 წელს იგეგმება საინფორმაციო დეპარტამენტის კონტაქტ ცენტრის პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება მოთხოვნებისა და თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად.

2024 წელს იგეგმება საინფორმაციო ბიბლიოთეკის ციფრული პლატფორმის პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება მოთხოვნებისა და თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად.

შენიშვნა: *ცხელი ხაზი 2013 წლიდან 2016 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“, 2016 წლიდან 2019 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს, ხოლო 2019 წლიდან გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს.

**ონლაინ ჩეთი 2014 წლიდან 2016 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ ა(ა)იპ „სოფლის განვითარების სააგენტოს“, 2016 წლიდან 2020 წლამდე ემსახურებოდა მხოლოდ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და მასში შემავალ უწყებებს, ხოლო 2020 წლიდან დაემატა გარემოს ზედამხედველობის დეპარტამენტი.

შემუშავების პროცესში არსებული პროგრამები/პროექტები

2023 წელს მიღებული გადაწყვეტილებით, 2024 წელს დაგეგმილია მსხვილფეხა მეცხოველეობის განვითარებისათვის სახელმწიფო პროგრამის განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში თანამედროვე სტანდარტების მსხვილფეხა მეცხოველეობის მიმართულების ფერმების ჩამოყალიბებას და ფუნქციონირებას. მეცხოველე ფერმერებისთვის, იქმნება ბიზნესის გაფართოების და სრულყოფის შესაძლებლობები. კერძო სექტორს შესაძლებლობა ექნება შეიძინოს მაღალპროდუქტიული ჯიშები და განახორციელოს ფერმების სათანადო აღჭურვა-მოდერნიზაცია.

2024 წელს დაგეგმილია მაღალმთიან დასახლებებში მცირეგაბარითიანი სასოფლო-სამეურნეო მექანიზაციის ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით პროგრამის განხორციელება.

ღვინის
ეროვნული
საკმენბო

სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს ძირითადი საქმიანობა მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების ხელშეწყობაა. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად, ღვინის ეროვნული სააგენტო ახორციელებს „მევენახეობის განვითარების პროგრამას“, რომელიც მოიცავს შემდეგ ძირითად მიმართულებებს:

- მევენახეობის განვითარების ღონისძიებები;
- ქართული ღვინოპროდუქციის პოპულარიზაცია;
- რთველის ხელშეწყობის ღონისძიებები;
- ქართული ვაზის წარმოშობის პოპულარიზაცია;
- ღვინის ლაბორატორიული კვლევა;
- ქართული ღვინის ადგილწარმოშობის დასახელების სისტემის განვითარება.

ქართული ღვინის ბაზრების დივერსიფიკაციის, ექსპორტის ზრდის, პოპულარიზაციისა და ხარისხის უზრუნველყოფის ხელშეწყობის მიზნით 2023 წელს განხორციელებული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია შემდეგი:

ადგილობრივი ბაზრისთვის სერტიფიცირება

ქართული ღვინისა და სხვა ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხის კონტროლის გაძლიერების მიზნით, 2023 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა საკანონმდებლო ცვლილება - ადგილობრივ ბაზარზე რეალიზაციისთვის განკუთვნილი, საქართველოში წარმოებული ალკოჰოლიანი სასმელების სავალდებულო სერტიფიცირების შესახებ. შესაბამისი ცვლილებები „ვაზისა და ღვინის შესახებ საქართველოს კანონში“ 2021 წელს შევიდა. ამ დრომდე, სავალდებულო სერტიფიცირება საექსპორტო პროდუქციას სრულად, ხოლო ადგილობრივ ბაზარზე მხოლოდ ადგილწარმოშობის ღვინოებსა და ჭაჭას ეხებოდა. ალკოჰოლური სასმელის მწარმოებელი ან რეალიზაციის განმახორციელებელი პირი, ადგილობრივ ბაზარზე პროდუქციის რეალიზაციისას, ვალდებულია იქონიოს პროდუქციის შესაბამისობის სერტიფიკატი, რომელსაც სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო აკრედიტებული ლაბორატორიის მიერ გაცემული ოქმის საფუძველზე გასცემს.

საქართველო ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) თავმჯდომარე ქვეყანა გახდა

13-14 მარტს, ბრიუსელში გამართულ ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) შეხვედრაზე, აღნიშნული ორგანიზაციის თავმჯდომარეობა საქართველოს, ერთი წლის ვადით, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან გადმოეცა.

ორგანიზაციის საქმიანობის ძირითადი მიზანია ღვინით საერთაშორისო ვაჭრობის გამარტივება და სავაჭრო ბარიერების მოსახსნელად ერთობლივი ქმედებების განხორციელება. WWTG-ს წევრები საქართველოსთან ერთად, აშშ, არგენტინა, ავსტრალია, კანადა, ჩილე, ახალი ზელანდია, სამხრეთ აფრიკა და ურუგვაი არიან.

30-31 ოქტომბერს ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) წლიური შეხვედრა თბილისში გაიმართა და ის გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა, ოთარ შამუგიაშვილმა გახსნა; თბილისში გამართული წლიური შეხვედრის ფარგლებში, მონაწილეებმა განიხილეს მსოფლიო ღვინის ინდუსტრიის არსებული მდგომარეობა, ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციის (OIV) რეზოლუციები, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციასთან (WTO) კოორდინაციის, WWTG-ის წევრ ქვეყნებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერებისა და ის სხვა საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია ქვეყნებს შორის ღვინით ვაჭრობის გამარტივებასთან. WWTG-ის წლიური შეხვედრის ფარგლებში, გაიმართა ღვინის ტური ქართლის რეგიონში. შეხვედრის მონაწილეები ეწვივნენ ღვინის კომპანიებს „შატო მუხრანი“ და „იაგოს ღვინო“, ასევე ძალისის ნაქალაქარს. სტუმრები ასევე ეწვივნენ თბილისის ღვინის მუზეუმს.

WWTG-ის თავმჯდომარეობის პერიოდში ორგანიზაციის საქმიანობის მთავარი კოორდინატორი ღვინის ეროვნული სააგენტოა.

საქართველო WWTG-ის 2014 წელს თავმჯდომარეობდა. აღნიშნულ პერიოდში მოხდა ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხების შეთანხმება და დოკუმენტების შემუშავება, რომლებიც ამ ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებს შორის ღვინით ვაჭრობის პროცედურებს ამარტივებს. ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) მიერ საქართველოს ერთწლიანი თავმჯდომარეობის პერიოდი დადებითად შეფასდა. 2014 წლის აგვისტოში, თბილისში გამართულ WWTG-ს პლენარულ შეხვედრაზე მიღებულ დოკუმენტს, ღვინის შემადგენლობისა და პოტენციური დამაბინძურებლების ანალიტიკური მეთოდოლოგიისა და მარეგულირებელი შეზღუდვების შესახებ, ორგანიზაციაში დღესაც „თბილისის განცხადება“ ეწოდება

ქართული ღვინოპროდუქციის პოპულარიზაცია

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინო 2023 წელს მსოფლიოს 15 ქვეყანაში ჯამში 14 გამოფენაზე, 20 ფესტივალსა და 100 პროფესიული დეგუსტაციაზე იყო წარდგენილი: ამერიკის შეერთებულ შტატები, იაპონია, გერმანია, საფრანგეთი, დიდი ბრიტანეთი, დანია, სამხრეთ კორეა, ჩინეთი, პოლონეთი, ლატვია, ნიდერლანდები, შვეიცარია, ისლანდია, იტალია და თურქეთი.

ღვინის გამოფენები, კონკურსები და ფესტივალები გაიმართა საქართველოშიც, რაც ტურიზმის განვითარებას და ღვინის სამომხმარებლო კულტურის ზრდას უწყობს ხელს. ქართული ღვინის სტრატეგიული ბაზრებია ამერიკის შეერთებულ შტატები, დიდი ბრიტანეთი, გერმანია, პოლონეთი, ბალტიისპირეთის ქვეყნები, ჩინეთი, სამხრეთ კორეა და იაპონია, სადაც ღვინის ეროვნული სააგენტო მიზნობრივ ღონისძიებებს ახორციელებს.

ქართული ღვინის მარკეტინგული სტრატეგიის მიზანია, უნიკალური ქართული ღვინის დამკვიდრება გლობალურ ღვინის ბაზარზე. ცნობადობის გაზრდა პირდაპირ აისახება გაყიდვებს ზრდაზე. ექსპორტის ზრდის ბოლო 10 წლის ტენდენცია 2023 წელსაც შენარჩუნდა. სტაბილურად მზარდი ღვინის ექსპორტი ქვეყნის სავაჭრო ბალანსზე დადებითად აისახება და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს საქართველოს ეკონომიკურ განვითარებაზე.

ქართული ღვინის პოპულარიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ბიუჯეტი 14 მილიონ ლარს შეადგენდა.

2023 წლიდან, ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მხარდაჭერის ღონისძიებებში აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) სოფლის მეურნეობის პროგრამა ჩაერთო. ღვინის ეროვნულ სააგენტოსთან გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, მარკეტინგული ღონისძიებები ამერიკის შეერთებულ შტატებში, გერმანიასა და სამხრეთ კორეაშია გაიმართა.

VINEXPO PARIS 2023

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის 13 კომპანია, მსოფლიოს 52 ქვეყნის 3 ათასზე მეტ მწარმოებელთან ერთად, 12-13 თებერვალს მასშტაბურ გამოფენაში „VinExpo Paris“ მონაწილეობდა.

VinExpo Paris-ზე, ტრადიციულად, თავს იყრიან ღვინის პროფესიონალები, იმპორტიორები და ექსპერტები მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან.

FOODEX JAPAN 2023

7-10 მარტს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს ფინანსური და ორგანიზაციული მხარდაჭერით, ქართული ღვინის მწარმოებელი 16 კომპანია იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში მიმდინარე კვებისა და სასმელების გამოფენაში „Foodex Japan 2023“ მონაწილეობდა. „FOODEX JAPAN“ 1976 წლიდან ტარდება და ის აზიაში ერთ-ერთ ყველაზე მასშტაბურ გამოფენად ითვლება.

„Foodex Japan“-ში ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს 2015 წლიდან ეძლევა მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა.

VINEXPO NEW YORK

8-9 მარტს, ნიუ-იორკში, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების საერთაშორისო გამოფენაზე „Vinexpo New York“ ქართული ღვინის მწარმოებელმა 26-მა კომპანიებმა საკუთარი პროდუქცია ღვინის ეროვნული სააგენტოს ფინანსური და ორგანიზაციული მხარდაჭერით წარადგინა.

„Vinexpo New York“-ში მონაწილეობით, ქართულ კომპანიებს შესაძლებლობა ეძლევათ, მსოფლიოს ღვინის ბაზარზე არსებულ ახალ ტენდენციებს და გამოწვევებს გაეცნონ, სავაჭრო პარტნიორები მოიძიონ ამერიკის შეერთებული შტატებში, რომელიც ქართული ღვინის სტრატეგიულ ბაზარს წარმოადგენს და სადაც განსაკუთრებით მაღალია ღვინის ხარისხის სტანდარტები და ქართული ღვინის საექსპორტო ფასი.

„PROWEIN-2023“

19-21 მარტს ღვინის ეროვნული სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერითა და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ ორგანიზებით, გერმანიის ქალაქ დიუსელდორფში, გამოფენაში „ProWein-2023“ ქართული ღვინის 25 კომპანია მონაწილეობდა. „ProWein-2023“ ფარგლებში, პრესტიჟული გერმანული მედია ჰოლდინგის „Meininger“ სტენდთან, ქართული ღვინის დეგუსტაცია-სემინარი გაიმართა, რომელსაც სომელიე და ღვინის ექსპერტი ინგე მაინცერი (Inge Mainzer) უძღვებოდა. ხოლო, კალიფორნიული ღვინოების სტენდთან, ქართული და კალიფორნიული ღვინოების ერთობლივი დეგუსტაცია ჩატარდა.

„THE 108TH CHINA FOOD & DRINKS FAIR“

12-14 აპრილს, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ქალაქ ჩენგდუში ღვინისა და საკვების საერთაშორისო გამოფენა „The 108th China Food & Drinks Fair“ გაიმართა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, გამოფენაში ქართული ღვინის მწარმოებელი 34 კომპანია მონაწილეობდა. პანდემიის შემდეგ, ეს იყო ქართული ღვინის პირველი მასშტაბური წარდგენა ჩინეთში. აღნიშნული გამოფენა ტარდება 1955 წლიდან და მიჩნეულია უმნიშვნელოვანეს გამოფენად ჩინეთში. მასში ყოველწლიურად მონაწილეობს ათეულ ათასობით ვიზიტორი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან, რაც იძლევა საუკეთესო შესაძლებლობას, რომ ქართული ღვინო უფრო ცნობადი და პოპულარული გახდეს სამხრეთ აღმოსავლეთ აზიის ბაზარზე.

გერმანელი ღვინის პროფესიონალების ტური

18-23 აპრილს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს ფინანსური და ორგანიზაციული მხარდაჭერით, საქართველოში გერმანელი ღვინის პროფესიონალების ტური განხორციელდა. ჯგუფის შემადგენლობაში შედიოდნენ სომელიეები, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი გერმანული მარკეტინგული კომპანიის „ff.k Public Relations“ და ღვინით ვაჭრობის სფეროს წარმომადგენლები.

RAW WINE LOS ANGELES

Sunday 23 April 11am - 6pm
Monday 24 April 10am - 5pm
City Market Social House

RAW WINE LA

23-24 აპრილს ქართული ღვინო, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ლოს-ანჯელესში, ბუნებრივი ღვინოების გამოფენაზე „RAW Wine“ იყო წარმოდგენილი. ღვინის მწარმოებელმა რვა მარანმა ამერიკის შეერთებულ შტატებში, გამოფენაზე აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ღვინოები წარადგინა. აღნიშნულ გამოფენაში ქართული ღვინის წარდგენით იზრდება ქვეყრის ღვინის ცნობადობა, რაც იძლევა პოტენციური იმპორტიორების მოძიებისა და ექსპორტის ზრდის შესაძლებლობას.

ღვინის პროფესიონალების ვიზიტი აზიის ქვეყნებში

2-7 მაისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Meiburg Wine Media“ ხელმძღვანელის, ღვინის მაგისტრ დებრა მეიბურგის ორგანიზებით, საქართველოს ჩინეთიდან და სინგაპურიდან ღვინის პროფესიონალები სტუმრობდნენ. ტურის ფარგლებში, 14 კაციანი ჯგუფის წევრებმა, რომლის შემადგენლობაში სომელიეები და იმპორტიორები შედიოდნენ, ქართლსა და კახეთში ღვინის საწარმოები დაათვალიერეს.

ZERO COMPROMISE 2023

6 მაისს, ასოციაციის „ბუნებრივი ღვინო“ ორგანიზებით და სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, თბილისში ბუნებრივი ღვინის ყოველწლიური ფესტივალი „ZERO COMPROMISE“ გაიმართა. ფესტივალში ასოციაციის წევრი 100 ადგილობრივი მარანი და სხვადასხვა ქვეყნის მარნების წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ. საქართველოს ღვინის ეროვნული სააგენტოსა და ასოციაციის „ბუნებრივი ღვინო“ მხარდაჭერით, ფესტივალის ფარგლებში შემეცნებითი და ღვინის ტურები ჩატარდა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში, რაც ადგილობრივ მარნებს შესაძლებლობას აძლევს, პოტენციურ მყიდველებს ადგილზე გააცნონ საკუთარი პროდუქცია.

საფერავის ფესტივალი „საფერია“

12-13 მაისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ორგანიზაციის „საფერია“ ორგანიზებით, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ნიუ-იორკის შტატის ფინგერ ლეიკსის რეგიონში, ადგილობრივი „დოქტორ კონსტანტინ ფრანკის მეღვინეობის“ ტერიტორიაზე, საფერავის ორდღიანი ფესტივალი „საფერია“ გაიმართა. ფესტივალზე წარმოდგენილი იყო 30-მდე კომპანიის მიერ წარმოებული საფერავის ჯიშის ღვინოები, როგორც საქართველოდან, ისე ფინგერ ლეიკსის რეგიონიდან. აღსანიშნავია, რომ ნიუ-იორკის შტატში, ფინგერ ლეიკსის რეგიონში, უკვე 60 წელია, ადგილობრივ ღვინის მწარმოებლებს საფერავისა და რქაწითელის ჯიშების ყურძენი აქვთ გაშენებული.

ახალი ღვინის ფესტივალი

13 მაისს, ფესტივალი ღვინის ეროვნული სააგენტოს, თბილისის მერიის, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) და ასოციაციის „ქალები ღვინის ინდუსტრიაში“ (WIWI) მხარდაჭერით გაიმართა. „ახალი ღვინის ფესტივალი“, ტრადიციულად, მონაწილეთა და სტუმართა ხალხმრავლობით გამოირჩეოდა. ფესტივალში 100 ღვინის კომპანია და 128 საოჯახო მარანი, ასევე ღვინის სექტორთან დაკავშირებული კომპანიები მონაწილეობდნენ, მათ შორის, როგორც უკვე ცნობილი, ასევე ახალი მარნები ახალი ღვინოებითა და კონცეფციებით. ფესტივალში მონაწილეობა მარნებს საშუალებას აძლევს, გაზარდონ ცნობადობა და უფრო მეტ ღვინის პროფესიონალს მიეცეს მათი ღვინის დაგემოვნების შესაძლებლობა.

LONDON WINE FAIR 2023

15-17 მაისს, ლონდონის საგამოფენო ცენტრში Olympia London ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების საერთაშორისო გამოფენა London Wine Fair 2023 ჩატარდა, რომელშიც ქართული ღვინის მწარმოებელი 18 კომპანია მონაწილეობდა. პრესტიჟულ გამოფენას, ტრადიციულად, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან, ათასობით სტუმარი - ღვინის ექსპერტი, ღვინით ვაჭრობის სფეროს და მედიის წარმომადგენელი ესწრება. გამომდინარე აქედან, London Wine Fair წარმოადგენს მნიშვნელოვან პლატფორმას ქართველი მწარმოებლებისთვის ახალი სავაჭრო პარტნიორების მოძიების, პროდუქციის პოპულარიზაციისა და ექსპორტის გაზრდის კუთხით.

ქართველი მეღვინე ქალების მორიგი წარმატება ლონდონში

23-26 მაისს, ქართველმა მეღვინე ქალებმა ლონდონში საკუთარი პროდუქცია ღვინის ეროვნული სააგენტოს, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) და დიდი ბრიტანეთისა და ჩრდილოეთ ირლანდიის გაერთიანებულ სამეფოში საქართველოს საელჩოს მხარდაჭერით წარადგინეს. ღონისძიებებში 20 ქართველი მეღვინე ქალის პროდუქციას ბრიტანელი ღვინის პროფესიონალები, დარგის ადგილობრივი ექსპერტები და ღვინის თემაზე მომუშავე მედიის წარმომადგენლები გაეცნენ.

26 მაისის აღნიშვნა ქალაქ ოზურგეთში

საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი საზეიმო ღონისძიებების ფარგლებში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო ქალაქ ოზურგეთში წარმოდგენილი იყო კონცეფციით - „საქართველო ღვინის სამშობლო“. ღონისძიებაში 10-მდე ადგილობრივი ღვინის მწარმოებელი მონაწილეობდა; ღონისძიების ფარგლებში ჩატარდა პროფესიული დეგუსტაცია, ასევე წარმოდგენილი იყო ქართული ღვინისა და ვაზის კულტურის ისტორიასა და ტრადიციებთან დაკავშირებული ვიზუალური და საინფორმაციო მასალა, მათ შორის, გურიის რეგიონის ღვინისა და ვაზის ჯიშების მრავალფეროვნება;

მემორანდუმი USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამასთან

29 მაისს, ქართული ღვინის ექსპორტის გაზრდაზე ორიენტირებული მარკეტინგული აქტივობების მხარდაჭერის მიზნით, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) სოფლის მეურნეობის პროგრამასა და ღვინის ეროვნულ სააგენტოს შორის თანამშრომლობის შეთანხმება გაფორმდა. გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან, ღვინის ეროვნულ სააგენტოსთან და კერძო სექტორის წარმომადგენლებთან განხილვისა და ასევე საქართველოს ღვინის ექსპორტის სტატისტიკისა და ტენდენციების ანალიზის საფუძველზე, USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის ფარგლებში, ქართული ღვინის ექსპორტის დივერსიფიკაციისთვის პრიორიტეტულ ბაზრებად განისაზღვრა შეერთებული შტატები, გერმანია და სამხრეთ კორეა.

WINE EXPO GEORGIA 2023

2-4 ივნისს, გამოფენაზე მოსულ სტუმრებს, სამი დღის განმავლობაში, შესაძლებლობა ჰქონდათ, გაეცნობოდნენ სხვადასხვა ქვეყნის 200-მდე კომპანიის როგორც ალკოჰოლურ სასმელებს, ასევე, ინფორმაციას ღვინის ინდუსტრიაში არსებულ ტექნოლოგიებზე, მანქანა-დანადგარებს, აესესუარებსა და სერვისებს. გამოფენის ფარგლებში ჩატარდა ღვინის ექსპორტის ფორუმი - Winexpo Forum და საერთაშორისო კონკურსი Georgian International Wine Award ჩატარდა. ფორუმი მიზნად ისახავდა მეწარმეებისა და ღვინის იმპორტიორების შეხვედრებს, დისკუსიის რეჟიმში სხვადასხვა საექსპორტო ბაზრის განხილვას და რჩევებს მეწარმეებისთვის. შიდა ბაზრის გამოწვევებთან დაკავშირებით, გაიმართა პანელური დისკუსია ადგილობრივ თრეიდერებთან, HoReCa სექტორის და ღვინის მალაზიების წარმომადგენლებთან.

ქართული ღვინის წარდგენა დანიაში

7-9 ივნისს, კოპენჰაგენში ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ღონისძიებები გაიმართა: კინოთეატრში „Grand Teatret“ სამეცნიერო-დოკუმენტური ფილმის „საქართველო ღვინის სამშობლო“ ჩვენება გაიმართა. დანიის სომელიეთა აკადემიისა და ადგილობრივი ჰორეკა სექტორის წარმომადგენელთათვის ჩატარდა ქართული ღვინის მასტერკლასი, რომელიც კოპენჰაგენის ცენტრში, სადეგუსტაციო სივრცეში გაიმართა.

RAW WINE

11 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, დანიის დედაქალაქ კოპენჰაგენში გამართულ ბუნებრივი ღვინოების საერთაშორისო გამოფენაზე „RAW Wine“ საქართველოდან ღვინის 14 მწარმოებელი იყო წარმოდგენილი. სკანდინავიის ბაზარი, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესის ზრდის გამო, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ბაზრად მიიჩნევა. შესაბამისად, რამდენიმე წელია, აღნიშნული ბაზრისთვის სააგენტო მნიშვნელოვან მარკეტინგულ აქტივობებს ახორციელებს.

ბრიტანელი ღვინის პროფესიონალების ტური

18-23 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოში ბრიტანელი ღვინის მაგისტრი, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ხელმძღვანელი სარა ებოტი და ღვინის პროფესიონალების 10-კაციანი ჯგუფი იმყოფებოდა. ქართული ღვინის ინდუსტრიის მიზნით, სტუმრები ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს კახეთსა და ქართლში ეწვივნენ, დააგემოვნეს სხვადასხვა სტილის ქართული ღვინო.

ქართული ღვინის დეგუსტაცია იაკონიაში

21 ივნისს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით გამართულ ღონისძიებას ადგილობრივი HoReCa სექტორის წარმომადგენლები, სომელიეები და იმპორტიორები, ჯამში 50 სტუმარი დაესწრო. პრეზენტაციას, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Red Bridge“ დირექტორი, ღვინის ცნობილი მაგისტრი, კენიჩი ოჰაში უძღვებოდა.

SEOUL WINE AND SPIRITS EXPO 2023

22-24 ივნისს, კორეის რესპუბლიკის დედაქალაქ სეულში, 22 ივნისს ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების საერთაშორისო გამოფენა „Seoul Wine and Spirits Expo 2023“ გაიხსნა. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, გამოფენაში ქართული ღვინის მწარმოებელი 14 კომპანია მონაწილეობდა. „Seoul International Wine & Spirits Expo“, თავისი მასშტაბებით, ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების ერთ-ერთი უდიდესი ყოველწლიური ღონისძიებაა აზიის რეგიონში. 22 ივნისს, სეულში ქართული ღვინის წარდგენა აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) სოფლის მეურნეობის პროგრამასა და ღვინის ეროვნულ სააგენტოს შორის გაფორმებული თანამშრომლობის მემორანდუმის ფარგლებში გაიმართა.

ქართული ღვინის წარდგენა ჰამბურგში

26 ივნისს, გერმანიის ქალაქ ჰამბურგში, ქართული ღვინის დეგუსტაცია ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით ჩატარდა. ღონისძიება B2B ფორმატში გაიმართა და მას ღვინის მარკეტინგის ცნობილი სპეციალისტი იანეკ შუმანი (Janek Schumann) უძღვებოდა. დეგუსტაციაზე წარმოდგენილი იყო 30-მდე დასახელების სხვადასხვა სტილის ქართული ღვინო; გაიმართა ქართული ღვინის კულტურისა და თანამედროვე ინდუსტრიის შესახებ პრეზენტაცია ღვინის გაყიდვების სფეროს 100-მდე წარმომადგენლისთვის.

ქართული ღვინის ფესტივალი კრაკოვში

30 ივნისს ღვინის ეროვნული სააგენტოს და პოლონური მარკეტინგული კომპანიის „Malinova“ ერთობლივი ორგანიზებით, ქართული ღვინის ფესტივალი პოლონეთში, ქალაქ კრაკოვში გაიმართა. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ ისეთი მსხვილი ქსელური მარკეტებისა და ღვინის იმპორტიორი კომპანიების წარმომადგენლები, როგორებიცაა: Makro Cash&Carry; Biedronka; Vininnova; Zasada Group, Food&Wine, Dom Wina და სხვა. ფესტივალს, ჯამში, 120 ადამიანი დაესწრო. წარმოდგენილი იყო ქართული ღვინის 8 მწარმოებლის, მათ შორის, მცირე მარნების პროდუქცია, რომლებიც სტუმრებს თავად კომპანიის წარმომადგენლებმა გააცნეს.

ამერიკელი ღვინის პროფესიონალების ტური

13-16 ივლისს განხორციელებული ტურის შემაჯგნლობაში იყვნენ ღვინის იმპორტიორები და ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი ამერიკული მარკეტინგული კომპანიის „Colangelo & Partners“ წარმომადგენლები. ტურის მიზანი აშშ-ის ბაზარზე ქართულ ღვინის ცნობადობის გაზრდის ხელშეწყობა იყო. პროფესიონალების 13-კაციანი ჯგუფის წევრები ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს კახეთსა და ქართლში ესტუმრნენ, თბილისში, სტუმრებისთვის გაიმართა ქართული ღვინის მასტერკლასი, სადაც წარმოდგენილი იყო საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის ღვინოები.

რაჭა-ლეჩხუმის ღვინის ფესტივალი

22 ივლისს, რაჭა-ლეჩხუმის ღვინის რიგით მეორე ფესტივალი გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქალაქ ცაგერში გაიმართა. ფესტივალში რაჭა-ლეჩხუმის რეგიონის დიდი, საშუალო და მცირე 65 მარანი მონაწილეობდა. მათ საკუთარი პროდუქცია ფესტივალის სტუმრებს, ევროპის ქვეყნებიდან მოწვეულ სავაჭრო ქსელების წარმომადგენლებს, სომელიეებს, იმპორტიორებს და ქართველ ექსპორტიორებს წარუდგინეს. ცაგერში გამართული ფესტივალის ფარგლებში, ჩატარდა ღვინის მასტერკლასები, მოეწყო სხვადასხვა სახის აქტივობა რეგიონის გასტრონომიული ტრადიციებისა და ეთნოკულტურის წარმოსაჩენად, ფესტივალი საზეიმო კონცერტით დასრულდა.

ქართული ღვინის წარდგენა ნიდერლანდებში

28 აგვისტოს ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ქართული ღვინის იმპორტიორი კომპანიის „Bleeker Wijnimport“ ორგანიზებით, ნიდერლანდების სამეფოს დედაქალაქ ამსტერდამში ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა. აღნიშნული ღონისძიების ფარგლებში, რომელიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქართული ღვინის ცნობადობისა და საექსპორტო პოტენციალის ზრდის კუთხით, წარმოდგენილი იყო 20-მდე ქართული ღვინის კომპანიის, საშუალო და მცირე მარნების პროდუქცია.

გერმანელი ღვინის მაგისტრის ვიზიტი საქართველოში

6-9 სექტემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი გერმანული მარკეტინგული კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით, საქართველოს გერმანელი ღვინის მაგისტრი კონსტანტინ ბაუმი სტუმრობდა და ქართული ღვინის საწარმოებს კახეთში გაეცნო. კონსტანტინ ბაუმი გერმანიაში ყველაზე ახალგაზრდა ღვინის მაგისტრი და მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ღვინის Youtube არხის მფლობელია (120.000 გამომწერით და 6 მილიონზე მეტი ნახვით). მას საკუთარ ონლაინ მაღაზიაში წარმოდგენილი აქვს პერსონალურად შერჩეული ღვინოები (baumselection.com). ღვინის ეროვნული სააგენტოს და „ff.k Public Relations“ კონტრაქტის ფარგლებში, დაგეგმილია შერჩეული ქართული ღვინოების გაყიდვაში ჩაშვება ონლაინ მაღაზიაში baumselection.com.

DAEJEON INTERNATIONAL WINE FESTIVAL

8-10 სექტემბერს ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, კორეის რესპუბლიკის ქალაქ დეჯონში საერთაშორისო ფესტივალზე "Daejeon International Wine Festival" ქართული ღვინის 15 მწარმოებლის, როგორც დიდი კომპანიების, ასევე მცირე მარნების ღვინო იყო წარმოდგენილი. საქართველო წელს ფესტივალზე საპატიო სტუმრის სტატუსით მონაწილეობდა. სამდღიანი გამოფენის ფარგლებში, ქართველ ღვინის მწარმოებლებს შესაძლებლობა ჰქონდათ საკუთარი პროდუქცია წარედგინათ ადგილობრივი ღვინის პროფესიონალებისთვის, რაც ქართული ღვინით დაინტერესებისა და შემდგომში გაყიდვების ზრდის ერთ-ერთი წინაპირობაა.

ბრიტანელი ღვინის პროფესიონალების ტური

10-15 სექტემბერს ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოში ბრიტანელი ღვინის მაგისტრი, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ხელმძღვანელი სარა ებოტი და ღვინის პროფესიონალების 12-კაციანი ჯგუფი იმყოფებოდა. ქართული ღვინის ინდუსტრიის გაცნობის ტურის ფარგლებში, სტუმრები ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს კახეთში ეწვივნენ. თბილისში, სპეციალურად მათთვის გამართულ დეგუსტაციაზე, შესაძლებლობა მიეცათ, გასცნობოდნენ 15 კომპანიის სხვადასხვა დასახელების ღვინოს.

ამერიკელი ღვინის პროფესიონალების ვიზიტი

12-17 სექტემბერს ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, საქართველოს ამერიკელი ღვინის პროფესიონალები სტუმრობდნენ. სტუმრებს შორის იყვნენ კომერციული სექტორის და ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი ამერიკული მარკეტინგული კომპანიის „Colangelo & Partners“ წარმომადგენლები. 7-კაციანი ჯგუფის წევრები ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს კახეთში ესტუმრნენ. ვიზიტის ფარგლებში, თბილისში გამართულ სპეციალურ დეგუსტაციაზე, ამერიკელი ღვინის პროფესიონალების ჯგუფის წევრებს შესაძლებლობა მიეცათ, გასცნობოდნენ 30 კომპანიის სხვადასხვა ღვინოს. ქართველმა ღვინის მწარმოებლებმა შეფასებები მიიღეს ამერიკელი პროფესიონალებისგან.

კრეისის წარმომადგენლების ვიზიტი გერმანიიდან

13-17 სექტემბერს, სააგენტოს კონტრაქტორი გერმანული მარკეტინგული კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით, საქართველოს გერმანიიდან ღვინის თემაზე მომუშავე ჟურნალისტები, ინფლუენსერები და ბლოგერები სტუმრობდნენ. ტურის ფარგლებში, სტუმრები კახეთსა და ქართლში, ქართული ღვინის მწარმოებელ კომპანიებში იმყოფებოდნენ. ტურის მონაწილეების შთაბეჭდილებები და შეფასებები გერმანულ გამოცემებსა და სხვადასხვა ბლოგზე ვრცელდება, რაც ხელს უწყობს ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდას საერთაშორისო ბაზრებზე.

ქართული ღვინის დეგუსტაცია გერმანიაში

26 სექტემბერს, საერთაშორისო ღონისძიების „Wine Campus“ ფარგლებში, გასტრონომიისა და გაყიდვების სფეროს წარმომადგენლებისთვის ქართული ღვინის მასტერკლასი და დეგუსტაცია ქალაქ დუსელდორფში გაიმართა, სადაც წარმოდგენილი იყო 22 დასახელების ქართული ღვინო. აქვე გაიმართა სემინარი ქართული ღვინის შესახებ, რომელსაც უძღვებოდა ღვინის ექსპერტი ინგე მაინცერი.

ქართული ღვინის მასშტაბური დეგუსტაცია ნიუ-იორკში

26 სექტემბერს, ამერიკის შეერთებული შტატებში, ქალაქ ნიუ-იორკში, ქართული ღვინის მასშტაბური დეგუსტაცია ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი ამერიკული მარკეტინგული კომპანიის „Colangelo&Partners“ ორგანიზებით გაიმართა. ღონისძიება მოიცავდა ქართული ღვინის დეგუსტაციას და მასტერკლასს და მას ღვინის სფეროში მოღვაწე 200-მდე სტუმარი დაესწრო: იმპორტიორები, დისტრიბუტორები, ღვინის მწერლები, ნიუ-იორკის ცნობილი სომელიეები და ჟურნალისტები. წარმოდგენილი იყო 30-ზე მეტი ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიის სხვადასხვა დასახელების ღვინოები.

ქართული ღვინის წარდგენა ლატვიაში

28 სექტემბერს სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ბალტიისპირეთის ქვეყნებში სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „TRIBE INTERNATIONAL“ ორგანიზებით, ქართული ღვინის დეგუსტაცია ლატვიის დედაქალაქ რიგაში გაიმართა. ღონისძიებას ღვინის იმპორტიორები, დისტრიბუტორები, ღვინის მწერლები, ჟურნალისტები, ბლოგერები და სომელები დაესწრნენ; საპრეზენტაციოდ წარდგენილი იყო 10-მდე დასახელების ქართული ღვინო.

ქართული ღვინო რაგბის მსოფლიო ჩემპიონატზე

29 სექტემბერს, რაგბის მსოფლიო ჩემპიონატის ფარგლებში, ქალაქ ბორდოში, ღვინის ცივილიზაციის მსოფლიო ცენტრში „Cité du Vin“, ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა, რომელიც მოიცავდა ქართული ღვინის პროფესიულ დეგუსტაციას და საზეიმო ვახშამ სტუმრებისთვის, რომელთა შორის იყვნენ მსოფლიო რაგბის, საფრანგეთის რაგბის ფედერაციის, ფიჯის რაგბის გაერთიანების, საქართველოს რაგბის კავშირის, საფრანგეთის რესპუბლიკაში საქართველოს საელჩოს და საკონსულოს წარმომადგენლები, ასევე, ქართველი ვეტერანი მორაგებები, რომლებიც სხვადასხვა დროს თამაშობდნენ საფრანგეთის კლუბებში.

სეულში ქართული ღვინის მასშტაბური წარდგენა გაიმართა

5 ოქტომბერს, კორეის რესპუბლიკის დედაქალაქ სეულში ქართული ღვინის მასშტაბური წარდგენა ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი კორეული მარკეტინგული კომპანიის „Wine21.com“ ორგანიზებით გაიმართა. ღონისძიება მოიცავდა მასტერკლასს და პრეზენტაციას 200 მოწვეული სტუმრისთვის, რომელთა შორის მეღვინეობის დარგის ექსპერტები, სომელები, ბაიერები, მედიის წარმომადგენლები და ინფლუენსერები იყვნენ.

იაპონიაში ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა

11 ოქტომბერს, იაპონიის დედაქალაქ ტოკიოში გამართულ ღონისძიებას 80-ზე მეტი სტუმარი, მათ შორის, სომელიეები, იმპორტიორები, ღვინის თემაზე მომუშავე ჟურნალისტები ესწრებოდნენ. ქართული ღვინის წარდგენის მიზანი იაპონიის ბაზარზე ქართული ღვინის გაყიდვების ზრდის ხელშეწყობა და პოტენციური იმპორტიორების მოზიდვა იყო. საქართველოს მეღვინეობის კულტურასა და თანამედროვე ინდუსტრიის შესახებ პრეზენტაცია ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Red Bridge“ დირექტორმა, ღვინის ცნობილი მაგისტრმა, კენიჩი ოჰაშიმ წარმოადგინა.

დიდ ბრიტანეთში ქართული ღვინის ფესტივალი გაიმართა

13-15 ოქტომბერს, ქართული ღვინის ფესტივალს, სამი დღის განმავლობაში, დევონის საგრაფო, დარტინგტონის სასახლე მასპინძლობდა. ღონისძიება ღვინის ეროვნული სააგენტოს, ასევე აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) სოფლის მეურნეობის პროგრამის მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Swirl Wine Group“ ორგანიზებით გაიმართა. ფესტივალის ფარგლებში წარმოდგენილი იყო 20 ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიის 100-მდე სხვადასხვა ღვინო.

პოლონელი ღვინის პროფესიონალების ვიზიტი

პოლონეთის ბაზარზე ქართული ღვინის ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტოს და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის "People PR" ორგანიზებით, 16-19 ოქტომბერს, საქართველოში პოლონელი ღვინის პროფესიონალების ტური ჩატარდა. ათკაციანი ჯგუფის შემაღვენლობაში იყვნენ კომერციული სექტორის და კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის "People PR" წარმომადგენლები.

გერმანიაში ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა

19 ოქტომბერს, ქართული ღვინის დეგუსტაცია-სემინარი „საქართველო - ღვინის სამშობლო“ ქალაქ ჰამბურგში ჩატარდა. ღონისძიებას ქართული ღვინის ექსპერტი ინგე მაინცერი (Inge Mainzer) უძღვებოდა. სადეგუსტაციოდ წარმოდგენილი იყო 10 ქართული კომპანიის ღვინოები; ღონისძიებას იმპორტიორები, სომელიეები და მედიის წარმომადგენლები დაესწრნენ. დეგუსტაცია-სემინარი ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით ჩატარდა.

მთაწმინდის პარკმა ღვინის ფესტივალს „ახალი მცირე მარნები დიდ ასპარეზზე“ უმასპინძლა

21 ოქტომბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერითა და საქართველოს ღვინის კლუბის ორგანიზებით, ღვინის ფესტივალი „ახალი მცირე მარნები დიდ ასპარეზზე“ თბილისში, მთაწმინდის პარკში გაიმართა. ღონისძიებაზე, ძირითადად, დამწყები მარნები იყო წარმოდგენილი. ფესტივალზე 40-მდე ღვინის მწარმოებლის პროდუქცია იყო წარმოდგენილი საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის ყველა რეგიონიდან. ფესტივალში მონაწილეობა მარნებს საშუალებას აძლევს, გაზარდონ ცნობადობა და უფრო მეტ ღვინის პროფესიონალს მიეცეს მათი ღვინის დაგემოვნების შესაძლებლობა.

კორეელი ღვინის პროფესიონალების ტური

23-29 ოქტომბერს, საქართველოში კორეის რესპუბლიკიდან ღვინის პროფესიონალების ჯგუფი იმყოფებოდა. სტუმრებს შორის იყვნენ ღვინოების კორეის ღვინის მწერალთა კლუბის დამფუძნებელი, აღმოსავლეთ და ცენტრალური ევროპის ინსტიტუტის დირექტორი ჩან ჯუნ პარკი (Chan Jun Park), კორეის საერთაშორისო სომელიეთა ასოციაციის პრეზიდენტი ჯა იუნგ კო (Jae Young Ko), ასევე მსხვილი იმპორტიორი კომპანიებისა და ღვინით ვაჭრობის ქსელების ხელმძღვანელი პირები. ვიზიტის ფარგლებში, სტუმრები ღვინის მწარმოებელ კომპანიებს და მათ პროდუქციას ქართლსა და კახეთში გაეცნენ. ჯგუფის წევრების მხრიდან მაღალია ინტერესი, მოიძიონ ახალი პარტნიორები საქართველოში, რაც პირდაპირ გავლენას იქონიებს კორეის ბაზარზე ქართული ღვინის ცნობადობისა და ექსპორტის ზრდაზე.

ჩინეთის დელეგაციის ვიზიტი საქართველოში

17-19 ოქტომბერს საქართველოს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის 14 კაციანი დელეგაცია სტუმრობდა. დელეგაციას ჩინეთის სპირტიანი სასმელების ეროვნული ასოციაციის ვიცეპრეზიდენტი იუან ლიუ (Yuan LIU ხელმძღვანელობდა; დელეგაციის შემადგენლობაში შედიოდნენ ღვინისა და ალკოჰოლიანი სასმელების იმპორტ-ექსპორტის სექტორის მსხვილი კომპანიების (Jilin Sifang Trading Co, Zhangjiakou Sugar and Wine Food Co, Liaoning Xinhong Yingmin Industrial Co, Henan Wine Convenience Commercial Co, Baofeng Baijiu Industry Sales LLC, aofeng Baijiu Industry Co), ასევე, ჩინეთის სპირტიანი სასმელების ეროვნული ასოციაციისა და ჩინეთის საკვებისა და ფერმენტაციის ინდუსტრიის კვლევითი ინსტიტუტის წარმომადგენლები. დელეგაციის წევრებმა, ქართლსა და კახეთში, ღვინის მწარმოებელი საწარმოები დაათვალიერეს, სადაც ღვინის დაყენების როგორც ტრადიციულ, ისე თანამედროვე მეთოდებს გაეცნენ.

სემინარი „გერმანიის ღვინის ბაზარი და მასზე შეღწევის გზები“

გერმანიის ბაზარზე ქართული ღვინის საექსპორტო პოტენციალის გაზრდის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტოს და სააგენტოს კონტრაქტორი გერმანული მარკეტინგული კომპანიის „ff.k Public Relations“ ორგანიზებით, 4 ნოემბერს, თბილისში სემინარი „გერმანიის ღვინის ბაზარი და მასზე შეღწევის გზები“ გაიმართა. სემინარს, რომელსაც 70-მდე ქართული ღვინის მწარმოებელი დაესწრო, „ff.k Public Relations“-ის დირექტორი მეიკე ფრერსი (Meike Frers), ღვინის სპეციალიზირებული გამოცემის „Wein+Markt“ მთავარი რედაქტორი კატია აპელტი (Katja Apelt) და იმპორტიორი კომპანიის „HAWESKO“ მენეჯერი კარო ლენგე (Caro Lange) უძღვებოდნენ.

ღვინის პროფესიონალების ტური კორეის რესპუბლიკიდან

5-10 ნოემბერს საქართველოში კორეის რესპუბლიკიდან ღვინის პროფესიონალების ჯგუფი იმყოფებოდა. 12 კაციანი ჯგუფის შემადგენლობაში იმპორტიორები, მედიის წარმომადგენლები და ინფლუენსერები შედიოდნენ, რომელთა მხრიდანაც მაღალია ინტერესი მოიძიონ ახალი სავაჭრო პარტნიორები, დაწერონ სტატიები საქართველოსა და ქართული ღვინის შესახებ, რაც პირდაპირ გავლენას იქონიებს ქართული ღვინის ცნობადობის გაზრდასა და ექსპორტის ზრდაზე კორეის რესპუბლიკის სტრატეგიულ ბაზარზე. კორეელი პროფესიონალების საქართველოში ვიზიტი ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი კორეული მარკეტინგული კომპანიის „Wine21.com“ ორგანიზებით განხორციელდა. ვიზიტის ფარგლებში, თბილისში გაიმართა დეგუსტაცია (Walkaround Tasting), რომლის ფარგლებშიც, კორეულ პროფესიონალებს შესაძლებლობა მიეცათ გაცნობოდნენ ქართული ღვინის მწარმოებელი 30 კომპანიის პროდუქციას. „საქართველოს ბანკის“ მხარდაჭერით გაიმართა კიდევ ერთი დეგუსტაცია, სადაც წარმოდგენილი იყო 15 ღვინის მწარმოებლის პროდუქცია.

კოლონეთში ქართული ღვინო რამდენიმე ღონისძიებაზე იყო წარმოდგენილი

7-11 ნოემბერს, ქალაქ კრაკოვში ღვინისა და ალკოჰოლური სასმელების საერთაშორისო გამოფენაში „EnoExpo 2023“ ქართული ღვინის 26 მწარმოებელი მონაწილეობდა. ქართული ღვინის დეგუსტაცია გაიმართა კრაკოვის ერთ-ერთ ყველაზე ცნობილ ისტორიულ „ფშეგოჟალის სასახლეშიც“, სადაც წარმოდგენილი იყო გამოფენაში „EnoExpo 2023“ მონაწილე 15-მდე ქართული ღვინის კომპანიის პროდუქცია. ასევე, „ქართული ღვინის სადამო“ გაიმართა კრაკოვის ერთ-ერთ ღვინის ბარში, სადაც წარმოდგენილი იყო ქართული ღვინის მწარმოებლის პროდუქცია. ქალაქ კრაკოვში ქართული ღვინის ფესტივალიც გაიმართა, რომელშიც მონაწილეობა 25-მდე ღვინის კომპანიამ მიიღო. ფესტივალს პოლონეთის ღვინის ბაზრის კომერციული და HoReCa სექტორის წარმომადგენლები დაესწრნენ.

ქარვისფერი ღვინის საერთაშორისო კონფერენცია შანხაიში

7 ნოემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს და სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „Meiburg Wine Media“ ორგანიზებით, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში, ქალაქ შანხაიში „ქარვისფერი ღვინის საერთაშორისო კონფერენცია“ გაიმართა. ღონისძიებას ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის წამყვანი მედიის წარმომადგენლები, სომელიეები, იმპორტიორები და დისტრიბუტორები ესწრებოდნენ. კონფერენციაზე სიტყვით გამოვიდა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრი ოთარ შამუგია. ღონისძიებას უძღვებოდა ღვინის მაგისტრი დებრა მებიურგი და ქარვისფერი ღვინის ექსპერტი საიმონ ჯეი ვულფი, რომლებმაც სტუმრებს ქარვისფერი ღვინის წარმოშობის ისტორია გააცნეს. ქართული ქარვისფერი ღვინის დაყენების ტექნოლოგიებზე საინფორმაციო-ტექნიკური ხასიათის სესიაც გაიმართა, რომელიც ქართველმა მეღვინეებმა წარმოადგინეს. ღონისძიების ფარგლებში, გაიმართა პანელური დისკუსიები ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ღვინის ბაზარზე შესვლისა და დამკვიდრების სტრატეგიებზე. ზემოაღნიშნული პრეზენტაციების გარდა, ქართულ ღვინოსა და საქართველოზე ისაუბრეს ღვინის მაგისტრმა ჯულიენ ბულანდმა (Julien Boulad), ღვინის პროფესიონალმა სიაო პი სუმ (Xiao Pi Xu) და ტოპ სომელიე ფეი ფეი ლუმ (Fei Fei Lu).

ProWine Shanghai 2023

8-10 November

PROWINE SHANGHAI 2023

8-10 ნოემბერს, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ქალაქ შანხაიში ღვინის სფეროში ერთ-ერთი ყველაზე პრესტიჟული და მნიშვნელოვანი გამოფენაში ProWine Shanghai ქართული ღვინის მწარმოებელი 27 კომპანია მონაწილეობდა. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიაძემ, ქ. შანხაიში სამუშაო ვიზიტის ფარგლებში, გამოფენაზე ProWine Shanghai ქართული სტენდი დაათვალიერა და ქართული კომპანიების წარმომადგენლებს შეხვდა. ღვინის ეროვნული სააგენტო, ქართული ღვინის მარკეტინგული კამპანიის განსახორციელებლად, ჩინეთის ბაზარზე თანამშრომლობს მარკეტინგულ კომპანიებთან: Meiburg Wine Media და ქართული ღვინის საპრომოციო ცენტრთან (China National Research Institute of Food and Fermentation Industries Corporation Limited). გამოფენაზე, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრ ოთარ შამუგიასთან ერთად, საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკაში არჩილ კალანდია და ღვინის ეროვნული სააგენტოს ხელმძღვანელი ლევან მესხუბლა იმყოფებოდნენ.

ქართული ღვინის სემინარი იაკონიაში

9 ნოემბერს, იაკონიის ქალაქ ოსაკაში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Red Bridge“ ორგანიზებით, ქართული ღვინის სემინარი გაიმართა. ღონისძიებას ალკოჰოლიანი სასმელების მსხვილი სადისტრიბუციო კომპანიების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ. საქართველოს მეღვინეობის კულტურასა და თანამედროვე ინდუსტრიის შესახებ პრეზენტაცია მარკეტინგული კომპანიის „Red Bridge“ დირექტორმა, ღვინის ცნობილმა მაგისტრმა, კენიჩი ოკაშიმ წარმოადგინა.

ქართული ღვინო ნიუ-იორკში, ბუნებრივი ღვინოების საერთაშორისო გამოფენაზე „RAW WINE“

ქვევრის ღვინის 13 მწარმოებელი კომპანია და მარანი აშშ-ში, ქალაქ ნიუ-იორკში 13 ნოემბერს გამართულ ბუნებრივი ღვინოების საერთაშორისო გამოფენაში „RAW Wine“ (The Artisan Wine Fair) მონაწილეობდა. გამოფენაზე მოსულ სტუმრებს საშუალება ჰქონდათ, გასცნობოდნენ ქართული ღვინოებს, წარმოების უძველეს ტრადიციებს, ღვინის კულტურასა და ისტორიას. გამოფენაზე „RAW Wine“ მაღალი ხარისხის ბუნებრივი და ბიოდინამიური ღვინოების მწარმოებლები იკრიბებიან. გამოფენის ორგანიზატორი ცნობილი ღვინის მაგისტრი საფრანგეთიდან იბაბელ ლეგერონია.

„ქართული ღვინის ფორუმი“ ამერიკის შეერთებულ შტატებში

ღვინის ეროვნული სააგენტოს და საქართველო-ამერიკის ბიზნესსაბჭოს ორგანიზებით, 14-16 ნოემბერს, ტექსასის შტატში „ქართული ღვინის ფორუმი“ გაიმართა. აშშ-ში, ქართული ღვინის რიგით მეექვსე ფორუმის ორდღიანი პროგრამა მოიცავდა კონფერენციას, რომელიც ქალაქ ოსტინში, ტექსასის უნივერსიტეტში და ქალაქ ჰიუსტონში, რაისის უნივერსიტეტში მეცნიერების, ეკონომისტების, მსხვილის სავაჭრო ქსელების წარმომადგენლების და ღვინის პროფესიონალების მონაწილეობით გაიმართა. კონფერენციის ფარგლებში, განხილული იყო ქართული ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროგრამის ფარგლებში მიღწეული შედეგები, ქართული ღვინის აშშ-ის ბაზარზე დამკვიდრების სტრატეგია და მარკეტინგული პოტენციალი, ასევე, ღვინის გლობალური ბაზრის მდგომარეობის ასპექტები და სხვა აქტუალური საკითხები.

მონაკოში ქართული წარდგენა გაიმართა

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიის „LE PONT CAUCASIEN“ ორგანიზებით, 24-27 ნოემბერს, მონაკოში, ქალაქ მონტე-კარლოში, ღვინისა და გასტრონომიის ფესტივალში „Salon Monte Carlo Gastronomie“ ქართული ღვინის მწარმოებელი ცხრა კომპანიის ღვინო იყო წარმოდგენილი. ფესტივალს ათასობით სტუმარი, როგორც ღვინის მომხმარებელი, ასევე კომერციული და HoReCa სექტორის წარმომადგენელი დაესწრო, რაც უმნიშვნელოვანესია ქართული ღვინის პოპულარიზაციის ხელშეწყობის მიზნით.

Uncover the rich tapestry of Georgian winemaking, an 8000-year-old tradition that adds a touch of history to every bottle

„ღვინის სამშობლო წარმოგდგენთ“

საქართველოს პრემიერ-მინისტრის გადაწყვეტილებით, სპეციალურად ამერიკული ტელეკომპანია CNN-ისთვის ქართული ღვინის შესახებ ვიდეორგოლი მომზადდა. ვიდეორგოლი, რომლის ხანგრძლივობა 30 წამია, ერთი თვის განმავლობაში, დღეში 6-ჯერ, CNN international-ზე გადიოდა. არხი მსოფლიოს 200 ქვეყანაში მაუწყებლობს; ვიდეორგოლი დღეში 3-ჯერ გაეშვა CNN North America-ის ეთერშიც.

ვიდეორგოლის „ღვინის სამშობლო წარმოგიდგენთ“ პრეზენტაცია თბილისში 26 ნოემბერს გაიმართა და მას საქართველოს მთავრობის, მეღვინეობის დარგის, არასამთავრობო სექტორის, სამეცნიერო და ხელოვნების სფეროს წარმომადგენლები და ვეტერანი მეღვინეები დაესწრნენ.

პრეზენტაციაზე მოსულ სტუმრებს სიტყვით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგამ მიმართა. მინისტრის განცხადებით, CNN-ის ეთერში ქართული ღვინის საიმიჯო ვიდეორგოლის განთავსება კიდევ ერთი წინგადადგმული ნაბიჯია ქართული ღვინის პოპულარიზაციისა და საქართველოს, როგორც ღვინის სამშობლოს წარმოსაჩენად.

ქართული ღვინის საიმიჯო ვიდეორგოლის ეთერში განთავსებაზე ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ მოლაპარაკებები ტელეკომპანია CNN-თან 2023 წლის ბაფხულში დაიწყო. შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი, რომლის შემადგენლობაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს, ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის და ასოციაციის „ქართული ღვინო“ წარმომადგენლები შედიოდნენ. ჯგუფის წევრების მიერ შეთანხმდა ვიდეორგოლის ძირითადი კონცეფცია, რომ მთავარი გზავნილი უნდა ყოფილიყო ქართული ღვინის წარმოების უწყვეტი ტრადიცია, მარადიულ ღირებულებებებთან ერთად. ვიდეორგოლი მომზადდა საქართველოში. გადაღებები სექტემბრის თვეში მიმდინარეობდა.

სკანდინავიის ქვეყნებში ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა

21 ნოემბერს, ისლანდიის დედაქალაქ რეიკიავიკში, კინოთეატრში „Bioparadis“ სამეცნიერო-დოკუმენტური ფილმის „საქართველო ღვინის სამშობლო“ ჩვენება გაიმართა. 23 ნოემბერს, რეიკიავიკის ბიზნესცენტრში (Óðinsgata 7, 101 Reykjavík) და ისლანდიის ღვინის მონოპოლურ კომპანიაში „ვინდბუდინი“ ქართული ღვინის პერზენტაცია-დეგუსტაციები გაიმართა. 25 ნოემბერს, ქართული ღვინის დეგუსტაცია-პრეზენტაცია კოპენჰაგენი, დანიაში ქართული ღვინის ყველაზე მსხვილ იმპორტიორ კომპანიასთან „Rosfort&Rosfort“ ერთობლივი ორგანიზებითაც გაიმართა. ქართული ღვინის საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიცირებისა და სკანდინავიის ქვეყნებში ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით, ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ მარკეტინგული აქტივობების განხორციელება 2022 წლიდან აქტიურად დაიწყო.

შვეიცარიაში ქართული ღვინის წარდგენა გაიმართა

27 ნოემბერს, ღვინის ეროვნული სააგენტოს, ციურიხში „ქართული ღვინის სახლის“ (GeoHaus GmbH) და ევროპის წამყვანი მეღვინეობის ჟურნალ „ვინუმის“ (www.vinum.eu) ერთობლივი ორგანიზებით, შვეიცარიის დედაქალაქ ციურიხში ქართული ღვინის დეგუსტაცია-წარდგენა გაიმართა, რომელსაც ჟურნალ „ვინუმის“ ერთ-ერთი რედაქტორი მიგელ ზამორანო (<https://bitly.ws/ZkrJ>) უძღვებოდა. ღონისძიება ემსახურებოდა ქართული ღვინის ცნობადობის ამაღლებას და პოპულარიზაციას შვეიცარიის ბაზარზე. ქართული ღვინის წარდგენას 70-ზე მეტი მოწვეული სტუმარი, მათ შორის, ადგილობრივი დარგის ექსპერტები, HoReCa სექტორის წარმომადგენლები, ჟურნალისტები და იმპორტიორები დაესწრნენ.

ქვევრის ღვინის კონკურსი

1-2 დეკემბერს, თბილისში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და ასოციაცია „ქართული ღვინოს“ ორგანიზებით, ქვევრის ღვინის საერთაშორისო კონკურსი უკვე მეშვიდედ გაიმართა. კონკურსზე წარდგენილი იყო 110 კომპანიის 350-ზე მეტი ღვინის ნიმუში როგორც საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან, ასევე უცხოეთიდან, სადაც ქართული ტექნოლოგიით ქვევრის ღვინო იწარმოება. ჟიურის შემადგენლობაში საერთაშორისო დონის ქართველი და უცხოელი ექსპერტები შედიოდნენ. ჟიურის ხელმძღვანელობდა ღვინის ეროვნული სააგენტოს თავმჯდომარე ლევან მუხუზლა, თანათავმჯდომარეა ცნობილი ღვინის ექსპერტი და კონსულტანტი რობერტ ჯოზეფი დიდი ბრიტანეთიდან.

RAW WINE BERLIN 2023

3 დეკემბერს ბერლინში გამართული ბუნებრივი ღვინოების საერთაშორისო გამოფენაში „RAW Wine Berlin 2023“, ღვინის ეროვნული სააგენტოს და გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში საქართველოს სალექროს მხარდაჭერით, ქვევრის ღვინის მწარმოებელი 15 მარანი მონაწილეობდა. „RAW Wine“ ერთ-ერთი გამორჩეული საერთაშორისო გამოფენაა, სადაც მაღალი ხარისხის ბუნებრივი, ორგანული და ბიოდინამიური ღვინოების მწარმოებლები იკრიბებიან. გამოფენის ორგანიზატორია ცნობილი ღვინის მაგისტრი საფრანგეთიდან იზაბელ ლეგერონი. ბერლინის გამოფენაზე 20 ქვეყნის 150 ბუნებრივი ღვინის მწარმოებელი იყო წარმოდგენილი. ტრადიციულად, ქართული ღვინის მიმართ ინტერესი დიდი იყო ღვინის პროფესიონალებისა და ვიზიტორების მხრიდან.

ქართული ღვინის წარდგენა იაკონიის ქალაქ საკოროში

ღვინის ეროვნული სააგენტოს ხელშეწყობითა და სააგენტოს კონტრაქტორი მარკეტინგული კომპანიის „Red.bridge“ ორგანიზებით, 14 დეკემბერს, ჰოკაიდოს პროვინციის დედაქალაქ საკოროში ქართული ღვინის დეგუსტაცია-სემინარი რესტორნებისა და ღვინის მაღაზიების მფლობელი სადისტრიბუციო კომპანიის „Washidu“ წარმომადგენლებისთვის გაიმართა. ქართული ღვინის შესახებ პრეზენტაციას Red.bridge-ის ხელმძღვანელი, ღვინის მაგისტრი კენიჩი ოკაშიმ წარმოადგინა. პრეზენტაცია მოიცავდა ინფორმაციას ქართული ღვინის ისტორიის, ტრადიციების, საქართველოს ვაზის ძირითადი ჯიშებისა და თანამედროვე ქართული ღვინის ინდუსტრიის შესახებ.

ნიუ-იორკში საფერავის და ქარვისფერი ღვინოების მასშტაბური დეგუსტაცია გაიმართა

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით და კორპორაცია „საფერავის“ ორგანიზებით, 18 დეკემბერს, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ქალაქ ნიუ-იორკში საფერავის და ქარვისფერი ღვინოების მასშტაბური დეგუსტაცია „Saperavi & Amber Wine Grand Tasting“ გაიმართა. ღონისძიებას ღვინის პროფესიონალები, კომერციული და მედია სექტორის წარმომადგენლები, ჯამში, 200-მდე სტუმარი დაესწრო. მონაწილეებმა დააგემოვნეს ქართული ღვინო და ქართული კერძები, მიიღეს ინფორმაცია როგორც ქართული ვაზის ჯიშების, ასევე საქართველოსა და ქართული მეღვინეობის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიისა და კულტურის შესახებ, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ცნობადობისა და გაყიდვების ზრდისთვის ქართული ღვინის ერთ-ერთ სტრატეგიულ, ამერიკის შეერთებული შტატების ბაზარზე.

ექსპორტი

2023 წელს, მსოფლიოს 66 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 259 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო, რაც გასული წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს 3%-ით აღემატება. სულ ექსპორტირებულია 89,5 მილიონი ლიტრი ღვინო, რაოდენობრივმა კლებამ 2022 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 12%-შეადგინა. ექსპორტის რაოდენობრივი შემცირების ფონზე ექსპორტიდან მიღებული შემოსავლების მატება, განპირობებულია ქართული ღვინის საექსპორტო ფასის ზრდით, რაც წარმოადგენს უმთავრეს განმსაზღვრელ მაჩვენებელს. პანდემიის პერიოდში კლების შემდეგ, 2023 წელს საექსპორტო ფასის ზრდა პირველად დაფიქსირდა. (2022 წელს 1 ლიტრი ქართული ღვინის საშუალო საექსპორტო ფასი იყო - 2.48 აშშ დოლარი, 2023 წელს - 2.89 აშშ დოლარი).

მკვეთრი ზრდა დაფიქსირდა სპირტიანი სასმელების ექსპორტის მაჩვენებელში: მსოფლიოს 54 ქვეყანაში ექსპორტირებულია 196,2 მილიონი აშშ დოლარის ღირებულების 31,5 მილიონი ლიტრი სპირტიანი სასმელები - შემოსავლები 42%-ით, ხოლო ექსპორტის რაოდენობა 55%-ით არის გაზრდილი.

როველი - 2023

2023 წლის როველის ფარგლებში საქართველოში მოსავალი სრულად დაბინავდა. ქვეყნის მასშტაბით გადამუშავდა 221,2 ათას ტონამდე ყურძენი, ყურძნის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი 306 მლნ ლარს აღემატება.

მათ შორის:

- კახეთის რეგიონში გადამუშავდა 204 ათასი ტონა ყურძენი (რქაწითელი - 71884 ტ. (მ. შ. სახელმწიფო 17742 ტ.) საფერავი - 89014 ტ., კახური მწვანე - 4027 ტ), ყურძნის რეალიზაციიდან მიღებული ჯამური შემოსავალი 247 მლნ ლარს აღწევს.
- რაჭის რეგიონში გადამუშავდა 1,7 ათასი ტონამდე ყურძენი; მევენახეების შემოსავალი 11,6 მლნ ლარს აღწევს. ღვინის კერძო საწარმოებისა და მევენახე ფერმერების სტიმულირების, ასევე მოსავლის სრულად დაბინავების მიზნით, ორ რეგიონში მოქმედებდა როველის სუბსიდირების სახელმწიფო პროგრამა: რაჭის შემთხვევაში, სუბსიდია მიიღო ყველა იმ კომპანიამ, რომელმაც შეიძინა და გადაამუშავა „ხვანჭკარას“ მიკრობონაში მოწეული არანაკლებ 3 ტონა ალექსანდროლისა და მუჯურეთულის ჯიშის ყურძენი და მევენახეს გადაუხადა არანაკლებ 7 ლარი. ღვინის კომპანიებზე 1 კგ ალექსანდროლისა და 1 კგ მუჯურეთულისთვის 4 ლარის ოდენობის სახელმწიფო სუბსიდია გაიცემა. კახეთის შემთხვევაში, სახელმწიფო სუბსიდია მიიღო იმ კომპანიამ, რომელმაც შეიძინა და გადაამუშავა კახეთის რეგიონში მოწეული არანაკლებ 100 ტონა რქაწითელის და/ან კახური მწვანის ჯიშის ყურძენი. ამასთან, შესყიდული 1 კგ ყურძნის სანაცვლოდ, ყურძნის ჩამბარებელს გადაუხადა არანაკლებ 90 თეთრი. კახეთის რეგიონში მევენახის მიერ მოწეული ყურძნის შესყიდვის სანაცვლოდ, კომპანიებზე გასაცემი სუბსიდია შეადგენს 1 კგ რქაწითელისა და 1 კგ კახური მწვანისთვის - 20 თეთრს.
- ლეჩხუმში, სადაც რეგისტრირებულია 2 ადგილწარმოშობის დასახელება - „ტვიში“ და ოყურემის უსახელაური“, სულ გადამუშავდა - 565 ტონა ყურძენი, მევენახეების შემოსავალია 2,8 მლნ ლარი. მათ შორის, გადამუშავდა: ცოლიკაური-443 ტ. - 4 ლარი, ოჯალეში 88.4 ტ. - 4 ლარი, ოყურემის უსახელაური - 34 ტ. - 15 ლარი (მ.შ. სახელმწიფო 7.4 ტონა).

მიმდინარე წლის რთველი გამოირჩეოდა ორგანიზებულიობით, კახეთში მოსავლის გადამუშავების პროცესში ჩართული იყო 350 საწარმო, რაც გახდა იმის საფუძველი, რომ მევენახეებს შესაძლებლობა ჰქონდათ შეუფერხებლად მოეხდინათ მოსავლის რეალიზაცია. ანალოგიურად, პრობლემების გარეშე ჩატარდა რთველი რაჭაში.

2023 წლის რთველი ბოლო წლებში გამოირჩევა კერძო სექტორის მაღალი ჩართულობით, კახეთის რეგიონში სახელმწიფო საწარმო "მოსავლის მართვის კომპანიის" მიერ გადამუშავდა მოსავლის მხოლოდ 10%-მდე, რაც ბოლო წლების საუკეთესო მაჩვენებელია.

რაჭის შემთხვევაშიც მაღალი იყო კერძო სექტორის ჩართულობა, 50-მდე კომპანია და მარანი მონაწილეობდა რთველში. სახელმწიფო საწარმოს მიერ გადამუშავდა 60 ტონამდე ყურძენი, რაც გადამუშავებული მხოლოდ მოსავლის 4%-მდეა და ასევე ბოლო წლების საუკეთესო მაჩვენებელია. ლეჩხუმში, შპს მოსავლის კომპანიის მიერ გადამუშავდა სახელმწიფო 7.4 ტ. მხოლოდ), გადამუშავების პროცესში 40 კომპანია და მარანი იყო ჩართული.

წელს იყო ის გამორჩეული წელი, როდესაც საფერავის მოსავალმა გადააჭარბა რეაქტიულის მოსავალს, რეაქტიულის შემცირება განპირობებული იყო არახელსაყრელი კლიმატური პირობებით. რეაქტიულზე გაზრდილი მოთხოვნა, აისახა მის ფასზეც, მიუხედავად სახელმწიფო სუბსიდიით განსაზღვრული 1 კგ რეაქტიულის შესასყიდი მინიმალური ფასის, 90 თეთრისა, კომპანიები 1 კგ რეაქტიულში საშუალოდ 1.10 ლარს იხდიდნენ. ხარისხიან რეაქტიულში კერძო საწარმოების მიერ დაფიქსირდა 1 კგ - 1,35 ლარი, ხოლო საფერავში - 1,80 ლარის გადახდაც.

სახელმწიფომ მყისიერად მოახდინა სექტემბრის თვეში რამდენჯერმე მოსული ძლიერი სეტყვის შედეგად დაზიანებული ყურძნის მიღება-გადამუშავება. შპს „მოსავლის მართვის კომპანიამ“ მევენახე ფერმერებს სხვადასხვა კლიმატური პირობების გამო დაზიანებულ 1 კილოგრამ ყურძენში 0.90 ლარს უხდიდა. მევენახეებმა დაზიანებული ყურძნის რეალიზაციიდან 18 მილიონ ლარამდე შემოსავალი მიიღეს. კლიმატური პირობების გამო დაზიანებული 20 ათას ტონამდე ყურძენი სახელმწიფო საწარმომ შპს „მოსავლის მართვის კომპანია“ სასპირტედ გადაამუშავა.

რთველი 2023 პროცესში, მიუხედავად მოსავლის რაოდენობრივი სიმცირისა, ღვინის კერძო სექტორი ორიენტირებული იყო ხარისხიანი ყურძნის შექმნაზე და შესაბამისად მოლოდინია, რომ მიმდინარე წლის მოსავლის ღვინოებიც იქნება გამორჩეული, მრავალფეროვანი და ხარისხიანი.

ქართული ღვინის ხარისხი

საქართველოში წარმოებული ალკოჰოლიანი სასმელების ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის ზრდის მიზნით, ღვინის ეროვნული სააგენტოს შესაბამისი სამსახურები ქართული ღვინისა და სხვა ალკოჰოლიანი სასმელების ხარისხის კონტროლს რეგულარულად ახორციელებენ.

საანგარიშო პერიოდში, განხორციელდა 7 სახელმწიფო და 408 საინსპექციო კონტროლი. სახელმწიფო კონტროლის, ფარგლებში, შემოწმებული 59 კომპანიის 286 ნიმუშიდან, დარღვევა აღმოჩნდა 20 კომპანიის 49 ნიმუშში, ხოლო საინსპექციო კონტროლი ჩატარდა 66 კომპანიაში, აღებული 1332 ნიმუშიდან, დარღვევა აღმოჩნდა 23 კომპანიის 51 ნიმუშში.

სააგენტოს კონტრაქტორი კომპანიების შპს „ბიურო ვერიტას ჯორჯიას“ და შპს „სჯს ჯორჯიას“ მიერ შემოწმებულ 74 კომპანიაში, აღებული იყო 601 ნიმუში, საიდანაც დარღვევა აღმოჩნდა 9 კომპანიის 27 ნიმუშში.

სერტიფიცირების მიზნით ლოტთან შეუსაბამო ყურძნისეული წარმოშობის ალკოჰოლიანი სასმლის ნიმუშის წარდგენისთვის შედგა 28 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი, დაჯარიმდა 19 კომპანია, დადგენილების შესაბამისად ჯარიმის სახით თანხის ოდენობამ შეადგინა 37, 000 ლარი.

გაცემულია 26,750 შესაბამისობის სერტიფიკატი, მათ შორის, ადგილობრივი ბაზრისთვის გაცემულია 7,874 სერტიფიკატი 11,5 მლნ. ლიტრ პროდუქციაზე.

საექსპორტო ალკოჰოლური სასმელების ორგანოლეპტიკური ტესტირების მიზნით, 289 დეგუსტაცია ჩატარდა. სულ შემოვიდა 13091 ნიმუში, აქედან 507 ნიმუში შეფასდა უარყოფითად, დანარჩენი დადებითად.

ვენახების კადასტრის პროგრამა

2023 წელს საქართველოში ვენახების კადასტრის ეროვნული პროგრამა დასავლეთ საქართველოში (იმერეთი, გურია, სამეგრელო და აჭარა) განხორციელდა, რითაც პროგრამა ქვეყნის მევენახეობის ყველა რეგიონი მოიცავს. საქართველოს მევენახეობის ყველა რეგიონში აღწერილია 48 700 ჰექტარი ფართობი.

ვენახების კადასტრი აუცილებელია მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარების და ქართული ღვინის კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის საერთაშორისო ბაზრებზე. პროგრამა მოსავლის პროგნოზს, როველის პროცესს და ყურძნისეული პროდუქტების მიკვლევადაობას ამარტივებს.

ვენახების კადასტრი თითოეული ვენახის ნაკვეთის იდენტიფიკაციით, მევენახეობის და ვენახების შესახებ დეტალური ინფორმაციის აღწერით იქმნება. რეგისტრირებულ ვენახზე ინფორმაცია მოიცავს ვახის ჯიშებს, დარგვის თარიღს, ვენახის მდგომარეობას, მდებარეობას, ფართობს და სხვა მონაცემებს.

ღვინის ეროვნულმა სააგენტომ პროგრამა 2014 წელს დაიწყო. პროგრამის ფარგლებში შეიქმნა ვენახების, ღვინის წარმოების მართვის და ხარისხის მონიტორინგის განახლებადი საინფორმაციო სისტემა.

ვენახების კადასტრი აქვს მელვინეობის განვითარებული ინდუსტრიის მქონე ევროკავშირის წევრ ყველა ქვეყანას. 2023 წლის როველის პერიოდში, მევენახეების მიერ ყურძენი მარნებში ჩაბარდა საკადასტრო მონაცემთა ბაზიდან (ABACO) გაცემული ამონაწერების საფუძველზე.

სამიზნედ შერჩეულ ოთხ რეგიონში - იმერეთი, გურია, სამეგრელო და აჭარა - საკადასტრო სამუშაოების დაწყების პირველ ეტაპზე განხორციელდა სააგენტოს თავმჯდომარის მოადგილის ზურაბ ვაჭარაძისა და კადასტრის სამმართველოს უფროსის დავით მალრაძის შეხვედრები პრემიერ-მინისტრის რწმუნებულებთან და მათი აპარატის წევრებთან, ასევე აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროში, სადაც მიღწეული იქნა შეთანხმებები ერთობლივი ძალებით კადასტრის აგების შესახებ.

უწყვეტ რეჟიმში მიმდინარეობდა საკადასტრო ინფორმაციის განახლება კახეთისა, ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, მცხეთა-მთიანეთის, მესხეთის და რაჭა-ლეჩხუმის მევენახეობის ზონებში.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს, გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების GIZ, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და ადგილობრივი თვითმართველობის ორგანოების ორგანიზებით მევენახეობა-მელვინეობის დარგის რეგულაციის შესახებ ტრენინგების ფარგლები კადასტრის შესახებ პრეზენტაციები წარდგენილი იქნა თბილისსა და თელავის, ყვარლის, სიღნაღის, საგარეჯოს და ბოლნისის მუნიციპალიტეტებში.

მომზადდა 2022 წლის ვენახების კადასტრის ანგარიში ქართულ და ინგლისურ ენებზე, რომელიც გათვალისწინებულია გამოქვეყნებისათვის დაინტერესებული პირების ინფორმირების მიზნით.

ქართული ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევა და პოპულარიზაცია

ღვინის ეროვნული სააგენტო აგრძელებს „ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტს“, რომელიც მოწოდებულია ხელი შეუწყოს კვლევებს მევენახეობაში, მეღვინეობაში და მათთან დაკავშირებულ მომიჯნავე დისციპლინებში.

მიმდინარე წლის განმავლობაში განხორციელდა შემდეგი სამუშაოები:

- განისაზღვრა ის პარტნიორი ინსტიტუტები და მეცნიერები, რომლებიც მიიღებენ მონაწილეობას წლევიანდელ კვლევებში. გაწერილი იქნა განხორციელების გეგმა.
- პენსილვანიის უნივერსიტეტის პროფესორ პატრიკ მაკგოვერნთან გაფორმდა ხელშეკრულება საქართველოს ველური და კულტურული ვაზის ნიმუშებში ორგანული მჟავების შესწავლის შესახებ.
- ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმის თანამშრომლებთან მიღწეულია შეთანხმება იქ დაცული ვაზის წიპწების რადიოკარბონული მეთოდით დათარიღების შესახებ.

პროგრამის ფარგლებში, 10-13 ოქტომბერს, თბილისში საერთაშორისო ჩატარდა კონფერენცია „ქართული ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტი“ - შედეგები და სიახლეები“

კონფერენცია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ღვინის ეროვნული სააგენტოს ორგანიზებით და საქართველოს მთავრობის მხარდაჭერით გაიმართა და მას 11 ქვეყნის 22 მეცნიერი, მკვლევარი და ექსპერტი დაესწრო. კონფერენცია „ქართული ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტის“ არქეოლოგიის, მოლეკულური ბიოლოგიის, დენემის, აგროკლიმატოლოგიის, მეღვინეობის და მევენახეობის მიმართულებებით განხორციელებული კვლევების შედეგების განხილვას მიეძღვნა. „ქართული ვაზისა და ღვინის კულტურის კვლევის სამეცნიერო პროექტის“ ფარგლებში განხორციელებული კვლევების ასეთი მასშტაბით წარდგენა პირველად განხორციელდა.

ტრენინგები

1 ივნისიდან 31 ივლისის პერიოდში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს ინიციატივით და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საბოგადობის (GIZ) მხარდაჭერით, მეღვინეობის სფეროში დაინტერესებული პირებისა და მარნებისათვის ქვეყნის მასშტაბით ტრენინგები ჩატარდა.

ტრენინგებზე განიხილებოდა ყველა ის საკითხი, რომელიც დაკავშირებულია ღვინის წარმოებასთან: სააგენტოს ძირითადი ფუნქციები და სამართლებრივი ჩარჩო; სააგენტოში ღვინის კომპანიის რეგისტრაცია; მევენახეობა და ვენახების კადასტრი; რთველის აღრიცხვა და ნაშთების წარმოება; არაყურძნისეული ალკოჰოლური სასმელების რეგულაცია; ხარისხის კონტროლი; სერტიფიცირების ეტაპები, ლაბორატორია, ეტიკეტირება; სააგენტოს როლი მარკეტინგულ აქტივობებში.

ტრენინგები მოიცავდა სრულიად საქართველოს რეგიონებს და მასზე დასწრება უფასო იყო. ტრენინგები ქვეყნის მასშტაბით 17 ლოკაციაზე, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოს მევენახეობის რეგიონებში გაიმართა.

ღვინის ეროვნულ სააგენტოს მიერ განხორციელებული საქმიანობა აქტიურად შუქდება ბეჭდურ, ელექტრონულ, სოციალურ და სატელევიზიო მედიაში: (<http://wine.gov.ge/>, <https://www.facebook.com/nationalwineagency/>, <https://www.youtube.com/channel/UC0CPwXo8f7-QA329kmicFwQ>)

სურსათის
ერთვნილი
სააბენტი

**2023 წელს სურსათის ეროვნული
სააგენტო სერთიფიკაციის
სტანდარტის ხარისხის მენეჯმენტის
სისტემის სერტიფიკაციის ISO
9001:2015 მფლობელი გახდა**

სააგენტომ წარმატებით გაიარა საერთაშორისო აუდიტის ყველა ეტაპი „სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის“ მიმართულებით და, ევროკავშირის ENPARD-ის ფარგლებში აღებული ვალდებულებების შესაბამისად, საერთაშორისო სტანდარტის ხარისხის მენეჯმენტის სისტემის სერტიფიკატი ISO 9001:2015 აიღო.

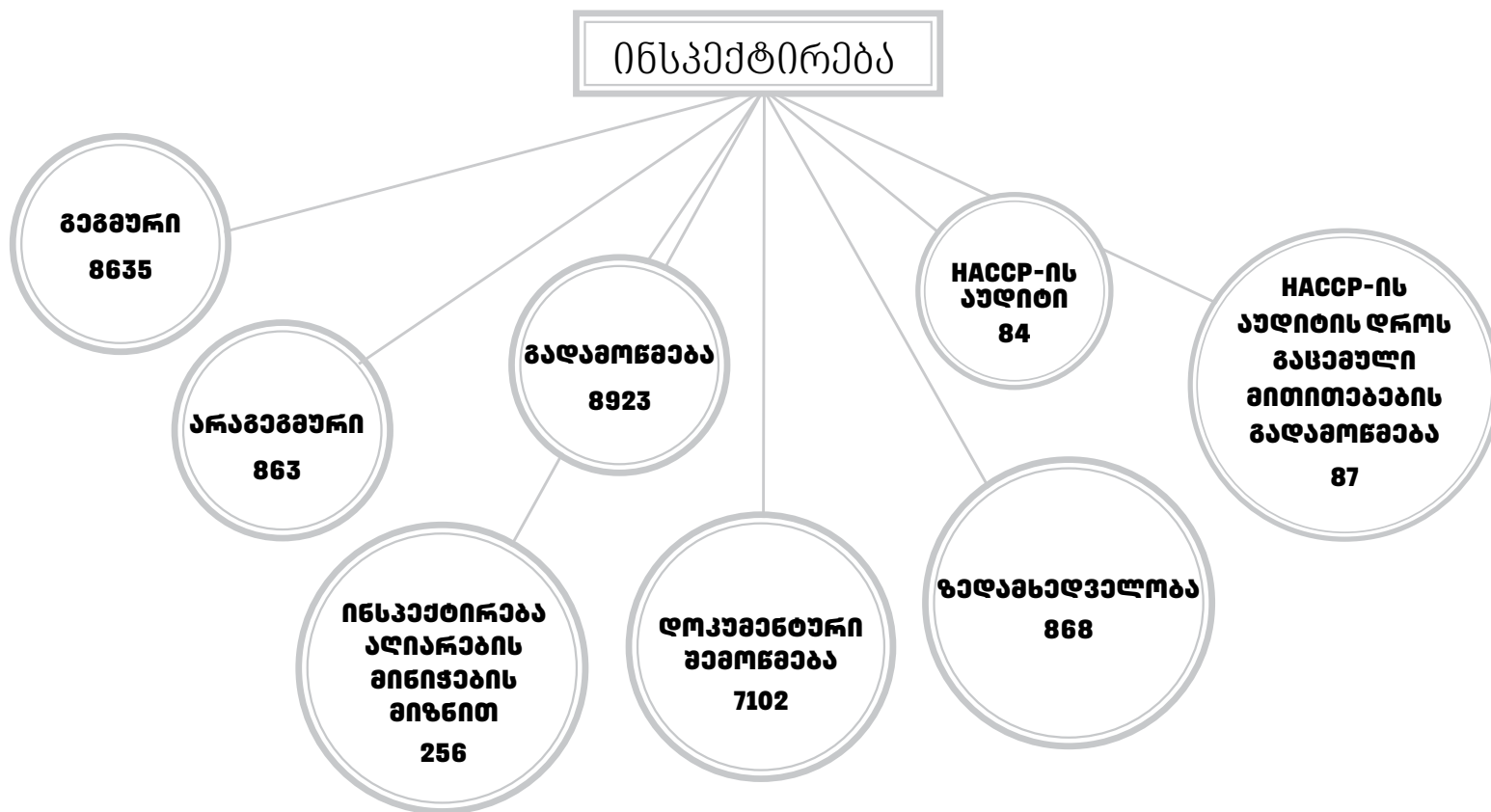
საერთაშორისო სტანდარტი ადასტურებს ხარისხის მართვის სისტემების მაღალ საფეხურს, სააგენტოს ამოცანებისა და მიზნების განსაზღვრას, მათთან დაკავშირებული რისკებისა და შესაძლებლობების სწორად მართვას, ადამიანური და ინფრასტრუქტურული რესურსების მაქსიმალურად ეფექტიანად გამოყენებას, მომსახურების ისეთი სისტემების შექმნას, რომლებიც სრულად აკმაყოფილებს მომხმარებლის მოთხოვნებს და შესაბამისობაშია საერთაშორისო საკანონმდებლო მოთხოვნებთან.

სურსათის უვნებლობა

მომხმარებელთა ინტერესებისა და ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით, სურსათის ეროვნული სააგენტო, სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის პროგრამის შესაბამისად, ყოველწლიურად ახორციელებს სამომხმარებლო ბაზრის, მათ შორის, საზოგადოებრივი კვების ობიექტების, სკოლებისა და საბავშვო ბაღების კვების ბლოკების, მარკეტების, ცხოველთა სასაკლაოების, საცხოვების, აგრარული ბაზრების და ა.შ. შემოწმებას.

2023 წელს ჩატარდა 31 360 სახელმწიფო კონტროლი

გამოვლინდა 3878 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.

2023 წელს, მონიტორინგის პროგრამის ფარგლებში, სხვადასხვა დასახელების სურსათის/სასმელი წყლის 5500-ზე ნიმუში/სინჯია გამოკვლეული.

სურსათის ეროვნული სააგენტოს მიმართ ცნობადობა ყოველწლიურად იზრდება, რასაც მოწმობს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ცხელ ხაზზე შემოსული შეტყობინებების რაოდენობის ზრდა. 2023 წელს სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე შემოსულია 1357 შეტყობინება (მოქალაქეთა სატელეფონო შეტყობინება - 1274, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრიდან - 28, სხვა უწყებებიდან - 55), რომელზეც გატარდა შესაბამისი რეაგირება. სურსათის უვნებლობის დეპარტამენტი აწარმოებს აღნიშნული შეტყობინებებისა და შესაბამისი რეაგირებებისას მიღებული შედეგების ელექტრონულ აღრიცხვას. ბიზნესოპერატორების მიმართვის საფუძველზე სააგენტომ გასცა შემდეგი სერტიფიკატი:

- ჰიგიენური სერტიფიკატი - 1501;
- შესაბამისობის შეფასების სერტიფიკატი - 84;
- აღიარების სერტიფიკატი - 38;
- ვეტერინარული სერტიფიკატი - 1208;

სულ გაიცა 443 493 ცალი ვეტერინარული მოწმობა ფორმა N2.

ბიზნესოპერატორების ინფორმირებულობის გაზრდის მიზნით, გაიმართა სამუშაო შეხვედრები და ტრენინგები საკანონმდებლო ცვლილებებთან და სურსათის უვნებლობის სფეროში არსებულ სხვა საკითხებთან დაკავშირებით.

შეფასდა 2023 წლის პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული სახელმწიფო კონტროლის შედეგები, რომლის ანალიზის საფუძველზე შემუშავდა სურსათის უვნებლობის სახელმწიფო კონტროლის 2024 წლის პროგრამა და განისაზღვრა პრიორიტეტები.

სურსათის უვნებლობის დეპარტამენტისა და შემოსავლების სამსახურის სასაზღვრო დეპარტამენტის ურთიერთთანამშრომლობით, იმპორტირებულ სურსათში მიკრობიოლოგიური დაბინძურების აღმოჩენასთან დაკავშირებით წარმოებს შესაბამისი ელექტრონული რეესტრი და საბაჟოზე აღებული ნიმუშების საფუძველზე, დარღვევის შემთხვევაში, ხორციელდება (მიკრობიოლოგიური, ქიმიური) სურსათის რისკების მართვა და შესაბამისი ზედამხედველობა.

ვეტერინარული კეთილსაიმედოობის უზრუნველყოფა

ქვეყნის ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობისა და ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით, ვეტერინარიის დეპარტამენტი, ვეტერინარული სახელმწიფო კონტროლის პროგრამის შესაბამისად, ყოველწლიურად ახორციელებს ცხოველთა უფასო ვაქცინაციას.

2023 წელს (წინასწარი მონაცემებით) ვაქცინირებულია/რევაქცინირებულია:

- თურქულის საწინააღმდეგოდ, მათ შორის დაავადების ახალი შტამის საწინააღმდეგოდ მსხვილფეხა და წვრილფეხა პირუტყვზე ჩატარებულია 1 მლნ-მდე მანიპულაცია;
- ჯილეხის საწინააღმდეგოდ ვაქცინირებულია 327 416 სული მსხვილფეხა, 596 850 სული წვრილფეხა საქონელი და 3 350 სული კენტჩლიქიანი ცხოველი; ინფექციის კერებში იძულებით ვაქცინირებულია 2000 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველი. გამოვლინდა ჯილეხის 4 შემთხვევა;
- ბრუცელოზის საწინააღმდეგოდ - 116 576 სული მსხვილფეხა, 34 969 სული წვრილფეხა საქონელი. ბრუცელოზზე გამოკვლეულია 4676 სული მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელი, FPA მეთოდით დაავადება დაუდასტურდა 385 სულ მსხვილფეხა და წვრილფეხა საქონელს.
- ცოფის საწინააღმდეგოდ - 297 905 სული ძაღლი და კატა; ინფექციის კერებში იძულებით ვაქცინირებულია 72 054 სული დაავადების ამთვისებელი ცხოველი (ძაღლი, კატა, სასოფლო სამეურნეო ცხოველი); დაფიქსირდა ცოფის 81 შემთხვევა, მათ შორის, 55 ძაღლი, 1 კატა, 24 სასოფლო-სამეურნეო და 1 გარეული ცხოველი;
- ცხვრისა და თხის ყვავილის საწინააღმდეგოდ აიცრა 481 372 სული წვრილფეხა საქონელი;
- მსხვილფეხა საქონლის ნოდულარული დერმატიტის საწინააღმდეგოდ - 44 655 სული მსხვილფეხა საქონელი;
- წვრილფეხა პირუტყვის ჭირის საწინააღმდეგოდ - 411 073 სული ცხვარი და თხა.

ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელების საწინააღმდეგოდ ეპიდემიოლოგიურ კერებში ინსექტოაკარიციდული პრეპარატით დამუშავდა 7182 სული მსხვილფეხა საქონელი.

ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაცია

ცხოველთა ჯანმრთელობის კონტროლის, აღრიცხვიანობის, მიკვლევადობის უზრუნველყოფის, ასევე, ეტიკეტირებისა და გამჭვირვალობის ხელშეწყობის მიზნით, მიმდინარეობს ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაცია, რაც პირუტყვის ვაქცინაციის თანმდევი პროცესია.

2023 წელს იდენტიფიცირებულია 522 200 სული მსხვილფეხა და 500 908 სული წვრილფეხა საქონელი.

ვეტერინარული სახელმწიფო კონტროლი

განხორციელდა 1352 ვეტერინარული სახელმწიფო კონტროლი, მათ შორის, გეგმური ინსპექტირება - 894, არაგეგმური ინსპექტირება - 66, არაგეგმური ინსპექტირება აღიარების მინიჭების მიზნით - 14, გადამოწმება - 89, დოკუმენტური შემოწმება - 289. გამოვლინდა 122 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა.

ვეტერინარული პრეპარატების ხარისხის მონიტორინგის მიზნით, აღებული და ლაბორატორიულად გამოკვლეულია ვეტერინარული პრეპარატის 184 ნიმუში.

ცხოველთა საკვების უვნებლობის მონიტორინგის მიზნით სალმონელასა და ენტერობაქტერიაზე გამოკვლეულია თევზის ფქვილის 50 ნიმუში, შინაური ბინადარი ცხოველის საკვების 20 ნიმუში.

ანაბოლური მოქმედების მქონე და აკრძალული ნივთიერების, ვეტერინარული პრეპარატების და დამაბინძურებლების გამოვლენის მონიტორინგის მიზნით, აღებული და 15 მაჩვენებელზე გამოკვლეულია ცოცხალი ცხოველების ბიოლოგიური მასალის და სასურსათო ცხოველის საკვების 655 ნიმუში, ჩატარდა 2050 ანალიზი.

სასურსათო დანიშნულების ცხოველის საკვებში პესტიციდების ნარჩენების მაქსიმალური დონის ლაბორატორიული მონიტორინგის მიზნით აღებული და 3 მაჩვენებელზე გამოკვლეულია სასურსათო ცხოველის საკვების 30 ნიმუში; ჩატარდა 90 ანალიზი.

შემოწმდა და შესაბამის რეესტრში განთავსდა ვეტერინარული და ცხოველთა ჭერის საქმიანობის განმახორციელებელი 13 ვეტკლინიკა.

დარეგისტრირდა 303 ვეტპრეპარატი.

ვეტერინარულ-სანიტარიული ზედამხედველობა

ცხოველთა ჯანმრთელობასა და სეზონურ საძოვრებზე გადაადგილებაზე კონტროლის განსახორციელებლად, გადასარეკ ტრასაზე არსებულ ბიოუსაფრთხოების პუნქტებზე დამუშავდა 8088 მსხვილფეხა და 953 250 სული წვრილფეხა პირუტყვი.

ექსპორტი

სააგენტოს ინსპექტორების მიერ ცოცხალ ცხოველებსა და ვეტერინარულ კონტროლქვემდებარე ტვირთზე საექსპორტოდ გაიცა 9900 ვეტერინარული სერტიფიკატი.

საქართველოდან ექსპორტირებულია:

• 159 267 მსხვილფეხა პირუტყვი	• 453 427 წვრილფეხა პირუტყვი
• 212 ღორი	• 2 კენტჩლიქიანი ცხოველი
• 5600 შინაური ბინადარი ცხოველი (ძაღვი, კატა)	• სხვა დანარჩენი - 181
• 14 811 595 ფრინველი	• 9 261 580 საინკუბაციო კვერცხი
• 2 270 275 კგ ტყავნედლეული	• 527 964 კგ მატყლი
• 53 766 723 კგ ცხოველის საკვები და საკვებდანამატი	• 10 851 კგ სხვა (ცხოველური არასასურსათო დანიშნულების პროდუქტი)
• 42 ვეტპრეპარატი	

ფიტოსანიტარიული კეთილსაიმედოობის უზრუნველყოფა

სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე ზიანის შემცირების მიზნით, 2023 წელს სურსათის ეროვნული სააგენტოს მცენარეთა დაცვის დეპარტამენტმა მასშტაბური ღონისძიებები ჩაატარა

- იტალიური და მაროკოული კალიების საწინააღმდეგოდ დამუშავდა 83 900 ჰექტრამდე ფართობი და მონიტორინგი ჩატარდა 297 000 ჰექტრამდე ფართობზე;
- ამერიკული თეთრი პეპლის წინააღმდეგ კახეთის რეგიონში დამუშავდა 2580 ჰა.

აზიური ფაროსანას საწინააღმდეგოდ განხორციელებული ღონისძიებები

- 2023 წლის სახელმწიფო მიზნობრივი ქვეპროგრამის „აზიური ფაროსანას წინააღმდეგ გასატარებელი ღონისძიებები“ ფარგლებში 38 მუნიციპალიტეტში დამუშავდა 358 000 ჰექტრამდე ფართობი. „მოიზიდე და გაანადგურე“ სადგურებზე დამონტაჟდა 113 551 ფერომონი. მავნებლის გავრცელების კონტროლის მიზნით, მთელი ქვეყნის მასშტაბით მიმდინარეობდა მონიტორინგი (განთავსდა 6 820 ფერომონიანი დამჭერი).

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების სახელმწიფო კონტროლი

- 2023 წელს, ქვეპროგრამის „მცენარეთა დაცვა და ფიტოსანიტარიული კეთილსაიმედოობა“ ფარგლებში, განხორციელდა 728 სახელმწიფო კონტროლი. ქვეყნის მასშტაბით აღებული და ლაბორატორიულად გამოკვლეულია პესტიციდის 450 და აგროქიმიკატის 50 ნიმუში.

პესტიციდების და აგროქიმიკატების რეგისტრაცია

- 2023 წელს, გადაიხდა პესტიციდების ნუსხა და დარეგისტრირდა ეფექტიანი, ადამიანისა და გარემოსათვის ნაკლებად საშიში 228 პესტიციდი და 252 აგროქიმიკატი.

ექსპორტი

სააგენტოს ფიტოსანიტარი ინსპექტორების მიერ გაიცა 9 200 ფიტოსანიტარიული სერტიფიკატი, რის საფუძველზეც საქართველოდან ექსპორტირებულია 529 966 ტონა მცენარეული წარმოშობის პროდუქცია.

ევროკავშირთან დაახლოება

- საქართველოსთვის ევროკავშირის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით, ევროკომისიის მორიგი შეფასების ანგარიშისთვის სააგენტოს კომპეტენციის ფარგლებში შეივსო შესაბამისი კითხვარი, რომელშიც ასახულია სააგენტოს მიერ საანგარიშო პერიოდში განხორციელებული აქტივობები;
- ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების ფარგლებში, მომზადდა Priority Action Plan 2024-2025;
- მომზადდა „ევროკავშირსა და ნატოში საქართველოს გაწევრიანების შესახებ კომუნიკაციის სტრატეგიის“ განხორციელების 6 თვის ანგარიში;
- მომზადდა ინფორმაცია ევროკავშირის ჯანმრთელობისა და სურსათის უვნებლობის გენერალური დირექტორატისათვის (DG SANTE) თაფლში ნარჩენების მონიტორინგის 2023 წლის ეროვნული პროგრამის შედეგებისა და 2024 წლის მონიტორინგის გეგმის შესახებ (შესაბამისი დანართებით) და ასევე საქართველოდან ევროკავშირში გაგზავნილი პროდუქციის წინასაექსპორტო შემოწმებების შესახებ;
- მომზადდა ინფორმაცია ევროკავშირის ჯანმრთელობისა და სურსათის უვნებლობის გენერალური დირექტორატისათვის (DG SANTE) ევროკავშირში საექსპორტო თხილში აფლატოქსინების კონტროლთან დაკავშირებული რეკომენდაციების შესრულების თაობაზე;
- შემუშავდა ევროკავშირში საქართველოს ინტეგრაციის 2024 წლის სამოქმედო გეგმა;
- მომზადდა „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ“ შეთანხმების (DCFTA) განხორციელების 2023 წლის სამოქმედო გეგმის შესრულების ანგარიში;
- მომზადდა ევროკომისიის 2023 წლის 11 ნოემბრის გაფართოების პოლიტიკის საკითხებზე კომუნიკაციის დოკუმენტით გათვალისწინებული რეკომენდაციების შესრულების ცხრილი;
- მიმდინარეობს ევროკავშირთან მუშაობა ჰარმონიზებული სერტიფიკატების შესათანხმებლად - დამტკიცდა და შეთანხმებისათვის გადაიგზავნა სხვადასხვა დასახელების იმპორტისა და ექსპორტის სერტიფიკატის მოდელები;
- კომპანიებისთვის ექსპორტის უფლების მინიჭების მიზნით, მომზადდა შესაბამისი დოკუმენტაცია და შუამდგომლობები ევროკავშირის, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის, ეკვადორის, ჩილეს რესპუბლიკის, სერბეთის რესპუბლიკის, სომხეთის რესპუბლიკის, აზერბაიჯანის რესპუბლიკის, თურქეთის რესპუბლიკის, ერაყის რესპუბლიკის, უკრაინის, ავსტრალიის, კანადისა და უზბეკეთის კომპეტენტური სამსახურებისთვის.

სოფლის
მეურნეობის
სახელმწიფო
ლაბორატორია

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის (SLA) საქმიანობის ძირითად სფეროს წარმოადგენს ცხოველთა (მ.შ. ფრინველი, თევზი, ფუტკარი) და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა, ასევე სურსათისა და სასმელი წყლის კვლევა.

ლაბორატორია, კომპეტენციის ფარგლებში, ჩართულია ქვეყნის მასშტაბით დაავადების კერის სალიკვიდაციო და საკარანტინო ღონისძიებებში და ხელს უწყობს ახალი სადიაგნოსტიკო მეთოდების აპრობაციასა და დანერგვას.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელი მოიცავს თბილისის ლაბორატორიას, ორ ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიას (ქუთაისი, ახალციხე) და ათ რეგიონულ ლაბორატორიას (გორი, მარნეული, დუშეთი, გურჯაანი, ამბროლაური, ოზურგეთი, ზუგდიდი, ბათუმი, საჩხერე და მესტია).

ეროვნული რეფერენს სტატუსი

2023 წელს სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიამ მიიღო ეროვნული რეფერენს სტატუსი, აღნიშნული სტატუსით ლაბორატორიას ეძლევა უფლებამოსილება, ჩაატაროს რეფერენტული გამოცდები სადაო საკვლევ ნიმუშებზე. ამასთანავე, სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიას შეუძლია ჩაუტაროს სწავლებები ყველა დაინტერესებულ ლაბორატორიას სპეციალისტების გადამზადების მიმართულებითა და სხვადასხვა კვლევის მეთოდების დანერგვის მიზნით.

ხარისხის მართვა ლაბორატორიაში

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ყოველწლიურად წარმატებით გადის საერთაშორისო აკრედიტაციას, 2023 წლის მონაცემებით ლაბორატორია აკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტის ისო/იეკ 17025:2017/2018-ის მოთხოვნებს.

- ეროვნული აკრედიტაციის ცენტრის მიერ სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელში ჩატარდა სარეაქტივაციო აუდიტი. შემოწმების შედეგად სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის საქმიანობის შესაბამისობა სსტ ისო/იეკ 17025:2017/2018 სტანდარტის მოთხოვნებთან შეფასდა წარმატებულად.
- 2023 წელს ჩატარებული საბედამხედველო აუდიტის მიხედვით დადასტურდა, რომ სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის (SLA) ხარისხის მენეჯმენტის სისტემა მთლიანად აკმაყოფილებს ISO 9001:2015 მოთხოვნებს, ვითარდება მუდმივი განვითარების პრინციპის შესაბამისად, შედეგიანია და მიენიჭა ხარისხის დამადასტურებელი განახლებული სერტიფიკატი.

ლაბორატორიის თანამშრომელთა გადამზადება / პროფესიული კომპეტენციის ტესტირების პროგრამა

ლაბორატორიაში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა, როგორც სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობას, ასევე, ლაბორატორიის თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობას; უწყვეტად ხდება კადრების გადამზადება ლაბორატორიული კვლევის ახალი მეთოდების დანერგვის მიმართულებით. ლაბორატორიის პერსონალს უტარდება სხვადასხვა სახის ტრენინგები.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ჩართულია პროფესიული კომპეტენციის ტესტირების პროგრამაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ ლაბორატორია აბარებს გამოცდებს პროფესიულ კვლევებში. მსგავს აქტივობებში მონაწილეობა წარმოადგენს როგორც ლაბორატორიის მიერ დამკვეთისათვის შეთავაზებული ტესტირების უტყუარობის და ვალიდურობის ობიექტურ დადასტურებას, ასევე აკრედიტაციის შენარჩუნების ერთ-ერთ სავალდებულო პირობას.

პროფესიული განათლების ხელშეწყობა

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია ცდილობს მაქსიმალურად დაეხმაროს სასწავლო საგანმანათლებლო დაწესებულებებს მომავალი სპეციალისტების აღზრდაში. ლაბორატორიაში აქტიურად მიმდინარეობს პროფესიული სასწავლებლებიდან და უნივერსიტეტებიდან სტუდენტების ჩართვა საწარმოო პრაქტიკაში მათი მომავალი დასაქმების მიზნით. ამის საფუძველზე, საგრძნობლად გაიზარდა ახალგაზრდა კვალიფიციური ადამიანური რესურსი. აღსანიშნავია, რომ თანამშრომლების მიღების შემდეგ გრძელდება მათი პროფესიული განვითარება. დასაქმებულმა სტუდენტებმა უკვე მიიღეს მონაწილეობა რიგ სამუშაო სწავლებებსა და ტრენინგებში.

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია პროფესიული განათლების ხელშეწყობის მიზნით ჩართულია ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ სხვადასხვა პროექტებში.

სტატისტიკა

საანგარიშო პერიოდში ჩატარებულია 650 000-ზე მეტი სხვადასხვა დასახელების ანალიზი.

აღინიშნებოდა როგორც კერძო პირების, ასევე იურიდიული პირების მოდინება. ლაბორატორიის ფუნქციონირება ორიენტირებულია მომხმარებელზე, ამიტომ მომხმარებელთა მოთხოვნილების და მოლოდინის განსაზღვრა, დაკმაყოფილება, მუდმივი სრულყოფა ლაბორატორიის თითოეული თანამშრომლის მთავარი ამოცანაა.

2022 წლის მონაცემებთან შედარებით ლაბორატორიაში შემოსული საკვლევი ნიმუშების რაოდენობა 2023 წელს 29%-ით გაიზარდა, ხოლო ჩატარებული კვლევების მაჩვენებელი 41%-ით არის გაზრდილი.

ბიოდაცვა და ბიოსაფრთხოება

სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის თანამშრომლებს ჩაუტარდათ შრომის უსაფრთხოების ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის ტრენინგები. კერძოდ:

- 12 თანამშრომელს ჩაუტარდა ბიოსაფრთხოების მე-3 დონის განახლებადი ტრენინგი;
- 4 თანამშრომელს ჩაუტარდა სრული შრომის უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის განახლებადი ტრენინგი ონლაინ
- 79 სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის თანამშრომელს ჩაუტარდათ შრომის უსაფრთხოების, სახანძრო უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის ტრენინგები შერეული ფორმატით ადგილზე და დისტანციურად.
- 29 სტაჟიორმა, პრაქტიკანტმა და სპეციალისტმა გაიარა შრომის უსაფრთხოების, ბიოსაფრთხოების და ბიოდაცვის მოკლე ვადიანი ტრენინგი ადგილზე.

რეგიონული ლაბორატორიები

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის რეგიონული ლაბორატორიები თბილისის ცენტრალურ ლაბორატორიასთან შედარებით მცირე ზომის, თუმცა მნიშვნელოვანი ფუნქციების მქონე ლაბორატორიებია. რეგიონულ ლაბორატორიებში მიმდინარეობს რუტინული კვლევები, რაც მოსახლეობას შესაძლებლობას აძლევს ადგილზე მარტივად და სწრაფად მიიღონ კვლევის შედეგები.

გამომდინარე იქიდან რომ რეგიონებში მეცხოველეობის დარგი განვითარებულია, სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის რეგიონული ლაბორატორიები განსაკუთრებული დატვირთვით მუშაობენ.

რეგიონებში არსებული მოთხოვნებიდან გამომდინარე ლაბორატორიებში მიმდინარეობს ახალი კვლევის მეთოდების შესწავლა, დანერგვა და აკრედიტაცია.

2023 წელს ქუთაისის ბონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიაში დაინერგა ცოფის კვლევა, რაც დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობას საშუალებას აძლევს ადგილზე სწრაფად და მარტივად მიიღონ საერთაშორისო კვლევის შედეგები.

ამასთანავე, გურჯაანისა და გორის ლაბორატორიებს რეკონსტრუქცია ჩაუტარდა და უახლესი აპარატურით აღიჭურვა. ლაბორატორიებში მოხდა სურსათისა და სასმელი წყლის დიაგნოსტიკის მიმართულებით ახალი კვლევის მეთოდების დანერგვა.

ლონისძიებები და PR აქტივობები

2023 წლის განმავლობაში სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიაში გაიმართა არა ერთი ღონისძიება - სამუშაო შეხვედრები, ტრენინგები, რეგიონებში ვიზიტები და ა.შ.

აქტიურად მიმდინარეობდა ლაბორატორიის მიღწევებისა და სიახლეების გავრცელება შესაბამის პლატფორმებზე.

დაიბეჭდა და გავრცელდა საცნობარო ლიტერატურა ლაბორატორიის საქმიანობის შესახებ.

ლაბორატორიაში გაიმართა:

- სტაჟირების პროგრამა სტუდენტებისთვის;
- სტუდენტების პროფესიული გადამზადება;
- მოსწავლეებისა და სტუდენტების ვიზიტი ლაბორატორიაში;
- ლაბორატორიის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს საერთაშორისო პროექტებში;
- სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია საქართველოში პირველია, რომელსაც რეფერენს ლაბორატორიის სტატუსი მიენიჭა;
- თბილისის ლაბორატორიაში სწავლებები ჩაუტარდათ სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქსელის რეგიონული ლაბორატორიებისა და პარტნიორი ლაბორატორიების სპეციალისტებს.

ლაბორატორიაში გაიმართა შეხვედრები:

- ფერმერებთან და აგრო მეწარმეებთან;
- აჭარის ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრის წარმომადგენლებთან;
- საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე, სოლომონ პავლიაშვილისა და სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის დირექტორის ვიზიტები: გურჯაანში, დუშეთში, ოზურგეთში, ახალციხეში, ბათუმში;
- ბათუმის რეგიონულ და ქუთაისისა და ახალციხის ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიებში ვიზიტი - ლაბორატორიის დირექტორ ირაკლი გულედანთან და აშშ-ის თავდაცვის საფრთხის შემცირების სააგენტოს (DTRA) წარმომადგენლებთან ერთად;
- იტალიის დელეგაციის ვიზიტი თბილისის ლაბორატორიაში;
- თბილისის ლაბორატორიაში სასწავლო კურსი გაიარა იტალიელმა სტუდენტმა.

ლაბორატორიის სპეციალისტებმა მონაწილეობა მიიღეს:

- ევროინტეგრაციისა და სურსათის უვნებლობის გამოწვევების შესახებ საერთაშორისო კონფერენციაში (EUFSS-2023);
- მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის (IPM) სასწავლო კურსში;
- აშშ-ში გამართულ საერთაშორისო სწავლებაში - მაღალი კონტენინენტის (შეკავების) ლაბორატორიულ პრაქტიკასა და თეორიული ნაწილის შესახებ;
- თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ გამართულ ღონისძიებაში -ნაყოფიერი თანამშრომლობისთვის, მათ შორის, სტაჟირების პროგრამებისა და სტუდენტთა დასაქმებისთვის;
- მესაქონლეობის ექსპო 2023-ში.

მცენარეთა მავნე ორგანიზმების დიაგნოსტიკის ღვაწი

2023 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 17 კვლევა:

- ფრთალაქიანი დროზოფილას (*Drosophila suzukii*) მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია;
- ტყის კურტურების მერქნის მავნეობების რკვევა დაზიანების ფორმის მიხედვით;
- ხეშეფრთიანების მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია შენახულ პროდუქტებში;
- *Pratylenchus vulnus*-ის მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია;
- *Pratylenchus penetrans*-ის მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია.
- *Tylenchulus semipenetrans* -ის მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია.
- სველი სიდამპლის გამომწვევი ბაქტერიების: *Dickeya* sp, *Pectobacterium carotovorum* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- ზეთისხილის კვანძოვანი დაავადების გამომწვევი ბაქტერია *Pseudomonas savastanoi* pv. *savastanoi*, იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- იავური გალიანი ნემატოდის *Meloidogyne javanica*; სამხრეთის გალიანი ნემატოდა *Meloidogyne incognita*; არახისის გალიანი ნემატოდის *Meloidogyne arenaria* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით;
- ხილის ბუზის ფრთალაქიანი დროზოფილის *Drosophila Suzuki* იდენტიფიკაცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით.
- *Pseudomonas savastanoi* pv. *savastanoi*-ს იდენტიფიკაცია კლასიკური ბაქტერიოლოგიური და პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქციის მეთოდებით
- *Pratylenchus penetrans*-ის და *P. vulvus*-ის მორფოლოგიურ-მორფომეტრული დახასიათება და იდენტიფიკაცია.
- პუერარიას (*Pueraria lobata* Willd.) მორფოლოგიური რკვევა
- მხოხავი ჭანგას (*Elymus repens* (L.) Gould) მორფოლოგიური რკვევა
- წყლის ფურისულას (*Ludwigia peploides* & *Ludwigia grandiflora*) მორფოლოგიური რკვევა;
- ბაქტერიის-*Rhodococcus fascians* გამოვლენა და იდენტიფიკაცია კლასიკური ბაქტერიოლოგიური და პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციის მეთოდებით;
- ვაზის შტამბის დაავადებების (GTDS): ESCA და პეტრის დაავადების გამომწვევი სოკოების გამოვლენა და იდენტიფიკაცია ბიოლოგიური მეთოდით.

ტრენინგები და სემინარები:

ჩეხეთის რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის ზედამხედველობის და ტესტირების ცენტრალური ინსტიტუტის (UKZUZ) მიერ დაფინანსებული პროექტის “საქართველოში ფიტოსანიტარული კონტროლის ეროვნული სისტემის ჩამოყალიბება” ფარგლებში, 2023 წლის მაისში, ჩეხეთის ქალაქ ოლომოუცში (11-13.05) და ნოემბერში, თბილისში (1-4.11) ჩატარდა ტრენინგები:

- Globodera-ს გვარში შემავალი ცისტინი ნემატოდების მორფოლოგიურ-მორფომეტრული იდენტიფიკაცია (მონაწილე ა. შველიძე);
- ფიჭვის მერქნის ნემატოდის Bursaphelenchus xylophilus-ის გამოყოფა ვექტორებიდან (Monochamus-ის გვარის ხოჭოებიდან) და მათი მორფოლოგიურ-მორფომეტრული იდენტიფიკაცია (მონაწილე ა. შველიძე);
- ვირუსგადმატანი ნემატოდების (Xiphinema spp, Longidorus spp) ცენტრიფუგირების მეთოდით გამოყოფა ლუდოქრისით (LUDOX AS -40 colloidal silica) (მონაწილე ა. შველიძე);
- ბუგრების Aphidodea.sp რკვევა გვარის დონემდე (მონაწილე ნ.ბადალაშვილი);
- ვაზის ფიტოპლაზმის ვექტორის Scaphoideus titanus სახეობრივი იდენტიფიკაცია (მონაწილე ნ.ბადალაშვილი);
- ფოტოთერმოკლექციის მეთოდით ფარულად მცხოვრები მავნე მწერებისა და ტკიპების გამოვლენა (მონაწილე ნ.ბადალაშვილი);
- Ips- ის გვარში შემავალი ძირითადი ივნაზიური და არაინვაზიური სახეობების მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია (მონაწილეები ნ.ბადალაშვილი, თ.აბრამიშვილი);
- Dendroctonus-ის გვარში შემავალი ივნაზიური სახეობების მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია (მონაწილეები ნ.ბადალაშვილი, თ.აბრამიშვილი);
- ამბროზიის ხოჭოების Xyleborus-ის გვარში შემავალი სახეობების მორფოლოგიური იდენტიფიკაცია (მონაწილეები ნ.ბადალაშვილი, თ.აბრამიშვილი);
- Xyleborinus-ის გვარში შემავალი სახეობებისთვის დამახასიათებელი ნიშნების შესწავლა;
- ვირუსგადმატანი ნემატოდების (Xiphinema spp, Meloidogyne spp) გამოყოფა იდენტიფიკაცია (მონაწილეები ნ.ნაზარაშვილი, ა.შველიძე);
- ვაზის შტამბის დაავადებები (GTDS): ESCA-ს, პეტრის დაავადების, ეუტიპოზის, ვაზის კიბოს, ფომოფსისის, შავფეხას გამომწვევი აგენტების გამოვლენა და იდენტიფიცირება (მონაწილე ნინო ბოკერია);
- Tilletia indica - მორფოლოგიური მახასიათებლები Tilletia-ს გვარის სხვა სახეობებისგან გამოსარჩევად (მონაწილე ნინო ბოკერია);
- თელის ხმობის გამომწვევი აგენტის Chalara fraxinea-ს მიერ გამოწვეული დაავადების სიმპტომები, გამომწვევის გამოყოფა და იდენტიფიცირება (მონაწილე ნინო ბოკერია);
- Armillaria sp., Rosselinia necatrix, Neofabraea alba, Neofabraea malicorticis, Neonectria ditissima, Chondrostereum purpureum, Phymatotrichum omnivore მიერ გამოწვეული სიმპტომები, მორფოლოგიური აღწერა, გამოვლენა და იდენტიფიკაცია (მონაწილეები ნინო ბოკერია, ანნა დადეგაშვილი, მაია გიორბელიძე);
- ლობიოს ბაქტერიული ჭკნობის გამომწვევის Curtobacterium flaccumfaciens pv. flaccumfaciens გამოვლენა და იდენტიფიკაცია» (მონაწილეები მანანა გურიელიძე, მანანა ზუბადალაშვილი);
- MALDI-TOF მეთოდი, Agrobacterium tumefaciens და Agrobacterium vitis; Pseudomonas syringae pv. syringae მორფოლოგიურ-ბიოქიმიური იდენტიფიკაცია, ჰიპერსენსიტივობის და პათოგენობის ტესტი (მონაწილე მანანა ზუბადალაშვილი);
- სოკოების Verticillium nonalfalfae and V. Dahliae დეტექცია და იდენტიფიკაცია პჯრ მეთოდით (მონაწილეები დალი ღაღანიძე, ეკატერინე აბაშიძე);

- ბაქტერიული ჭკნობის გამომწვევი ბაქტერიის *Curtobacterium flaccumfaciens* pv. *flaccumfaciens* იდენტიფიკაცია პჯრ-ით (მონაწილეები: ეკატერინე აბაშიძე, მარიამ აზნარაშვილი, დალი ლაღანიძე);
- პირსის დაავადების გამომწვევი *Xylella fastidiosa* იდენტიფიკაცია რეალურ დროში პჯრ-ით (მონაწილეები: ეკატერინე აბაშიძე, დალი ლაღანიძე);
- ვაშლის ვირუსების Apple stem pitting virus, ASPV და Apple stem grooving virus იდენტიფიკაცია პჯრ-ით (მონაწილეები: ეკატერინე აბაშიძე, მარიამ აზნარაშვილი, დალი ლაღანიძე);
- ვაზის და ნუშის ფიტოპლაზმების რეალურ დროში პჯრ მეთოდით სკრინინგი (მონაწილე დალი ლაღანიძე);
- ფიტოპლაზმების გადამტანი ვექტორების ჭიჭინობელების იდენტიფიკაცია რეალურ დროში პჯრ მეთოდით (მონაწილე დალი ლაღანიძე);
- ბიოლოგიური ტესტის მომზადება მცენარეში ვირუსული დაავადებების დასადასტურებლად (მონაწილე დალი ლაღანიძე).
- მავნებლების/პათოგენების (ფეხსახსრიანები, სოკოები და ნემატოდების) იდენტიფიკაცია პჯრ პროდუქტის სექვენირების და დნმ-ის შტრიხკოდირების გამოყენებით და სექვენირების მონაცემთა ანალიზი; (მონაწილე თინათინ ელბაქიძე);
- 24.02.2023 UNDP-ის PAR პროექტის ფარგლებში გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ეთიკის კოდექსის შემუშავება (მონაწილე ნ.ბადალაშვილი);
- სსტ ისო/ იეკ 17043:2010/2016 შესაბამისობის შეფასება -ზოგადი მოთხოვნები საკვალიფიკაციო ტესტირებისთვის (მონაწილეები ნ.ბადალაშვილი, ნ.ნაზარაშვილი, ნ. დათუკიშვილი, მ. ზუბადალაშვილი); 8 აპრილი, 2023. თბილისი;
- USDA-ის ვორქშოფი/ტრენინგი, „საქართველოს სანიტარული და ფიტოსანიტარული შესაძლებლობების გაძლიერების პროექტის“ ფარგლებში. თემა: „მავნებელთა ინტეგრირებული მართვის (IPM) სასწავლო მოდულები“; (მონაწილეები თეა აბრამიშვილი, ნინო ნაზარაშვილი);
- დეპარტამენტის თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს ბიოსაფრთხოების ტრენინგში (21-22 მოემბერი და 14-15 დეკემბერი 2023 წ.).
- ტრენინგი, რომელიც ეძღვნებოდა ISO-13528-2022; ISO-IEC 17043-2022. (მანანა გურიელიძე)
- მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვა (IPM), აშშ საერთაშორისო განვითარების და სურსათის ეროვნული სააგენტო (USAD), ბათუმი, , 28-30 მარტი, 2023. (მანანა გურიელიძე).

სტუდენტების და რეგიონის თანამშრომლების დატრენინგება:

- ქანდის საჯარო სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლეებს ჩაუტარდათ ტრენინგი თემაზე: „ენტომოლოგიური ნიმუშების საკოლექციოდ შენახვის მეთოდები“; „ალერგიის გამომწვევი და შხამიანი სარეველა მცენარეები“ . პათოგენური სოკოების ზოგადი მიმოხილვა. - 21.04.23 წ;
- საქართველოს სხვადასხვა სკოლების მოსწავლეებს ჩაუტარდათ მოკლე მიმოხილვა ენტომოლოგიაში თემაზე: „საკარანტინო მწერები და მათი შემოჭრის საშიშროება“; „სარეველა მცენარეები“ - 08.09.23 წ;
- საქართველოს სხვადასხვა სკოლის მოსწავლეებს და აგრარული უნივერსიტეტის სტუდენტებს ჩაუტარდათ მოკლე მიმოხილვა ფიტოპლანტებში თემაზე: „ზოგადი მიმოხილვა“;
- აგრარული უნივერსიტეტის სატყეო ფაკულტეტის სტუდენტებს ჩაუტარდა ტრენინგი ჰერბოლოგიაში თემაზე: „ჰერბოლოგიის საფუძვლები“ - 09.06.23 წ;
- აგრარული უნივერსიტეტის აგრონომიული ფაკულტეტის სტუდენტებს ჩაუტარდათ ტრენინგი ჰერბოლოგიაში თემაზე: „ჰერბოლოგიის მოკლე კურსი“ - 12.06.23 წ;

- თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიოლოგიის ფაკულტეტის სტუდენტს ჩაუტარდა ტრენინგი ჰერბოლოგიაში თემაზე: „ჰერბოლოგიის მოკლე კურსი“ და მიკოლოგიაში პათოგენური სოკოების კლასიფიკაცია და მნიშვნელოვანი სოკოვანი დაავადებების გამომწვევი პათოგენური სოკოების მორფოლოგიური აღწერა, გამოვლენისა და იდენტიფიკაციის მეთოდები - 4-5 დეკემბერი 2023 წ.

სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია «ევროინტეგრაცია და სურსათის უვნებლობის გამოწვევები (EUFS - 2023)», ბათუმი, 23-25 ივნისი 2023 წ.; (ე.გვრიტიშვილი, მ.გურიელიძე, ნ.ბადალაშვილი, ნ.ბოკერია, დ. ლაღანიძე, ნ.ნაზარაშვილი);

შოთა რუსთაველის ფონდში წარდგენილ/დაფინანსებულ იქნა სამეცნიერო პროექტი:

მცენარეთა სოკოვანი დაავადებების ვექტორების - ქერქიჭამია ხოჭოების გამოვლენა დასავლეთ საქართველოს (გურია) საკურორტო ზონის წიწვოვანი ტყეებიდან. (პროექტი FR-23- 3490); თ.აბრამიშვილი, ა.დადეგაშვილი, მ.გიორბელიძე, დ.ლაღანიძე, მ.ბერიძე (ბათუმის ლაბორატორია). (პროექტი დაიწყება 2024 წლის 1 თებერვლიდან).

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

ჩეხეთის სოფლის მეურნეობის ზედამხედველობის და ტესტირების ცენტრალური ინსტიტუტის მიერ ლაბორატორიის თანამშრომლებს ჩაუტარდათ ინტერლაბორატორიული შედარებითი ტესტირება (ILCT):

ჰელმინთოლოგიაში:

- კარტოფილის ოქროსფერი ნემატოდის (*Globodera rostochiensis*) და კარტოფილის მკრთალი ნემატოდის (*Globodera pallida*)-ს იდენტიფიკაცია. მონაწილეები: ნ.ნაზარაშვილი, ა.შველიძე, დალი ლაღანიძე; (შედეგი - 100%);
- ნიადაგიდან კარტოფილის ცისტიანი (*Globodera* sp.) ნემატოდების გამოყოფა. მონაწილეები: ნ.ნაზარაშვილი, ა.შველიძე. (შედეგი - 100%).

ბაქტერიოლოგიაში:

- მცენარეულ ექსტრაქტში *Agrobacterium tumefaciens* და *Agrobacterium vitis*-ის იდენტიფიკაცია. მონაწილეები: მანანა გურიელიძე, მანანა ზუბადალაშვილი, დალი ლაღანიძე, ეკატერინე აბაშიძე); (ველოდებით შედეგებს).

მიკოლოგიაში:

- პათოგენური სოკოების მორფოლოგიური გამოვლენა და იდენტიფიკაცია. (ველოდებით შედეგებს).

ლაბორატორიათმორისი შედარება:

- ჩატარდა ლაბორატორიათმორისი შედარება სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სტანდარტების, სერტიფიცირების, დაგეგმვისა და ეკონომიკური ანალიზის სამსახურთან თესლის ხარისხის განსაზღვრაზე (სიწმინდე, აღმოცენება, 1000 მარცვლის მასა);
- ჩატარდა ლაბორატორიათმორისი შედარება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრთან ცხენისა და ვირის დნმ-ის აღმოჩენა (RT პჯრ თვისობრივი) მეთოდზე.

შიდა საკვალიფიკაციო პროფესიული ტესტირება:

- სსიპ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ხარისხის მენეჯერის ხელმძღვანელობით, ენტომოლოგიის ლაბორატორიის უფროსის ნინო ბადალაშვილის და მოლეკულური ბიოლოგიის ლაბორატორიის მთავარი სპეციალისტის ეკატერინე აბაშიძის მიერ მომზადდა პანელი თემაზე: „ჰერბოლოგიური გამოცდა“ და ჩატარდა ამავე დეპარტამენტის თანამშრომლების (ნინო დათუკიშვილი, მია გიორბელიძე) შიდა პროფესიული ტესტირება. (მარტი, 2023 წ.);
- დეპარტამენტის თანამშრომელმა (მ. გიორბელიძე) სსიპ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის სტანდარტების, სერტიფიცირების, დაგეგმვისა და ეკონომიკური ანალიზის სამსახურის ლაბორატორიას ჩაუტარა შიდა აუდიტი — 07.03.2023 წ.

გამოქვეყნებული პუბლიკაციები:

- ბაღჩეული კულტურების მავნე ორგანიზმები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა, ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“, #83, თებერვალი, 2023, გვ. 12-13 - პირველი კვარტალი; (იგივე სტატია გამოქვეყნდა ელექტრონულ ჟურნალში „აგრონიუს.ჯი“ - 22.07.2023 წ.);
- ხორბლის მავნე ორგანიზმები (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა, ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“, #84, მარტი, 2023, გვ. 14;
- საღებავი სარეველა მცენარეები (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 12 ივნისი, 2023;
- გაზონის ბალახის სარეველები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა, ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“, #88, ივლისი, 2023, გვ. 14-15;
- კენკროვანი კულტურების სარეველები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), ქართული აგრონომიის ინტერნეტ გაზეთი „აგროკავკასია“, 04.08.23;
- ვაზის სარეველები (ნ. დათუკიშვილი, მ. გიორბელიძე), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 27.08.2023 წ.; (იგივე სტატია გამოქვეყნდა ქართულ აგრონომიის ინტერნეტ გაზეთში „აგროკავკასია“, 15.08.2023);
- ადამიანის საკვებად გამოსაყენებელი სარეველა მცენარეები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 12.09.2023 წ.;
- თხილის დაავადებები და სარეველები, ((ნინო ბოკერია, ანა დადეგაშვილი, მანანა გურიელიძე, მანანა ზუბადალაშვილი, მაია გიორბელიძე, ნინო დათუკიშვილი), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 02.03.2023 წ.;
- ვაზის დაავადება ესკა, (ნინო ბოკერია, ანა დადეგაშვილი), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 12.06.2023 წ.;
- ვაზის დაავადება-ეუტიპა (Eutipia dieback, Eutipia lata), (ნინო ბოკერია, ანა დადეგაშვილი), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 27.06.2023 წ.;
- ვაშლის ნაცარი, (ნინო ბოკერია, ანა დადეგაშვილი), ელექტრონული ჟურნალი „აგრონიუს.ჯი“, 25.06.2023 წ.;
- მარწყვის სარეველები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა, ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“, #91, ოქტომბერი, 2023, გვ. 14;
- მარცვლოვანი კულტურების სარეველები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოველთვიური გამოცემა, ელექტრონული გაზეთი „ჩვენი სოფელი“, #92, ნოემბერი, 2023, გვ. 14-15;
- ადამიანის საკვებად გამოსაყენებელი სარეველა მცენარეები (მ. გიორბელიძე, ნ. დათუკიშვილი), ქართული აგრონომიის ინტერნეტ გაზეთი „აგროკავკასია“, 10.12.23.

გამოქვეყნებული სტატიები:

- Vaclav Cermak, K. Tománková, N. Nazarashvili, E. Gvritishvili et al.; “Bursaphelenchus mucronatus (Nematoda: Parasitaphelenchidae) associated with Monochamus galloprovincialis from Bosnia and Herzegovina and Georgia”; December 2023, Helminthologia 60(3):227-239.

ცხოველთა დაავადებების დიაგნოსტიკის ღიაკარტაჟი

2023 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 22 კვლევა:

- თურქული (PanFMD);

თევზები

- სისხლმბადი ქსოვილის ეპიზოოტიური ნეკროზი (EHN);
- ვირუსული ჰემორაგიული სეპტიცემია (VHSV);
- სისხლმბადი ქსოვილის ინფექციური ნეკროზი (IHNV);
- Koi-Herpes ვირუსული დაავადება (KHV);
- ორგანოს ინფექციური ანემია (ISA);
- თევზის პანკრეასის ინფექციური ნეკროზი (IPN);

კიბოსნაირები

- ყვითელი თავი (YHV);
- ტაურა სინდრომი (TSV);
- თეთრი ლაქიანობა (WSS);

მოლუსკები

- ინფექცია *Bonamia exitiosa*;
- *Bonamia ostreae*;
- ინფექცია *Perkinsus marinus*;
- *Marteilia refringens*;
- ინფექცია *mikrocytos mackini*;

ფრინველი

- ფრინველის მიკოპლაზმა *gallisepticum*;
- ფრინველის მიკოპლაზმა *synoviae*;

წრბ

- მიკოპლაზმა *mycoides*;
- მიკოპლაზმა *agalactiae*;

სეროლოგიური მეთოდები:

- თურქულის ვირუსის ანტიგენის დეტექცია, ვირუსის სეროტიპირება (ტიპი A; O; ASIA1; SAT1; SAT2);
- თურქულის FMDV SAT 2 სტრუქტურული ცილების საწინააღმდეგო ანტისხეულების აღმოჩენა;
- ლეიკოზის ანტისხეულების აღმოჩენა.

შემუშავდა და დამტკიცდა 5 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა (SOP):

- თურქულის ვირუსის ანტიგენის აღმომჩენი ენზიმდაკავშირებული იმუნოფერმენტული ანალიზი;
- ძალის ჭირის ანტისხეულების აღმომჩენი იმუნოფერმენტული ანალიზი (Ingenaza);
- ლეიკემიის ვირუსის (ლეიკოზის) სპეციფიკური ანტისხეულების აღმომჩენი მახლოვირებელი იმუნოფერმენტული ანალიზი;
- შემუშავდა და განახლდა სტანდარტული ოპერატიული პროცედურები 22 დაავადებაზე (PCR);
- თევზის ვირუსული ჰემორაგიული სეპტიცემიის (VHS) და სისხლმბადი ქსოვილის ინფექციური ნეკროზის (IHN) დეტექცია მყისიერი პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქციით.

ტრენინგები და სამინარაბი:

- ქუთაისის ლაბორატორიის თანამშრომელმა 2-ჯერ გაიარა ტრენინგი თბილისის ლაბორატორიის ცხოველთა დაავადებების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტში;
- ლეპტოსპიროზის დიაგნოსტიკა- ქუთაისის ლაბორატორიის თანამშრომლები;
- ლაბორატორიის თანამშრომელი მივლინებული იქნა 3;4;5 აგვისტოს ქუთაისის ლაბორატორიაში;
- ლაბორატორიაში 4-8 სექტემბერს ჩატარდა საერთაშორისო ტრენინგ კურსი PPR დიაგნოსტიკისა და აღმოფხვრის საკითხებზე. ქართულ მხარესთან ერთად ტრენინგში მონაწილეობდნენ აზერბაიჯანის; სასომხეთის; ყირგიზეთის; მონგოლეთის; ტაჯიკეთის; უზბეკეთის ლაბორატორიული სექტორის წარმომადგენლები;
- ტრენინგი -გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციისა (FAO) და ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს (IAEA) ერთობლივი პროგრამის „ბირთვული ტექნიკა სურსათისა და სოფლის მეურნეობაში“ ფარგლებში;
- Epidemiology and diagnostic testing for Leptospirosis, an emerging public health problem (Online training, organized by WHO)- ლეპტოსპიროზის ეპიდემიოლოგია და დიაგნოსტიკის ტესტები;
- სსტ ისო/იეკ 17025:2017/2018 (08/04/2023);
- Workshop on Metagenomics for rapid viral surveillance (Organized by MediLabSecure project, In Institute of Pasteur, Paris, France 17/04/2023-21/04/2023)- მეტაგენომიკის სწავლება ვირუსებზე ზედამხედველობის სწრაფი განხორციელებისათვის;
- Foot-and-mouth disease virus molecular biology training workshop (Organized by ANSES laboratory, Maisons-alfort, France; 3/07/2023-7/07/2023)- მოლეკულურ ბიოლოგიური ტრენინგი და ვორქშოფი თურქულის ვირუსზე;
- Pathogen Integration for Genomics (Online training organized by WHO)- პათოგენის ინტეგრაცია გენომიკისათვის;
- Training and Workshop on Mycoplasma spp. (Organized WOAHA, APHA Laboratory, Weybridge, UK 20/11/2023-24/11/2023)- ტრენინგი და ვორქშოფი მიკოპლაზმას სახეობებზე;
- სერბეთი, ქ. კრალევო ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს (IAEA) მიერ ჩატარებული სამუშაო შეხვედრა: „ველური ცხოველების დაჭერა და ნიმუშების შეგროვება, ლაბორატორიული კვლევა“;

- განმეორებითი ბიოუსაფრთხოების მე-3 დონის ტრენინგი“, ლუგარის ცენტრი, თბილისი, საქართველო;
- CCHFv ყირიმ კონგოს ჰემორაგიული ცხელება (CCHF) - სამუშაო შეხვედრა/PT განხილვა ორგანიზატორი INIA-CISA-მადრიდი, ესპანეთი/ონ-ლაინ პლატფორმა;
- პათ. ანატომიის ლაბორატორიის მთავარი სპეციალისტების მიერ სწავლებები ჩატარდა ქუთაისის ზღლ-ის ლაბორატორიაში - „თავის ქალის ტრეპანაციის“ შესახებ;
- ცოფის დაავადების დიაგნოსტიკის მიზნით ცოფისა და მოლეკულური ბიოლოგიის სპეციალისტებმა ჩატარეს სწავლებები ქუთაისის ზღლ-ის ლაბორატორიაში.

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

- თურქული - The Pirbright institute, ინგლისი - PCR;
- თურქული - The Pirbright institute, ინგლისი - ELISA;
- ყირიმ კონგოს ჰემორაგიული ცხელება (CCHF) INIA-CISA, ესპანეთი PCR;
- მიკოპლაზმობი M. Gallisepticum and M. synovie- G.D Animal health Netherlands -ნიდერლანდები, PCR;
- მიკოპლაზმობი M. Gallisepticum and M. synovie- G.D Animal health Netherlands-ნიდერლანდები- ELISA;
- მიკოპლაზმა: PT0121 M. galliseptikum და M. meleagridis კულტურის იდენტიფიკაცია - G.D Animal health Netherlands-ნიდერლანდები.

შეხვედრებსა სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

- 2023 თებერვალი, აშშ საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), ერთობლივი ბიოლოგიური ჩართულობის პროგრამა; „ცხოველთა ჯანმრთელობის და ვეტერინარიის მსოფლიო კონგრესი“ რომი, იტალია;
- 2023 მარტი, აშშ საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), სამუშაო ვიზიტი პროექტში მონაწილე ინსტიტუტში რისკის შეფასების და ანალიზის სამეცნიერო ცენტრი, ქ. ერევანი, სომხეთი;
- 2023 აპრილი, აშშ. საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), ევროპული კვლევითი სამეცნიერო ჯგუფის (ERG) ვეტერინარული კვლევითი ინსტიტუტების საერთაშორისო ქსელის მე-15-ე კონფერენცია/წლიური შეხვედრა, ქ. ნოვი სად, სერბეთი;
- 2023 ივნისი, აშშ საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), ვეტერინარული ლაბორატორიების დიაგნოსტიკოსთა მსოფლიო ასოციაციის საერთაშორისო კონფერენცია და ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (Woah) მიერ გამართული სიმპოზიუმი თემაზე: თურქული; ლიონი, საფრანგეთი;
- 2023 სექტემბერი, აშშ. საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), სივრცითი ეპიდემიოლოგიის, ბიოსტატისტიკისა და GIS ინტერდისციპლინური გეოსივრცული კვლევები ერთიანი ჯანმრთელობის ეპოქისათვის, საერთაშორისო კონფერენცია, ქ. ტერამო, იტალია;
- 2023 ნოემბერი აშშ საფრთხის შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA), სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის - „კომპლექსური ეპიდემიოლოგიური კვლევა და კონტროლი თურქულის (FMD) დაავადებაზე სომხეთსა და საქართველოში“ ფარგლებში სამუშაო ვიზიტი - თურქულის (FMD) დაავადების რეფერენს ლაბორატორიაში, ლომბარდიისა და ემილია რომანიას ექსპერიმენტულ ზოოპროფილაქტიკურ ინსტიტუტში, ქ. ბრეშა, იტალიაში.

სტუდენტების გადამზადება:

- პარაზიტოლოგიაში სტაჟირებაზე იმყოფება საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სტუდენტი;
- საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის და ტექნიკური უნივერსიტეტის აგრარული მეცნიერებების და ბიოინჟინერიის ფაკულტეტის

სტუდენტების რამდენიმე ჯგუფს, სხვადასხვა დროს, ჩატარდათ ცხოველების და ფრინველების სხვადასხვა დაავადებებზე, სემინარები პათ. ანატომის, პარაზიტოლოგიის და ჰისტოლოგიის დიაგნოსტიკის საკითხებზე. გაიარეს პრაქტიკული სწავლება და გავაცანით პათ. მორფოლოგიური კვლევების და პარაზიტოლოგიის ლაბორატორიის პრაქტიკული მუშაობის პრინციპები;

- ბაქტერიოლოგიის ლაბორატორიაში სწავლება გაიარა სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მათემატიკის ტექნოლოგიების და ფარმაციის ფაკულტეტის კურსდამთავრებულმა მარიამ მენტეშაშვილმა - 04.23 -07 23.

პრეზენტაციები:

- თბილისის ვეტერინარული კლინიკების სპეციალისტებთან, სხვადასხვა დაავადებების ლაბ.კვლევების შესახებ.
- სატბორე მეურნეობების წარმომადგენლებთან და მეთევზეობის ასოციაციებთან -თევზების დაავადებების დიაგნოსტიკის შესახებ.

აკრედიტაცია (წლის განმავლობაში გავლილი აკრედიტაცია):

- აკრედიტებული იქნა მოლეკულური ბიოლოგიის (PCR) და სეროლოგიის (ELISA) კვლევის მეთოდები;
- თევზის ვირუსული ჰემორაგიული სეპტიცემია (VHS) პოლიმერაზული ჯაჭვური რეაქცია (PCR);
- სისხლმბადი ქსოვილის ინფექციური ნეკროზი (IHN);
- ლეიკემიის ვირუსის (ლეიკოზის) საწინააღმდეგო სპეციფიური ანტისხეულების აღმომჩენი მახლოვირებელი იმუნოფერმენტული ანალიზი (ELISA);
- ფუტკრის ჰემორაგიული სეპტიცემია;
- იერსინიოზი.

სურსათის კვლევის დეპარტამენტი

2023 წლის განმავლობაში შემუშავდა და დაინერგა 12 კვლევა:

- ხორცპროდუქტში ჰიდროქსიპროლინის განსაზღვრა;
- ცხოველთა საკვებში კალციუმის განსაზღვრა;
- ცხოველთა საკვებში ფოსფორის განსაზღვრა;
- ვარდნილი თაფლის განსაზღვრა;
- კამპილობაქტერიების დათვლის მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში სსტ ისო 10272-1:2017/2018;
- კამპილობაქტერიების აღმოჩენის მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში სსტ ისო 10272-1:2017/2018;
- საკვებისმიერი ანტიმიკრობული რეზისტენტობის განსაზღვრა 2010 GENLA002;
- ტრიფენილმეთანის საღებავების ნარჩენებისა და მათი მეტაბოლიტების (მალაქიტის მწვანე, ლეუკო მალაქიტის მწვანე, კრისტალური იისფერი, ლეუკო კრისტალური იისფერი და ბრილიანტის მწვანე) განსაზღვრის მეთოდი აკვაკულტურის პროდუქტებში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით;
- პესტიციდების განსაზღვრის მეთოდი წყალში გაბური ქრომატოგრაფი მას-სპექტრომეტრის (GC/MS/MS) გამოყენებით;
- ქლორამფენიკოლის განსაზღვრის მეთოდი თაფლში, რძეში, თევზსა და ხორცში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით;
- პესტიციდების ნარჩენების განსაზღვრის მეთოდი რძესა და რძის პროდუქტებში QuEChers-ის მეთოდით GC/MS/MS და LC/MS/MS-ის გამოყენებით;
- პესტიციდების ნარჩენების განსაზღვრის მეთოდი ხორცში QuEChers-ის მეთოდით GC/MS/MS და LC/MS/MS-ის გამოყენებით.

შემუშავდა და დამტკიცდა 6 სტანდარტული ოპერატიული პროცედურა (SOP).

- წყალში შიგელას ჯგუფის ბაქტერიების აღმოჩენის მეთოდი(SOP- 796-2023-G);
- ტრიფენილმეთანის საღებავების ნარჩენებისა და მათი მეტაბოლიტების (მალაქიტის მწვანე, ლეუკო მალაქიტის მწვანე, კრისტალური იისფერი, ლეუკო კრისტალური იისფერი და ბრილიანტის მწვანე) განსაზღვრის მეთოდი აკვაკულტურის პროდუქტებში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით;
- პესტიციდების განსაზღვრის მეთოდი წყალში გაზური ქრომატოგრაფი მას-სპექტრომეტრის (GC/MS/MS) გამოყენებით;
- ქლორამფენიკოლის განსაზღვრის მეთოდი თაფლში, რძეში, თევზსა და ხორცში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით;
- პესტიციდების ნარჩენების განსაზღვრის მეთოდი რძესა და რძის პროდუქტებში QuEChers-ის მეთოდით GC/MS/MS და LC/MS/MS-ის გამოყენებით;
- პესტიციდების ნარჩენების განსაზღვრის მეთოდი ხორცში QuEChers-ის მეთოდით GC/MS/MS და LC/MS/MS-ის გამოყენებით.

ტრენინგები და სემინარები:

- სწავლება კარაქში ცხიმის განსაზღვრის რეფერენს მეთოდზე გაიარა ზოგადი ქიმიის ლაბორატორიის უფროსმა ნანა ხვედელიძემ ლატვიის სურსათის უვნებლობის, ცხოველთა დაავადებების და გარემოს დაცვის ინსტიტუტში (BIOR; ქ. რიგა);
- ზოგადი ქიმიის ლაბორატორიის უფროსმა - ნანა ხვედელიძემ და მთავარმა სპეციალისტმა ნინო იოსელიანმა ქუთაისის ზონალურ - დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის სპეციალისტს ლალი ჭეიშვილს ჩაუტარა სწავლება კვლევაზე - „სუფრის მარილის განსაზღვრა რძის პროდუქტებში“;
- SECURING LABORATORY INFRASTRUCTURE IN A POST PANDEMIC AGE 25-27 January 2023;
- SECURING LABORATORY INFRASTRUCTURE IN A POST PANDEMIC AGE focusing on cyber hygiene and cyberbiosecurity 14-15 February 2023;
- ევროინტეგრაცია და სურსათის უვნებლობის გამოქვეყნები 23-25 ივნისი ბათუმი;
- საკვები პროდუქტებში პესტიციდების ნარჩენების ანალიზი / Analysis of pesticide residues in food products;
- მიკოტოქსინების ანალიზი HPLC-MS/MS მეთოდოლოგიით. ნიმუშის მომზადების პროცედურები (იმუნოაფინური სვეტები და მოდიფიცირებული QuEChERS პროცედურები);

- აფლატოქსინების B&G ანალიზი HPLC-FLD-ის გამოყენებით Cobra Cell -ის შემდგომი დერივატიზაციით. ნიმუშის მომზადება იმუნოაფინური სვეტის გამოყენებით. ხარისხის კონტროლის პროცედურები / Training for the analysis of aflatoxins B&G using HPLC-FLD with post-column Cobra cell derivatisation. Sample preparation using immunoaffinity columns. Quality control procedures;
- მალაქიტი მწვანის განსაზღვრა თევზში / Training for the analysis of malachite green in fish;
- მიკოტოქსინების ანალიზი კვების პროდუქტებში / Training for analysis of mycotoxins in food;
- მალაქიტი მწვანის სითხური ქრომატოგრაფის (Shimadzu) ექსპლუატაცია და გამოყენება სხვადასხვა ამოცანებისთვის;
- სურსათისა და ცხოველის საკვებში ანტიბიოტიკების ნარჩენი რაოდენობების განსაზღვრა.

სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

- კონფერენციაზე - „საერთაშორისო სამეცნიერო ევროინტეგრაცია და სურსათის უვნებლობის მაჩვენებლების გამოწვევები“ მონაწილეობა მიიღო ლაბორატორიის მთავარმა სპეციალისტმა - მია თურმანაულმა თემაზე: „წყლის საერთო შემცველობის განსაზღვრა გაყინულ და სწრაფად გაყინულ ქათამში, (ასევე ქათმის ცალკეულ ნაჭრებში) (ქიმიური მეთოდი); - მარიკა მიქიაშვილმა თემაზე: „ტრიფენილმეთანის სალბაზების ნარჩენებისა და მათი მეტაბოლიტების (მალაქიტის მწვანე, ლეუკო მალაქიტის მწვანე, კრისტალური იისფერი, ლეუკო კრისტალური იისფერი და ბრილიანტის მწვანე) განსაზღვრა თევზში LC/MS/MS -ის გამოყენებით; - თამარ მოდებაძემ თემაზე: სალმონელის დიაგნოსტიკის თავისებურებები სურსათის უვნებლობის ნაწილში.

საკვალიფიკაციო ტესტირებებში მონაწილეობა:

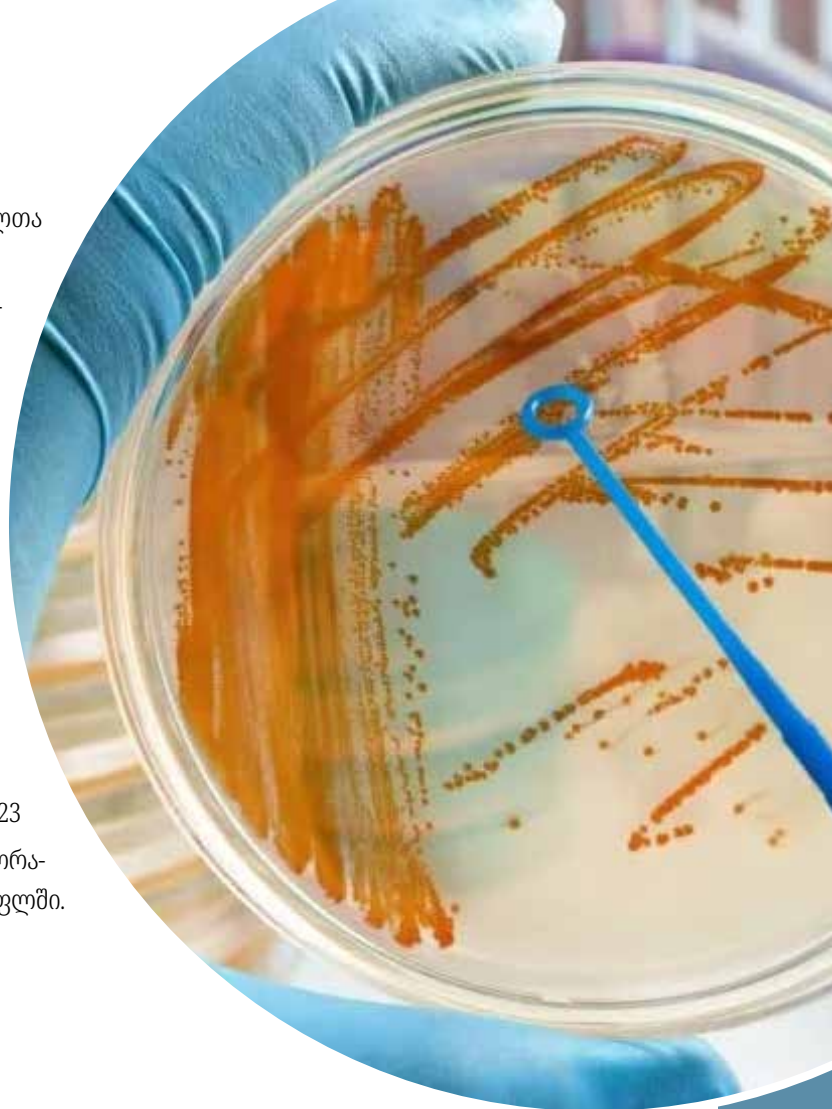
- ლაბორატორიამ წარმატებით გაიარა პროფესიული ტესტირება ცხოველთა საკვებში შემდეგ მაჩვენებლებზე: საერთო ცხიმი, ნედლი უჯრედანა, პროტეინი, ტენიანობა, ნაცარი;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ „ლაბორატორიული კვლევითი ცენტრთან“;
- ფისტაში აფლატოქსინი B1-ის, ჯამი B1+B2+G1+G2-ის და ქლორორგანული და ფოსფორორგანული პესტიციდების განსაზღვრა;
- ციტრუსში (ლიმონი) ქლორორგანული და ფოსფორორგანული პესტიციდების განსაზღვრა;
- შპს მულტიტესტის საგამოცდო ლაბორატორიასთან: ხილში (ვაშლი ‘გოლდენი“), ძეხვში (“Premio”), პურში („ქართო“) რადიონუკლიდების - ცეზიუმ-137, სტრონციუმ-90 განსაზღვრა;
- შპს „მეგატესტი“-ს საგამოცდო ლაბორატორიასთან;
- მიწის თხილში აფლატოქსინი B1-ის და ჯამი B1+B2+G1+G2-ის განსაზღვრა;
- რძეში („სოფლის ნობათი“) ქლორამფენიკოლის განსაზღვრა;
- ქათმის ფილეში („გრაკო“) ნიტროფურანების მეტაბოლიტების განსაზღვრა;
- თურქეთის რესპუბლიკის ტრაპზონის სურსათის კონტროლის ლაბორატორიასთან;
- ტრიფენილმეთანის სალბაზების ნარჩენებისა და მათი მეტაბოლიტების (მალაქიტის მწვანე, ლეუკო მალაქიტის მწვანე, კრისტალური იისფერი, ლეუკო კრისტალური იისფერი და ბრილიანტის მწვანე) განსაზღვრა თევზში.

აკრედიტაცია (წლის განმავლობაში გავლილი აკრედიტაცია):

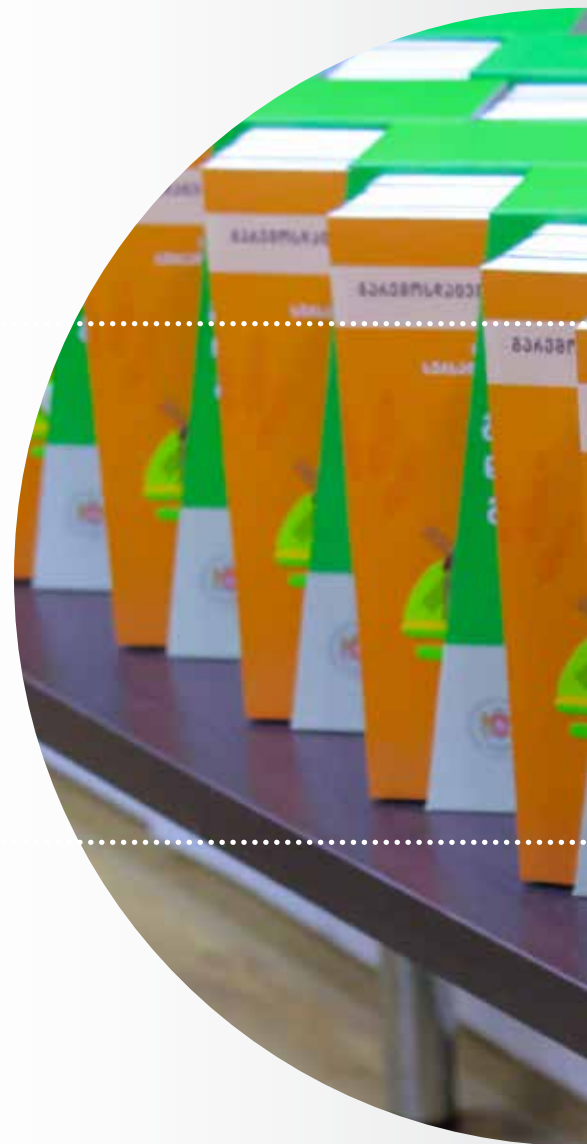
- კამპილობაქტერიების დათვლის მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში სსტ ისო 10272-1:2017/2018;
- კამპილობაქტერიების აღმოჩენის მეთოდი საკვებ პროდუქტებსა და ცხოველთა საკვებში სსტ ისო 10272-1:2017/2018;
- საკვებისმიერი ანტიმიკრობული რეზისტენტობის განსაზღვრა 2010 GENLA002.
- ტრიფენილმეთანის საღებავების ნარჩენებისა და მათი მეტაბოლიტების (მალაქიტის მწვანე, ლეუკო მალაქიტის მწვანე, კრისტალური იისფერი, ლეუკო კრისტალური იისფერი და ბრილიანტის მწვანე) განსაზღვრის მეთოდი აკაკულტურის პროდუქტებში სითხურ ქრომატოგრაფთან შეუღლებული სამმაგ კვადრუპოლიანი მას-სპექტრომეტრის (TSQ QUANTIS) საშუალებით;
- ცეფალოსპორინების განსაზღვრა რძეში და თაფლში.

სტუდენტების გადამზადება.

- ერთმა სტუდენტმა გაიარა მიკრობიოლოგიის ზოგადი კურსი - 21.12.2022-12.03.2023
- ექვსმა სტუდენტმა გაიარა გადამზადება ინსტრუმენტული კვლევების ლაბორატორიაში - სხვადასხვა ანტიბიოტიკების ნარჩენების განსაზღვრა ხორცში და თაფლში.

გარემოსდაცვითი
ინფორმაციისა
და განათლების
ცენტრი

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი უზრუნველყოფს გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ამ სფეროში მართლმსაჯულების საკითხებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ კონვენციის (ორჰუსის კონვენციის) პრინციპების შესრულებას ეროვნულ დონეზე და, ასევე, საქმიანობას წარმართავს გაეროს ევროპის ეკონომიკის კომისიის (UNECE) „განათლება მდგრადი განვითარებისათვის“ სტრატეგიის ხედვებისა და მიმართულებების შესაბამისად. ცენტრი თავის საქმიანობას ახორციელებს მდგრადი განვითარების მიზნების შესაბამისად,

აღნიშნული ვალდებულებებისა და მიზნების შესასრულებლად ცენტრი მუდმივად უზრუნველყოფს გარემოსდაცვითი და აგრარული მიმართულებით განათლებისა და ცნობიერების დონის ზრდის ხელშეწყობას, მათ შორის სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფის - ფერმერების, საგანმანათლებლო დაწესებულებების, კერძო და საჯარო სექტორების, მედიასაშუალებების წარმომადგენლებისთვის და სხვა დაინტერესებული პირების შესაძლებლობების გაძლიერებას ტრენინგებზე, სასწავლო პროგრამებზე და კურსებზე, კონკურსებზე, საგანმანათლებლო და საინფორმაციო მასალებზე ხელმისაწვდომობის გზით.

სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება

გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღმზრდელებისა და მეთოდისტების გადამზადებას 2016 წლიდან ახორციელებს. ტრენინგ-კურსი ყველა იმ საკითხს აერთიანებს, რომელთა ადრეული ასაკიდან სწავლება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ბავშვებში გარემოსდაცვითი ცნობიერების ასამაღლებლად. 2023 წელს პროგრამა განახლდა, რომლის მიხედვითაც ბიომრავალფეროვნების, წყლის რესურსებისა და ნარჩენების მართვის თემებს კლიმატის ცვლილების საკითხები დაემატა. განახლებული პროგრამის შესაბამისად, 2023 წელს გადამზადდა 559 აღმზრდელი და მეთოდისტი, რომელთაც სახელმძღვანელოები და ეკოპაკეტები გადაეცათ გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლების პროცესში გამოყენების მიზნით. პროგრამის ფარგლებში, 2016 წლიდან ჯამში 2911 სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებე აღმზრდელი და მეთოდისტი გადამზადდა. განახლებული პროგრამის დანერგვა მთელი ქვეყნის მასშტაბით გაგრძელდება.

გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში

ცენტრი უკვე მესამე წელია აგრძელებს დაწყებითი საფეხურის პედაგოგების გადამზადებას პროგრამის - “გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში” შესაბამისად. ტრენინგ-კურსის ფარგლებში პედაგოგებს აქვთ შესაძლებლობა, გაეცნონ მნიშვნელოვანი გარემოსდაცვითი და აგრარული საკითხების სასკოლო პროცესში ინტეგრირების შესაძლებლობებს. 2023 წელს 2024 პედაგოგი, ჯამში კი სამი წლის მონაცემებით ქვეყნის მასშტაბით 5835 პედაგოგი წარმატებით გადამზადდა, რომელთაც გადაეცათ სერტიფიკატი და დამხმარე სახელმძღვანელოები სასწავლო პროცესში აღნიშნული საკითხების უფრო ეფექტურად ინტეგრირების მიზნით. პროგრამა მოიცავს შემდეგ თემებს: მდგრადი განვითარება, ბიომრავალფეროვნების დაცვა, წყლის რესურსების დაცვა, ჰაერის დაცვა დაბინძურებისგან, კლიმატის ცვლილება და ბუნებრივი საფრთხეების შემცირება, ნარჩენების მართვა, მიწის მართვა და გაუდაბნოების წინააღმდეგ ბრძოლა, სოფლის მეურნეობა, სურსათის უვნებლობა და ხარისხი. სკოლის საბაზო და საშუალო საფეხურზე გარემოსდაცვითი და აგრარული საკითხების ინტეგრირების მიზნით, 2023 წლის განმავლობაში მომზადდა პროგრამის ნაწილი და სასწავლო მასალა შემუშავდა შემდეგ საკითხებზე: მიწის მდგრადი გამოყენება, ნარჩენების მართვა, მსოფლიო ოკეანე და მასთან დაკავშირებული პრობლემები, ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნება, ტრადიციული და ალტერნატიული ენერგეტიკული რესურსები, კლიმატის ცვლილება, მდგრადი სოფლის მეურნეობა, ქალაქების მდგრადი განვითარება, წყალი და მასთან დაკავშირებული პრობლემები, ცირკულარული ეკონომიკა, მდგრადი მოხმარება და წარმოება.

2023 წელს ტრენინგები აბრარული მიმართულებით ჯამში გაიარა 1379 მონაწილემ შემდეგ თემებზე:

- მეფუტკრეთა გადამზადების პროგრამის 4 ფაზის ფარგლებში, ტრენინგები მთელი საქართველოს მასშტაბით გაიარეს მეფუტკრეებმა (ფაზა I - 955 მონაწილე, ფაზა II - 1105, ფაზა III - 852, ფაზა IV - 828)
- ლოკოკინების მოვლა/მოშენება ტრენინგ-კურსი პენიტენციური დაწესებულებების მსჯავრდებულებისთვის
- მეფუტკრეობის 2-დღიანი ტრენინგ-კურსი პენიტენციური დაწესებულების მსჯავრდებულებისთვის
- კლიმატგონივრული სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკების შესახებ პროფესიული სასწავლებლების მასწავლებლებისთვის
- ონის (ონელი ფუტკრები), ნიკორწმინდის (ჯადოსნური კენკრა) და სოფ. ქვედა ცაგერის აგროკლუბებში სკოლის მოსწავლეებთან ჩატარდა მასტერკლასი თემებზე „გზა ფუტკრის პროდუქტების წარმოებიდან რეალიზაციამდე“ და „კენკროვანი კულტურების პოტენციალი ადგილობრივ და საექსპორტო ბაზარზე“
- „დემო ფერმის მოწყობა“ აჭარისა და იმერეთის პროფესიული განათლების მასწავლებლებსა და ექსტენციის კონსულტანტებთან
- „სალათის ფურცლის წარმოების აგროტექნიკა“ აჭარისა და იმერეთის ექსტენციის კონსულტანტებისთვის

ტრენინგები დაინტარესებული საზოგადოებისთვის

გარემოსდაცვითი და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით 2023 წელს გამართული ტრენინგებით ჯამში გადამზადდა 7219 მონაწილე.

ტრენინგები თანამშრომელთა შესაძლებლობების გაძლიერებისა და სხვადასხვა გარემოსდაცვითი საკითხის შესახებ ჯამში გაიარა 5300 მონაწილემ. ტრენინგები და სასწავლო პროგრამები ეხებოდა შემდეგ გარემოსდაცვით თემებს:

გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში; 2019 წლის დაბუსტებული, 2006 წლის IPCC სახელმძღვანელო მითითებები სათბურის აირების ეროვნული ინვენტარიზაციისთვის; კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების

რისკის შემცირება; სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება; გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის სისტემის შესახებ ბიზნეს სექტორის წარმომადგენლებისთვის; გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა და ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა ადმინისტრაციულ საქმეთა მოსამართლეებისთვის; „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის მართვა და თემზე დაფუძნებული კატასტროფების რისკის მართვა (DRR/DRM)“ პარტნიორი უნივერსიტეტების ლექტორებისთვის; „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების დროს ქცევის წესები და საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმების მნიშვნელობა“, „კატასტროფების რისკის მართვა და საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმების მნიშვნელობა“; სკოლებისა და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებისთვის ტრენინგი საგანგებო სიტუაციების მართვის შესახებ სიმულაციური სავარჯიშოებით.

ლექცია-სემინარები სხვადასხვა გარემოსდაცვით და აგრარულ თემაზე მოისმინა 993-მა სკოლის მოსწავლემ და მასწავლებელმა.

ცნობიერების დონის ამაღლებისა და საინფორმაციო სახის შეხვედრები

2023 წელს ცენტრის მიერ ჩატარებულ გარემოსდაცვითი და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით განათლებისა და ცნობიერების დონის ასამაღლებელ ღონისძიებებში, ასევე საჯარო განხილვებში/ დისკუსიებში, საინფორმაციო და სამუშაო შეხვედრებში მონაწილეობა მიიღო 5962-მა პირმა.

- გამოცხადდა კონკურსები: 1. საუკეთესო სცენარისთვის მე-2 ეპიზოდი „ტყე ჩემი მეგობარია“, 2. ესეების კონკურსი „დავიცვათ ტყე ჩვენი მწვანე მომავლისთვის“.
- გამოცხადდა სამი კონკურსი კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირების თემატიკაზე: 1. შექმენი კლიმატმეგობრული ბაღი; 2. შექმენი უსაფრთხო თემი; 3. ისწავლე უსაფრთხო გარემოში.

• ცენტრის ოფიციალური სოციალური ქსელის საშუალებით გავრცელდა საინფორმაციო კამპანიები შემდეგ თემებზე: გარემოსდაცვითი და აგრარული განათლება სკოლაში, დედამიწის საათი 2023, ტყის მდგრადი მართვა, ენერგოეფექტურობისა და ალტერნატიული საწვავი, პროფესიული გადამზადების პროგრამა - „ტყის ინვენტარიზაცია და ტაქსაცია“, სუფთა ჰაერი ლურჯი ცისთვის. გავრცელდა საინფორმაციო პოსტები, მომზადდა ანიმაციური ვიდეოები კატასტროფის დროს ქცევის წესებზე: ძლიერი ქარის, წყალდიდობის, მეწყერის, გვალვის, კლიმატის ცვლილებისა და თემზე დაფუძნებული კატასტროფის რისკის შემცირების შესახებ.

გაიმართა საინფორმაციო შეხვედრები მედია საშუალებების, კერძო და საჯარო უწყებების წარმომადგენლებთან, მაცივარაგენტზე მომუშავე მოწყობილობების მომსახურე ტექნიკოსებისთან, მოსწავლეებთან, საგანმანათლებლო დაწესებულებების, ადგილობრივი თვითმმართველობების წარმომადგენლებთან და სხვა დაინტერესებულ პირებთან თემებზე:

მწვანე და აგრარულ დღეები, ტყის მდგრადი და კლიმატგონივრული მართვის პრინციპების დანერგვის შესახებ, კონკურსის მწვანე ჯილდო შესახებ, ატმოსფერული ჰაერის წყლისა და ნიადაგის ანალიზის ლაბორატორიაში შეხვედრა, ბუნებაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესის შესახებ და პრაქტიკოსთა პლატფორმის კონცეფციის წარდგენა, გარემოსთვის განსაკუთრებით საშიში საქმიანობის განხორციელებით გარემოსთვის ზიანის მიყენების რისკის

ფინანსური უზრუნველყოფის წესის დამტკიცების შესახებ, ჩატარდა საკოორდინაციო საბჭოს საინფორმაციო შეხვედრა, გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში შესული ცვლილებების შესახებ საინფორმაციო შეხვედრა, 2018-2021 წლების გარემოს მდგო-

მარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენების საჯარო განხილვა, საინფორმაციო შეხვედრა სუფთა ჰაერი ლურჯი ცისთვის, შეხვედრა უბებულების დელეგაციის წევრებთან, ფორუმი ახალგაზრდების შესაძლებლობების გაძლიერებისა და მათი ჩართულობის ხელშეწყობის მიზნით გარემოსდაცვით და აგრარულ საკითხებში, ვებინარები მწვანე დეფიციტური პროგრამების შესახებ, საჯარო-სათემო-კერძო დიალოგი შემუშავებული საფრთხის რისკის რუკების მნიშვნელობისა და მათი პრაქტიკაში გამოყენების შესახებ, საჯარო ლექცია - „ბაქტერიოფაგები: ჯანსაღი ეკოსისტემის გარანტი“ მეცნიერებისა და ინოვაციის საერთაშორისო დღის აღსანიშნავად, ეროვნულ დონეზე სატყეო სექტორის შესახებ ცნობიერების დონის შეფასების კვლევის წარდგენა, სტუდენტური კონფერენცია - „შავი ზღვა და ბიომრავალფეროვნება“, სამი საჯარო კონსულტაცია კლიმატის ცვლილების კანონის „თეთრი წიგნის“ შესახებ, სათბურის აირების გაფრქვევის/შთანთქმის პირველადი მონაცემების შესახებ, სათბურის აირების ინვენტარიზაციის ექსპერტთა ჯგუფის სამუშაო შეხვედრა ონლაინ, საკონსულტაციო შეხვედრა კლიმატის ცვლილების გავლენისა და მისადმი ადაპტაციის საკითხების შესახებ, შეხვედრა - ნიადაგის საერთაშორისო დღის აღსანიშნავად, რესურს ცენტრების და ბაღების ხელმძღვანელებთან ცენტრის აქტივობების და „მწვანე სტიპენდიების“ პროგრამის შესახებ, საინფორმაციო შეხვედრა მწვანე და აგრარული პროფესიების შესახებ VIII-XI კლასის მოსწავლეებთან, საინფორმაციო შეხვედრები სკოლის მოსწავლეებთან ახალგაზრდებში ცნობიერების ამაღლება კლიმატის ცვლილებასა და ბუნებრივი საფრთხეების შესახებ.

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის სამსახური

2023 წლის 1-ლი ივლისიდან გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრს დაემატა ახალი ფუნქცია - საჯარო განხილვების ორგანიზება და შესაბამისად ახალი სამსახური - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის სამსახური. აღნიშნულ სამსახურს ევალება დაგეგმილი საჯარო განხილვების ერთიანი მიდგომით ჩატარება და უფრო ეფექტურად ორგანიზება საზოგადოების მაქსიმალური ჩართულობისთვის. 2023 წლის განმავლობაში გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მხრიდან 111 საჯარო განხილვის ორგანიზება მოხდა, გარდა ამისა, ცენტრის FB და WEB გვერდის მეშვეობით მთელი წლის განმავლობაში გავრცელდა სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოდან შემოსული სკოპინგის 63, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების თაობაზე 52, მიმდინარე საქმიანობის გაგრძელება 2, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება 2 განცხადება. ახალი სამსახურის მიერ ხორციელდება სკრინინგის, სკოპინგისა და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების შესახებ არსებული დოკუმენტების ელექტრონულ სისტემაში ატვირთვა და მიმდინარე განცხადებების ბეჭდურ მედიაში გავრცელება.

შეიქმნა და 2023 წლის 1-ლი ივლისიდან საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია გარემოსდაცვითი საინფორმაციო პორტალი - ei.gov.ge.

გარემოსდაცვითი საინფორმაციო პორტალის მიზანია, ხელი შეუწყოს გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის (UNECE) კონვენციის „გარემოსდაცვით საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ამ სფეროში მართლმსაჯულების საკითხებზე ხელმისაწვდომობის შესახებ“ (ორჰუსის კონვენცია) განხორციელებას გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და საზოგადოების მონაწილეობის მექანიზმების გაუმჯობესების გზით. გარემოსდაცვითი საინფორმაციო პორტალი უზრუნველყოფს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“, ასევე, „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, კანონმდებლობის შესაბამისად, საზოგადოების/დაინტერესებული საზოგადოების ეფექტიან ინფორმირებას და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მონაწილეობის ხელშეწყობას.

გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით გათვალისწინებული მიმდინარე წარმოებებისა და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაცია გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ ქვეყნდება გარემოსდაცვითი საინფორმაციო პორტალზე. პორტალზე ინფორმაციის მოძიების გამარტივებისთვის დამატებულია საძიებო ფილტრები, რომელიც მომხმარებლის ინტერესის შესაბამისად იძლევა შესაძლებლობას, მიიღონ სასურველი ინფორმაცია. გაფილტვრა შესაძლებელია როგორც კონკრეტული პროცედურის, პროცედურის სტატუსის, კატეგორიის

რიის, საქმიანობის/სტრატეგიული დოკუმენტის, საქმიანობის განმახორციელებლის/დამგეგმავი ორგანოს, რეგიონის, მუნიციპალიტეტის, ქალაქის/სოფლის, საჯარო განხილვის დროისა და შენიშვნების წარმოდგენის ვადის შესაბამისად.

გარემოსდაცვითი პროგრამის კომისია

გარემოსდაცვითი პროგრამა „გარემოსდაცვითი პასუხისმგებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე შეიქმნა, რომლის ძირითადი მიზნებია გარემოსთვის ზიანის მიყენების პრევენციის, დაზიანებული გარემოს მდგომარეობის აღდგენის, გარემოს მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და გარემოს კვლევის ღონისძიებების დაფინანსება. გარემოსდაცვითი პროგრამის მართვის მიზნით, საქართველოს გარემოსდაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შეიქმნა სათათბირო ორგანო - გარემოსდაცვითი პროგრამის კომისია, რომლის ამოცანაა გარემოსდაცვითი პროგრამის ფარგლებში გარემოსდაცვითი ღონისძიებების განხორციელების შესახებ კანონით გათვალისწინებული რეკომენდაციების შემუშავება.

2023 წელს გაიმართა გარემოსდაცვითი პროგრამის კომისიის პირველი სხდომა, სადაც გარემოსდაცვითი პროგრამის ძირითადი მიზნების, პრიორიტეტული მიმართულებების შერჩევისა და კომისიისთვის წარსადგენი წინადადებების კრიტერიუმებისა და განცხადების ფორმის განსაზღვრის შესახებ იმსჯელეს. გადაწყდა, რომ შეიქმნება სამუშაო ჯგუფი, რომელსაც დაევალება გარემოსდაცვითი პროგრამის ფარგლებში წარმოდგენილი წინადადებების შესწავლა, პრიორიტეტული მიმართულების განსაზღვრისა და დაფინანსების თაობაზე კომისიისთვის რეკომენდაციების წარდგენა.

ახალგაზრდული საგანმანათლებლო პროგრამები

2023 წელს გარემოსდაცვითი და აგრარული პროფესიების პოპულარიზაციის მიზნით განხორციელდა საგანმანათლებლო პროგრამები ახალგაზრდებისთვის - „ეკოლიდერთა სკოლა“, „აგროსკოლა“, „სატყეო სკოლა“, „მწვანე ბანაკი - კლიმატის ელჩები“, ახალგაზრდა მოხალისეები. 211 IX-XII კლასის მოსწავლემ მიიღო მონაწილეობა თავისთვის საინტერესო გარემოსდაცვითი და აგრარულ შემეცნებით პროგრამებში.

„აგროსკოლის“ სასწავლო კურსის მიზანია, აგრარული საკითხებით დაინტერესებულმა მოსწავლეებმა სოფლის მეურნეობის დარგების შესახებ მიიღონ ინფორმაცია და აგრარული მიმართულებით არსებულ აქტივობებში ჩაერთონ. მოსწავლეები გაეცნენ ისეთ საკითხებს, როგორცაა სოფლის მეურნეობის განვითარება, ფერმერთა შესაძლებლობები, სოფლის მეურნეობის მიმართულებით არსებული პროგრამები, ფერმერული მეურნეობის მართვა და მენეჯმენტი, ღვინის ისტორია და დეგუსტაცია, ქართული ვაზის ჯიშები და ველური ვაზის მოძიების და დაცვის ისტორია საქართველოში, მებოსტნეობა, ქართული ტრადიციული მეფუტკრეობა, აკვაკულტურა და მეტეზებობა, ვეტერინარია და ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადებები, მეცხოველეობა და მეფრინველეობა, ბიომეურნეობა, ნიადაგმცოდნეობა, გაუდაბნობა და გადაძოვება, სურსათის უვნებლობა, კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობა, განათლების როლი აგრარულ სექტორში, აგროტურიზმი. სასწავლო კურსის ფარგლებში, თეორიულ სწავლებასთან ერთად, მოეწყო საველე გასვლები.

სასწავლო კურსის „სატყეო სკოლის“ მიზანია ტყესთან დაკავშირებული საკითხებით დაინტერესებულ ახალგაზრდებს მისცეს სიღრმისეული ცოდნა, როგორც თეორიული ისე პრაქტიკული ასპექტების გათვალისწინებით და ხელი შეუწყოს დეფიციტური პროფესიების პოპულარიზაციას ახალგაზრდებში. მოსწავლეები გაეცნენ ისეთ საკითხებს, როგორცაა ტყის როლი მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევაში, ტყის ტიპები/ტყის შემქმნელი ძირითადი მერქნიანი სახეობები, მერქნული და არამერქნული რესურსები, მავნებლები, ტყის მდგრადი მართვის პრინციპები, ტყის ბიომრავალფეროვნება, კლიმატის ცვლილება და მისი გავლენა ტყეზე, ბუნებრივი საფრთხეები, ტყის ხანძრები, ენერგოეფექტურობა, ალტერნატიული საწვავი, როგორც ტყეზე ზეწოლის შემცირების შესაძლებლობა, დაცული ტერიტორიები, ეკოტურიზმი, ტყეზე მონიტორინგისა და კანონ აღსრულების მექანიზმები, მეტყევის პროფესია და სატყეო განათლება.

სასწავლო კურსი ორი თვე გაგრძელდა და ონლაინ სემინარების შემდეგ, ახალგაზრდებმა სავსე პრაქტიკა გაიარეს, სადაც ტყის ინვენტარიზაციის ტექნიკურ პროცესებს გაეცნენ, შეისწავლეს მეთოდოლოგი, რომლის მეშვეობითაც ქვეყნის მასშტაბით ტყის ეროვნული აღრიცხვა ხდება.

მწვანე ბანაკი „კლიმატის ელჩები“ ახალგაზრდებს შესაძლებლობას აძლევს, აიმაღლონ ცნობიერება გარემოსდაცვით თემებზე და მისი დასრულების შემდეგ განახორციელონ პროექტები ადგილობრივ დონეზე. ბანაკის პროგრამა მოიცავს მნიშვნელოვან გარემოსდაცვით საკითხებს და გუნდურ აქტივობებს. კონკურსის საფუძველზე შერჩეული ახალგაზრდები წარმოადგენდნენ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონს, მათ შორის, პროგრამის „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება საქართველოში“ 13 სამიზნე მუნიციპალიტეტს. მწვანე ბანაკის მონაწილეები, დარგის სპეციალისტებთან ერთად, მუშაობდნენ ბიომრავალფეროვნების, ტყის რესურსების მდგრადი მართვის, ჰიდროლოგიური და გეოლოგიური საფრთხეების, კატასტროფის რისკის შემცირების, საფრთხეების შეფასებისა და რისკის განსაზღვრის თემებზე. ბანაკის მონაწილეებმა მიიღეს ინფორმაცია გეოლოგიისა და ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტის საქმიანობაზე, მიმდინარე და დაგეგმილ აქტივობებზე, დეტალურად იქნა განხილული დაკვირვების სისტემები, რომლებიც გამოიყენება ამინდის პროგნოზირებისთვის და ადრეული გაფრთხილებისთვის.

„ეკოლიდერთა სკოლის“ მიზანი ახალგაზრდა თაობისათვის გარემოსდაცვითი საკითხების სწავლება და ამ მიმართულებით მათი ცნობიერების ამაღლებაა. ორი თვის განმავლობაში, მოსწავლეებს ლექციებს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის წარმომადგენლები და მოწვეული სპეციალისტები უტარებდნენ. მოსწავლეებმა, სასწავლო პროგრამის ფარგლებში, მიიღეს ინფორმაცია მდგრადი განვითარების მიზნების, ადამიანის ეკოლოგიური უფლებების, ნარჩენების მართვის მნიშვნელობის, დაცული ტერიტორიების, ბიომრავალფეროვნების, კლიმატის ცვლილების, ტყის მდგრადი მართვისა და გარემოსდაცვითი განათლების შესახებ. ეკოლიდერთა სკოლის სასწავლო კურსი მოიცავდა როგორც თეორიულ, ისე პრაქტიკულ სწავლებას. გასვლითი ტურის ფარგლებში მოსწავლეები გარემოს ეროვნული სააგენტოს ლაბორატორიას ესტუმრნენ და წყლისა და მიწის კვლევის პროცესებს გაეცნენ. ბიომრავალფეროვნების შესახებ ცოდნის ამაღლების მიზნით, მონაწილეები საქართველოს ეროვნულ ბოტანიკურ ბაღში, თბილისის ახალ ზოოპარკში, სამშვილდეს ნაქალაქარსა და ალგეთის ეროვნულ პარკში იმყოფებოდნენ. ნარჩენების გადამუშავების საკითხების გაცნობის მიზნით, შპს „პოლივიმს“ ესტუმრნენ და საწარმოს მუშაობის პროცესს ადგილზე გაეცნენ.

აღნიშნულ საგანმანათლებლო პროგრამაში მონაწილე წარმატებული კურსდამთავრებულების და მონაწილეებისთვის გარემოსდაცვითი განათლების მსოფლიო დღის ფარგლებში ახალგაზრდული ფორუმი ჩატარდა, რომელიც მიზნად ისახავდა ახალგაზრდების შესაძლებლობების გაძლიერებას და მათი ჩართულობის ხელშეწყობას გარემოსდაცვით და აგრარულ საკითხებში. ღონისძიებას გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის სხვადასხვა პროგრამის კურსდამთავრებული 100-მდე ახალგაზრდა ესწრებოდა. შეხვედრაში მონაწილეობა მიიღეს კლიმატის ახალგაზრდა მოხალისეებმა, კლიმატის ელჩებმა, ასევე, „ეკოლიდერთა სკოლის“, „სატყეო სკოლის“ და „აგროსკოლის“ მოსწავლეებმა და „მწვანე სტიპენდიების“ მფლობელმა სტუდენტებმა. მონაწილეებმა პანელურ დისკუსიებში სფეროს სპეციალისტებთან ერთად გარემოსდაცვით და აგრარულ სექტორში არსებულ სიახლეებზე, საჭიროებებზე და ახალგაზრდებისათვის არსებულ შესაძლებლობებზე იმსჯელეს.

პროფესიული მომზადების/გადამზადების პოზიციები

2023 წელს ბრდასრულთათვის ცენტრმა პირველად განახორციელა „ტყის ინვენტარიზაცია და ტექსატივის“ პროგრამა, პროფესიული გადამზადების პროგრამის „ტყის ინვენტარიზაცია და ტექსატივა“ მიზანია ტყის ტექსატივის სპეციალისტების (მეტყვევ-ტექსატორი) მომზადება, რომლებიც შეძლებენ ტყის ინვენტარიზაციის სავსე სამუშაოების განხორციელებას. დეფიციტურ პროფესიას 12 ახალგაზრდა დაეუფლა, რომელთა ნაწილი კურსის წარმატებით დასრულების შემდეგ ეროვნულ სატყეო სააგენტოში დასაქმდა.

გარემოსდაცვითი მმართველის კურსის მიზანი ნარჩენების მართვის კოდექსით დაკისრებული მოთხოვნების შესაბამისად, გარემოსდაცვითი მმართველების კადრის მომზადებაა. „გარემოსდაცვითი მმართველის“ პროფესიული მომზადების პროგრამა წარმატებით 21 მსმენელმა დაასრულა.

პროგრამების აკრედიტაცია 2022 წელს მოხდა გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მხარდაჭერით პროექტის „საქართველოს სოფლის მეურნეობაში პროფესიული განათლების და ტრენინგების სისტემის მოდერნიზაცია“ ფარგლებში.

მწვანე და აგროსტიპენდიები

საქართველოს 10 უნივერსიტეტიდან და 14 პროფესიული სასწავლებლიდან 64 სტუდენტი მწვანე და აგროსტიპენდიებით დაჯილდოვდა. 1500 ლარიანი სტიპენდიით გარემოსდაცვითი მიმართულების 32 სტუდენტი დაჯილდოვდა. სტიპენდიები ვრცელდება შემდეგ სამაგისტრო პროგრამებზე: ფიზიკური გეოგრაფია და გარემოს მდგრადი განვითარება, წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვა (ჰიდროლოგია), გეოლოგია, ეკოლოგია, კონსტრუქციული (გამოყენებითი) გეოგრაფია და გარემოს დაცვა, გარემოსდაცვითი მენეჯმენტი და პოლიტიკა, დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები, ბუნების დაცვა და მეტყვეობა, გარემოს დაცვის ტექნოლოგი. აგრარული მიმართულების 32 სტუდენტი 500, 1000 და 1500 ლარიანი სტიპენდიებით დაჯილდოვდა. აგროსტიპენდიები ვრცელდება

შემდეგ პროგრამებზე: აგრონომია, მეცხოველეობა, სასურსათო ტექნოლოგიები, აგროინჟინერია, ვეტერინარია, მევენახეობა/მელვინეობა, ჰიდრომელიორაცია.

აგროსტიპენდიების პროგრამა წელს პირველად განხორციელდა და ყოველწლიურ ხასიათს მიიღებს.

მწვანე ჯილდო

კონკურსი „მწვანე ჯილდო“ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ 2018 წლიდან ტარდება. კონკურსის მიზანია იმ პედაგოგებისა და აღმზრდელების გამოვლენა და წახალისება, რომლებიც სასწავლო პროცესში აქტიურად იყენებენ სახელმძღვანელოებს „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება“ და „გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლება სკოლაში“ და ბრუნავენ ბავშვების გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლების ხელშესაწყობად. 2023 წელს გამოცხადებულ კონკურსში პედაგოგები და აღმზრდელები მთელი საქართველოს მასშტაბით მონაწილეობდნენ.

„მწვანე ჯილდო - სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლება 2023“ ქ.თბილისის N19 საბავშვო ბაღის აღმზრდელმა ნათია მუმლაძემ მოიპოვა, ხოლო „მწვანე ჯილდო - გარემოსდაცვითი და აგრორული განათლება სკოლაში 2023“ გორის მუნიციპალიტეტის N12 საჯარო სკოლის ბიოლოგიისა და ბუნებისმეტყველების მასწავლებელმა ასმათ ლეჟავამ.

პროექტი - „გარემოსდაცვითი დემოკრატიის პროგრამა“

ბრიტანეთის მთავრობის ფინანსური მხარდაჭერით „ვესტმინსტერის დემოკრატიის ფონდის“ (WFD) პროგრამის „გარემოს დაცვის, კლიმატის ცვლილებისა და დემოკრატიული მდგრადობის განვითარება საქართველოში“ ფარგლებში, ონლაინ ჩატარდა 4 საინფორმაციო შეხვედრა თემაზე: „ბუნებაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები“ რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს ადგილობრივი თვითმმართველობების, სამოქალაქო საზოგადოებისა და სათემო ორგანიზაციების წარმომადგენლების აქტიურ ჩართულობას ბუნებაზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში. გაიმართა პრაქტიკოსთა პლატფორმის კონცეფციის წარდგენა.

გაიმართა 6 საჯარო კონსულტაცია კლიმატის ცვლილების კანონის მწვანე და თეთრი წიგნების შესახებ ქ.თელავში, ქ.ქუთაისში, ქ.გორში, ქ.ბათუმსა და ქ. თბილისში.

პროექტი - „საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების მხარდაჭერა - ECO.GEORGIA“

- სკოლის მოსწავლეებისთვის ჩატარდა საინფორმაციო შეხვედრები და სემინარები ტყის მდგრადი მართვისა და ტყის სექტორის შესახებ.
- ჩატარდა ახალგაზრდული პროგრამის - „სატყეო სკოლის“ 2022 წლის შემაჯამებელი გასვლითი შეხვედრა და „სატყეო სკოლის“ 2023 წლის თეორიული კურსი და სავლე პრაქტიკა.
- საინფორმაციო შეხვედრა გაიმართა მედიასაშუალებების წარმომადგენლებთან.
- ჩატარდა ეროვნულ დონეზე სატყეო სექტორის შესახებ ცნობიერების დონის შეფასების კვლევა და კვლევის შედეგების გაცნობის ღონისძიება. კვლევა მიზნად ისახავდა ეროვნულ დონეზე სატყეო სექტორის შესახებ ცნობიერების დონის შეფასებას და ისახავდა შემდეგ ამოცანებს: სატყეო სექტორის შესახებ განათლებისა და ცნობიერების მდგომარეობის შეფასება საქართველოს მოსახლეობაში, სატყეო სექტორში არსებული საკითხების/პრობლემების მიმართ საქართველოს მოსახლეობის დამოკიდებულებების შესწავლა, სატყეო სექტორის მიმართულებით საქართველოს მოსახლეობის ქცევითი პრაქტიკის ანალიზი.
- გამოცხადდა კონკურსები მოსწავლეებისა და მედიასაშუალებების წარმომადგენლებისთვის.

პროექტი ხორციელდება კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF) ფინანსური მხარდაჭერითა და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებასთან (GIZ) თანამშრომლობით.

პროექტი - „საზოგადოების მონაწილეობის მექანიზმების გაძლიერება გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესებში და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობა“

- ჩატარდა გარემოსდაცვითი განათლების საკოორდინაციო საბჭოს გასვლითი სამუშაო შეხვედრა, რომლის მიზანს წარმოადგენდა საბჭოს სამოქმედო გეგმის შემუშავება, ეროვნულ დონეზე გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების დონის შეფასების კვლევის შედეგებისა და მიგნებების გათვალისწინებით.
- შეიქმნა ცნობიერების ასამაღლებელი საინფორმაციო ვიდეო-რგოლი, საზოგადოების მონაწილეობის მნიშვნელობის შესახებ გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.
- გაიმართა კვლევის „გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების დონის შეფასება ეროვნულ დონეზე“ პრეზენტაცია.
- განახლებული „სკოლამდელი გარემოსდაცვითი განათლების პროგრამის“ მიხედვით, ჩატარდა ტრენინგები სამი საპილოტე რეგიონის სკოლამდელი დაწესებულებების აღმზრდელებისა და მეთოდისტებისთვის. განახლებული პროგრამის ფარგლებში შეიქმნა სახელმძღვანელო და დამხმარე საგანმანათლებლო მასალები
- ორგანიზება გაეწია საპილოტე საჯარო განხილვებს საქართველოს მასშტაბით
- ჩატარდა სკოლების ეკო-კლუბებს შორის დებატები თემებზე „კლიმატის ცვლილება“ და „ნარჩენების მართვა“
- გაიმართა გარემოსდაცვითი საინფორმაციო პორტალის პრეზენტაცია და პროექტის შემაჯამებელი ღონისძიება.

პროექტი განხორციელდა გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNPD) და შვედეთის მთავრობის ფინანსური მხარდაჭერით.

პროექტი - საქართველოს მესამე ეროვნული შეჯიბრებისა და კირველი ორწლიური გამჭვირვალობის ანგარიშის შემუშავება გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის (UNFCCC) მიმართ (5NC/1BTR):

- გაიმართა ტრენინგი თემაზე „2019 წლის დაბუსტებული, 2006 წლის IPCC სახელმძღვანელო მითითებები სათბურის აირების ეროვნული ინვენტარიზაციისთვის“ შეხვედრის ფარგლებში.
- სათბურის აირების ეროვნული ინვენტარიზაციის ანგარიშის მოსამზადებლად დაკომპლექტდა ექსპერტთა სამუშაო ჯგუფი და ჩატარდა სამუშაო შეხვედრები.
- 5NC/1BTR კომბინირებული დოკუმენტის სხვადასხვა თავის შემუშავებაზე გამოცხადდა 5 ტენდერი და გამოვლინდა პარტნიორი ორგანიზაციები.
- სათბურის აირების გაფრქვევებისა და შთანთქმის ინვენტარიზაციის შესახებ საკონსულტაციო შეხვედრა გაიმართა დაინტერესებულ მხარეებთან.

პროექტი ხორციელდება გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის მიერ გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდისა (GEF) და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით.

პროექტი - საქართველოს სოფლის მეურნეობაში პროფესიული განათლების სისტემის მოდერნიზაცია (ფაზა 3)

- ჩატარდა ტრენინგები გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერების მიზნით, არსებული საჭიროებებიდან გამომდინარე.
- სოფლის მეურნეობის დარგების პოპულარიზაციასა და მოსწავლეების აგრო-კლუბებით დაინტერესების მიზნით ჩატარდა შეხვედრები და მასტერკლასები მოსწავლეებთან.
- ჩატარდა ტრენინგები სხვადასხვა პრიორიტეტული აგრარული მიმართულებით.
- ჩატარდა მემორანდუმების გაფორმების ღონისძიება 14 კოლეჯთან და 6 უნივერსიტეტთან.
- 32 სტუდენტს გადაეცა აგროსტიპენდიები.

პროექტი შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მიერ ფინანსდება და გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრი, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მხარდაჭერით ახორციელებს.

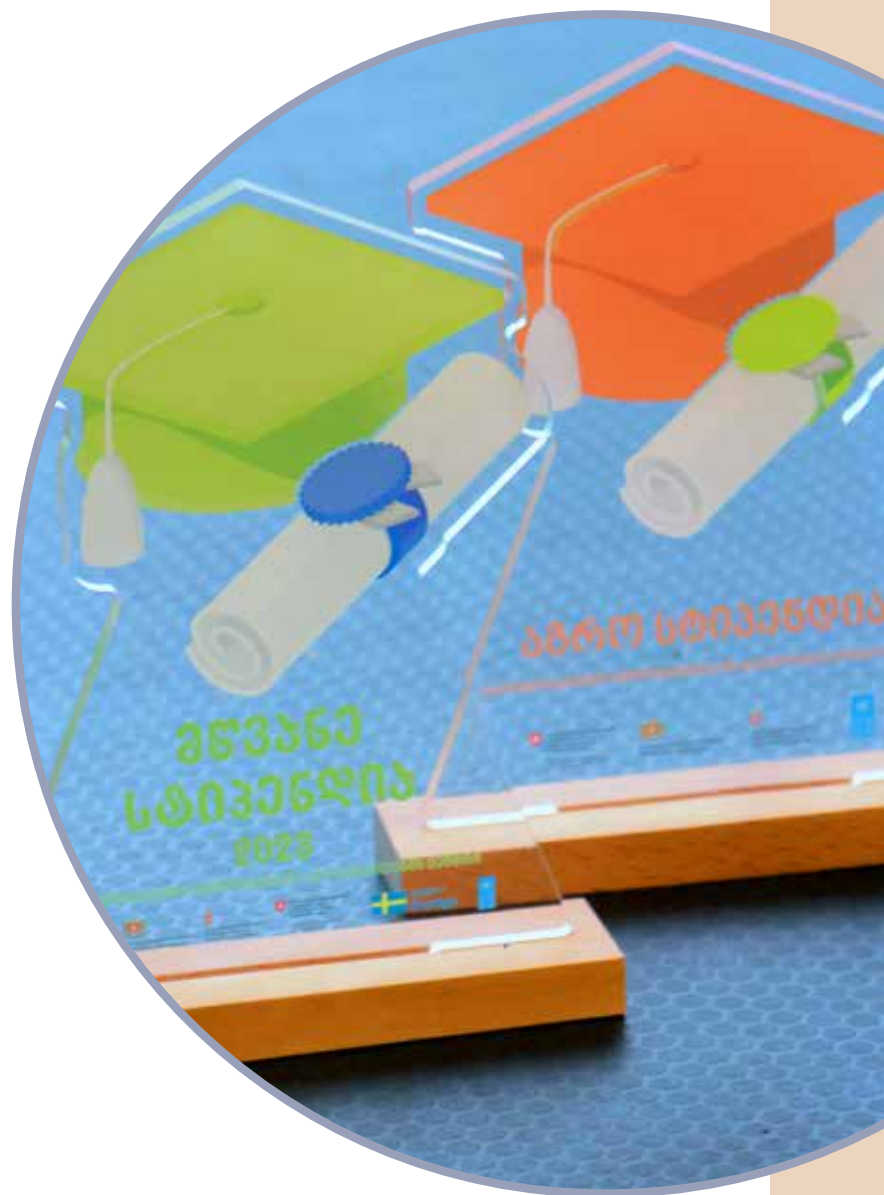
პროექტი - „მრავალმხრივი საფრთხეების კდრეული გაფრთხილების სისტემის გაფართოება და კლიმატთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამოყენება საქართველოში“

- ახალგაზრდა მოხალისეების ჰიბრიდული პროგრამა: პროგრამის ფარგლებში ახალგაზრდებს ჩაუტარდათ ტრენინგები გარემოსდაცვითი მიმართულებით. მოხალისეები შემდეგ თავად ახორციელებენ აქტივობებს და კამპანიებს ადგილობრივ დონეზე.
- ჩატარდა ტრენინგები თემაზე: „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების რისკის შემცირება“, „თემზე დაფუძნებული კატასტროფების რისკის მართვა“ კატასტროფებისა და ბუნებრივი საფრთხეების შესახებ, DRR/DRM-ზე პარტნიორი უნივერსიტეტების ლექტორებისთვის, „კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული კატასტროფების დროს ქცევის წესები და საგანგებო სიტუაციების მართვის გეგმების მნიშვნელობა“ სკოლების დირექტორებისთვის, სკოლებისა და სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებისთვის ჩატარდა ტრენინგი საგანგებო სიტუაციების მართვის შესახებ სიმულაციური სავარჯიშოებით (საგანგებო სიტუაციების მართვის სამსახურთან თანამშრომლობით).
- ჩატარდა საინფორმაციო შეხვედრები უნივერსიტეტებთან, მოსწავლეებთან, რესურს ცენტრების და ბალების ხელმძღვანელებთან, სკოლებთან, მოსახლეობასთან, ადგილობრივ თვითმმართველობებთან.
- მომზადდა 4 სახის ბროშურა.
- ჩატარდა ვებინარები გარემოსდაცვითი პროგრამებისა და პროფესიების პოპულარიზაციის მიზნით, მწვანე დეფიციტური პროგრამების შესახებ.
- ინფორმაციები 15-17 წლის მოხალისეებისთვის ჩატარდა გარემოს ეროვნულ სააგენტოსა და ღვინის ეროვნულ სააგენტოში.
- მომზადდა ანიმაციური ვიდეოები კატასტროფის დროს ქცევის წესებზე: ძლიერი ქარის, გვალვისა და სეტყვის შესახებ. კლიმატის ცვლილება და თემზე დაფუძნებული კატასტროფის რისკის შემცირება.
- ჩატარდა ახალგაზრდული ფორუმი ახალგაზრდების შესაძლებლობების გაძლიერებისა და მათი ჩართულობის ხელშეწყობის მიზნით, გარემოსდაცვით და აგრარულ საკითხებში.
- ჩატარდა სამუშაო შეხვედრა საჯარო-სათემო-კერძო დიალოგი პროექტის 13 სამიზნე მუნიციპალიტეტებისთვის (გორი, თელავი, ახმეტა, სიღნაღი, ლაგოდეხი, სამტრედია, აბაშა,

სენაკი, ხობი, ქობულეთი, ჩოხატაური, ოზურგეთი, ლანჩხუთი) პროექტის ფარგლებში შემუშავებული საფრთხის რისკის რუკების მნიშვნელობა და მათი პრაქტიკაში გამოყენების შესახებ

- 15-17 წლის ახალგაზრდებში გარემოსდაცვითი საკითხებისა და კლიმატის ცვლილების შესახებ ცნობიერების ამაღლების მიზნით ჩატარდა მწვანე ბანაკი - „კლიმატის ელჩები“.
- მწვანე დეფიციტური პროფესიების პოპულარიზაციის მიზნით 32 მაგისტრატურის საფეხურის სტუდენტს გადაეცა მწვანე სტიპენდია.

პროექტი ხორციელდება კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF) ფინანსური მხარდაჭერით, გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის თანამშრომლობით.

სოფლის
მეურნეობის
სამეცნიერო-
კვლევითი ცენტრი

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია: აგრარული მეცნიერებების, სოფლის მეურნეობისა და სურსათის წარმოების განვითარების მეცნიერული მხარდაჭერა, მცენარეთა და ცხოველთა აგრობიომრავალფეროვნების შენარჩუნება, სელექციური პროცესების წარმართვა, ჯიშთა გამოცდა, საკოლექციო ნარგაობებისა და გენბანკის შექმნა, ცხოველთა ხელოვნური განაყოფიერებისა და სანაშენე საქმიანობის ხელშეწყობა, თესლისა და სარგავი მასალების სტანდარტებისა და სერტიფიცირების სისტემის შემუშავება და განხორციელება, ყურძნის, ხილისა და სოფლის მეურნეობის სხვა პროდუქტთა შენახვა-გადამუშავების თანამედროვე მეთოდების კვლევა-გავრცელება, მცენარეთა მავნებელ დაავადებებთან ბრძოლის ინტეგრირებული დაცვის სისტემების შემუშავება, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა სამანქანო ტექნოლოგიების სრულყოფა, ახალი ტექნოლოგიების გავრცელება, სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროში რისკის შეფასების უზრუნველყოფა, ბიომეთოდების შემუშავება, ბიომეურნეობების განვითარების ხელშეწყობა და სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულ პირთა ექსტენციის თანამონაწილეობა.

ინფრასტრუქტურა

სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრს სახელმწიფო საკუთრებაში და მმართველობის უფლებით გააჩნია კეთილმოწყობილი სასოფლო-სამეურნეო ბაზები, თანამედროვე ლაბორატორიები და საცდელ-სადემონსტრაციო ნაკვეთები:

- ერთწლოვანი (მარცვლოვანი, პარკოსანი, ბოსტნეული, ბალჩეული, ტექნიკური) კულტურების საკვლევ-სადემონსტრაციო ბაზა;
- თესლის გენეტიკური ბანკი;
- სტანდარტების და სერტიფიცირების სამსახურის საგამოცდო ლაბორატორია;
- თესლის ხარისხის ლაბორატორია;
- მცენარეთა მიკროკლონური (in vitro) გამრავლებისა და უვირუსო სარგავი მასალის კვლევის ლაბორატორია);
- მოლეკულური მარკირების ლაბორატორია (დნმ)ლაბორატორია;
- პროფ. ივანე სარიშვილის სახელობის ნიადაგის კვლევის ლაბორატორია;
- მეაბრეშუმეობის სადგური;
- ბოსტნეული კულტურების და ჰიდროპონიკის სათბურები;
- მეცხოველეობის სანაშენე, სასელექციო-კვლევითი სადგური (სოფ. განთიადი, დმანისის მუნიციპალიტეტი);
- შინაური ცხოველებისა და ფრინველების საცდელ-სადემონსტრაციო საკვლევე ფერმა (კრწანისი);
- მეფუტკრეობის სანაშენე ბაზა (სოფ. მუხური, ჩხოროწყის მუნიციპალიტეტი);
- სასელექციო, ჯიშთა გამოცდის სადემონსტრაციო ნაკვეთები საქართველოს 24 მუნიციპალიტეტში;
- შპს „ირმა ჭანტურიას სახელობის ღვინის ლაბორატორია“- (თბილისი);
- შპს „ადამ ბერიძის სახელობის ნიადაგის, სურსათის დიაგნოსტიკის,მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის ცენტრი „ანასეული“ - (სოფ. ანასეული, ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი).

2023 წელს, სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრში აგრარული სექტორის განვითარების მეცნიერული მხარდაჭერის, მცენარეთა და ცხოველთა აგრო-ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნების, თანამედროვე ტექნოლოგიების კვლევისა და დანერგვის ხელშეწყობის მიზნით, საქმიანობა ხორციელდებოდა შემდეგი ძირითადი მიმართულებებით:

მრავალწლოვანი კულტურების აგროტექნოლოგიების სრულყოფა-შემუშავება და გენოფონდის შენარჩუნება:

- ჯილაურას მრავალწლოვანი კულტურების საკოლექციო ნარგაობა გამდიდრდა ხეხილოვანი კულტურების 12 ახალი: ყოლოს - 4, ფსტის - 3, ტყემლის - 3 და გოჯი ბერის - 2 ნიმუშით;
- ყვარლისა და ზუგდიდის მუნიციპალიტეტებში, ადგილობრივ პირობებში თხილის ინტენსიური ბაღის მოწყობის სხვადასხვა მიდგომების შესწავლის მიზნით, მოეწყო თხილის ინტენსიური ბაღის სხვა-ფორმირების ახალი ნაკვეთი;
- ხეხილის ბაღებში მაღალი და რეგულარული მოსავლის მიღების, ასევე ადგილობრივი პირობებისთვის საჭირო სხვა-ფორმირების ახალი ტექნოლოგიების ადაპტაცია-შემუშავების მიზნით, გაშენდა ვაშლისა (გოლდენ დელიშესი, აიდარედი) და თხილის (2 ჯიში ანაკლი-

ური და ჯიფონი) ინტენსიური ბაღის ახალი ექსპერიმენტული ნაკვეთები (0,1-0,1 ჰა);

- ხეხილის ბაღებში განხორციელდა ბიომეტრიული აზომვები, შეიქმნა მონაცემთა ბაზა;
- აღირიცხა გაშენებულ ბაღებში პირველი მოსავალი, რომელმაც შეადგინა 4-6 კგ; მაღალმოსავლიანობის კუთხით გამოიკვეთა ჯიში - გალა ვენუსი;
- კოლექციაში განხორციელდა:
 - ფენოლოგიური ფაზების შესწავლა ხეხილოვანი კულტურების 8 ნიშნის მიხედვით;
 - ფოთლისა და ყვავილის მორფოლოგიური აღწერა, ინტენსივობის შეფასება;
 - ნაყოფის მექანიკური და ქიმიური ანალიზი მათი 10 პომოლოგიური ნიშნისა და ძირითადი მაჩვენებლების მიხედვით;
- განისაზღვრა მოსავლიანობა 2 მაჩვენებლის (ერთი ხის საშუალო კგ-ში და ტ/ჰა-ზე) მიხედვით;

2023 წლის მდგომარეობით, საკოლექციო ნარგაობაში წარმოდგენილია 26 დასახელების ხეხილოვანი კულტურის 488 ჯიში, ფორმა და ნიმუში. მათ შორის :

- ადგილობრივი ჯიშები, ფორმა და ნიმუშების კოლექცია: 220 ერთეული;
- საძირე - 16;
- ინტროდუცირებული ჯიში - 252 ;

მარცვლოვანი კულტურების ადგილობრივი გენოფონდის მოძიება-კონსერვაცია, ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან ადაპტაცია, ბიოქიმიური და კომერციული მარკინებალების შესწავლა, ჯიშთა გამოცდა:

- თავთავიანი კულტურების შემდგომი კვლევის მიზნით, 4 მუნიციპალიტეტში (ახალქალაქი, დედოფლისწყარო, მცხეთა, მესტია) 3,710 ჰა ფართობზე დაითესა საშემოდგომო კულტურები და ჯიშები. კვლევები გრძელდება.
- აღდგენილია და გამრავლებულია ქართული ხორბლის: დოლის პურის 9 ჯიში; კოლხური ასლი, გვაწა ზანდურის სახეობები;
- დადგენილი იქნა ხორბლის 12 პერსპექტიული ხაზის გენოტიპი;
- გამოიცადა (საკონკურსო, წინასწარი, საკონტროლო სანერგე) ხორბლის 50 და სიმინდის 10 ჰიბრიდული ფორმა;
- ქერის ახალი ნიმუშების მოძიების მიზნით, ექსპედიციები განხორციელდა დედოფლისწყაროს, ფშავ-ხევსურეთსა და დუშეთის მუნიციპალიტეტებში;
- საქართველოს მაღალმთიან რეგიონებში, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების აღდგენის, პოპულარიზაციისა და გაცნობის მიზნით, მოეწყო თავთავიანი და ერთწლოვანი კულტურების სადემონსტრაციო ნაკვეთები;
- გამორჩეული ფორმების შესწავლისა და გამრავლების მიზნით, საქართველოს განსხვავებულ აგროეკოლოგიური ზონის ცხრა მუნიციპალიტეტში განხორციელდა თავთავიანი კულტურების: - ხორბალი, ტრიტიკალე, ჭვავი, ქერი, შვრია - სამეურნეო და მორფოლოგიური მახასიათებლების შესწავლა;
- მოძიებულია ქერის 10 ადგილობრივი ჯიში.
- UPOV-ის მიერ შემუშავებული მეთოდის მიხედვით მომზადდა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ეროვნულ კატალოგს დაემატა ქართული ხორბლის 2 სახეობა (კოლხური ასლი, გვაწა ზანდური), 3 ადგილობრივი ჯიში (ჯავახეთის დიკა, თეთრი იფქლი, კორბოლის დოლის პური) და შვრიის ერთი ახალი ჯიში (არგო);
- ქართული ხორბლის ჯიშების სერტიფიცირებული თესლის მისაღებად განხორციელდა პირველადი მეთესლეობა;
- გრძელდება საერთაშორისო სანერგეებიდან გამორჩეული საშემოდგომო და საგაზაფხულო ხორბლისა და ქერის პერსპექტიული ფორმების გამოცდა;
- სიმინდის კულტურის სელექციისა და პირველადი მეთესლეობის მიმართულებით კვლევითი სამუშაოების შედეგად, ხელოვნური ჰიბრიდიზაციით მიღებულია სელექციური მასალა -1200 ტარო მათი შემდგომი შესწავლის მიზნით. შერჩევით სანერგეებში მიღებულია -550 ტარო, სულ 1750 ტარო, 195 კგ.
- მიღებულ იქნა სიმინდის ჰიბრიდი „წილკანი 1“ პირველი თაობის -1600კგ სათესლე მასალა ტაროში; შავი სიმინდის - 5კგ და კაჟოვანა თეთრის -3 კგ თესლი; ჯიში „ქართული კრუგი“-ს სელექციის სათესლე მასალა 300 კგ ტაროში (გორის მუნიციპალიტეტი);
- 2023 წელს თავთავიანი კულტურების მოსავალმა შეადგინა 11950კგ: დედოფლისწყარო - 1160 კგ., მცხეთა-მთიანეთი (წილკანი) - 1200კგ., თელავი - 1450 კგ., ახალციხე - 4800კგ., ადიგენი - 1040 კგ. და ახალქალაქი - 2300კგ.
- პირველადი მეთესლეობით მიღებული წმინდა მასალა გადაეცა ფერმერებს;
- 2023 წლის მოსავლიდან სახელმწიფოს გადაეცა სულ 6382 კგ ხორბლის სერტიფიცირებული საბაზისო სათესლე მასალა.
- ხორბლის გამორჩეული ფორმა „ხვამლი“ - გადაეცა საქპატენტს დასარეგისტრირებლად;

ბოსტნეული კულტურების გენოფონდის მოძიება, აღდგენა, შენახვა, გავრცელების ხელშეწყობა:

- დღესათვის, კოლექციაში დაცულია 26 კულტურის 1472 ჯიში და ფორმა;
- მცენარეთა თესლის გენეტიკური კოლექცია გამდიდრდა: ხორბლის - 300, სიმინდის - 50, ლობიოს - 30, ფეტვის - 9, სორგოს - 10 და ღომის 4 ახალი ნიმუშებით;
- ერთწლოვანი კულტურების ცნობადობის ამაღლების მიზნით, საშემოდგომო კულტურები: მუხუდო, ოსპი, ცულისპირა, ცერცვი, ასევე ხახვისა და ნივრის - 2-2 ჯიში და და ნივრის ორი პერსპექტიული ფორმა დაითესა მთიან რეგიონებში: სვანეთში, მთიულეთში, ფშავსა და ხევსურეთში;
- ერთწლოვანი კულტურების სელექციის მიზნით, კვლევები გრძელდებოდა ლობიოს, ცულისპირას, მუხუდოს, ხახვისა და პომიდვრის ჯიშებზე;
- სელექციის მეთოდების გამოყენებით მიიღებული და შერჩეული იქნა პომიდვრის 15 სელექციური ფორმა, რომელთაგან ნაყოფის გემოვნური მახასიათებლების შეფასებისას გამორჩეული იქნა პომიდვრის 4 ნიმუში;
- მუტანტური თაობების შესწავლის და დაკვირვების მიზნით, წილკნის ბაზაზე ხორციელდებოდა კვლევები ხახვის - 'საშემოდგომო', მუხუდოს - „ელექსირი“, ლობიოს 3 „კუტი საპარკე“, „გურული“ და „ჯუმი“ ჯიშების და ცულისპირას „# 7“ ფორმის სათესლე მასალებზე;
- შემდგომი კვლევების წარმოებისა და შესწავლის მიზნით მიღებულია ლობიოს M7 თაობის 11 ნიმუში;
- წილკნის ბაზაზე გრძელდებოდა სელექციური ცდები ყინვაგამძლე პარკოსან კულტურებზე: მუხუდო, ოსპი, ცერცვი და ცულისპირა;
- შესწავლილ იქნა მუხუდოს 14 ფორმა მათი ყინვისა და გვალვის, დაავადებებისა და მავნებლების მიმართ გამძლეობაზე; აღირიცხა და განისაზღვრა საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა;
- მიღებულ იქნა: 3 კგ. სუპერ ელიტური თესლი, ჯიშის „პაბლო“ 1კგ.თესლი; მუხუდოს ჯიშის „ელექსირი“ 103 კგ ელიტური მარცვლი, ცერცველას ჯიშის „ახაქალაქი“ – 2,6 კგ თესლი; ლობიოს 4 იდენტიფიცირებული ჯიშის: „კუტი საპარკე“ 1 კგ. მარცვალი, „მუხრანულა“ 4 კგ, „გურული 1152“ 8 კგ და „ჯუმი“ 9 კგ.;
- შესწავლა გრძელდებოდა საერთაშორისო ორგანიზაციიდან ICARDA- დან მიღებულ ცულისპირას სელექციურ მასალაზე;
- კოლექციის განახლების მიზნით, კვლევები განხორციელდა საქართველოს მასშტაბით მოძიებული ლობიოს სხვადასხვა ჯიშებზე, ფორმებსა და ინტროდუცირებულ მასალაზე; სულ 106 ნიმუშზე;

- მიღებულია პომიდვრის, კიტრის, წიწაკის, ნესვის, საზამთროს კულტურების 12,801 კგ. სათესლე მასალა;
- გამოირჩა და “UPoV”-ის დისკრიპტორების მიხედვით აღწერილ იქნა ნივრის 3 პერსპექტიული ფორმა;
- ნივრის საკოლექციო საწარგედან გამორჩეული იქნა 8, ხოლო სელექციური საწარგედან - 6 პერსპექტიული ფორმა შემდგომი კვლევების მიზნით;
- საგაზაფხულო ხახვის საწარგეში შესწავლილი 10 ფორმიდან გამორჩეული იქნა 6 ფორმა (2 შემოტანილი და ოთხი ადგილობრივი).
- მუშაობა გრძელდება ხახვის ორ ადგილობრივ ადგილზე: „ ვანი“ და „ მარნეულის მრავალბოლოქვიანი“;
- ბაზაზე მიღებულია ხახვის „ ვანი“ და „ მარნეული მრავალბოლოქვიანი“- 180.0 კგ.სათესლე მასალა და ნივრის „მესხური“ 120.0 კგ.;
- გრძელდებოდა მრავალწლოვანი და ნაკლებად გავრცელებული ბოსტნეული კულტურების - სატაცური და არტიშოკი - მცენარის განვითარების შესწავლა მარნეულისა და წილკანის ბაზებზე; მცენარეთა ვეგეტაციის პერიოდში ხორციელდებოდა ნაკვეთების ფიტოსანიტარული მონიტორინგი;
- ბაზებზე მოყვანილი სატაცურის მოსავალი 418 კგ - გადაეცა სსიპ სახელმწიფო ქონების ეროვნულ სააგენტოს.
- მოეწყო წილკანის ბაზაზე სელის ინტროდუქციური და ადგილობრივი საბუთე ჯიშების საკოლექციო/სადემონსტრაციო ნაკვეთი;
- გასული 2023 წლიდან წილკანის ბაზაზე დაიწყო სალათის კულტურის მოყვანის საცდელი ეტაპი ჰიდროპონიკური ტექნოლოგიით აღჭურვილ სათბურში, რომელიც ისრაელის საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარების სააგენტოს „მაშავის“ მიერ დაფინანსებული პროექტის „სოფლის მეურნეობის სადემონსტრაციო ჰაბის ფარგლებში მოეწყო წილკანის სადემონსტრაციო ბაზაზე;
- ვეგეტაციის პერიოდში ხორციელდებოდა დაკვირვება ჰიდროპონიკურ აუზში გადატანილი სალათის მცენარეებზე; კვლევები გრძელდება.

თესლისა და სარგავი მასალის წარმოების განვითარების მხარდაჭერა:

- მცენარეთა გენეტიკური რესურსების შეგროვების მიზნით, ექსპედიციები განხორციელდა სამცხე ჯავახეთში, გურიაში, იმერეთში, სამეგრელოში.
- მოძიებულ და შეგროვილ იქნა ხორბლის 11 ნიმუში, სიმინდის 90, ლობიოს 100 ნიმუში.
- საერთაშორისო დონეზე, ხორბლის, სიმინდის, ლობიოს კოლექციების შესავსებად შესწავლილი იქნა გატერსლებების და აშშ გენბანკებში განთავსებული სხვადასხვა დროს საქართველოდან გატანილი გენეტიკური რესურსები, გამოწერილი იქნა ნიმუშების შემდეგი რაოდენობა: GRIN-დან – სიმინდის 7 ნიმუში, ლობიოს 8 ნიმუში, ხორბლის 212 ნიმუში სულ 227, IPK-დან გამოწერილი იქნა 1773 ნიმუში (ხორბალი 257, ლობიო -1219, სიმინდი - 301 სიმინდი).
- ადგილობრივ დონეზე ეროვნული ბოტანიკური ბაღიდან მიღებული იქნა ხორბლის 44 ნიმუში.
- სახეობრივი იდენტიფიკაციისათვის დაითესა ექსპედიციაში შეგროვებული ხორბლის 11, ბოტანიკური ბაღიდან მიღებული 45 და ადგილობრივი კოლექციის 30 ნიმუში.
- გენეტიკური რესურსების გენბანკში სამუშაო კოლექციის სახით შენახული იქნა სიმინდის ადგილობრივი ჯიშების 150, ლობიოს ადგილობრივი ჯიშების 134, ასევე ძაძას 35 ნიმუში, სოიას 4, ცერცვის 1, ცულისპირას 1 და მუხუდოს 2 ნიმუში.
- მინდვრის კულტურების გენბანკში ex-situ კონსერვაციის სახით ინახება პარკოსანი კულტურების ნიმუშები, მათ შორის ლობიოს 10 ჯიში, (წითელი ადგილობრივი Phaseolus vulgaris ‘Mindvris Tsiteli’; ჩიტკვერცხა Phaseolus vulgaris ‘Chitikvertskha’; ბათუმელა Phaseolus vulgaris ‘Batumela’; ქონა Phaseolus vulgaris ‘Qona’; ბორჯომულა Phaseolus vulgaris ‘Borjomula’; დედოფალა Phaseolus vulgaris ‘Dedophala’; შვიდკვირია Phaseolus vulgaris ‘Shvidkviria’; შულავერა Phaseolus vulgaris ‘Shulavera’; მერცხალა Phaseolus vulgaris ‘Mertskhala’ და გურულა Phaseolus vulgaris ‘Gurula’) რაც 34 ნიმუშის სახითაა წარმოდგენილი, მუხუდოს ერთი ჯიში - „სარკინეთი“ Cicer arietinum L. ‘Sarkineti’ და ძაძას კულტურის 34 ფორმა, რომელიც კვლევის ფაზაშია.

- ჩატარებული ექსპედიციების შედეგად პარკოსნების კოლექციას დაემატა ლობიოს 100 ნიმუში, ძაძას 1 ნიმუში, სოიას 4, ცერცვის 1, ცულისპირას 1 და მუხუდოს 1 ნიმუში.
- განახლდა ხორბლის, სიმინდის და პარკოსანი კულტურების ჯიშების ex-situ სამუშაო კოლექცია. ამჟამად მინდვრის კულტურების გენბანკში ინახება:
 - ხორბლის კულტურის 500 ინდენტიფიცირებული ნიმუში.
 - სიმინდის კულტურის ინდენტიფიცირებული 150 ნიმუში;
 - ლობიოს კულტურის 10 ჯიში და 134 ნიმუში
- ახალი ჯიშების დაცვის საერთაშორისო გაერთიანების (UPOV)-ის მეთოდის მიხედვით დახასიათებულია ლობიოს შემდეგი ადგილობრივი ჯიშები: წითელი ადგილობრივი, ჩიტვიკვერცხა, ქონა, ბორჯომულა, დედოფალა, შვიდკვირია, შულავერა და მერცხალა.
- ეროვნულ კატალოგში შევიდა: 59 ჯიში, მათ შორის ვაზის - 53, ხორბლის - 5 და შვრია - 1 ჯიში.
- 2019-2023 წწ ეროვნულ კატალოგში შეტანილია - სულ 103 ჯიში. მათ შორის:
 - ხორბლის - 21 ჯიში: ადგილობრივი - 10, სელექციური - 3, ინტროდუცირებული - 8;
 - შვრია - სელექციური ჯიში -1;
 - ვაზის 81 ჯიში: ადგილობრივი - 79, სელექციური - 2;
- გრძელდება ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების ხორბლის და ვაზის სერტიფიცირება;
- დარეგისტრირდა სათესლე და სარგავი მასალის 8, მათ შორის 1 სარგავი მასალის მწარმოებელი კომპანია.
- შემოწმებულ იქნა 24 მწარმოებელი მათივე განაცხადის საფუძველზე, რომელთაგან 24 - ხორბლის, ხოლო 3 - სარგავი მასალის მწარმოებელია;
- ხორბლის კულტურის შემდეგი ჯიშების სავლე ინსპექტირება ჩატარდა OECD-ის (ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაცია) სქემების დაცვით;
- სერტიფიცირებული იქნა ხორბლის კულტურის 383.88 ჰა, სერტიფიცირებული სათესლე მასალა 1804.032 ტონა.
- გაიცა ხორბლის კულტურის სათესლე მასალის ხარისხის დამადასტურებელი - 38 სერტიფიკატი.
- სარგავ მასალაზე გაიცა 3 სერტიფიკატი სამ ვაზის ჯიშზე: შარდონე (3576 ცალი), საფერავი (5777) და რქაწითელი (26800), სულ 36153 ცალი ნერგი, რომელიც ეტიკეტირებული და დაფასოებული იყო (50-50 ცალად). შესაბამისად მომზადდა და დაიბეჭდა სულ 724 ეტიკეტი.
- სარგავ მასალაზე გაცემულია 41 სერტიფიკატი;
- მიმდინარე წელს პროგრამა „დანერგე მომავალი“-დან შემოსული განაცხადების საფუძველზე, სურსათის ეროვნული სააგენტოს მცენარეთა დაცვის სამსახურის თანამშრომლებთან ერთად 49 სანერგე მეურნეობის საქმიანობის შესწავლა, მათგან 33 სანერგე მეურნეობას მიენიჭა კვალიფიციური სანერგე მეურნეობის სტატუსი.
- გრძელდება სარგავი და სათესლე მასალის მწარმოებელთა რეესტრის სრულყოფა

მცენარეთა ინტეგრირებადი დაცვის სისტემების კვლევა:

- გრძელდება ვაზისა და თხილის ვირუსული, ბაქტერიული და ფიტოპლაზმური დაავადებების კვლევა, პოლიმერაზას ჯაჭვური რეაქციის (PCR) და იზოთერმული ამპლიფიკაციის (LAMP) თანამედროვე მეთოდებით; შესწავლილი და დაზუსტებულია თხილის 2 ბაქტერიული, 2 ვირუსული, ვაზის 7 ვირუსული, 2 ფიტოპლაზმური დაავადების სიმპტომები და გავრცელების არეალი.
- უვირუსო სარგავი საბაზისო მასალის წარმოების მიზნით, EPPO-ს სტანდარტების მიხედვით 8 ვირუსულ ინფექციაზე ჩატარებულია 20-ზე მეტი ვაზის ადგილობრივი ჯიშის 1000-მდე მცენარის ტესტირება;
- გრძელდება ღონისძიებები თხილისა და სხვა ხეხილოვანი კულტურების ძირითადი მავნებლების (აზიური ფაროსანას და სხვა) ბიოაგენტების ძიების მიზნით;
- გამოვლინდა აზიური ფაროსანას აგენტი-პარაზიტი-ადგილობრივი სასარგებლო მწერი: *Anastatus bifasciatus*;
- მარნეულის რაიონში განხორციელებული ხურმის ბაღების ფიტოსანიტარული მონიტორინგის შედეგად იდენტიფიცირდა დაავადება ამბროზიის ხოჭო და ხის ფესვებზე არსებული ღრავის მატლი; გაიცა რეკომენდაციები;
- კენკროვანი კულტურების ორგანიზმების გამოვლინება-შესწავლა და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის ეკოლოგიურად უსაფრთხო ინტეგრირებული სისტემის შემუშავების მიზნით, კულტურების მგომარეობის შესწავლის მიზნით განხორციელდა ექსპედიციები სამტრედიის, ოზურგეთისა და ქობულეთის მუნიციპალიტეტებში;
- დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოს რეგიონებში, ჩატარდა თხილის, სხვა ხეხილოვანი და კენკროვანი კულტურების ფიტოსანიტარული მონიტორინგი;
- ხეხილოვანი კულტურების ძირითადი მავნებლების მონიტორინგის და მათ წინააღმდეგ ბიოპრეპარატების (ლეპიდინი, ტურინგინი, სერენადე და სხვა პრეპარატები) გამოცდის მიზნით, ჩატარებული ფიტოსანიტარული მონიტორინგის შედეგად გამოვლინდა და შეფასდა დაავადებებისა და მავნებლის გავრცელების სიხშირე და დაისახა ბრძოლის ღონისძიებები;
- აღმოსავლეთ საქართველოში გამოვლინდა თხილის ძირითადი დაავადებები,
- დადგინდა და დაზუსტდა მათი გამომწვევი პათოგენების სახეობრივი შემადგენლობა და მათი ბიოეკოლოგია;
 - დადგინდა მავნებლობით გამორჩეული მავნებელ-დაავადებათა გავრცელებასა და განვითარებაზე მოქმედი ბიოტური და ეკოლოგიური ფაქტორების როლი;
 - ზეთისხილის ბაღებში გავრცელებული მავნე ორგანიზმების ფიტოსანიტარული კონტროლისა და ინტეგრირებული მართვის მიზნით, (სილნადი, დედოფლისწყარო, ტარიბანა) ჩატარდა ფიტოსანიტარული მონიტორინგი ძირითადი მავნე ორგანიზმების (მავნებლები, დაავადებები, სარეველები) გამოვლენის და დადგენის მიზნით;
 - შესწავლილ იქნა ზეთისხილის დაავადებების მიმართ გამძლე და მიმღებიანი ჯიშები; გამოვლინდა - გემლივი;
 - ლაბორატორიულ პირობებში განხორციელდა დაავადებების გამომწვევების სახეობრივი შემადგენლობის დადგენა;
 - თხილისა და კენკროვან კულტურებში გამოვლინდა აქამდე უცნობი სოკოვანი და ბაქტერიული დაავადებები, ასევე დომინანტური სარეველები;
 - ექსპედიციების შედეგად, ვიზუალურად დათვალიერებულ იქნა 500-მდე მცენარე, შერგოვდა 100-მდე ნიმუში საანალიზოდ. თხილის ბაქტერიული კიბოს გამომწვევი ბაქტერიული პათოგენის - *Pseudomonas avellanae* -ს კვლევა განხორციელდა qPCR მეთოდით;

- გამოვლინდა თხილის ვირუსული ინფექციის და ბაქტერიული სიდამწვრის გამომწვევი პათოგენის - ბაქტერია *Xanthomonas arboricola*.
- ჯანსაღი სარგავი მასალის წარმოების ხელშეწყობის მიზნით, განახლდა ვაზის და ხეხილის უვირუსო სადედე მცენარეების განლაგების სქემები: სულ შემოწმდა 250 მცენარე. უვირუსო აღმოჩნდა 123, ხოლო ვირუსის შემცველი - 107 მცენარე.
- კახეთის რეგიონში შეგროვებული ვაზის ნიმუშებიდან მოხდა ფიტოპლაზმური დაავადების - ოქროსფერი სიყვითლის - Flavescence Doree -ის იდენტიფიკაცია მოლეკულური დიაგნოსტიკის - რეალური დროის ჯაჭვური პოლიმერაზას (q PCR) მეთოდით. ასევე, ამავე მეთოდით, ჯიშებზე „შარდონებე“ და „ალექსანდროული“ ყველაზე მეტი სიხშირით დადასტურდა ფიტოპლაზმური დაავადება ვაზის ოქროსფერი სიყვითლის (Flavescence doree-FD) არსებობა.
- შესაბამისი ბიონფორმატიკის პროგრამით ახალი თაობის სექვენირების მეთოდის ათვისების მიზნით, სამუშაო ვიზიტი და კვლევა განხორციელდა COST (European Cooperation in Science and Technology)-ის მიერ დაფინანსებულ პროექტის „თხილის ბაქტერიული დაავადებების კვლევა ახალი თაობის სექვენირების მეთოდით“ ფარგლებში.

ტყის იშვიათი სახეობების გენეტიკური რესურსების შესწავლა, აბროსატყეო კულტურების კვლევა და ბიოლანდშაფტების მოწყობა:

- კოლექციაში დაცულია: ტყის ძირითადი სახეობები, 100 სახეობა, 500 მცენარე, ქარსაფარში გამოსაყენებელი სახეობები, წითელი ნუსხის, ხეხილის ველური წინაპრები, ვერხვის 25 ფორმა, თუთის 30 რეზისტენტული ფორმა, თუთის სადედე-საკალმე ბაღი;
- თესლის ბანკში დაცულია - ტყის იშვიათი სახეობების 16 ნიმუში;
- პირველად საქართველოში ჩატარებულია ტყის 14 იშვიათი სახეობის სრული ინვენტარიზაცია; მომზადებულია მონაცემთა ბაზა;
- პირველად საქართველოში განხორციელდა ვერხვის შერჩეული ადაპტირებული 7 კლონის ბიომასის შესწავლა მათი ენერგეტიკული პოტენციალის მიხედვით;
- ადგილობრივი პირობებისთვის ადაპტირებული ვერხვის სწრაფმზარდი ფორმების გამოვლენის მიზნით, პირველად საქართველოში განხორციელდა ვერხვის ახლისწრაფმზარდი 21 ჰიბრიდული კლონის შემოტანა და შემდგომი კვლევა;
- სამრწევლო და ენერგეტიკული პლანტაციების გაშენების მიზნით, განხორციელდა მიღებული ვერხვის ადაპტირებული ფორმების დიფერენცირება;
- შესწავლილი იქნა თუთის პროდუქტიული ჯიშებისა და ფორმების ზრდა-განვითარება, პროდუქტიულობა და დაავადებებისადმი გამძლეობა ზონალობის მიხედვით;
- სამკურნალო მცენარეების საკოლექციო ნაკვეთის მოწყობის მიზნით, ჯილაურას საცდელ-ექსპერიმენტულ ბაზაზე დაითესა 10 სხვადასხვა სამკურნალო მცენარის თესლი;
- დამზადებულია გოჯიბერის და თუთის ფოთლის შავი და მწვანე ექსპერიმენტული ჩაი;
- შემუშავდა სამკურნალო მცენარეების - კალენდულას (გულყვითელი) და სამკურნალო ტუხტის მოყვანის ტექნოლოგიური სქემა. (კერძო ფერმერის ტერიტორიაზე);
- საქართველოს ტყის იშვიათი და რელიქტური სახეობების შესწავლის და ელექტრონული მონაცემთა ბაზის შექმნის მიზნით, განხორციელდა ლოკაციების დაზუსტება-აღწერა;
- წინასწარ დამუშავებული ლიტერატურული წყაროებისა და ინვენტარიზაციის მასალებზე დაყრდნობით, განხორციელდა საველე ექსპედიციები;
- მომზადდა საკვლევი მუხების - (კოლხური მუხა - *Quercus hartwissiana*, პონტოს მუხა - *Quercus pontica*) გავრცელების ამსახველი წერტილოვანი რუკები;
- მოლეკულური კვლევების ჩატარების მიზნით, ავსტრიაში გაგზავნილ იქნა მუხის ფოთლის ნიმუშები;

რისკის შეფასების შესაძლებლობების გაზრდა:

- დადასტურებულია, ძაღლის პოპულაციების მიერ მსხვილფეხა საქონლის ცოფით ინფიცირების ძირითადი რისკ ფაქტორი საქართველოში; რომლის შედეგები წარდგენილ იქნა ევროპის სურსათის უვნებლობის უზენაესი ორგანოს EFSA მიერ დაგეგმილ საერთაშორისო კონფერენციაზე „ერთი ჯანმრთელობა“;
- რისკის შეფასების სამეცნიერო დასკვნის საფუძველზე შემუშავდა რისკის პრევენციისა და მინიმიზირების რეკომენდაციები;
- განხორციელდა ფრთალაქიანი დროზოფილას - *Drosophila suzukii*-ს რისკის შეფასება;
- მომზადდა სამეცნიერო დასკვნა და შემუშავდა რისკის შემცირებისათვის შესაბამისი რეკომენდაციები ლაქებიანი ჭიჭინობელას - *Lycorma delicatula* -ს ფიტოსანიტარული რისკის შეფასება“;
- განხორციელდა ფიტოსანიტარული რისკის შეფასება, მომზადდა სამეცნიერო დასკვნა და შემუშავდა რისკის მართვის შესაბამისი რეკომენდაციები.
- განხორციელდა სუდანის ჯგუფის საღებავებით დაბინძურებული სხვადასხვა კატეგორიის სურსათის მოხმარებით განპირობებული რისკის შეფასება;
- მომზადდა სამეცნიერო დასკვნა და შემუშავდა შესაბამისი რისკის მინიმიზაციის რეკომენდაციები.;

საქართველოს მიწის ფონდის შესწავლის და ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესება:

- ნიადაგების საერთო მდგომარეობის შესწავლის ფარგლებში გამოკვლეულია ნიადაგის 25 ათასი ჰა ს/ს დანიშნულების ფართობი ახალქალაქის, ასპინძის, ახალციხის, ადიგენის, ბორჯომის, თიანეთის, მცხეთის, კასპის, ოზურგეთის და ქობულეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე. აღებული და ლაბორატორიულ პირობებში შესწავლილია ნიადაგის 372 ნიმუში;
- საქართველოს მასშტაბით შესწავლილი 25 ათასი ჰა ფართობისათვის მომზადდა ნიადაგის 6 თემატიკური რუკა;
- გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) ნიადაგის საერთაშორისო თანამშრომლობის სამდივნოს (GSP) მიერ შემუშავებული და 2023 წელს განახლებული მეთოდოლოგიის გამოყენებით, გრძელდება მონაცემების დამუშავება ნიადაგის ერობიის და ნიადაგში მაკროელემენტების (აზოტი, ფოსფორი, კალიუმი) შემცველობის ამსახველი ციფრული რუკების შესაქმნელად;
- ნიადაგის ნაყოფიერების შესწავლისა და შეფასება ს/კ ცენტრის საცდელ-სადემონსტრაციო ნაკვეთებზე ნიადაგის ნაყოფიერების შესწავლისა და შეფასების მიზნით აღებულ და გამოკვლეულ იქნა ნიადაგის 229 ნიმუში;
- ნიადაგის განოყიერების თემატიკის ირგვლივ შემუშავდა დ გაიცა 8 რეკომენდაცია;

მცენარეული სასუქებისა და ბიოპრეპარატების კომპლექსური გამოყენების შესაძლებლობები კვლევის ფარგლებში:

- განხორციელდა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების და არომატული სამკურნალო მცენარეთა ალელოპათიური ზემოქმედების შესწავლა;
- ჩითილების გაშენების, მოვლის, მათი ბიოპრეპარატებით გამოკვების და ფენოლოგიური დაკვირვებების მიზნით გამოყვანილი იქნა სატაცურის, პომიდვრის, ბროკოლის, რეჰანის, ქონდრის, სალათის, ბარამბოს, თავშავას, მაიორანის, ბამიას, გოგრის, იმერული ზაფრანას, გულყვითელას, დედოფლის ყვავილის ჩითილები;
- ღია გრუნტში, შემდგომი კვლევის მიზნით, განხორციელდა ზოგიერთი კულტურების (ბარდა, ხორბალი, ოხრახუში, ნიახური, პიტნა, კატა-პიტნა, კატაბალახა, კიტრისუნა, კამა, როზმარინი) თესვა;
- დამუშავდა ლიტერატურული მონაცემები შერეულ ნათესებში კულტივირებული არომატული და სამკურნალო მცენარეების სხვადასხვა დანიშნულებით გამოყენების შესახებ;
- გამოიცადა 50-მდე ადგილობრივი და უცხოური ბიოპრეპარატი. შესწავლილია მათი ეფექტიანობა სავეგეტაციო ფაზების შესაბამისად;
- კვლევები მიმდინარეობს სალუდე ქერის, შვრიის და ამარანტის ჯიშების შესწავლის და ორგანულად მოყვანის მიმართულებით; გამოიკვეთა სალუდე ქერის რამოდენიმე ჯიშ: ძველთესლი თეთრი, ახალთესლი ჯავახეთის, დვორანი, თეთნულდი, ალავერდის ჰიბრიდი;
- სალუდე ქერის, შვრიის და ამარანტის ჯიშებზე მიღებული შედეგების საფუძველზე მიმდინარეობს რეკომენდაციების შემუშავება-დახვეწა;
- დუშეთის, დედოფლისწყაროს და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში ჩატარებული ექსპედიციებისას მოძიებული ქერის ჯიშები შეფასდა მათი ბიო-სამეურნეო, ორგანოლექტიკური, ფიზიოლოგიური და ხარისხობრივი მაჩვენებლები;
- სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ლაბორატორიებში ბიოქიმიური მაჩვენებლების მიხედვით შესწავლილი ქერის 17 ჯიშიდან გამოიყო ლუდის წარმოებისათვის პერსპექტიული ქერის 10 ჯიში;
- მიღებული შედეგების საფუძველზე შემუშავდება რეკომენდაციები ფერმერებისათვის.

ქართული ვაზის გენოფონდის დაცვა, ქართული და ინტროდუცირებული ჯიშების შესწავლა და ენოლოგიური კოტენციალის შეფასება:

- ვაზის საკოლექციო ნარგაობაში დაცულია ვაზის ადგილობრივი კულტურული ჯიშების და ველური ფორმების 1000-მდე ნიმუში; ვაზის ინტროდუცირებული 500-მდე ჯიში; ფილოქსერაგამძლე ვაზის 14 ჯიშ-კლონი;
- ეროვნულ კატალოგში შეტანილია 81 ქართული ვაზის ადგილობრივი ჯიში;
- გრძელდება ჯიდაურას საკოლექციო ბაზაზე საველე და ლაბორატორიულ პირობებში ნაკლებად ცნობილი ქართული ადგილობრივი ვაზის და ინტროდუცირებული ხეხილოვანი კულტურების ჯიშების გამოვლენა და სამეურნეო - ტექნოლოგიურ ბრუნვაში ჩართვა;
- თანამედროვე ჰარმონიზირებული საერთაშორისო ამპელოგრაფიული დესკრიპტორების გამოყენებით შესწავლილ იქნა კოლექციაში დაცული ქართული მცირედ გავრცელებული და იშვიათი, თეთრი და წითელყურძნიანი, სასუფრე და საღვინე მიმართულების ვაზის 50 ჯიში;
- განხორციელდა ფენოლოგიური დაკვირვება საკოლექციო ნაკვეთში არსებულ ვაზის ჯიშებზე;
- საკვლევი ჯიშები აღწერილ იქნა OIV -ის დესკრიპტორების შესაბამისად 50-მდე ნიშნის მიხედვით;
- მიღებული იქნა ორბელური ოჯალემის სპონტანური მიკროფლორის ღვინის საფუარის ბიომასები;
- კვლევების მიზნით, მიღებულია 950 ლ მოცულობის წითელი და 1050 ლ მოცულობის თეთრი ღვინო.

სოფლის მეურნეობის პროდუქტთა შენახვა-გადამუშავების თანამედროვე ტექნოლოგიების შესწავლა:

- შემუშავდა კურკოვანი ხილის და სასუფრე ყურძნის ნედლად შენახვის ახალი მეთოდი, რომლის მიხედვითაც შენახვის ვადა გახანგრძლივდა 20 დღემდე, ხოლო დანაკარგები შემცირდა 10-15%-მდე;
- ხურმის (*Diospyros kaki L.*) მწკლარტე ჯიშების შენახვისუნარიანობის შესწავლისა და ორგანოლეპტიკური მაჩვენებლების გაუმჯობესების მეთოდის შემუშავების მიზნით, შესწავლილ იქნა საქართველოში გავრცელებული ხურმის სამი ჯიში: ხაჩია, როხო ბრილიანტე და კაკიტპო;
- განსაზღვრულ და დადგენილ იქნა ნედლეულის ქიმიური და ბიოქიმიური მაჩვენებლები, შენახვის ოპტიმალური პარამეტრები და ხანგრძლივობა;
- ნატურალური სასმელების სპექტრის გაფართოვებისა და ექსტრაქტების მიღების ენერგოდამზოგი ტექნოლოგიის შემუშავების მიზნით, შერჩეულ იქნა საბაზისო ნატურალური ხილი და დამატებითი კომპონენტები;
- შემუშავდა მურაბების (საფერავი, ჩხავერი) მიღების თანამედროვე ტექნოლოგია, ჟოლოს და კომშის წვენების გამოყენებით;
- განხორციელდა ექსპერიმენტული სამუშაოები ყურძნის ფუნქციური პროდუქტების მიღების მიმართულებით;
- შემაგრებული სასმელების მიღების მიზნით, მომზადდა ბიობარამბოს და წყავის სპირტიანი ექსტრაქტების საკვლევი ნიმუშები;
- ყურძნის გამოყენების სპექტრის გაფართოვების და მიღებული პროდუქტების ფუნქციონალური პოტენციალის შესწავლის მიზნით, შემუშავდა კომპოტის, ნექტარის, მურაბის, სმუზის მიღების ტექნოლოგია შაქრის გამოყენების გარეშე.
- კურკოვანი ხილის შრობის ტექნოლოგიის შემუშავების მიზნით, შესწავლილ იქნა ალუბლის 4 (შატენმორელი, კარნეოლი, მონტმორანსი და ქართული ალუბალი) და ქლიავის 5 (ტოპ ჰიტი, ამერსი, ჟოჟო, პრეზიდენტი, ბლუფერი) ჯიში, მათი ტექნოლოგიური მახასიათებლებისა და ფენოლური ნაერთების მიხედვით;
- მშრალი ხილის წარმოების მიზნით, გამოვლინდა ალუბლის ორი - კარნეოლი და მონტმორანსი და ქლიავის - ერთი - ჟოჟო ჯიშები;
- შემუშავდა იოგურტის ახალი ტექნოლოგიური რეცეპტურა (მშრალი რძე, დედო, გადამუშავებული მწვანე კაკალი) წინასწარ განსაზღვრული ნედლეულის (ძროხის ნედლი რძე) ფიზიკურ-ქიმიური და მიკრობიოლოგიური მაჩვენებლების შესწავლისა და შესატანი ინგრედიენტების - გადამუშავებული მწვანე კაკლის დოზების დადგენის საფუძველზე; განხორციელდა ციფრობრივი მონაცემების სტატისტიკური დამუშავება;
- განისაზღვრა ეკონომიკური ეფექტიანობა და გმოთვლილ იქნა იოგურტის თვითღირებულება;
- შემუშავებულია გადამუშავებული მწვანე კაკლის დამატებით იოგურტის (დამატკობლები: სტევიოზიდი, ყურძნის კონცენტრატი) დამზადების ახალი ტექნოლოგიის 3 ვარიანტი;
- კვლევები განხორციელდა იოგურტში ფენოლური ნაერთების შემცველობის დადგენის კუთხით კვლევები მიმდინარეობს;
- განხორციელდა სხვადასხვა ხე-მცენარეების მერქნის კვამლით შებოლილი სულგუნის კვრეულებიდან ნიმუშების აღება და საანალიზოდ მომზადება;

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების თანამედროვე სამანქანო ტექნოლოგიების კვლევა:

- დამუშავდა მაღალკლირენსიან თვითმავალ შაბზე საკიდი ბრტყლად სასხლავი აპარატის ტექნოლოგიური და კინემატიკური სქემები;
- ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფ. ანასეულში გამოიცადა ჩაის ბუჩქების ბრტყლად სასხლავი აპარატის საცდელი ნიმუში;
- სამთო პირობებში მარცვლეული კულტურების - სიმინდის და ქერის თანამედროვე სამანქანო ტექნოლოგიების წარმოების მიზნით, მობილური სასოფლო-სამეურნეო აგრეგატებისთვის განსაზღვრულ იქნა წარმადობა, საწვავის და შრომის ხარჯი და ასახულ იქნა ტექნოლოგიურ ადაპტერებში ;

უპირუსო სათესლე და სარგავი მასალის მიღებისა და ჯიშების კონსერვაცია:

- ინ ვიტრო ლაბორატორიაში უწყვეტად მიმდინარეობდა მცენარეთა გამრავლება;
- კვლევის საფუძველზე გაიწერა ქართული ვაზის მცირედ გავრცელებულ 40 ჯიშზე მუშაობის პროტოკოლი, რაც თავის მხრივ ხელს უწყობს ვაზის ჯიშების ინ-ვიტრო ფორმით გამრავლებას, სტერილურ გარემოსთან ადაპტაციასა და მათ გენბანკში კონსერვაციას;
- ჯიშების აღდგენა-დაცვისა და ინ ვიტრო კონსერვაციის მიზნით, ინვიტრო გენბანკში დაცულია 1480 მცენარე, მათ შორის: კარტოფილის 1400 CIP კლონი, ინტროდუცირებული და ადგილობრივი ვაზი - 15, ბატატი - 5, გოჯი ბერი 30, ქრიზანთემა -10, სხვა კულტურები -20;
- ჯიდაურას საკოლექციო ნაკვეთში განხორციელდა ვაზის 15 ჯიშის კლონური სელექცია;
- გამრავლდა კარტოფილის CIP კლონი, ადგილობრივი და ინტროდუცირებული ჯიშები, სულ 10 000-მდე მცენარე.
- გრძელდებოდა გენ-ბანკში დაცული სადედე მასალის განახლება და სუბკულტივირება;
- მიღებულ იქნა კარტოფილის SSSE ტუბერი სულ – 12 050 ცალი: CIP კლონი- 6 500 ცალი, ინტროდუცირებული ჯიშები 1200, მესხური- 1 500 ცალი, მესხური წითელი - 1 450 ცალი, ჯავახეთური - 1400 ცალი. მიღებული კარტოფილის ტუბერის რაოდენობა - 12 050 ცალი გამოყენებული იქნება შემდგომ კვლევაში, მიმდინარე წელს ორივე სეზონზე მიღებულ იქნა 21958 SSSE ტუბერი, გამრავლდა 10.000-ზე მეტი სინჯარის მცენარე.
- სამკურნალო კენკროვანი კულტურის გოჯი-ბერის ჯიშებისა და სახეობების (*Licium barbarum* - ნარიჯისფერი; *Licium Chinense* - წითელი გოჯი; *Licium Ruthenicum* - შავი გოჯი) შენარჩუნების მიზნით, განხორციელდა გეგმიური ინ ვიტრო გამრავლება და მათი ინ ვიტრო გენბანკში შენახვა.

ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების კონსერვაციული ფორმების გენეტიკური რესურსების შემოწმება, შესწავლა და გამრავლების ტექნოლოგიის შემუშავება:

- აღდგენილია ქართული სელექციური ჩაის ჯიში „კოლხიდა-1“.
- ექსპედიციების ფარგლებში მოძიებულ და საკოლექციო ნაკვეთზე გაშენებულ იქნა: ციტრუსოვანთა 10 ჯიშ-ფორმა, ჩაის 1 ფორმა, კივის 2 ჯიშ-ფორმა, ფეიჰოას 2 ჯიშ-ფორმა, წაბლის რემონტა-ტული ჯიშ-ფორმა;
- ჩაის ჯიში „კოლხიდა“ სტანდარტული ნერგების წარმოების მიზნით, საკოლექციო ნაკვეთზე დამატებით გაშენდა 1000-მდე ნერგი;
- ფერმერულ მეურნეობისთვის გადაცემულ იქნა ჩაის ჯიში „კოლხიდა“-ს 2000 ცალი სტანდარტული ნერგი, ციტრუსოვნების (საადრეო ჯიშის მანდარინი, ლიმონი, ფორთოხალი) 700 ცალი სტანდარტული ნერგი;
- ჯიშთა გამოცდა გრძელდება სუბტროპიკულ ზონაში ინტროდუცირებულ ავოკადოს სამი ჯიშ- ფორმაზე;
- სუბტროპიკული ზონისთვის დამახასიათებელ ნიადაგურ და კლიმატურ პირობების შემგუებლობის შესწავლის მიზნით გრძელდება დაკვირვებები ბიო-ორგანული მასის მწარმოებელ ინტროდუცირებულ კულტურაზე „მისკანტუსი“;
- ფერმერებსა და სხვა დაინტერესებულ პირებზე ჩაისა და სუბტროპიკულ კულტურათა მოვლა-მოყვანასთან დაკავშირებით, ფერმერებსა და სხვა დაინტერესებულ პირებს გაეწიათ რეკომენდაციები;

დნმ მარკერების გამოყენებით ქართული ვაზის ჯიშების იდენტიფიცირება და გენეტიკური მონაცემების ბაზის შექმნა:

- გრძელდება ვაზის მიკროსატელიტური მარკერების საშუალებით ქართული ვაზის ჯიშების შესწავლა;
- საექსტრაქციო მასალის აღება განხორციელდა როგორც ვაზის ჯიშებიდან, ასევე ერთწლოვანი კულტურების ჯიშებიდან. კერძოდ, დნმ-ის ექსტრაქცია განხორციელდა: ვაზის 70, ლობიოს - 6, ცულისპირას -4 და მუხუდოს - 4 ჯიშიდან
- 9 წყვილი ვაზის სატელიტური დნმ-ის მარკერის საშუალებით ვაზის სხვადასხვა ჯიშისა და ველური ფორმის 210 სინჯიდან მიღებულ იქნა PCR პროდუქტები;
- ესპანელ მკვლევართან ერთად, ქართული ვაზის ჯიშის 750 ნიმუშზე ჩატარდა გენეტიკური ანალიზი;

საქართველოში გავრცელებული შინაური ცხოველების, ფრინველების, თევზების და სამეურნეო-სასარგებლო მწერების ადგილობრივი ჯიშების და პოპულაციების აღდგენა-გაუმჯობესება და გენეტიკური ბანკის შექმნა:

- გრძელდება კვლევები ცენტრის ბაზებზე, მუნიციპალიტეტებსა და ფერმერებზე გადაცემულ ადგილობრივ სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა ჯიშების და პოპულაციების, ფრინველების, თევზებისა და სამეურნეო სასარგებლო მწერების ტიპურ სულადობებზე, მათი პოტენციალის შეფასების, პირველადი ზოოტექნიკური კვლევის, ჯიშური მიკვლევადობის სისტემაში ჩართვის მიზნით;
- გრძელდება სანაშენე საქმიანობის მეთვალყურეობა და ზედამხედველობა ფერმერულ მეურნეობებში;
- განხორციელდა ცხოველთა დაავადებების გავრცელების არელების შესწავლა და საწინააღმდეგო ღონისძიებების სისტემის შემუშავება;
 - მიმდინარეობდა მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ადგილობრივი ჯიშების და პოპულაციების მოძიება, შესწავლა, სანაშენე ბირთვების ჩამოყალიბება;
 - სამეგრელო-ზემო სვანეთის და გურიის რეგიონების მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის სისხლის ნიმუშების სეროლოგიური გამოკვლევის მიზნით, მალალმთიან საძოვრებზე განხორციელდა ექსპედიციები;
 - ექსპედიციური კვლევების საფუძველზე მოძიებული იქნა ადგილობრივი ჯიშები და პოპულაციები; გრძელდებოდა მათი იდენტიფიცირება, აღრიცხვა და პირველადი ზოოტექნიკური კვლევა;
 - შეიქმნა მიკროსასელექციო ბირთვები;
 - ცენტრის შესაბამისი სპეციალისტების ზედამხედველობით, ფერმერული მეურნეობებისთვის აუქციონის წესით გადაცემულ საკოლექციო ჯგუფებზე გრძელდებოდა ზოოტექნიკური კვლევები;
 - განხორციელდა სანაშენე და პროდუქტიული თვისებების შეფასება-აღიარება კავკასიური წაბლა ჯიშის 70 ფურზე, მეგრული წითელი საქონლის 38 და ქართული მთის ჯიშის 8 ფურზე, მოწესრიგდა პროდუქტიულობის ინდივიდუალური ბარათები;
 - დმანისის მუნიციპალიტეტის სოფელ გომარეთში გრძელდება სანაშენე ფურების სასელექციო ჯგუფის ფორმირება. შეიქმნა სასელექციო ჯგუფი 25 სულზე;
 - მიმდინარეობდა კახური ღორის ზოოტექნიკური აღრიცხვის წარმოება - მოგება, იდენტიფიცირება, მერძეულობის დადგენა, ზრდის დინამიკის შესწავლა 12 თვემდე;
 - განხორციელდა მეგრული ჯიშის თხის პირველადი ბონიტირება და თხის სულადობის მონიტორინგი, რომლის შედეგად: მეგრული ჯიშის თხის 29 სული გაერთიანდებოდა პირველ კლასში, ხოლო 2 ნეზვი ელიტა კლასში.

- საერთაშორისო თანამშრომლობით საქართველოში პირველად ტარდება ქართული ფუტკრის დნმ ანალიზი;
- ქართული ფუტკრის მეგრული და გურული პოპულაციების შესწავლის მიზნით, განხორციელდა გურული პოპულაციის ფუტკრის ოჯახების ბონიტირება და მეგრული პოპულაციის ფუტკრის მორფოლოგიური კვლევა;
- დამზადდა და გამოირჩა თუთის აბრეშუმხვევიას 70-მდე ჯიშის დაახლოებით 1500 ნადები ჯანსაღი გრენა და 20 გრ ჰიბრიდული გრენა;
- კვლევები განხორციელდა ვეტერინარიის კუთხით გამოკვლეულია ცხოველების ჰელმინთოზური დაავადებების გავრცელების შესახებ;
- მიღებულ შედეგებზე დაყრდნობით დადგინდა იქნა, რომ დასავლეთ საქართველო კვლავ რჩება არაკეთილსაიმედო სხვადასხვა ჰელმინთოზური დაავადებების მიმართ;
- დასავლეთ საქართველოს მაღალმთიან რეგიონებში ექსპედიციების განხორციელებისა და ნიმუშების შეგროვების მიზნით მომზადდა გეგმა-გრაფიკი და განისაზღვრა მიკროარეალები;
- ელექტრონულ ბაზაში შეტანილია მეგრული წითელი ჯიშის ნახირების, დმანისის სადგურის და გომარეთის ფერმის კავკასიური წაბლა ჯიშის პირუტყვის და ქართული მთის ჯიშის შესწავლის მასალები;
- სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრმა მონაწილეობა მიიღო ყოველწლიურ გამოფენაში „მესაქონლეობის ექსპო / CattleExpo 2023“.
- გამოფენის ფარგლებში მოეწყო მაღალპროდუქტიული და ადგილობრივი სელექციური მსხვილფეხა პირუტყვის გამოფენა-შეჯიბრი, სადაც გამარჯვებული - სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის დმანისის სასელექციო სადგურში გამოყვანილი კავკასიური წაბლა, მეგრული წითელი და ქართული მთის ხევსურული ჯილაგი გახდა.
- საგამოფენო სივრცეში დამთვალიერებელს საშუალება ჰქონდა მეცხოველეობის მიმართულებით ცენტრის მეცნიერ-თანამშრომელთა მიერ გამოცემულ დარგობრივ ლიტერატურასა და გზამკვლევს გასცნობოდა.

აგრორულ სფეროში თანამედროვე ტექნოლოგიებთან ხელმისაწვდომობა და სფეროში დასაქმებულთა ცოდნის ამაღლება კონსულტაცია:

- საქართველოს მასშტაბით კონსულტაცია გაეწია - 8000-მდე ფერმერსა და დაინტერესებულ პირს;
- სხვადასხვა სახელმწიფო პროექტების, „დანერგე მომავალი“ და სხვ. ფარგლებში ცენტრის მიერ გაცემულია 6000-მდე დასკვნა-რეკომენდაცია;

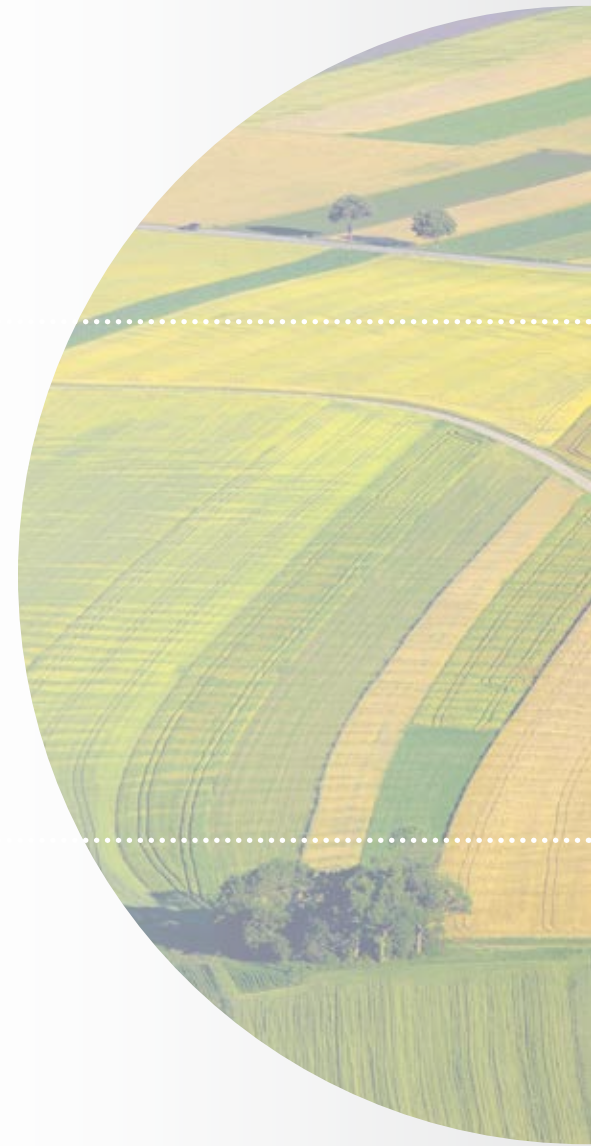
სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის თანამშრომლების მონაწილეობით ჩატარდა:

- 400-მდე თემატური ტრენინგი და ლექცია სემინარი;
- დამუშავებულია 40-მდე თემატური ბროშურა;
- 60-მდე სატელევიო და რადიო ეთერი;

გამოქვეყნებულია და გამოცემულია:

- 60 სახელმძღვანელო (წიგნი); 300-ზე მეტი სტატია; 150-მდე კონფერენციის თეზისები;
- 150-მდე კონფერენციის თეზისი;
- გამოცემულია 70-ზე მეტი რეკომენდაცია;
- გაშენებულია 9 საკოლექციო ბაღი

მიწის მდგრადი მართვისა
და მიწათსარგებლობის
მონიტორინგის
ეროვნული სააგენტო

მიწა განსაკუთრებული მნიშვნელობის ამოწურვადი რესურსია, რომელსაც უდიდესი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული ღირებულება გააჩნია. აქედან გამომდინარე, მიწის ფონდის რაციონალური გამოყენება და გონივრული მართვა სახელმწიფოს პრიორიტეტს წარმოადგენს. სსიპ მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტო ახორციელებს მიწის მდგრადი მართვის სახელმწიფო პოლიტიკას და მისი ძირითადი საქმიანობაა: მიწის რესურსების ინტეგრირებული მონაცემების ერთიანი ბაზის შექმნა, მიწის ბალანსის წარმოება, მიწის მდგრადი მართვა და მიწათსარგებლობის სახელმწიფო მონიტორინგი.

მიწის რესურსების ინტეგრირებული მონაცემების ერთიანი ბაზა და მიწის ბალანსი

მიწის რესურსების მდგომარეობის შესახებ სრულყოფილი და განახლებადი ინფორმაციის წარმოება, მიწის რაციონალური გამოყენების, მიწის პოლიტიკის განსაზღვრისა და მიწის ბაზრის განვითარების აუცილებელ წინაპირობას წარმოადგენს. ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანია აღირიცხებოდეს ქალაქების გაფართოებით, მიწათსარგებლობის ცვლილებით და სხვა ბუნებრივი თუ ხელოვნური აქტივობებით გამოწვეული მიწის საფარის ცვლილებები, ანუ წარმოებდეს მიწათდაფარულობის (Land Cover) და მიწათსარგებლობის (Land Use) ერთიანი გეომონაცემთა ბაზა.

მიწის საინფორმაციო სისტემის შექმნა შესაძლებელს გახდის სამომხმარებლო სერვისების მიწოდების განვითარებასა და მიწის რესურსების მიზნობრივი გამოყენების სახელმწიფო დაცვის საინფორმაციო უზრუნველყოფას. იგეგმება მონაცემების ინტეგრაცია ვებპორტალზე - [MAPS.LIS.GOV.GE](https://maps.lis.gov.ge). აქედან გამომდინარე, სააგენტოს მიერ შექმნილი მიწის საინფორმაციო სისტემა უნდა განვითარდეს არა როგორც ჩაკეტილი, არამედ როგორც სამთავრობო, საზოგადოებრივ და კერძო სექტორების ინტერესებზე მორგებული საჯარო ინფორმაციისა და საინფორმაციო სერვისების მიწოდების სისტემა, რომელიც სახელმწიფოს მხრიდან დაკისრებული ექსკლუზიური ვალდებულების გარშემო გამჭვირვალეს გახდის მიწის რესურსების მართვის ეროვნულ პროცესს.

2023 წელს მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით შემუშავებული „მიწის რესურსების ინტეგრირებულ მონაცემთა ბაზის შექმნისა და განვითარების კონცეფცია“ ერთ-ერთ საფუძვლად დაედო მიწის საინფორმაციო სისტემის შექმნის, განვითარებისა და მართვის პროცესის დაწყებას, ჩამოყალიბდა პირველი ეტაპის ანალიტიკურ-სამოქმედო საბაზო მატრიცები და მიზნების რეალიზაციისთვის საჭირო ღონისძიებები. საპილოტე პროექტის ფარგლებში შემუშავდა მიწათსარგებლობის და მიწის დაფარულობის ერთიან მონაცემთა ბაზის პროტოტიპული მოდელი, რომელიც დაფუძნებულია საერთაშორისო სტანდარტებზე და რომლის მეშვეობითაც მიმდინარეობს მიწის საფარის ინვენტარიზაცია საერთაშორისოდ აღიარებული Corine-ის ადაპტირებული კლასიფიკატორის შესაბამისად 42 კატეგორიის მიხედვით.

2023 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, სამუშაოები განხორციელებულია 900 470 ჰექტარ მიწის ფართობზე. შექმნილ გეომონაცემთა ბაზასა და დეშიფრირებულ მონაცემებზე დაყრდნობით შესაძლებელი გახდება მიწის ბალანსის წარმოება, რაც საქართველოს მიწის ფონდის უფლებრივი და ფაქტობრივი მდგომარეობის ამსახველ ნაერთ ინფორმაციას წარმოადგენს. მისი გამოქვეყნება კი ელექტრონული ფორმით უნდა განხორციელდეს 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით არსებული მონაცემების შესაბამისად, არაუგვიანეს 2024 წლის 1 ივლისისა.

საპილოტე პროგრამის ფარგლებში, საჯარო რეესტრის მიერ მოწოდებული (LineMAP) მონაცემების რევიზირების შედეგად მიღებული სურათი ყვარლის მუნიციპალიტეტის სოფელ ახალსოფლის მონაცემები დამუშავდა კორინის კლასიფიკატორის მიხედვით

ლაგოდებისა და ყვარლის საპილოტე მუნიციპალიტეტების განახლებული 2023 წლის მიწის საფარისა და 2004 წელს ინსტიტუციური რეფორმის შედეგად შეწყვეტილი მიწის ბალანსის მონაცემები

	ლაგოდეხი		ყვარელი	
	2004	2023	2004	2023
111 უწყვეტი ურბანული ქსოვილი	77	932	191	588
112 ფრაგმენტირებული ურბანული ქსოვილი	482	1194	1370	941
121 ინდუსტრიული ან კომერციული ერთეულები	91	651		636
122 გზები, სარკინიგზო ქსელი და მათთან დაკავშირებული მიწები	2521	771	1173	762
131 წიაღისეულის მოპოვების ადგილები				6
132 ნაგავსაყრელები		1.5		0.6
211 ურწყავი სახნავ-სათესი მიწები		6048		6394
212 სარწყავი მიწები	23878	13520	17539	2177
221 ვენახები	2554	1851	5188	9587
222 ხეხილის ბაღები	366	2316	161	1804
224 კენკროვანების ბაღები				50
225 კაკლოვანი ბაღები	328	2063	34	2972
თუთა	8		87	
ტუნგი			14	
სხვა დანარჩენი ბაღები	210		548	
სათიბი	34			
231 საძოვრები	11437	10318	17904	11189
242 კომპლექსური სასოფლო-სამეურნეო მიწები		636		310
243 სასოფლო-სამეურნეო მიწებისა და ბუნებრივი მცენარეულობის კომპლექსი		1129	1445	1341
244 აგრო-სატყეო მიწები		2329		1445
246 აგრო-სამეურნეო მიწები		173		451
311 ტყე	35478	37131	53555	55218
321 ბუნებრივი ბალახოვანი მცენარეულობა	3271	1431		584

331	ზღვის და მდინარის ნაპირები		349		263
332	კლდე-ნაშალი		1021		319
333	მეჩხერი მცენარეულობა		1409		341
334	ნახანძრალები		1.6		0
335	მყინვარები და მუდმივი თოვლის საფარი		29.6		0
411	ჭაობები	117	321	189	26.9
511	მდინარეები და არხები		1470		2513
512	ტბები და წყალსატევები	2174	612	852	141
	დაზიანებული მიწა (ტორფდამუშავების)	6018			
		89044	87707.7	100250	100060

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის პროგრამა

„სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის სახელმწიფო პროგრამას“ სააგენტო 2021 წლიდან ახორციელებს. პროგრამის მიზანს წარმოადგენს საძოვრების რაციონალური გამოყენებისა და მეცხოველეობის განვითარების ხელშეწყობა. პროგრამაში ჩართვის და საძოვრის იჯარით განკარგვის უფლება ეძლევათ მხოლოდ მსხვილფეხა ან/და წვრილფეხა რქოსანი პირუტყვის მფლობელ ფერმერებს საძოვრის გამოყენების ზღვრული დატვირთვის ნორმის მიხედვით, რაც ერთი სული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისთვის შეადგენს არანაკლებ 1-ს და არაუმეტეს 1.5-ჰექტარს, ხოლო ერთ სულ წვრილფეხა რქოსანი პირუტყვისთვის - არანაკლებ 0.2-ს და არაუმეტეს 0.5 ჰა საძოვარს.

პროგრამის ფარგლებში, ქონების ეროვნულ სააგენტოში იჯარით გაცემაზე შესათანხმებლად გაიგზავნა 57 002 ჰექტარი საძოვრის შესახებ მონაცემები. 2022 წლის 28 მარტიდან სააგენტომ ათ ეტაპად შეარჩია და გამოაქვეყნა იჯარით გასაცემი საძოვრის კატეგორიის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთების შესახებ მონაცემები, რაც ჯამში, 464 საძოვარს შეადგენს, საერთო ფართობით - 44 592 ჰექტარი. 2022-2023 წლებში სააგენტომ განახორციელა საძოვრის იჯარით დაინტერესებული პირების განაცხადების მიღება. აღნიშნულ პერიოდში გაიჯარდა 14 612 ჰექტარი საძოვარი (144 ნაკვეთი), საიდანაც 8181 ჰა აუქციონის გზით, ხოლო 6431 ჰა პირდაპირი გადაცემის გზით გაიცა.

2024 წლისთვის პროგრამის ფარგლებში იგეგმება მინიმუმ 5000 ჰა საძოვრის იჯარით გაცემა. მომავალში ეტაპობრივად გაიზრდება სამართლებრივი ჩარჩოთი, კერძო პასუხისმგებლობის ქვეშ გაცემული სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ფართობის მოცულობა, რაც მათ დაცვას უზუნველყოფს. აღსანიშნავია, რომ ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობს „საძოვრების მართვის შესახებ“ საქართველოს კანონზე, რომელიც საკანონმდებლო დონეზე მოაწესრიგებს საძოვრებთან დაკავშირებულ დღეს არსებულ პრობლემებსა და გამოწვევებს.

ქარსაფარი ზოლების (მინდორდაცვითი) ინვენტარიზაციის სახელმწიფო პროგრამა

მიწის რესურსების დასაცავად და მიწის ნაყოფიერების შესანარჩუნებლად სახელმწიფომ ქარსაფარი ზოლები პრიორიტეტად გამოაცხადა. 2021 წელს მიღებული კანონით ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების შესახებ, მოწესრიგდა საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთისთვის ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლის სტატუსის მინიჭებისა და შეწყვეტის, ქარსაფარი ზოლის აღრიცხვის, აღდგენის, გაშენებისა და მართვის პროცესები, ასევე, ქარსაფარი ზოლით სარგებლობასთან დაკავშირებული სამართლებრივი ურთიერთობები. სააგენტო პარალელურად ახორციელებს საქართველოს მთავრობის დადგენილებით 2021 წელს დამტკიცებულ ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლების ინვენტარიზაციის სახელმწიფო პროგრამას.

პროგრამა გულისხმობს ქარსაფარი ზოლების ფაქტობრივი მდგომარეობის აღწერას - მერქნიანი მცენარეების სახეობებისა და ხნოვანების დადგენას. ინვენტარიზაციას ექვემდებარება მწვანე ნარგაობებით დაკავებული ქარსაფარი ზოლები და ის ტერიტორიებიც, სადაც მთლიანად ან ნაწილობრივ არის განადგურებული ქარსაფარები, ასევე, მიწის ის ნაკვეთები, რომლებიც სახელმწიფო უწყებებში დაცული დოკუმენტების მიხედვით წარმოადგენდა ქარსაფარ ზოლს. გარდა ამისა, პროგრამა ითვალისწინებს ინვენტარიზებული ქარსაფარი ზოლების საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში შესაბამისი სტატუსით რეგისტრაციას. ქარსა-

ფარი ზოლის აღდგენის, გაშენებისა და მართვის სახელმწიფო პროგრამაში მონაწილეობას სწორედ სტატუსმინიჭებული ქარსაფარი ზოლები მიიღებენ.

საინვენტარიზაციო სამუშაოების გეგმის მიხედვით, 2023 წელს, ინვენტარიზაცია ჩატარდა დედოფლისწყაროს, ქარელის, კასპის და დუშეთის მუნიციპალიტეტებში, ინვენტარიზებულმა ფართობმა შეადგინა 2719 ჰა. 2021-2023 წლებში, საერთო ჯამში, ინვენტარიზებულია 3990 ჰექტარი ქარსაფარი 7 მუნიციპალიტეტში. საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში მიმდინარეობს სტატუსის მინიჭების პროცესი, ამ ეტაპზე დარეგისტრირებულია 1716 ჰა ქარსაფარი ზოლი.

2024 წლისთვის დაგეგმილია საინვენტარიზაციო სამუშაოები ბოლნისის, თეთრიწყაროს, წალკის, გარდაბნისა და დმანისის მუნიციპალიტეტებში, სავარაუდო ფართობი შეადგენს 2999.52 ჰექტარს.

მიწათსარგებლობის მონიტორინგი

სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, იჯარით გაცემული სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული, სახნავი კატეგორიის მიწის პირდაპირი გამოსყიდვის მიზნით, მოქალაქეების მომართვის საფუძველზე, ადგილზე დათვალიერდა 170.25 ჰექტარი საერთო ფართობის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთები და მათი მდგომარეობის შესახებ გაფორმდა დათვალიერების ოქმები.

სააგენტომ დებულებით განსაზღვრული უფლებამოსილების ფარგლებში, არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის მიზნობრივი დანიშნულების ცვლილებასთან დაკავშირებით, უბრუნველყო 23.77 ჰექტარი საერთო ფართობის მიწის ნაკვეთების დათვალიერება და შესაბამისი ოქმების გაფორმება.

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საძოვრების ხელმისაწვდომობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში, იჯარით გაცემულ საძოვრებზე იჯარის ხელშეკრულებების პირობების შესრულების და, ზოგადად, მიწათსარგებლობის მონიტორინგის მიზნით დათვალიერდა 6381.43 ჰექტარი საერთო ფართობის საძოვრები.

საქართველოს
მელიორაცია

საქართველოს კლიმატური პირობებიდან გამომდინარე, მიწების მელიორაცია, სარწყავი და დამშრობი სისტემების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და მართვა წარმოადგენს მნიშვნელოვან სფეროს, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ქვეყანაში ინტენსიური და ეფექტიანი სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისთვის საჭირო პირობების შექმნა. აღმოსავლეთ საქართველოს შედარებით მშრალი კლიმატი მოითხოვს ირიგაციის ფართო გამოყენებას, ხოლო დასავლეთ საქართველოს მთელ რიგ რეგიონებში საჭიროა ჭარბი წყლის მოცილება სადრენაჟო სისტემების მეშვეობით. ორივე მიმართულება ზრდის ნიადაგის ნაყოფიერებას და ხელს უწყობს ხარისხიანი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებას.

2013 წლიდან მოყოლებული დღემდე, საქართველოში ჩატარებული სამელიორაციო სისტემების რეაბილიტაციის და ტექნიკური ექსპლუატაციის ღონისძიებების გატარების შედეგად, ექსპლუატაციაში დაბრუნდა არაერთი საირიგაციო და სადრენაჟო სისტემა და სატუმბი სადგური. წყალუზრუნველყოფილი მიწის ფართობი 45000 ჰექტარიდან 163500 ჰექტარამდე გაიზარდა, ხოლო დაშრობილი მიწის ფართობი - 14 000 ჰექტარიდან 43 500 ჰექტარამდე. სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაციის მიზანს წარმოადგენს სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება, დატბორილი და დაჭაობებული ტერიტორიებიდან ჭარბი წყლების მოცილება, სამელიორაციო მომსახურების არეალის გაზრდა და ნიადაგში მცენარის ზრდა-განვითარებისათვის საჭირო პირობების შექმნა, რამაც თანამედროვე აგროტექნიკის გამოყენების პარალელურად უნდა უზრუნველყოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მაღალი და გარანტირებული მოსავლის მიღება.

ბემოთაღნიშნული მიზნების მისაღწევად 2023 წელს საქართველოს მასშტაბით შპს „საქართველოს მელიორაციის“ მიერ მიმდინარეობდა - 78 გარდამავალი კაპიტალური ობიექტი ღირებულებით - 116 მლნ ლარი. აქედან დასრულდა - 32 გარდამავალი ობიექტის რეაბილიტაცია ღირებულებით - 17,5 მლნ ლარი.

შედეგი:

- რეგულარული სარწყავი ფართობი -2 855 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 1750 ჰა.

პროექტების მიმდინარეობა რეგიონების ჭრილში 2023 წელი:

შიდა ქართლი - სულ მიმდინარეობდა 21 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 17,1 მლნ ლარი, აქედან დასრულდა 8 ობიექტი საერთო ღირებულებით - 4,9 მლნ ლარი. შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი -2,100 ჰა.

მიმდინარეობს - 13 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 12,2 მლნ ლარი, მოსალოდნელი შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი - 945 ჰა.

ქვემო ქართლი - სულ მიმდინარეობდა 18 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 32,7 მლნ ლარი, აქედან დასრულდა 8 ობიექტი საერთო ღირებულებით - 6,5 მლნ ლარი. შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი - 300 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 1,750 ჰა.

მიმდინარეობს - 10 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 26,2 მლნ ლარი, მოსალოდნელი შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი -1,300 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 4,655 ჰა.

სამცხე-ჯავახეთი - სულ მიმდინარეობდა 4 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 135,442 ლარი, აქედან დასრულდა 2 ობიექტი საერთო ღირებულებით - 74,008 ლარი, მიმდინარეობს 2 სარეაბილიტაციო პროექტი.

სამეგრელო-ზემო სვანეთი - მიმდინარეობდა და დასრულდა 2 სარეაბილიტაციო პროექტი ღირებულებით 73,049 ლარი.

მცხეთა-თიანეთი - მიმდინარეობდა 3 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 6,3 მლნ ლარი, აქედან დასრულდა 1 ობიექტი ღირებულებით - 88,825 ლარი, ხოლო მიმდინარეობს 2 სარეაბილიტაციო პროექტი.

კახეთი - სულ მიმდინარეობდა 25 სარეაბილიტაციო პროექტი საერთო ღირებულებით - 58,7 მლნ ლარი, აქედან დასრულდა 10 ობიექტი საერთო ღირებულებით - 5,3 მლნ ლარი. შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი - 455 ჰა.

მიმდინარეობს - 15 სარეაბილიტაციო პროექტი, საერთო ღირებულებით - 53,4 მლნ ლარი, მოსალოდნელი შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი - 5,645 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 2,755 ჰა.

იმერეთი - სულ მიმდინარეობდა 3 სარეაბილიტაციო პროექტი, საერთო ღირებულებით - 819,076 ლარი, აქედან დასრულდა - 1 ობიექტი ღირებულებით, 539,144 ლარი, მიმდინარეობს 2 სარეაბილიტაციო პროექტი.

ამასთან, სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მიმდინარე ტექნიკური ექსპლუატაციის ღონისძიებების ფარგლებში ყოველწლიურად ხორციელდება საექსპლუატაციო სამუშაოები, რაც გულისხმობს სარწყავი და დამშრობი არხების წმენდას და მოწესრიგებას, სხვადასხვა ტიპის ჰიდროტექნიკური კვანძის მოწყობა/აღდგენას.

2023 წელს სამელიორაციო სისტემების ტექნიკური ექსპლუატაციის ფარგლებში:

- გაიწმინდა დაახლოებით 2,342 კილომეტრი სიგრძის სარწყავი და სადრენაჟო არხი;
- შეკეთდა ან შეიცვალა 79 კმ მილსადენი;
- შეკეთდა მსხვილი ჰიდროტექნიკური ნაგებობა (კაშხალი, დიუკერი, აკვედუკი, გალერეა, გვირაბი, სათავე ნაგებობა), დაახლოებით 149 ერთეული;
- განხორციელდა 3,193 სხვადასხვა (ფარები, ურდულები, წყალგამყოფი კვანძები, ტუმბოები, ელექტრო და მექანიკური მოწყობილობები და სხვა) ჰიდროტექნიკური ერთეულის რემონტი ან შეცვლა ახლით.

2023 წელს განხორციელებული მნიშვნელოვანი პროექტები

- არახლო-რანჩპარის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაცია. სარწყავი წყლის მიწოდების გაუმჯობესება 810 ჰექტარი
- მდ. ორველიზე არსებული ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის N5 გვირაბის ავარიული მონაკვეთის აღდგენა-რეაბილიტაცია
- ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის მაგისტრალური არხის მონაკვეთების აღდგენა-რეაბილიტაცია და სოფლების საკობიანო, ბაყილოვანი და მატანის მონაკვეთებზე არსებულ გზაგამტარებთან არხზე ფილტრაციის საწინააღმდეგო ღონისძიებები
- ნაურდალის სარწყავი სისტემის სხვადასხვა რიგის წყალგამანაწილებლების რეაბილიტაცია. რეგულარული სარწყავი ფართობი 500 ჰექტარი
- სალთვისის სარწყავი სისტემის წყალგამანაწილებლების რეაბილიტაცია. რეგულარული სარწყავი ფართობი 1740 ჰექტარი
- ტბისი-კუმისის სარწყავი სისტემის ალგეთის დიუკერის მილსადენის მარცხენა ძაფის ავარიული მონაკვეთის აღდგენა-რეაბილიტაცია და შავსაყრდისის მილსადენზე გამანაწილებლის მშენებლობა. რეგულარული სარწყავი ფართობი 300 ჰექტარი
- მდინარე მტკვრიდან მკვებავი ქეშალოს სატუმბი სადგურის კოროზირებული სადაწნეო მილსადენის აღდგენა-რეაბილიტაცია. სარწყავი წყლის მიწოდების გაუმჯობესება 1750 ჰექტარი

ირიგაციის სექტორის რეგულირება

- 2023 წელს ირიგაციის სექტორი გახდა რიგით მეოთხე რეგულირებადი სექტორი, რომელიც მოექცა საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის რეგულირების ფარგლებში. სემეკთან ინტენსიური მუშაობის შედეგად დამტკიცდა ორი მნიშვნელოვანი სამართლებრივი აქტი, „საირიგაციო წყლის მიწოდების წესები“ და „პირველადი წყალმოსარგებლის მიერ გაწეული მომსახურების ტარიფის გაანგარიშების მეთოდოლოგია“
- საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებთან კოორდინაციაში განისაზღვრა და შემდგომში სამინისტროს მიერ დამტკიცდა „წყლის მიწოდების რეჟიმის განსაზღვრის წესი და მორწყვის ნორმები“.

ჰესები

- ხელშეკრულებები განახლდა და ტარიფი გაეზარდათ სამელიორაციო ინფრასტრუქტურაზე განთავსებულ 13 ერთეულ ჰიდროელექტროსადგურს. მიუხედავად იმისა, რომ 2022 წელთან შედარებით, ჰიდროელექტროსადგურებმა გამოიმუშავეს დაახლოებით 20 მილიონ კვ.სთ.-თ ნაკლები ელ. ენერგია, ჰიდროელექტროსადგურებიდან მიღებულმა შემოსავალმა შეადგინა დაახლოებით 1 350 000 ლარზე მეტი, რაც 105 000 ლარით მეტია 2022 წლის შემოსავლებზე. აღსანიშნავია, რომ 2022 წელს ჰიდროელექტროსადგურების მიერ გამოიმუშავებული ელ. ენერგიის მოცულობის 2023 წელს შენარჩუნების შემთხვევაში, ტარიფის ზრდის შედეგად ჰიდროელექტროსადგურებიდან მიღებული შემოსავალი მიაღწევდა დაახლოებით 1 600 000 ლარს, რაც დაახლოებით 355 000 ლარით მეტი იქნებოდა 2022 წელს ჰესებიდან მიღებულ შემოსავლებზე;
- ჰიდროელექტროსადგურებთან არსებული მოლაპარაკებების შედეგად, ჰესების მიერ განხორციელდა 730 000 ლარის ინვესტიცია, რომლითაც რეაბილიტაცია ჩატარდა ახმეტის მუნიციპალიტეტში, ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის ილტოს დიუკერის მარჯვენა (ზედა) ძაფს. სამუშაოები სრულად იქნა ჩატარებული და გადმოცემული მელიორაციისთვის 2023 წელს.

კლიმატის გლობალური ცვლილებების ფონზე ყოველწიურად მცირდება წყლის რესურსი, შესაბამისად კომპანია საირიგაციო წყლის რაციონალურად გამოყენების შელშეწყობის მიზნით როგორც საკუთარი ძალებით, ასევე დონორი საერთაშორისო ორგანიზაციების ხელშეწყობით ახორციელებს საირიგაციო სისტემების მოდერნიზაციას, რაც ხელს უწყობს თანამედროვე მორწყვის მეთოდების დანერგვას და წყლის ოპტიმალურ, სამართლიან განაწილებას.

დონორი ორგანიზაციები

ევროპის საინვესტიციო ბანკი (EIB)

ზემო სამგორის საირიგაციო ქსელის რეაბილიტაციის პროექტს აფინანსებს ორი დონორი ორგანიზაცია: ევროპის საინვესტიციო ბანკი და საფრანგეთის განვითარების სააგენტო.

ზემო სამგორის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციის და მოდერნიზაციის პროექტის განსახორციელებლად დაიხარჯება 90 მლნ. ევრო, საიდანაც 40 მლნ ევრო არის ევროპის საინვესტიციო ბანკის (EIB) სესხი (კაპიტალური ინვესტიცია სარწყავი ინფრასტრუქტურის აღსადგენად), 35 მლნ ევრო საფრანგეთის განვითარების სააგენტოს (AFD) სესხი (კაპიტალური ინვესტიცია სარწყავი ინფრასტრუქტურის აღსადგენად), 5 მლნ ევრო საქართველოს მთავრობის თანამონაწილეობა ძირითადად სესხთან დაკავშირებული საბიუჯეტო გადასახადებისა და განსახლების საჭიროებისათვის, ხოლო 10 მლნ არის ევროკავშირის გრანტი, ზემო სამგორის სარწყავი სისტემის ფერმერებისა და შპს „საქართველოს

მელიორაციის“ შესაძლებლობების განვითარების მიზნებისათვის (ტექნიკური დახმარების პაკეტი).

პროექტის განხორციელების პერიოდია 2024-2029 წწ.

პროექტის განხორციელების შემდეგ წყალუზრუნველყოფილი სარწყავი ფართობი დაახლოებით 6000 ჰექტარიდან 19,130 ჰექტარამდე გაიზრდება, შედეგად 11,500 საოჯახო მეურნეობა და 1200 ფერმერულ მეურნეობა, ჯამში 26,000 ადამიანზე მეტი ისარგებლებს რეაბილიტირებული სარწყავი ინფრასტრუქტურით.

აზიის განვითარების ბანკი (ADB)

2023 წლის ნოემბერში ხელი მოეწერა სასესხო ხელშეკრულებებს აზიის განვითარების ბანკსა და საქართველოს მთავრობას შორის კლიმატგონივრული ირიგაციის სექტორის განვითარების პროექტისათვის და კლიმატგონივრული ირიგაციის სექტორის განვითარების პროგრამის - 1 ქვე-პროგრამისათვის.

ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის მარცხენა მაგისტრალური არხისა შიდა სამეურნეო ქსელების რეაბილიტაციის და მოდერნიზაციის პროექტს აზიის განვითარების ბანკი დააფინანსებს 44,735,000 ევროთი, ხოლო საქართველოს მთავრობა ბიუჯეტიდან გამოყოფს სახსრებს 29,027,796 ევროს ოდენობით, 7,500,000 ევროს არის ევროკავშირის გრანტი, რომელთან დაკავშირებითაც მიმდინარეობს მოლაპარაკებები ევროკომისიასთან. პროექტის საერთო ღირებულება გრანტის ჩათვლით არის 81,262,796 ევრო.

პროექტის განხორციელების პერიოდია 2024-2029 წწ.

პროექტის განხორციელების შედეგად წყალუზრუნველყოფილი ფართობები გაიზრდება 3000 ჰა-დან 7316 ჰა-მდე;

მსოფლიო ბანკი (WB)

„ირიგაციის და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტის“ ფარგლებში 2022-2023 წლებში რეაბილიტაცია ჩაუტარდა:

- ზედა რუს მაგისტრალური არხისა და გამანაწილებელ ქსელს.
- შედეგად, წყალუზრუნველყოფა გაიზარდა 2760 ჰა-ზე.
- ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის მარჯვენა მაგისტრალური არხის და სხვადასხვა რიგის წყალგამანაწილებლებს; შიდა ქსელს;
- შედეგად, წყალუზრუნველყოფა გაიზარდა 9500 ჰა-ზე.

ადმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი მიწათმოქმედების ზონაში, აღსადგენი მშენებლობით შეჩერებული და ახლად მოსაწყობი ირიგაციული დანიშნულების წყალსაცავების მშენებლობა-რეაბილიტაციის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა

მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული „ირიგაციისა და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტის“ ფარგლებში გამოცხადებულ ტენდერში გამარჯვებულ გერმანულ-თურქულ ერთობლივი კომპანია „ტრაქტაბელ (გერმანია) და ჰიდრო დიზაინთან (თურქეთი)“ გაფორმდა ხელშეკრულება 2021 წლის 14 ოქტომბერს, რომლის თანახმად, კომპანია „ტრაქტაბელ-ჰიდრო დიზაინმა“ 2022-2023 წლებში განახორციელა აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი მიწათმოქმედების ზონაში აღსადგენი მშენებლობით შეჩერებული და ახლად მოსაწყობი 24 ირიგაციული დანიშნულების წყალსაცავების მშენებლობა-რეაბილიტაციის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევა;

კვლევები ჩატარდა რამდენიმე ეტაპად და ითვალისწინებდა სავსელ გასვლეს შერჩეულ წყალსაცავებზე, მათ ტექნიკური, ფინანსურ-ეკონომიკურ სკრინინგს, კაშხლების უსაფრთხოების ასპექტებს, კონსულტანტის მიერ შემუშავებული მეთოდოლოგიისა და სკრინინგის კრიტერიუმების გამოყენებით და საბოლოოდ მულტიკრიტერიუმების ანალიზს. შედეგად, კონსულტანტმა წარმოადგინა 6 ანგარიში და შეიმუშავა კომპანიისათვის პრიორიტეტული წყალსაცავების „მოკლე სია“, რომელიც მოიცავს 10 წყალსაცავს.

„საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტი“ GRAIL -2024-2029 წწ

- პროექტის სრული ბიუჯეტი 150 მლნ აშშ დოლარი (აქედან 75 მლნ აშშ დოლარი მსოფლიო ბანკის სესხი; 75 მლნ. აშშ დოლარი-საქართველოს მთავრობის თანამონაწილეობა).

პროექტი რამდენიმე კომპონენტისაგან შედგება:

- მდგრადი სარწყავი სოფლის მეურნეობა (120 მლნ. აშშ დოლარი), რომელიც გულისხმობს სარწყავი და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციასა და მოდერნიზაციას (85 მილიონი აშშ დოლარი) ტაშისკარის, ტირიფონის, ზედა არხის, ზემო ალაზნის, ნარეკვავისა და მჭადიჯვარის საირიგაციო სისტემებზე, აგრეთვე, შავლელეს სადრენაჟე მასივზე
- კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობისა და ღირებულებათა ჯაჭვის განვითარების ხელშეწყობა (20 მლნ. აშშ დოლარი);
- ირიგაციის სექტორის მართვის გაუმჯობესება (15 მლნ. აშშ დოლარი) ითვალისწინებს:
- საქართველოს მელიორაციის ყოვლისმომცველ რეფორმას ფუნქციების ეფექტურ გადანაწილებასა და დეცენტრალიზაციას;
- ირიგაციის ტარიფის გადახედვასა და ხელახალ განსაზღვრას;
- ინვესტიციებს ადგილობრივ დონეზე წყლის მართვის ორგანიზაციების ჩამოყალიბებასა და გაძლიერებაში;
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში ახალი ჰიდროლოგიური და სასოფლო-სამეურნეო ინფორმატიკის პროგრამის (HAIP) მულტიაგენტური ცენტრის დაარსებას.
- მიწის მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება (24 მლნ. აშშ დოლარი);
- პროექტის მართვა(6 მლნ. აშშ დოლარი)

ტექნოლოგიები

- იგეგმება არსებული საწარმოო რესურსების მართვის (ERP) სისტემის ჩანაცვლება ახალი თანამედროვე სისტემით. ყველა ძირითადი ბიზნეს პროცესის ცენტრალიზებულ სისტემაში თავმოყრა და მაქსიმალური ავტომატიზაცია. კომპანიის მასშტაბზე გათვლილი რესურსების მართვის ლიცენზირებული სისტემის (ERP) შესყიდვა და დანერგვა გაუმჯობესებს მიმდინარე ადმინისტრაციულ და ბიზნეს პროცესებს, შეამცირებს ოპერაციულ რისკებს, უზრუნველყოფს შესრულებული სამუშაოს დეტალურ ანალიზს, გააძლიერებს და გაუმჯობესებს ფინანსურ კონტროლს, ასევე, გაზრდის გამჭვირვალობას. ახალი სისტემის დასაანერგად შემუშავდა ტექნიკური დავალება, ERP-ის დანერგ-

ვით მიღწეულ უნდა იქნას შემდეგი მიზნები: ადმინისტრაციული და ბიზნეს პროცესების ავტომატიზაცია და მართვა; რეპორტირების (იგივე ანგარიშგების) სისტემების გამართვა; საოპერაციო რისკების შემცირება; ინფორმაციის მიმოცვლის ეფექტიანობის ზრდა; ინფორმაციული უსაფრთხოების დონის ზრდა.

- „სემეკ“-ის მიერ შემუშავებული რეგულაციებიდან გამომდინარე იგეგმება ბილინგის სისტემების ჩანაცვლება ახალი სისტემით, რომელიც დააკმაყოფილებს წამოჭრილ მოთხოვნებს. მისი დანერგვა გულისხმობს, კომპანიის რეალურ საჭიროებებზე აგებულ ბიზნეს პროცესის აღწერასა და განახლებული მოდულების დეველოპმენტს, რომლის როგორც შინაარსობრივი, ასევე ტექნიკური მხარე შესაბამისობაში მოვა, როგორც კომპანიის გამოწვევებთან, ასევე თანამედროვე საერთაშორისო სტანდარტებთან. აღნიშნული სისტემის განვითარების დროს მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმობა გეოინფორმაციული სისტემების (GIS) სრულყოფასა და ინტეგრაციას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემაში შემავალ შესაბამის უწყებებთან. ზემოაღნიშნული პროცესი ხელს შეუწყობს კომპანიის კომერციული მიმართულებით განვითარებას, მიმდინარე პროცესების ანალიზსა და მომხმარებელთან ურთიერთობას (CRM).
- საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, მიმდინარეობს წყლის აღრიცხვიანობის მოწესრიგება, რომლის მიზანია, სამელიორაციო სისტემების მიხედვით აღებული და გამოყენებული წყლის რაოდენობის ზუსტი აღრიცხვა, მონაცემთა დამუშავება და ვიზუალიზაცია შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფით. ზემოაღნიშნული პროცესი, შესაძლებლობას მოგვცემს, წყლის რესურსების გამოყენება მოხდეს მაქსიმალურად რაციონალურად, შემუშავებულ იქნას წყალსარგებლობის გეგმა-გრაფიკი და ვაწარმოთ ჰიდროლოგიური ანალიზი.

2023 წლის ბოლოს მიმდინარეობდა 44 კაპიტალური ობიექტი საერთო ღირებულებით - 98,4 მლნ მლნ ლარი, მოსალოდნელი შედეგი:

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი- 9,280 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 11,485 ჰა.

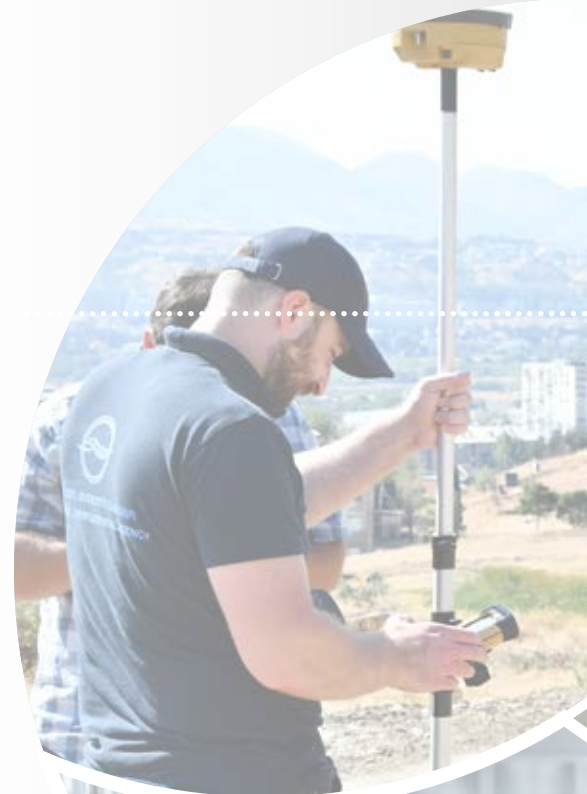
სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია/მშენებლობა 2024 წელსაც აქტიურად გაგრძელდება. მიმდინარე წელს დაგეგმილია დამატებით 12,3 მლნ ლარის ღირებულების 21 სარეაბილიტაციო პროექტის დაწყება. შესაბამისად, 2024 წელს კომპანია იმუშავებს ჯამურად 110,7 მლნ ლარის ღირებულების 65 სარეაბილიტაციო პროექტზე.

აღნიშნული პროექტების სრულად განხორციელების შედეგად

- რეგულარულ სარწყავში გადასაყვანი მიწის ფართობი -9,700 ჰა;
- სარწყავი მიწების წყლით უზრუნველყოფის გაუმჯობესება - 11,485 ჰა.

გარემოს
ერთვნილი
სააბენტი

გარემოს ეროვნული სააგენტო ახორციელებს ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის კვლევებს, ჰიდრომეტეოროლოგიური და გეოლოგიური მოვლენების მონიტორინგს, ამინდსა და კლიმატურ პირობებზე დაკვირვებას, ასევე, შავი ზღვის ბიომრავალფეროვნების კვლევას. გარდა ამისა, სააგენტო უზრუნველყოფს სტრატეგიული გარემოსდაცვითი და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების, შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ექსპერტების ჩატარების პროცედურების განხორციელებას, ასევე, გარემოზე მიყენებული ზიანის გამოსწორების ღონისძიებების დაგეგმვას.

2023 წლის განმავლობაში, სააგენტოს მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა ატმოსფერული ჰაერის, ზედაპირული წყლისა და ნიადაგის ხარისხის მასშტაბური კვლევები.

შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით მიმდინარე პროგრამის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, გარემოს ეროვნულმა სააგენტომ ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის 8 ავტომატური და 1 მობილური სადგური შეისყიდა. აქედან 2 ახალი, თანამედროვე სტანდარტის შესაბამისი მონიტორინგის სადგური ქალაქ თბილისსა და რუსთავში უკვე გაიხსნა.

ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის ქსელის გაფართოება უმნიშვნელოვანესი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება საქართველოში ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გაუმჯობესების მიმართულებით.

სააგენტოს მიერ ზედაპირული წყლის სინჯები აღებული იქნა საქართველოს მდინარეების, ტბებისა და წყალსაცავების 231 წერტილში.

ასევე, ივნისიდან სექტემბრის ჩათვლით შავი ზღვის მონიტორინგი ხორციელდებოდა ყოველ მე-10 დღეს, ოქტომბრიდან მიმდინარეობს თვეში ერთხელ (59 პარამეტრზე). შავი ზღვის მონიტორინგი მოიცავს სარფიდან ანაკლიის ჩათვლით სანაპირო ზოლში არსებულ 12 სადგურს.

ზედაპირული წყლის სინჯების ანალიზი გარემოს ეროვნული სააგენტოს ატმოსფერული ჰაერის, წყლისა და ნიადაგის ანალიზის აკრედიტირებულ ლაბორატორიაში ხორციელდება, რომელიც აღჭურვილია მაღალი სიზუსტის მქონე ანალიტიკური ხელსაწყოებით და სრულად აკმაყოფილებს თანამედროვე მოთხოვნებსა და სტანდარტებს.

ქვეყნის მასშტაბით 60 დასახლებულ პუნქტში აღებული იქნა ნიადაგის სინჯები რომელიც მძიმე მეტალების შემცველობის განსასაზღვრად ლაბორატორიაში გაიგზავნა

სადამკვირვებლო ქსელის გაფართოების მიზნით 2023 წელს დამონტაჟდა და გაიმართა კლიმატის მწვანე ფონდისა (GCF) და გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მიერ მხარდაჭერილი პროექტის „მრავლობითი საფრთხეების ადრეული შეტყობინების სისტემების გაფართოება და კლიმატური ინფორმაციის გამოყენება საქართველოში“ ფარგლებში შეძენილი 49 ერთეული მეტეოროლოგიური სადგურ/საგუშაგო და 21 ჰიდროლოგიური სადგური.

2023 წლის განმავლობაში გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ დღეღამურ რეჟიმში წარმოებდა დაკვირვებები 206 ჰიდრომეტეოროლოგიურ სადგურსა და საგუშაგოზე, 2 მეტეოროლოგიურ რადარზე. (ფოტო - 07, 08, 09)

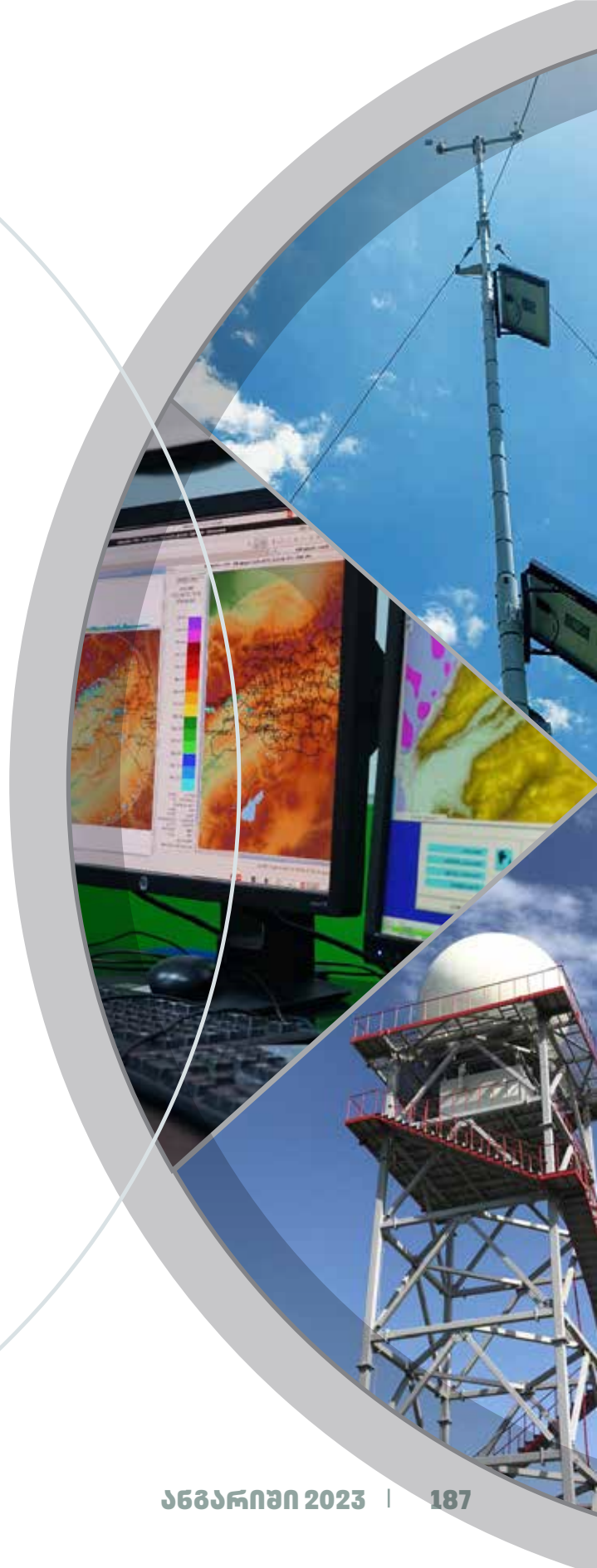
გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მიერ მხარდაჭერილი პროექტის „კლიმატის ცვლილებისადმი ადაპტაციის შესაძლებლობების გაძლიერება საქართველოში“ ფარგლებში შემუშავდა წყალდიდობის საფრთხეების რუკები მდ. კინტრიშის, ნატანების, სუფსას, ხობისწყლისა და ენგურის აუზებისთვის.

გაზაფხულის წყალდიდობის პროგნოზის მოსამზადებლად მდინარეთა აუზების ზემო წელში, 16 მარშრუტზე ჩატარდა თოვლის მარშრუტული აგეგმვა. დადგინდა თოვლის საფარის სიმაღლე, სიმკვრივე, წყლიანობა და თოვლის საფარის სიმაღლებრივი გავრცელება.

წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების მონაცემების, ამინდის პროგნოზის მსოფლიოს მოწინავე ცენტრებიდან სინოპტიკური პროდუქციის მიღება და მომხმარებლებისთვის ოპერატიულად მიწოდება; ასევე, 23 მეტეოროლოგიური სადგურის დაკვირვების მონაცემების მსოფლიო მეტეოროლოგიური ორგანიზაციის (WMO) მონაცემთა გაცვლის გლობალურ ქსელში გადაცემა. ყოველდღიურად მზადდებოდა და ვრცელდებოდა ამინდის და ჰიდროლოგიური მოკლე და საშუალო ვადიანი პროგნოზები; რეგულარულად მზადდებოდა და ვრცელდებოდა ამინდის გრძელვადიანი - 1 თვის და ზაფხულის და ზამთრის სეზონების პროგნოზები (ფოტო 10).

საქართველოს მასშტაბით მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების ავომატური და ინსტრუმენტალური მონიტორინგი 70 წყალპუნქტზე ხორციელდება. 2023 წელს ჰიდროგეოლოგიური მონიტორინგის ქსელის წყალპუნქტიდან აღებული იქნა 357 სინჯი ლაბორატორიული ანალიზებისთვის.

აღსანიშნავია, რომ სადგურები აღჭურვილია უახლესი ჰიდროგეოლოგიური აპარატურით, რომელიც მიწისქვეშა წყლების ძირითადი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებელი პარამეტრების (დებიტი, ტემპერატურა, წყალში გახსნილი მყარი ნაწილაკები, ელექტროგამტარობა, წყალბად-იონთა კონცენტრაცია) უწყვეტ მონიტორინგს და გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მონაცემთა

ავტომატურ რეჟიმში მოწოდების საშუალებას იძლევა. მიღებული მონაცემების საფუძველზე, შესაძლებელია მიწისქვეშა მტკნარი წყლების მაჩვენებლების დროში ცვალებადობის გამოვლენა-დადგენა, რაც ითვალისწინებს ჰიდროგეოლოგიური მოკლე ან გრძელვადიანი პროგნოზების შედგენას.

ასევე, გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ შეფასდა საცხოვრებელი სახლების, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთების და მიმდებარე ტერიტორიების გეოდინამიკური მდგომარეობა, საშიშროების რისკის განსაზღვრით და შესაბამისი რეკომენდაციებით, საფუძველზე შედგენილი იქნა 886 ვიზუალური საინჟინრო-გეოლოგიური დასკვნა, სადაც შეფასებულია 1335 დასახლებულ პუნქტში მცხოვრები 3972 მოსახლის (კომლი), (მათ შორის გურიის 2023 წლის 8 სექტემბრის სტიქიის დროს 2048) საცხოვრებელი სახლის, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის და მიმდებარე ტერიტორიის) საცხოვრებელი სახლის, საკარმიდამო მიწის ნაკვეთის და მიმდებარე ტერიტორიის გეოდინამიკური მდგომარეობა და გადაუდებელი ღონისძიებების გატარების მიზნით განსაზღვრულია საშიშროების რისკი და შესაბამისი რეკომენდაციები.

პროექტის „კლიმატის ცვლილებისადმი ადაპტაციის შესაძლებლობების გაძლიერება საქართველოში“ (GCF, UNDP/SDC) ფარგლებში, მომზადდა მდ.მდ. ენგურის, ჭოროხი-აჭარისწყლის, რიონის, ხრამი-ქციას, მდ. იორის და ალაზნის აუზების გეოლოგიური საფრთხეების (მეწყერი, ღვარცოფი) ზონირების რუკები.

პროექტის „მრავალმხრივი საფრთხეების ადრეული გაფრთხილების სისტემის გაფართოება და კლიმატთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამოყენება საქართველოში (UNDP/GCF)“ ფარგლებში, ქვეყნის მასშტაბით 11 მსხვილ მეწყერულ სხეულზე თანამედროვე მონიტორინგის სისტემები მოეწყო, რომლებიც ამჟამად სატესტო რეჟიმში მუშაობენ.

2023 წელს სააგენტოს სპეციალისტების მიერ მომზადდა და გამოქვეყნდა საინფორმაციო ბიულეტენები გარემოს დაბინძურების, გეოლოგიური პროცესების, მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შესახებ.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს მიერ მომზადდა ანგარიში, რომელშიც წარმოდგენილია 2023 წლის 3 აგვისტოს მდ. ბუბისწყლის ხეობაში განვითარებული ჯაჭვური (კასკადური) ხასიათის სტიქიური პროცესების ფორმირების ანალიზი და რეკომენდაციები მომავალში ამავე მდინარის და საქართველოს ტერიტორიაზე მსგავს ბუნებრივ პირობებში არსებულ მდინარეთა აუზებში ანალოგიური ხასიათის სტიქიური მოვლენათა განვითარების საფრთხეების დასადგენად და მათგან გამოწვეული შესაძლო უარყოფითი შედეგების თავიდან აცილება/შერბილების უზრუნველსაყოფად. ასევე, 2023 წლის 8 სექტემბერს გურიის მხარეში განვითარებული სტიქიური პროცესების შედეგად სააგენტოს გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების მიერ შეფასებულ იქნა 1966 მოქალაქის საკარმიდამო ნაკვეთი და საცხოვრებელი სახლი, 100-მდე ინფრასტრუქტურული ობიექტი და 14 შეგუბების უბანი. სტიქიის ბონიდან გეოლოგიურად მდგრად ადგილზე გადაყვანას დაექვემდებარა 815 ოჯახი (კომლი).

2023 წელი მნიშვნელოვანი იყო შავი ზღვის კვლევების კუთხით

განხორციელდა სამეცნიერო შავი ზღვის საქართველოს სანაპიროსა და კონტინენტური შელფის გარემოს ეკოლოგიური მდგომარეობის შეფასების მიზნით 2023 წელს განხორციელდა სანაპიროს ბიოლოგიური მონიტორინგი ყოველთვიური და სეზონური დაკვირვების სადგურებზე აღებული და დამუშავებულია წყლის 100 ზე მეტი ნიმუში, განსაზღვრულია წყლის მიკრობიოლოგიური და ჰიდრობიოლოგიური (ფიტოპლანქტონისა და ზოოპლანქტონის რაოდენობრივი მაჩვენებლები) პარამეტრები. ასევე განხორციელდა საქართველოს შავი ზღვის სანაპიროს კლდოვანი ჰაბიტატების შესწავლა, ციხისძირის, სარფის, მწვანე კონცხის სადგურებზე, მაისში და სექტემბერში. აღებული და დამუშავებული იქნა მაკროფიტების 18 ნიმუში.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტების მიერ, შავი ზღვის საქართველოს საზღვაო სივრცეში, ძირითადი სარეწაო თევზების მარაგების შეფასებისა და სამრეწველო თევზჭერის კვოტების განსაზღვრის მიზნით, 2023 წლის განმავლობაში განხორციელდა 9 საზღვაო ექსპედიცია.

2022-2023 წ.წ. განხორციელებული კვლევების საფუძველზე მომზადდა ანგარიში საქართველოს საზღვაო სივრცეში ძირითადი სარეწაო თევზებისა და სხვა ჰიდრობიონტების მარაგების მიმდინარე მდგომარეობისა და აღნიშნული რესურსების ექსპლუატაციის დასაშვები დონის (კვოტების) პროგნოზირების შესახებ: „შავი ზღვის საქართველოს სანაპიროს 2023-2024 წწ სარეწაო სეზონის სამრეწველო თევზჭერის კვოტები“. აღნიშნული სარეწაო სეზონისთვის ჭერილის დასაშვები ოდენობა განისაზღვრა ხუთ სარეწაო ობიექტზე (ქაფშია, სტავრიდა, ხონთქარა, პელამიდა და რაპანა), მათ შორის ძირითადი სარეწაო რესურსის - შავი ზღვის ქაფშიას მოსაპოვებელ კვოტამ შეადგინა 70000 ტონა.

„აკვაკულტურის შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად, მიმდინარეობდა აკვაკულტურის ნებართვების მიღების მიზნით წარმოდგენილი განაცხადების განხილვა და ნებართვების გაცემა რაშიც, დეპარტამენტი აქტიურად უწევდა კონსულტაციებს დაინტერესებულ პირებს. 2023 წელს გაიცა 20 აკვაკულტურის ნებართვა.

დამტკიცდა თევზჭერის კვოტები შავ ზღვაში და შიდა წყალსატევებში, თევზჭერის სპეციალური ლიცენზიის მფლობელებისთვის. ასევე, საქართველოს საზღვაო წყლებში დამტკიცდა აკვაკულტურისთვის გამოყოფილი ზონები (3 თევზის და 5 მოლუსკის). შემუშავდა მართვის გეგმები თითოეული ზონისთვის და მიმდინარეობს მათი განხილვა.

საქართველოს მთავრობის თანხმობით განხორციელდა სამი სამონადირეო მეურნეობის სპეციალური ლიცენზიის ვადის გაგრძელება, ხოლო ჯამურმა გათვალისწინებულმა საინვესტიციო თანხამ 3 400 000 ლარი შეადგინა.

გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტი უზრუნველყოფს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით“ გათვალისწინებული სტრატეგიული დოკუმენტებისთვის და სახელმწიფო ან კერძო საქმიანობებისთვის, რომელთა განხორციელებამ შესაძლოა მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოახდინოს გარემოზე, ადამიანის სიცოცხლეზე ან/და ჯანმრთელობაზე, სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასებისა და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების პროცედურების განხორციელებას, ასევე, „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ ევროკავშირის დირექტივასთან ჰარმონიზებისა და ინტეგრირებული სანებართვო სისტემის დანერგვის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებასა და ჰაერდაცვითი და წყალდაცვითი დოკუმენტაციის შეთანხმებას. 2023 წელს აღნიშნული მიმართულებით შემოვიდა 5891 წერილი, გაიგზავნა 5139 გარე წერილი.

2023 წელს განხორციელდა კვლევები, რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის, გურიისა და სამცხე ჯავახეთის სახელმწიფო ტყის ტერიტორიებზე სოჭის გირჩის თესლმსხმოიარობის დადგენის მიზნით. შესაბამისად, დამტკიცდა კვოტა 75 ტონა სოჭის გირჩის რესურსის მოპოვებაზე. სახელმწიფო ბიუჯეტში გადასახდელმა თანხამ 45 000 ლარი შეადგინა.

დეპარტამენტის მიერ 2023 წელს მომზადდა:

- 4 სგშ სკრინინგის გადაწყვეტილება
- 5 სგშ სკოპინგის დასკვნა
- 222 გზშ სკრინინგის გადაწყვეტილება (155 არ დაექვემდებარა გზშ-ს, ხოლო 24 დაექვემდებარა)
- 42 გზშ სკოპინგის დასკვნა;
- 44 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება.

2023 წელს, სხვადასხვა რეგიონსა თუ მუნიციპალიტეტში გარემოსდაცვითი შეფასების დეპარტამენტის ორგანიზებითა და მონაწილეობით გაიმართა 48 საჯარო განხილვა (სკოპინგის ეტაპზე 20 განხილვა, ხოლო გზშ-ის ეტაპზე 28), რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 865 პირმა, მათ შორის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვებში 388, ხოლო გზშ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვებში 477 პირმა.

2023 წლის საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ასოცირების შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებულ „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ 2010 წლის 24 ნოემბრის ევროკავშირისა და საბჭოს 2010/75/EU დირექტივასთან.

2023 წელს ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით მიმდინარე პროგრამის „ევროკავშირი გარემოსთვის“ ფარგლებში, განახლდა გარემოზე ზემოქმედების შეფასებისა და სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების შესახებ სახელმძღვანელოები. ამავე პროექტის ფარგლებში, გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ინსტრუმენტის ეფექტიანი განხორციელების მიზნით, შემუშავდა ჰიდროენერგეტიკული პროექტების გარემოზე ზემოქმედების შეფასების სახელმძღვანელო. ასევე, შემუშავებულ იქნა სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების საქართველოს სივრცის დაგეგმარების სექტორისთვის სახელმძღვანელოს პროექტი.

2023 წელს გარემოს ეროვნულ სააგენტოში მიმდინარეობდა გარემოსთვის მიყენებული მნიშვნელოვანი ზიანის 15 საქმის ადმინისტრაციული წარმოება.

ასევე, 2023 წელს შეიქმნა დაზიანებული, აღსადგენი და სანაცვლო ტერიტორიების შესახებ შიდა მოხმარების საინფორმაციო ბაზა.

აღსანიშნავია, რომ 2023 წლის განმავლობაში გარემოს ეროვნული სააგენტო აქტიურად თანამშრომლობდა საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებთან, რის ფარგლებშიც განხორციელდა სადამკვირვებლო ქსელის გაფართოება, ასევე, თანამშრომელთა გადამზადება, საერთაშორისო სამუშაო და სასწავლო ვიზიტები.

დაცული
ტერიტორიების
საკაბენტო

სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საქმიანობის სფეროს წარმოადგენს სახელმწიფო ნაკრძალების, ეროვნული პარკების, ბუნების ძეგლების, აღკვეთილების, დაცული ლანდშაფტების, ბიოსფერული რეზერვატების, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნების და საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ჭარბტენიანი ტერიტორიების სისტემის მართვა.

2023 წლის მდგომარეობით, საქართველოს დაცული ტერიტორიების ფართობი შეადგენს 912 862 ჰექტარს, რაც, ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიის დაახლოებით 13%-ია. საქართველოში (IUCN-ის კრიტერიუმების მიხედვით) 6 სხვადასხვა კატეგორიის 100 დაცული ტერიტორიაა, კერძოდ: 14 სახელმწიფო ნაკრძალი, 14 ეროვნული პარკი, 40 ბუნების ძეგლი, 26 აღკვეთილი, 5 დაცული ლანდშაფტი და 1 მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორია. აქედან დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულია 94 დაცული ტერიტორია (დაცული ლანდშაფტებისა და მრავალმხრივი გამოყენების ტერიტორიის მართვაზე პასუხისმგებელია ადგილობრივი მუნიციპალიტეტი).

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს სტრუქტურა

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ცენტრალური აპარატის შემადგენლობაში შედის 9 სამსახური და 5 სამმართველო. სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულია 24 ტერიტორიული ადმინისტრაცია.

2023 წლის მდგომარეობით, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოში დასაქმებულია ჯამში 780 თანამშრომელი, მათ შორის 640 კაცი და 140 ქალი.

2023 წელს განხორციელებული ძირითადი მიმართულებები

2023 წლის განმავლობაში, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების მიერ, საქართველოს დაცული ტერიტორიების განვითარების მიზნით, განხორციელდა შემდეგი ძირითადი საქმიანობები:

დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოება

2023 წელს დაარსდა 6 ახალი დაცული ტერიტორია, 2023 წლის 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა კანონები:

- კვერეთის აღკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ - 14 797 ჰა
- რაჭის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ - 50 835 ჰა
- ტანისა და თეძმის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ - 32 850 ჰა (ტანის და თეძმის დაცული ლანდშაფტი - 21 864 ჰა, ტანის აღკვეთილი - 10 986 ჰა)
- მაჭახელას დაცული ლანდშაფტის შექმნისა და მართვის შესახებ - 4 294 ჰა
- ნუგზარ ბაბანაშვილის სახელობის სამუხის მრავალხმრივი გამოყენების ტერიტორიის შექმნისა და მართვის შესახებ - 13 273.43 ჰა

გეგმარებითი დაცული ტერიტორიები

- მომზადდა გურიის ეროვნული პარკის გაფართოების კანონის პროექტი, რომელიც მოწონებულია მთავრობის მიერ და გადაგზავნილია საქართველოს პარლამენტში დასამტკიცებლად - 15 310 ჰა

ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა და საჯარო შეხვედრები/განხილვები

- გურიაში, ეროვნული პარკის შექმნასთან დაკავშირებით საინფორმაციო შეხვედრა გაიმართა. შეხვედრაზე დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის წარმომადგენლებმა (WWF), ადგილობრივ მედიას, არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და სხვა დაინტერესებულ მხარეებს გურიაში ეროვნული პარკის დაარსებასთან დაკავშირებით მიმდინარე სამუშაოები გააცნეს. გურიის ეროვნული პარკის დაარსების პროექტს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, დაცული ტერიტორიების სააგენტო და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდი (WWF), შვედეთის საელჩოს ფინანსური მხარდაჭერითა და ადგილობრივი ხელისუფლების აქტიური ჩართულობით ახორციელებს.

ტანა-თეძამი

რაჭა

- რაჭაში, ონის მუნიციპალიტეტის მერიაში, ახალი დაცული ტერიტორიის შექმნასთან დაკავშირებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლებმა სამუშაო შეხვედრა გამართეს. სამუშაო შეხვედრაზე კიდევ ერთხელ აღინიშნა რაჭის ეროვნული პარკის შექმნის მნიშვნელობა და სარგებელი რეგიონში ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და ეკოტურიზმის განვითარების მიმართულებით. შეხვედრაზე რეგიონის ადგილობრივ წარმომადგენლებთან დაბუსტდა მიმდინარე საკითხები რაჭის ეროვნულ პარკთან დაკავშირებით, მათ შორის განხილულ იქნა ეროვნულ პარკში დაშვებული და აკრალული საქმიანობები, შეზღუდვები და სარგებლობის წესები. შეხვედრაში მონაწილეების მხრიდან გამოითქვა მოსაზრებები, რაც მუნიციპალიტეტსა და სააგენტოს შორის მჭიდრო თანამშრომლობის ფარგლებში განიხილება.
- გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულოში, ტანისა და თეძმის დაცული ლანდშაფტის ტერიტორიის მართვასთან დაკავშირებული ცალკეული საკითხების შესასწავლად და შესაბამისი დასკვნებისა და რეკომენდაციების მოსამზადებლად, სათათბირო ორგანოს (საბჭოს) სხდომა გაიმართა. სათათბირო ორგანოს შემადგენლობაშია: საკრებულოს, მერიის, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს და სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თანამშრომლები, რომელთაც ევალებათ, კანონმდებლობის გათვალისწინებით, მოამზადონ შესაბამისი დასკვნები და რეკომენდაციები აღნიშნულ საკითხთან მიმართებაში.
- გაიმართა „თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის“ განახლება-შემუშავებასთან დაკავშირებული სამუშაო შეხვედრა. თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის შემუშავება ხორციელდება გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და შვედეთის მთავრობის ფინანსური მხარდაჭერით, მმართველობის რეფორმის ფონდის GRF პროგრამის ფარგლებში. სამუშაო შეხვედრას ესწრებოდნენ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის, ასევე ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების, სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.
- დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ორგანიზებით, ადგილობრივი მოსახლეობის, არასამთავრობო ორგანიზაციების, ადგილობრივი თვითმმართველობისა და სხვა შესაბამისი დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით „თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის პროექტის“ საჯარო განხილვა გაიმართა. თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმა გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) და შვედეთის მხარდაჭერით, მმართველობის რეფორმის ფონდის (GRF) პროექტის ფარგლებში შემუშავდა.
- საქართველოს ტყის კოდექსის შესაბამისად, დაცული ტერიტორიების სააგენტომ ახალი მეთოდოლოგია შეიმუშავა, რაც იძლევა ადგილობრივი მოსახლეობის მერქნულ რესურსებთან წვდომის გაუმჯობესების შესაძლებლობას და სრულ თანხვედრაშია საერთაშორისოდ აღიარებულ მდგრადი გამოყენების პრინციპებთან. აღნიშნული მეთოდოლოგიის საჯარო განხილვა პროექტის „მდგრადი განვითარება და დაცული ტერიტორიების მართვის სისტემების გაძლიერება“ ფარგლებში გაიმართა. პროექტის მხარდაჭერები არიან გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) და შვედეთი, მმართველობის რეფორმის ფონდის (GRF) პროექტის ფარგლებში.

დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმები

დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, 2023 წელს დამტკიცდა ერთი დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმა:

- ჭაჭუნას აღკვეთილის მენეჯმენტის გეგმა, საქართველოს მთავრობის დადგენილება N96, 10.03.2023

საანგარიშო პერიოდში მიმდინარეობდა მუშაობა 7 დაცული ტერიტორიის მენეჯმენტის გეგმის შემუშავებასა და განახლებაზე. შემუშავდა 3 და განახლდა 4 მენეჯმენტის გეგმა.

შემუშავდა შემდეგი ახალი მენეჯმენტის გეგმები:

- ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: KFW / SPPA, (სტატუსი: მიმდინარე)
- ყაზბეგის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: KFW / SPPA, (სტატუსი: მიმდინარე)
- ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: SIDA, (სტატუსი: მიმდინარე)

განახლდა შემდეგი მენეჯმენტის გეგმები:

- მტირალას ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: UNDP/GEF/CNE, (სტატუსი: მიმდინარეობს დამტკიცების პროცედურები)
- ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: UNDP/GEF/CNE, (სტატუსი: მიმდინარეობს დამტკიცებისთვის საჭირო პროცედურები)
- თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: UNDP, (სტატუსი: მიმდინარეობს დამტკიცებისთვის საჭირო პროცედურები)
- აჯამეთის აღკვეთილის მენეჯმენტის გეგმა, დონორი: SIDA, (სტატუსი: მიმდინარეობს დამტკიცებისთვის საჭირო პროცედურები)

2023 წლის საანგარიშო პერიოდში, სსიპ დაცული ტერიტორიების მართვას დაქვემდებარებული 24 ტერიტორიული ადმინისტრაციიდან დაცული ტერიტორიების მართვას მენეჯმენტის გეგმით ახორციელებს 10 ადმინისტრაცია, ხოლო დანარჩენი იმართება დროებითი რეგულირების წესით.

- მაჭახელას ეროვნული პარკი
- ქობულეთის დაცული ტერიტორიები
- კოლხეთის ეროვნული პარკი
- ალგეთის ეროვნული პარკი
- კინტრიშის დაცული ტერიტორიები
- ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები
- ბორჯომ-ხარაგაულის დაცული ტერიტორიები
- ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები
- თუშეთის დაცული ტერიტორიები
- ჭაჭუნას აღკვეთილი

ტყის ინვენტარიზაცია და ტყის მართვის გეგმები

2023 წელს, სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებით, დასრულდა ტყის მართვის გეგმების შემუშავება 2 დაცულ ტერიტორიაზე, ჯამში 12 151.8 ჰექტარ ფართობზე, კერძოდ:

- ცივ-გომბორის აღკვეთილი - 4 935.8 ჰა
- ერუშეთის ეროვნული პარკი - 7 216 ჰა

საანგარიშო პერიოდში, თუშეთის ეროვნული პარკისა (9 214 ჰა) და თუშეთის სახელმწიფო ნაკრძალის (10 275 ჰა) ტერიტორიაზე ჩატარდა ტყეთმორწყობის მოსამზადებელი და საველე სამუშაოები.

2023 წლის მდგომარეობით, ტყის ინვენტარიზაცია ჩატარებულია ჯამში 179 887.5 ჰექტარზე, დამტკიცებულია 12 ტყის მართვის გეგმა:

- მაჭახელას ეროვნული პარკი - ფართობი: 7 333 ჰა
- კოლხეთის ეროვნული პარკი - ფართობი: 29 033 ჰა
- კაცობურის აღკვეთილი - ფართობი: 271 ჰა
- ნეძვის აღკვეთილი - ფართობი: 9 212.5 ჰა
- აჯამეთის აღკვეთილი - ფართობი: 4 991 ჰა
- თბილისის ეროვნული პარკი - ფართობი: 21 031 ჰა
- ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკი - ფართობი: 18 266 ჰა
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი - ფართობი: 56 112 ჰა
- ლაგოდეხის აღკვეთილი - ფართობი: 2 025 ჰა
- ლაგოდეხის სახელმწიფო ნაკრძალი - ფართობი: 19 755 ჰა
- თეთრობის აღკვეთილი - ფართობი: 3 089 ჰა
- ალგეთის ეროვნული პარკი - ფართობი: 8 769 ჰა

საძოვრების მართვის გეგმები

სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების საზღვრებში მოქცეულია ჯამში 135 675 ჰა საძოვარი. საძოვრების მართვის გეგმები მომზადებულია დაცულ ტერიტორიებზე არსებული საძოვრების 90%-სთვის. 2023 წლის მდგომარეობით, იჯარა გაცემულია არსებული საძოვრების დაახლოებით 45%-ზე.

საძოვრების მართვის გეგმა შემუშავებულია შემდეგი 8 დაცული ტერიტორიისთვის:

- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი - სამცხე-ჯავახეთი/იმერეთი
- ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილი - სამცხე-ჯავახეთი
- ჯავახეთის ეროვნული პარკი - სამცხე-ჯავახეთი
- ლაგოდეხის აღკვეთილი - კახეთი
- ვაშლოვანის ეროვნული პარკი - კახეთი
- ჭაჭუნას აღკვეთილი - კახეთი
- ფშავ-ხევსურეთის ეროვნული პარკი - მცხეთა-მთიანეთი
- თუშეთის ეროვნული პარკი - კახეთი

დაცული ტერიტორიების დამარკაცია და რეგისტრაცია

2023 წელს დასრულდა 2 დაზუსტებული საზღვრის რეგისტრაცია:

- მტირალას ეროვნული პარკი
- ცივ-გომბორის აღკვეთილი

დაცული ტერიტორიების საზღვრის მარკირება

2023 წელს განხორციელდა 6 დაცული ტერიტორიის საზღვრის მარკირება 4 ადმინისტრაციაში:

- მტირალას ეროვნული პარკი
- ცივ-გომბორის აღკვეთილი
- ერუშეთის ეროვნული პარკი
- საღამოს ტბის აღკვეთილი
- ფარავნის ტბის არკვეთილი
- აბულის ტბის აღკვეთილი

ნარჩენების მართვის გეგმები

2023 წლის მდგომარეობით, ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია შემდეგი დაცული ტერიტორიებისთვის:

- ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები, დონორი: CENN
- თბილისის ეროვნული პარკი, დონორი: CENN
- მტირალას ეროვნული პარკი, დონორი: CENN
- ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიები, დონორი: ჩეხეთის განვითარების სააგენტო, კარიტასი

დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების გენერალური გეგმები

2023 წლის განმავლობაში, შემუშავდა 8 დაცული ტერიტორიის - თბილისის, ბორჯომ-ხარაგაულის, ფშავ-ხევსურეთის, ალგეთის, ლაგოდეხის, ჯავახეთის, მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების და მტირალას, ეკოტურიზმის განვითარების გენერალური გეგმა, დონორი: შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (SIDA). დაცულ ტერიტორიებზე გენერალური გეგმების შემუშავების ფარგლებში, გაიმართა 8 საჯარო შეხვედრა დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობით.

დაცული ტერიტორიების დაცვა-კატრულირება

საანგარიშო პერიოდში დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ყველა ტერიტორიულ ადმინისტრაციაში ხორციელდებოდა პატრულირება შესაბამისი სპეციფიკური ეკიპირებითა და გამართული ავტოსატრანსპორტო საშუალებებით აღჭურვილი რეინჯერების მიერ.

კატრულირებისა და მონიტორინგის თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა - SMART კატრულირება

SMART კატრულირება ხორციელდება 11 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის ფარგლებში სპეციალური სმარტ-ტელეფონებით აღჭურვილი რეინჯერების მიერ.

დაცულ ტერიტორიებზე გამოვლენილი სამართალდარღვევები

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე, 2023 წლის მონაცემებით, გამოვლენილი და სამართალდამცავ ორგანოებზე გადაცემულია 326 სამართალდარღვევის ფაქტი, მათ შორის 321 ადმინისტრაციული და 5 სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე. 2022 წლის მონაცემებით გამოვლენილ სამართალდარღვევებთან შედარებით (274 შემთხვევა, მათ შორის 260 ადმინისტრაციული და 14 სისხლის სამართლის) გაზრდილია 52 ფაქტით, დაახლოებით 18.9 %-ით.

2023 წლის პერიოდში დაცულ ტერიტორიებზე გამოვლენილ სამართალდარღვევის ფაქტებს შორის გვხვდება:

- ხის უკანონო ჭრა - 21 შემთხვევა (2 სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის)
- უკანონო ნადირობა - 4 შემთხვევა (2 სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის)
- უკანონო თევზაობა - 11 შემთხვევა (1 სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის)
- თევზსაჭერი საშუალებით უკანონო გადაადგილება - 33 შემთხვევა
- იარაღით უკანონო გადაადგილება - 50 შემთხვევა
- რეჟიმის დარღვევა - 52 შემთხვევა
- დანაგვიანება - 4 შემთხვევა
- მიწის თვითნებური დაკავება - 11 შემთხვევა
- ნაყოფიერი ფენის მოხსნა - 3 შემთხვევა
- უკანონო ძოვება - 137 შემთხვევა

ტყის მოვლა-კვლევა

- დამტკიცდა აჯამეთის ალკვეთილის ტერიტორიაზე “იმერული მუხის” გაშენების პროექტი, 6 ჰექტარ ფართობზე (დონორი: BP, ელკანა).
- აჯამეთის ალკვეთილში, 2016 წლიდან დღემდე მიმდინარეობს იმერული მუხის აღდგენის პროექტი, დაახლოებით 56 ჰა-ზე. 2023 წელს, განხორციელდა იმერული მუხის აღდგენის პროექტი დაახლოებით 1.7 ჰა-ზე.
- ტყის გაჯანსაღების მიზნით, სააგენტოს მიერ 2023 წლის განმავლობაში, სახელმწიფო ბიუჯეტის ფარგლებში, შეძენილია 2 108 ფერომონი და 200 ცალი ფერომონის საჭერი. მავნებელი დაავადებების წინააღმდეგ ბიოლოგიური ბრძოლის მეთოდი გამოყენებულ იქნა 4 დაცული ტერიტორიისათვის: ბორჯომ-ხარაგაული (67ჰა), ალგეთი (16ჰა), მაჭახელა (10 ჰა), ყაზბეგი (30ჰა), ჯამში დაახლოებით 123 ჰა. ტერიტორიისთვის.
- კოლხური ბზისთვის შეძენილია კოლხური ბზის დასამუშავებელი პრეპარატები 4 დაცული ტერიტორიისათვის: ბაწარა-ბაბანური (1ჰა), კინტრიში (1ჰა), კოლხეთი (1ჰა), მაჭახელა (4 ჰა), ჯამში დაახლოებით 7 ჰა. ტერიტორიისთვის.

ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი

- ტერიტორიული ადმინისტრაციების მიერ დაცულ ტერიტორიებზე სისტემატურად ხორციელდება მონიტორინგი გავრცელებულ ბიომრავალფეროვნებაზე
- საქართველოს 15 დაცულ ტერიტორიაზე, 2023 წლის განმავლობაში, გაცემულია 56 ნებართვა სამეცნიერო კვლევების ჩასატარებლად.

კონსერვაციული პროექტები დაცულ ტერიტორიებზე

დაცულ ტერიტორიებზე უწყვეტად მიმდინარეობს კონსერვაციული პროექტები, მათ შორის აღსანიშნავია:

- ქურციკის რეინტროდუქციის პროექტი ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე - საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და აზერბაიჯანის ეკოლოგიის სამინისტროს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელდა ქურციკების (ჯეირნების) რეინტროდუქცია აზერბაიჯანიდან საქართველოში. რეინტროდუქცია წარმატებით მიმდინარეობს 2013 წლიდან დღემდე. პროექტი ხორციელდება WWF-ის მიერ, TJS ფინანსური მხარდაჭერით. ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე 2023 წლის მონაცემებით 300-ზე მეტი ქურციკია დაფიქსირებული.
- კეთილშობილი ირმის მონიტორინგი მიმდინარეობს 4 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომ-ხარაგაული, თუშეთი, ლაგოდეხი, თბილისის ეროვნულ პარკში (გარდაბანი). - 2023 წლის მდგომარეობით, 1 352 ირემი დაფიქსირდა, რაც გასული წლის მონაცემებთან შედარებით (1 334 ინდივიდი) გაზრდილია 18 ინდივიდით.
- ჯიხვის მონიტორინგი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე – 2018 წლიდან, პირველად კავკასიაში დაიწყო და დღემდე მიმდინარეობს აღმოსავლეთ-კავკასიური ჯიხვის ტრანსასა-

ზღვრო ტელემეტრიული მონიტორინგი ლაგოდების დაცულ ტერიტორიებზე და ზაქათალას ალკვეთი-
ლში. პროექტის განმახორციელებელია NACRES. 2022-2023 წლების მდგომარეობით, ლაგოდების
დაცულ ტერიტორიებზე დაფიქსირდა ჯიხვის დაახლოებით 700-მდე ინდივიდი.

ასევე, აღსანიშნავია, რომ, 2023 წელს, განხორციელდა მაღალი სამეცნიერო ღირებულების მქონე
კვლევა-მონიტორინგი საქართველოს წითელი ნუსხით დაცულ იშვიათ და გადაშენების საფრთხის
წინაშე მყოფ ცხოველთა 15-მდე სახეობაზე, მათ შორის ფასკუნჯის, ორბის, შავი ყარყატის, ბატკა-
ნძერის, გარიელის, მურა დათვის, ფოცხვერის, ჯიქის პოპულაციებზე. კვლევების შედეგად დადგი-
ნდა დაცულ ტერიტორიებზე გავრცელებული სახეობების პოპულაციების რიცხოვნობის სტაბილუ-
რობა და ზრდის ტენდენციები. მომზადდა შესაბამისი ანგარიშები და რეკომენდაციები სამომავლო
კონსერვაციული ღონისძიებების განსახორციელებლად.

გარემოსდაცვითი განათლება და ცნობიერების ამაღლება

2023 წლის განმავლობაში, საზოგადოების გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლე-
ბის მიზნით, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ტერიტორიული ადმინისტრაციების ორგანი-
ზებით, განხორციელდა სხვადასხვა სახის ღონისძიება სამიზნე ჯგუფების მიხედვით:

- სკოლის მოსწავლეებისთვის და სტუდენტებისათვის მომზადდა და განახლდა მიზნობრივი
პრეზენტაციები გარემოსდაცვითი თემატიკით
- ჩატარდა 144 საინფორმაციო შეხვედრა ადგილობრივ მოსახლეობასთან
- სტუდენტებისა და მოსწავლეებისთვის ჩატარდა 512 ლექცია-სემინარი
- დაცულ ტერიტორიებზე მოეწყო 3 200 ეკოტური
- მოსწავლეებისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობით განხორციელდა გამწვანების 20 აქცია
- ჩატარდა დასუფთავების 74 აქცია
- წლის განმავლობაში აღინიშნა „მწვანე კალენდრის“ დღეები, რომელთა ფარგლებშიც განხორციელდა სხვადასხვა სახის ეკოსაგანმანათ-
ლებლო აქტივობა.
- დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მცხოვრებ მოსახლეობაში ჩატარდა სოციოლოგიური გამოკითხვა სპეციალური კითხვარის საშუა-
ლებით, სადაც დაცულ ტერიტორიებთან დაკავშირებულ სხვადასხვა საკითხთან მიმართებით გამოკითხა 2 100 რესპოდენტი.

სულ, 2023 წლის განმავლობაში, ეკოსაგანმანათლებლო აქტივობებში ჩართული იყო 73 668 მონაწილე, მათ შორის: 60 577 მოსწავლე, 1 025
სტუდენტი, 8 155 პედაგოგი/ლექტორი, 2 850 ადგილობრივი მოსახლე და 1 061 სხვადასხვა დაინტერესებული პირი.

მარტვილის კანიონი

ოკაცეს ჩანჩქერი

ეკოტურიზმი დაცულ ტერიტორიებზე

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარება უწყვეტი ტემპით მიმდინარეობს. 2023 წლის მდგომარეობით, ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა განვითარებულია 17 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის მართვას დაქვემდებარებულ 23 ობიექტზე: ვაშლოვანის, თუშეთის, ბორჯომ-ხარაგაულის, ჯავახეთის, იმერეთის მღვიმეების (პრომეთე, სათაფლია, ნავენახევი, თეთრა), სამეგრელოს ბუნების ძეგლების (მარტვილის კანიონი, ოკაცეს კანიონი, ოკაცეს ჩანჩქერი), კოლხეთის, მტირალას, ქობულეთის, ალგეთის (ალგეთის ეროვნული პარკი, წალკის კანიონი), კინტრიშის, მაჭახელას, ჭაჭუნას, აჯამეთის, ყაზბეგის, ფშავ-ხევსურეთის და ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე.

აღნიშნულ დაცულ ტერიტორიებზე მოწყობილია 19 ვიზიტორთა ცენტრი, 95 სალაშქრო ბილიკი, ჯამში 2 000 კმ-ზე მეტი სიგრძის. ასევე, სხვადასხვა ეკოტურისტული სერვისი, კერძოდ, თოკების პარკი, ზიპლაინი, დამისთევის საშუალებები (სასტუმროს ნომრები ვიზიტორთა ცენტრებში, ტურისტული თავშესაფრები), ფანჩატურები, საპიკნიკე და საკარვე ადგილები, საცეცხლურები, სველი წერტილები, საფეხმავლო, საცხენოსნო და სანაოსნო ტურები (პანტონით, კატერით, კაიაკით, ნავით), ფეხით და ნავით გასვლა მღვიმეში, ველოსიპედი, ელექტროველოსიპედი, ბაიკ-ლაინი, თოვლის ფესხსაცმელები, ჭაობის თხილამურები, სპორტული თევზაობა, სალაშქრო აღჭურვილობა (კარავი, საძილე ტომარა, ზურგჩანთა, პარალონი), ჭოგრიტი, ჰამაკი, სამოქალაქო ქორწინების გაფორმების ცერემონია-ლისთვის სივრცე და სხვა.

მნიშვნელოვანი ეკოტურისტული და ინფრასტრუქტურული პროექტები

2023 წელს, საქართველოში პირველად, მარტვილის კანიონსა და ოკაცეს (კინჩხა) ჩანჩქერზე მოეწყო 3D განათების სისტემები, რამაც ვიზიტორებს ღამის საათებში მოგზაურობის საშუალება მისცა და კიდევ უფრო პოპულარული გახადა აღნიშნული დაცული ტერიტორიები.

ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის მოწყობა/რეაბილიტაცია

სალაშქრო ბილიკების მოწყობა/რეაბილიტაცია:

2023 წელს, 7 დაცულ ტერიტორიაზე მოეწყო 369 კმ სიგრძის ეკოტურისტული ბილიკების ქსელი: ბაწარა-ბაბანური - 18 კმ, მარიამჯვარი - 25 კმ, თეთრობი - 50 კმ, იმერეთი - სამეგრელო - 58 კმ (სამეგრელო - 47კმ, იმერეთი - 11 კმ), ლაგოდეხი - 118 კმ, ერუშეთი - 100 კმ.

8 დაცულ ტერიტორიაზე მიმდინარეობს 690 კმ-მდე სიგრძის საფეხმავლო ბილიკების ქსელის და თანმდევი ტურისტულ-რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის მოწყობის სამუშაოები: ბორჯომ - ხარაგაული - 250 კმ, კინტრიში-მტირალას დამაკავშირებელი - 150 კმ, ქობულეთი - 700 მ, თბილისი - 160 კმ, თუშეთი-ფშავ-ხევსურეთი-ყაზბეგის დამაკავშირებელი - 127 კმ.

აწენდა და მოეწყო ახალი ტურისტული ინფრასტრუქტურა 11 დაცულ ტერიტორიაზე:

- 23 ტურისტული თავშესაფარი 7 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომ-ხარაგაული (8), ლაგოდეხი (1), თეთრობი (3), მტირალა (3), კინტრიში (2), ერუშეთი (4), მარიამჯვარი (2)
- 33 საპიკნიკე სივრცე 9 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომი (4), ბაწარა-ბაბანეური (1), მარტვილი და ოკაცე (3), ლაგოდეხი (11), მარიამჯვარი (2), თეთრობი (3), ვაშლოვანი (3), იმერეთი (2), ერუშეთი (4)
- 20 ცეცხლის დასანთები ადგილი 8 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომი (4), ბაწარა-ბაბანეური (1), მარტვილი და ოკაცე (3), მარიამჯვარი (2), თეთრობი (3), მტირალა (1), იმერეთი (2), ერუშეთი (4)
- 4 გადასახედი ბაწარა-ბაბანეურის დაცულ ტერიტორიებზე
- 3 ხიდი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე
- 115 ძელსკამი 8 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომ-ხარაგაული (30), ბაწარა-ბაბანეური (6), მარტვილი და ოკაცე (3), ლაგოდეხი (50), თეთრობი (10), მტირალა (2), იმერეთი (2), ერუშეთი (12)
- 13 ცხენის დასაბმელი ადგილი 3 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომ-ხარაგაული (4), ლაგოდეხი (5), ერუშეთი (4)
- ადმინისტრაციული შენობა (ინტეგრირებული რეინჯერთა სადგურთან), მარიამჯვარის დაცულ ტერიტორიებზე
- 27 სველი წერტილი 7 დაცულ ტერიტორიაზე - ბორჯომ-ხარაგაული (4), ბაწარა-ბაბანეური (2), ლაგოდეხი (10), მარიამჯვარი (2), თეთრობი (3), მტირალა (2), ერუშეთი (4)

განახლდა/რეაბილიტაცია ჩაუტარდა ტურისტულ ინფრასტრუქტურას 7 დაცულ ტერიტორიაზე :

- იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიები - სრული რეაბილიტაცია ჩაუტარდა სათაფლიას და პროემტეს მღვიმის ინფრასტრუქტურას, შეიცვალა გარე განათების სისტემები, სათაფლიაში მოეწყო დინობავრების ახალი პარკი, განახლდა პანორამული გადასახედი და მუზეუმი.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი - საპარკინგეს რეაბილიტაცია
- კოლხეთის ეროვნული პარკი - ადმინისტრაციის ეზოს, ნავმისადგომის და სარეინჯეროს რეაბილიტაცია
- მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლები - მარტვილის კანიონის ვიბიტორთა ცენტრის ეზოს კეთილმოწყობა
- 4 ადმინისტრაციულ შენობას ჩაუტარდა რეაბილიტაცია: ბორჯომ-ხარაგაულისა და კოლხეთის ეროვნული პარკები, მარტვილის კანიონი, პროემტეს მღვიმე
- 10 ტურისტულ თავშესაფარს ჩაუტარდა რეაბილიტაცია 4 დაცულ ტერიტორიაზე - ლაგოდეხი (2), ვაშლოვანი (6), მტირალა (1) და კოლხეთი (1)
- 6 საპიკნიკე სივრცეს ჩაუტარდა რეაბილიტაცია ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში
- ფრინველებზე დაკვირვების 2 კომპლექსს ჩაუტარდა რეაბილიტაცია კოლხეთის ეროვნულ პარკში

განახლდა საინფორმაციო, საინტერაქტიული და მიმართულების მანიშნებელი დაფების დიზაინები და საბაჟო მასალები:

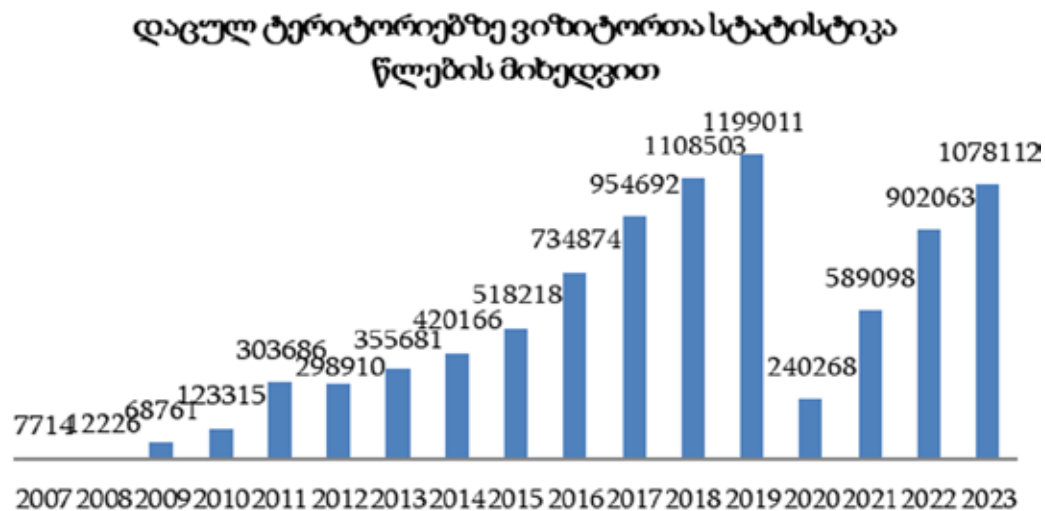
საანგარიშო პერიოდში, 24 დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციისთვის განისაზღვრა საინფორმაციო დაფებთან დაკავშირებით საჭიროებები და მიმდინარეობს საინფორმაციო დაფების ინვენტარიზაციის პროცესი.

- თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე განახლდა 40-მდე საინფორმაციო დაფა
- ეობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ეზოში განახლდა სარეკლამო ბანერები
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე და მის მიმდებარედ მოეწყო/განახლდა 120-მდე მიმართულების მანიშნებელი დაფა
- იმერეთის მღვიმეების დაცულ ტერიტორიებზე (სათაფლია) განახლდა საინფორმაციო დაფები.

ვიზიტორთა სტატისტიკა

2023 წელს, საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე დაფიქსირდა 1 078 112 ვიზიტორი, რაც 2022 წლის მონაცემებთან შედარებით (902 063 ვიზიტორი) 19%-ით - არის გაზრდილი. ვიზიტორთა შორის 42% ქართველია, ხოლო 58% უცხოელი.

2023 წელს ყველაზე მეტი ვიზიტორი (დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 91%) ესტუმრა:

- პრომეთეს მღვიმეს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 21%
- მარტვილის კანიონს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 21%
- სათაფლიას - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 9%
- მტირალას ეროვნულ პარკს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 9%
- წალკის კანიონს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 8%
- ოკაცეს კანიონს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 8%
- თბილისის ეროვნულ პარკს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 5%
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 4%

- ყაზბეგის ეროვნულ პარკს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 3%
- კინჩხას ჩანჩქერს - დაცული ტერიტორიების ვიზიტორების 3%

დანარჩენი 9% ესტუმრა ალგეთის, თუშეთის, კოლხეთის, ლაგოდეხის, თეთრას, ჯავახეთის, ვაშლოვანის, ნავენახევის, ქობულეთის, კინტრის, ჭაჭუნას, მაჭახელას, ფშავ-ხევსურეთის, აჯამეთის და მარიამჯვარის დაცულ ტერიტორიებს.

შემოსავლების სტატისტიკა

2023 წელს, ეკოტურისტული სერვისებიდან მიღებულმა შემოსავლებმა შეადგინა 10 447 166 ლარი, რაც წინა 2022 წლის მაჩვენებელთან (8 314 439 ლარი) შედარებით დაახლოებით 26% - ით არის გაზრდილი.

ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებელი

დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარებისა და დაცულ ტერიტორიებზე ეკოტურიზმის განვითარების შედეგად, მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობა აქტიურად ჩაერთო დაცული ტერიტორიების ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა ტურისტული სერვისების მიწოდებაში, რაც იწვევს ადგილობრივების ეკონომიკური შემოსავლის მნიშვნელოვან ზრდას.

2023 წელს, დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ 576 სატუმრო, 276 მაღაზია და 222 კვების ობიექტია, დასაქმებულია დაახლოებით 2 000-მდე ადამიანი და მათი შემოსავალი შეადგენს დაახლოებით 9 052 614 ლარს.

14 დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ (ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხის, იმერეთის მღვიმეების, მტირალას, კოლხეთის, თუშეთის, ვაშლოვანის, მარტვილის, მაჭახელას, ჯავახეთის, ოკაცეს, ალგეთის, კინჩხას და კინტრის დაცული ტერიტორიები) ხორციელდება დაცული ტერიტორიების დაარსება-განვითარების შედეგად ადგილობრივი მოსახლეობის სარგებლის მონიტორინგი.

საერთაშორისო ურთიერთობები

დაცული ტერიტორიების სააგენტო, საერთაშორისო და ადგილობრივი დონორი ორგანიზაციების ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერით, ახდენს სხვადასხვა პროექტების/პროგრამების წარმატებით განხორციელებას, საერთაშორისო თანამშრომლობისა და პარტნიორობის დამყარებას და გაღრმავებას საზღვარგარეთის ქვეყნების, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლებთან.

2023 წელს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საგრანტო პროექტების პორტფელის ღირებულებამ 100 მილიონ ლარს გადააჭარბა. ამ პროექტებში, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გერმანიის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (KfW), კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF), გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP), გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF), შვედეთის მთავრობის (SIDA), ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს, ევროკავშირის (EU), აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID), მსოფლიო ბანკის, Global Conservation, ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) მხარდაჭერა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო ახორციელებს როგორც საერთაშორისო გრძელვადიან საგრანტო პროგრამებს, ასევე სხვადასხვა საგრანტო პროექტსა და არაერთ ქვე-აქტივობას.

საერთაშორისო პროექტები და თანამშრომლობა

2023 წელს:

- ხელი მოეწერა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაზღვევის საგრანტო ხელშეკრულებას დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომელთათვის სადაზღვევო პოლისის თანადაფინანსებაზე
- ხელი მოეწერა სახელფასო დანამატის საგრანტო შეთანხმებას დაცული ტერიტორიების 11 ადმინისტრაციის თანამშრომელთათვის (არა CNF პარკები)
- განახლდა და ხელი მოეწერა 6 წლიან საგრანტო შეთანხმებებს ლაგოდეხისა და მაჭახელას დაცული ტერიტორიებისთვის
- ხელი მოეწერა ახალ 3 წლიანი საგრანტო შეთანხმებას ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიებისთვის
- ხელი მოეწერა 5 წლიან საგრანტო შეთანხმებას ახლადშექმნილი რაჭის ეროვნული პარკის დაფინანსებისა და განვითარების მიზნით
- დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და კავკასიის ბუნების ფონდს შორის ხელი მოეწერა საგრანტო შეთანხმებას 2023 წლის ჯილდოს გადაცემაზე, ფონდის მიერ დაფინანსებული ადმინისტრაციებისთვის SMART სისტემის მონაცემთა საფუძველზე
- ხელი მოეწერა ხელშეკრულებას CNF-ის სამიზნე დაცული ტერიტორიებისთვის დამატებითი SMART მოწყობილობების შესყიდვის მიზნით.
- დაცული ტერიტორიების თანამშრომლებისთვის ჩატარდა პირველადი სამედიცინო დახმარების ტრენინგი
- დაკონტრაქტდა ორგანიზაცია „მწვანე ბორჯომი“ ნედვის საქმიანი ეზოს მოწყობის პროცესში სააგენტოსთვის ტექნიკური დახმარების გაწევის მიზნით.
- მომზადდა ტექნიკური დავალება დაცული ტერიტორიების სისტემისათვის 10 წლიანი ტრენინგ პროგრამის და 5 წლიანი ტრენინგების განხორციელების სამოქმედო გეგმის შემუშავების მიზნით
- მოხდა მიწის შესყიდვა ტანას ალკვეთილის ვიზიტორთა ცენტრის მშენებლობისთვის
- დასრულდა თბილისის ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის, მასთან დაკავშირებული მოკლევადიანი საოპერაციო გეგმისა და ტყის რესურსების მართვის სახელმძღვანელო დოკუმენტის შემუშავება
- დასრულდა ბაწარა-ბაბანეურის დაცული ტერიტორიების და აჯამეთის ალკვეთილის მენეჯმენტის გეგმებზე მუშაობა. ამავე დროს, მიმდინარეობს იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმაზე მუშაობა
- დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და Global Conservation-ს შორის გაფორმდა ახალი, 200 000 დოლარის მოცულობის საგრანტო ხელშეკრულება, რომელიც ითვალისწინებს რაჭის ეროვნული პარკის გაძლიერებას მომდევნო სამი წლის განმავლობაში. აღნიშნული ხელშეკრულების ფარგლებში, რაჭის ეროვნული პარკისთვის შეძენილ იქნა მაღალი გამავლობის ავტოტრანსპორტი - Toyota highlux
- რაჭის ეროვნული პარკის თანამშრომლებს გადაეცათ ფოტომახეები და GPS მოწყობილობები.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში, კერძოდ ლიკანში, მოეწყო საპიკნიკე სივრცე
- კომპანია ბიპი-ს მხარდაჭერით დასრულდა პროექტის პირველი ნაწილი, რომელიც გულისხმობდა აჯამეთის ალკვეთილში იმერეთის მუხის აღდგენის ღონისძიებებს.
- ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე განხორციელდა საფეხმავლო ბილიკის მოწყობა/განახლება საინტერპრეტაციო ელემენტების გათვალისწინებით.
- მიმდინარე პერიოდისთვის, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ბიპი-ს შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, სააგენტოსა და ბრიტანეთის საბჭოს შორის გაფორმდა ქვე-მემორანდუმი, რომელიც გულისხმობს ინგლისური ენის კურსების ჩატარებას ადმინისტრაციის თანამშრომლებისთვის. გადამზადდა ტერიტორიული ადმინისტრაციის 30 თანამშრომელი.

- დაცული ტერიტორიების სააგენტო აქტიურად აგრძელებს UNESCO-ს რეკომენდაციების შესრულებას; აღნიშნულთან დაკავშირებით, WWF-თან თანამშრომლობით, განხორციელდა ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთების მომზადება და პოტენციური ბუფერული ზონების შესწავლა. UNESCO-ს არეალების გაფართოების შესაძლებლობის კვლევა გაიგზავნა UNESCO-ში, რასთან დაკავშირებითაც 2023 წლის სექტემბერში, UNESCO-ს მსოფლიო მემკვიდრეობის კომიტეტის 45-ე შეხვედრის ფარგლებში, დადებითი გადაწყვეტილება მიიღო.
- ბორჯომში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ორგანიზებით, ჩატარდა დაცული ტერიტორიების პირველი საერთაშორისო სამიტი. სამიტის მიზანს წარმოადგენდა ეროვნული პარკების საერთაშორისოდ აღიარებული, წარმატებული მართვის პრაქტიკის წარმოჩენა, გამოცდილების გაზიარება ბიომრავალფეროვნების დაცვის და კონსერვაციის, ეროვნულ პარკებში არსებული ტექნოლოგიების და სისტემების გაცნობის კუთხით. ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს მსოფლიოს წამყვანი ეროვნული პარკების წარმომადგენლებმა, ექსპერტებმა და პრაქტიკოსებმა. სამიტს მსოფლიოს 20-მდე ქვეყნის 200-ზე მეტი დელეგატი დაესწრო.
- დაცული ტერიტორიების სააგენტოს მიერ მოხდა ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების ნომინირება IUCN-ის „მწვანე ნუსხა“-ში
- ჩეხეთის მთავრობასთან აქტიური მოლაპარაკებების შედეგად, ოქროჯანაშვილის მღვიმის განვითარების პროექტთან დაკავშირებით, მიმდინარე საანგარიშო პერიოდისთვის, დაცული ტერიტორიების სააგენტომ, ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით, მუშაობა დაიწყო არსენ ოქროჯანაშვილის მღვიმის მდგრადი განვითარების პროექტზე.
- დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და ა(ა)იპ საერთაშორისო ბიზნესის და ეკონომიკური განვითარების ცენტრს შორის გაფორმდა ურთიერთგაგების მემორანდუმი, რომელიც ითვალისწინებს თანამშრომლობას გარემოსდაცვით სფეროში. კერძოდ, მემორანდუმის ფარგლებში, განხორციელდება ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე არსებული ტყეების ხანძრებისგან დაცვის, დისტანციური დეტექციის ინოვაციური საშუალებებით ტყის ხანძრის აღმოჩენის ინტეგრირებული მონიტორინგისა და ადრეული შეტყობინების სისტემის დანერგვა.
- დაცული ტერიტორიების სააგენტომ დაიწყო თანამშრომლობა კონსულტაციისა და ტრენინგის ცენტრთან (CTC), თბილისის ეროვნულ პარკში კეთილშობილი ირმის რეინტროდუქციის მიმართულებით.
- გაიმართა ტურიზმის სფეროში ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბური საერთაშორისო გამოფენა - ITB ბერლინი (ITB Berlin, 2023), რომლის ფარგლებშიც საქართველო წარსდგა მასპინძელი ქვეყნის რანგში. გამოფენის ფარგლებში განხორციელდა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლების ოფიციალური ვიზიტი გერმანიაში. საერთაშორისო ვიზიტორებმა მიიღეს სრული და ამომწურავი ინფორმაცია საქართველოს ეროვნული პარკების შესახებ, რაც თავის მხრივ, მომავალში, ეკოტურიზმის პოტენციალის გაზრდის უნიკალურ შესაძლებლობას წარმოადგენს.
- არაბთა გაერთიანებულ საამიროებში, კერძოდ, აბუ-დაბიში, მოეწყო „Arabian Travel Market“, რომელიც არის წამყვანი გლობალური გამოფენა ახლო აღმოსავლეთში შემომავალი და გამავალი ტურისტული ინდუსტრიებისთვის. აღნიშნულ გამოფენაზე წარდგენილი იყო დაცული ტერიტორიების სააგენტო. ვიზიტორები გაეცნენ საქართველოს ბიომრავალფეროვნებას და უნიკალურ ბუნებას.

ველური
ბუნების
ეროვნული
საკაბენტო

2023 წელს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და შვედეთის სამეფოს მთავრობის საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტოს (Sida) პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, ველური ბუნების სააგენტო მუშაობდა „ნადირობის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის სრულყოფასა და წარდგენაზე საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფებთან. „ნადირობის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის პრეზენტაცია შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან, გარემოსდაცვითი მიმართულების არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან განხორციელდა

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო მუშაობს ველური ბუნების კონსერვაციაზე, კრიტიკული სახეობებისა და ჰაბიტატების აღდგენაზე და მდგრად სარგებლობაზე შემდეგი პრინციპების საფუძველზე: სახეობათა კვლევა, პოპულაციების მონიტორინგი, ადგილობრივ სახეობათა აღწარმოება, დეგრადირებული ჰაბიტატების აღდგენა, საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირება, მოსახლეობის ჩართულობა და ინფორმირება, ნადირობისა და თევზჭერის მართვა.

„გადავარჩინოთ ბუნება-საქართველო“ საქართველოს მთავრობისა და შვედეთის სამეფოს მთავრობის ურთიერთანამშრომლობის მიმდინარე პროექტია, რომელიც 2021 წლიდან ხორციელდება. პროექტი მიზნად ისახავს საქართველოში ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვის გაუმჯობესებას, ბიომრავალფეროვნების დაცვისა და აღდგენის ხელშეწყობას და ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებას. პროექტის ფარგლებში გაძლიერდება ველური ბუნების სააგენტოს ინსტიტუციური შესაძლებლობები და ხელი შეეწყობა საქართველოს ველური ბუნების მდგრადი მართვის პრინციპების დანერგვას.

ამავე პროექტის ფარგლებში, მიმდინარეობს მუშაობა „ნადირობის შესახებ“ საქართველოს კანონპროექტზე. კანონპროექტის მიზანია ნადირობის ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური ფასეულობების თანაბრად გათვალისწინება და სანადირო სახეობებისა და მათი საბინადრო გარემოს (ჰაბიტატი) მდგრადი მართვა, სახეობათა პოპულაციების კონტროლი, სოფლის მოსახლეობისთვის ახალი სამუშაო სივრცის შექმნა და მონადირეთა სერტიფიცირება, რის შედეგადაც შეიზღუდება ბრაკონიერობა. კანონპროექტი ველური ბუნების სააგენტოს ინიციატივითა და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით, ქართველი ექსპერტების მიერ მომზადდა. ახალი რეგულაციით, სერტიფიცირებულ მონადირეს ექნება მონადირეთა საერთაშორისო ორგანიზაციის (CIC) მიერ აღიარებული ნადირობის სერტიფიკატი. ახალი კანონით საქართველოში დაიწყება ველური ბუნების მდგრადი მართვის სფეროში საუკეთესო ევროპული გამოცდილების დანერგვა, რაც ხელს შეუწყობს როგორც სანადირო სახეობების პოპულაციების აღდგენას, ისე ბრაკონიერობის შემცირებასა და ამ სექტორიდან მნიშვნელოვანი ეკონომიკური შემოსავლების მიღებას.

პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში რუსთავ-თბილისის მაგისტრალის გასწვრივ განხორციელდა ტყის აღდგენის ღონისძიებები 4,5 ჰა ტერიტორიაზე, რომელზეც მოეწყო დეკორატიული ღობე 450 გრძივ მეტრზე. ასევე, რუსთავის მიმდებარედ, გაშენებულ უბანზე ჩატარდა ტყის კულტურების შევსების სამუშაოები 200 ცალი ელდარის ფიჭვით.

2023 წელს მომზადდა პროექტი ალგეთის ეროვნულ პარკში კეთილშობილი ირმის რეინტროდუქციისათვის საშენის მოსაწყობად, რომლის მშენებლობაც 2024 წელს დაიწყება.

პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება - საქართველო“ ფარგლებში, ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე საქართველოს წითელი ნუსხის სახეობის, კეთილშობილი ირმის საშენის მოწყობა იგეგმება. ევრაზიის კონტინენტზე არსებული კეთილშობილი ირმის სახეობებიდან გადაშენება ემუქრება მხოლოდ კავკასიურ ქვესახეობას, რაც ათეული წლების განმავლობაში მიმდინარე ბრაკონიერობის შედეგია. დღეს საქართველოში ირმის მხოლოდ სამი მცირე პოპულაცია არსებობს ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის, ლაგოდეხის ნაკრძალისა და გარდაბნის ალკვეთილის პოპულაციების სახით, რომლებიც ერთმანეთისგან მოწყვეტილია, რაც მდგომარეობას კიდევ უფრო ართულებს. სწორედ ამიტომ, ალგეთის ეროვნული პარკის ვრცელ ტერი-

ტორიაზე (8000 ჰა) კეთილშობილი ირმის ველური პოპულაცია შეიქმნება, რის შედეგადაც იგი გეოგრაფიულად დაუახლოვდება სხვა არსებულ პოპულაციებს.

2016 წლიდან ველური ბუნების ეროვნული სააგენტო ახორციელებს პროექტს, რომელიც საქართველოს “წითელი ნუსხის“ სახეობის, მდინარის კალმახის გამრავლებას ითვალისწინებს. ნაკადულის ანუ მდინარის კალმახი 2006 წელს “წითელ ნუსხაში“ მოხვდა. ველური ბუნების სააგენტო მუშაობს ნაკადულის კალმახის სხვადასხვა პოპულაციის გამრავლებაზე და შემდეგ მდინარეთა და-თევზიანებაზე. ნაკადულის კალმახის საშენში მიმდინარეობდა გამოჩეკილი ლარვის გადაყვანა აკვარიუმის ტიპის პატარა აუზებში. მწარმოებელი თევზი გადაყვანილია ბეტონის აუზებში. წლის განმავლობაში ყველა მწარმოებელ თევზს სოკოვანი დაავადებების და პარაზიტების საწინააღმდეგო სამკურნალო პროცედურები უტარდებოდათ. ასევე, მიმდინარეობდა ბეტონის აუზების და სა-ინკუბაციო შენობის რეცხვა დეზინფექციის სამუშაოები. მდინარის კალმახის საშენში 160 კვ.მ. შენობა აშენდა, სადაც კალმახის ინკუბატორი და სალიფსიტე აუზები განთავსდა. აღნიშნული საინკუბატორო ნაგებობა სააგენტოს აძლევს საშუალებას გამოჩეკილი ლიფსიტების რაოდენობა იყოს 500 000-ზე მეტი. 2023 წელს ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ წითელი ნუსხის სახეობის, მდინარის კალმახით 30-მდე მდინარე და ტბა 700 000-მდე ლიფსიტითა და ლავრით დაათევზიანა. ბუნებაში აღდგენის მიზნით კი, საქართველოს 5 ლოკაციაზე, მათ შორის დაცული ტერიტორიების მდინარეებში 100 000-ზე მეტი ლიფსიტით და-ათევზიანა. გაშვებული თევზების მეთვალყურეობა ფოტო და ვიდეო ხაფანგებით ხდება.

ასევე, ველური ბუნების ეროვნულმა სააგენტომ ადგილობრივი ველური სახე-ობის 5 000 ფრთაზე მეტი კოლხური ხობბის, კაკბის და ხონთქრის ქათმის გა-მრავლება განახორციელა, ბუნებაში გაშვებისა და სამონადირეო მეურნეობე-ბისთვის მიწოდების მიზნით.

ეროვნული
სატყეო
სააგენტო

ეროვნული სატყეო სააგენტო ქვეყანაში ტყის მართვის ძირითადი ორგანოა. სააგენტოს ძირითად ფუნქციას ტყის მდგრადი მართვა, ტყის მოვლა-აღდგენა და ტყის ტერიტორიაზე ბიოლოგიური მრავალფეროვნების კომპონენტების მდგრადი გამოყენება წარმოადგენს.

სააგენტო მართავს 1,922,722 ჰა სახელმწიფო ტყეს და რეგიონული სატყეო სამსახურების მეშვეობით, ქვეყნის 9 რეგიონში ოპერირებს (აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის გარდა).

ეროვნული სატყეო სააგენტოს პრიორიტეტული მიმართულებებია ტყეების სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება, ტყის ინვენტარიზაცია და მართვის გეგმების მომზადება, ასევე მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობა და მერქანზე ხელმისაწვდომობის კანონიერი ზრდა, რაც მოსახლეობის შეშით მომარაგების ახალი მექანიზმის დანერგვას გულისხმობს. მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობის მიზნები ასევე მოიცავს კერძო სექტორის ხელშეწყობას, ტყის არამერქნული რესურსებით სარგებლობისა და ეკოტურიზმის განვითარებას, დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნასა და შემოსავლების მიღების შესაძლებლობების ზრდას.

სააგენტოს პრიორიტეტებია:

- ტყის მოვლა-აღდგენის ღონისძიებების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების გაზრდა სამუშაოების დაგეგმვის, განხორციელებისა და მონიტორინგის გაუმჯობესებული მექანიზმის დანერგვის გზით;
- ტყის მართვის დაგეგმვის გაუმჯობესება;
- თანამშრომელთა შესაძლებლობების განვითარება;
- საზოგადოების ცნობიერების დონის ამაღლება და ინფორმირების ხელშეწყობა;
- მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობის უზრუნველყოფა და ეკოსისტემების მომსახურების განვითარება;
- მატერიალურ-ტექნიკური შესაძლებლობების განვითარება;
- ინსტიტუციური გაძლიერება და მმართველობის გაუმჯობესება.

მოვლა-აღდგენა

2023 წელს განხორციელდა:

- ტყის აღდგენის ღონისძიებები 1607.6 ჰა ფართობზე
- გასულ წლებში აღდგენილი ფართობების მოვლის ღონისძიებები 71.96 ფართობზე
- 2024 წელს სამუშაოების განხორციელების მიზნით მომზადდა ტყის აღდგენის პროექტები 1361.3 ჰა ფართობისათვის.
- ტყის აღდგენა-გაშენების ღონისძიებების მასშტაბების გაზრდის და სამუშაოებში საზოგადოების მათემატიკურად ჩართვის უზრუნველსაყოფად, შეიქმნა მოხალისეობრივი პლატფორმა „ტყის მეგობარი“, რომლის ფარგლებშიც იგეგმება ფიზიკური და იურიდიული პირების ჩართულობით და მათი ფინანსური მონაწილეობით ტყის აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება.

ჩატარებულია პლატფორმის წარდგენის ღონისძიება; ტყის მეგობრის ოფიციალურ ვებგვერდზე 6 თვის განმავლობაში 977 მოხალისე დარეგისტრირდა. ხოლო, ინდივიდუალური შემოწირულობებით შეგროვებულმა თანხამ 454 ლარი შეადგინა. კორპორატიული პარტნიორობის ფარგლებში კერძო კომპანიების მიერ დაფინანსდა ტყის აღდგენის პროექტები 144 516 ლარით.

ტყის ინვენტარიზაცია და მართვის გეგმების მომზადება

- ტყის აღრიცხვის (ინვენტარიზაციის) და ტყის მართვის გეგმის შემუშავების მიზნით, დასრულდა პირველი ეტაპით გათვალისწინებული სამუშაოები:
 - ✓ ყვარლის სატყეო უბნისთვის 454044 ჰა ფართობზე;
 - ✓ თელავის სატყეო უბნისთვის 52331 ჰა ფართობზე.
- მიმდინარეობს პირველი ეტაპით გათვალისწინებული სამუშაოები თიანეთის სატყეო უბანისთვის;
- შემუშავდა და სამინისტროს დასამტკიცებლად წარედგინა ახმეტის სატყეო უბანის (55 925 ჰა) ტყის მართვის გეგმა.

მუდმივი რადიუსის წრიული სანიმუშო ფართობების აღრიცხვის (FMI) სამუშაოები:

დასრულდა სტატისტიკური მეთოდით (FMI) ტყის ინვენტარიზაციის სავსე სამუშაოები 186 943 ჰა ფართობზე (თელავის, ყვარლის, დედოფლისწყაროს, ლანჩხუთის და ჩოხატაურის სატყეო უბნები)

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ შემუშავებული სპეციალური სასწავლო პროგრამის მიხედვით, სსიპ გარემოსდაცვითი განათლებისა და ინფორმაციების ცენტრის ორგანიზებით და ტყის აღრიცხვის დეპარტამენტის ჩართულობით, 2023 წელს განხორციელდა სატყეო საქმის ფაკულტეტის კურსდამთავრებული სტუდენტების გადამზადება

- გადამზადება გაიარა 17-მა ახალგაზრდა მეტყევე ინჟინერმა (ტაქსატორი). გადამზადების კურსი შედგებოდა, როგორც თეორიული, ასევე სავსე სწავლებისგან;
- 12 წარმატებულ მეტყევე ინჟინერს (ტაქსატორს) გადაეცა შესაბამისი სერტიფიკატი.

ტყითსარგებლობა

- აუქციონის მეშვეობით ხე-ტყის რეალიზების მიზნით სააგენტოს ორგანიზებით დამზადდა 160 010,47 კბმ მერქნული რესურსი;
- მოსახლეობის სათბობ შეშაზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილების მიზნით სოციალური ჭრის ტყეკაფებიდან გაცემულია 251 106,3 კბმ მერქნული რესურსი;
- საბიუჯეტო ორგანიზაციების სათბობ შეშაზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილების მიზნით დამზადებული და მიწოდებულია 19547.08 კბმ მერქნული რესურსი.
- ხე-ტყის ათვისების ხელშეწყობის მიზნით განხორციელდა 82,01 კმ სატყეო-სამეურნეო გზის მოწყობა/რეაბილიტაცია (10,53 კმ. გზის მოწყობა და 71,48 კმ. გზის რეაბილიტაცია).

ადამიანური რესურსები და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა

2023 წლისთვის სააგენტომ განაახლა სატყეო სამეურნეო სამუშაოებისათვის საჭირო ტექნიკა, ავტოსატრანსპორტო საშუალებები და აღჭურვილობა. შეძენილ იქნა:

- 9 ერთეული დასტერი;
- 12 ერთეული პიკაპი
- 1 ერთეული ექსკავატორი
- 4 ერთეული თვითმცლელი სატვირთო
- 2 ერთეული ბულდოზერი;
- 7 ერთეული მაღალი გამავლობის 6x6 თვლების სისტემის სატვირთო ავტომანქანა ჯალამბარით და ჰიდრომანიპულატორით
- 6 ერთეული ექსკავატორ-დამტვირთველი (თვლიანი ტრაქტორი);
- 2 ერთეული ავტოთვითმცლელი (6x6) ჯალამბრით.
- 25 ერთეული პიკაპი

ეროვნულ სატყეო სააგენტოსა და „გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოებას (GIZ)“ შორის 2021 წლის 22 დეკემბერს გაფორმებული საგრანტო ხელშეკრულების ფარგლებში 2022 წელს გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში, 2023 წელს მოწოდებული იქნა:

- 2 ერთეული სატვირთო (4 X 2 სისტემით);
- 11 ერთეული პიკაპი;
- 1 ერთეული ბულდოზერი.

საქმიანი ეზოების მოწყობა და ინფრასტრუქტურული პროექტები

2023 წელს მიმდინარეობდა 5 (ხუთი) ადმინისტრაციული შენობის სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოები:

- სამცხე-ჯავახეთი - ახალციხე;
- სამეგრელო-ზემო სვანეთი - ზუგდიდი;
- კახეთი - ყვარელი;
- ქვემო ქართლი - ბოლნისი;
- რაჭა-ლეჩხუმი ქვემო- სვანეთი - ცაგერი

დასრულდა 2 (ორი) ადმინისტრაციული შენობის და მათთან ფუნქციურად დაკავშირებული საქმიანი ეზოს (ახალციხე; ზუგდიდი) მშენებლობა;

მიმდინარეობს (ყვარელი; ბოლნისი; ცაგერი) პროექტით გათვალისწინებული სამუშაოები და მშენებლობა დასრულდება 2024 წელს.

2023 წელს დასრულდა 18 საქმიანი ეზოს მშენებლობა:

- მცხეთა-მთიანეთი - 3
- კახეთი - 3
- სამეგრელო - ზემო სვანეთი - 2
- იმერეთი - 3
- შიდა ქართლი - 2
- ქვემო ქართლი - 2
- რაჭა-ლეჩხუმი-ქვემო სვანეთი - 1
- გურია - 2

სულ 2023 წლის მდგომარეობით მოწყობილია 54 საქმიანი ეზო

საერთაშორისო თანამშრომლობა

გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ), კლიმატის მწვანე ფონდისა (GCF) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მხარდაჭერა:

- პროექტი - „ტყის სექტორის რეფორმის განხორციელების ხელშეწყობა საქართველოში ტყის დეგრადაციის შედეგად სათბური აირების გამოყოფის შემცირებისთვის „(GIZ/GCF/NFA)

პროექტი მიზნად ისახავს ტყეების დეგრადაციით გამოწვეული ემისიების შემცირებას ტყეების მდგრადი მართვის გზით, აგრეთვე ენერგო-ეფექტური და ალტერნატიული საწვავის პოპულარიზაციას, საშუაშე მერქნის მოხმარების შესამცირებლად, რაც ტყეების დეგრადაციის მთავარი გამომწვევი მიზეზია.

- პროექტის ფარგლებში, წინა წლებში სააგენტოს კონტრიბუციით აშენებულია 7 საქმიანი ეზო, ხოლო 2023 წელს დონორის კონტრიბუციით დასრულდა 6 საქმიანი ეზოს მშენებლობა.
- პროექტის გრანტით სააგენტოსთვის შეძენილია მაღალი გამავლობის ავტომობილები და სპეც. ტექნიკა.
- განხორციელდა ტყის მართვის გეგმების შესამუშავებლად საჭირო ღონისძიებები

გაეროს განვითარების პროგრამისა (UNDP) და იაპონიის მთავრობის მხარდაჭერა

- პროექტი - „საქართველოში მდგრადი და კლიმატ-გონივრული ტყის მართვის პრაქტიკის მხარდაჭერა
- პროექტის ფარგლებში მოეწყო საქმიანი ეზო მცხეთის მუნიციპალიტეტში - პროექტი მიზნად ისახავდა მცხეთის მუნიციპალიტეტის სოფელ ჯილაურაში, საქმიანი ეზოს მოწყობას, აგრეთვე არსებული საქმიანი ეზოებისთვის აღჭურვილობის შექმნას და ეროვნული სატყეო სააგენტოს თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერებას. საანგარიშო პერიოდში დასრულდა ჯილაურას საქმიანი ეზოს მშენებლობის სამუშაოები და განხორციელდა ტექნიკის შესყიდვა. პროექტი დასრულდა 2023 წლის მარტში.

ევროკომისიის მხარდაჭერა

პროექტი „საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემაში დუალური (ორმაგი) განათლების განხორციელების შესაძლებლობების გაძლიერება.

პროექტის მიზანია, უმაღლესი განათლების სისტემაში სტრატეგიული ჩარჩოს შეცვლა, დუალური განათლების დანერგვის უზრუნველსაყოფად. პროექტის ფარგლებში, ეროვნული სატყეო სააგენტო ხელს შეუწყობს თბილისის ტექნიკურ უნივერსიტეტს ორმაგი განათლების დასანერგად საპილოტე ღონისძიებების განხორციელებაში. პროექტის ხანგრძლივობა 4 წელია და სააგენტოსთვის გამოყოფილი ბიუჯეტი 18 511 ევროს შეადგენს. პროექტის განხორციელების მიზნით შექმნილია კონსორციუმი და მიმდინარეობს დუალური განათლების საუკეთესო პრაქტიკის კვლევა.

სლოვენის რესპუბლიკის საერთაშორისო თანამშრომლობისა და განვითარების ცენტრის (CMSR) მხარდაჭერა

პროექტი „ტყის მდგრადი მართვა ადიგენის მუნიციპალიტეტში - II ფაზა“

პროექტის მოსალოდნელ შედეგებს წარმოადგენს: ტყეებში უსაფრთხო და ეფექტური მუშაობის შესახებ ფართოდ გავრცელებული სასწავლო პროგრამის განხორციელება, ადიგენში ტყისსარგებლობის ოპერაციებში ჩართული ყველა პირისთვის; საპილოტე პროექტის სახით სატყეო გზების დაგეგმვა და მშენებლობა სლოვენის სატყეო გზების საპროექტო პრინციპების საფუძველზე; ტყის რეკრეაციული მართვის გეგმით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ქმედებების განხორციელება, მათ შორის საფეხმავლო და სხვა ბილიკები, ბანაკისა და საპიკნიკე ადგილების მოწყობა, ვიზიტორთათვის ინფორმაციის მიწოდება ტყეებისა და ტყის მდგრადი მართვის შესახებ.

პროექტის სრული ბიუჯეტი შეადგენს 1,099,940 ევროს. სააგენტოს კონტრიბუცია პროექტში არის 551,500 ევრო, ხოლო საგრანტო თანხის მოცულობა შეადგენს 548,440 ევროს.

სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოსა და საერთაშორისო თანამშრომლობისა და განვითარების ცენტრის (CMSR) შორის გასაფორმებელი საგრანტო ხელშეკრულების თაობაზე 2023 წლის 18 სექტემბერს გამოიცა N1686 მთავრობის განკარგულება.

გარემოსდაცვითი
ზედამხედველობის
დეპარტამენტი

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლი

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება - გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განხორციელებას საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე, მათ შორის, მის ტერიტორიულ წყლებში, კონტინენტურ შელფსა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში.

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2013 წლის 10 მაისის N26 ბრძანებით დამტკიცებული დებულებით განსაზღვრული უფლება-მოვალეობების ფარგლებში, გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის საქმიანობის პრიორიტეტულ მიმართულებებად განისაზღვრა - გარემოს დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, მათ შორის, ხე-ტყის კონტროლის გაძლიერება ხე-ტყის უკანონო მოპოვების, ტრანსპორტირებისა და გადამუშავების ფაქტების პრევენცია, გამოვლენა, აღკვეთა; გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში გაცემული ლიცენზიებით, გზმ-ის სფეროში გაცემული შესაბამისი აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტებით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულების კონტროლი.

ასოცირების ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე ვალდებულებების შესრულებისა და გარემოსდაცვითი სტანდარტების ევროპულ მოთხოვნებთან დაახლოებასთან ერთად, დეპარტამენტის დეპარტამენტის წინაშე ახალი ამოცანები დაისახა:

- საავტომობილო ბენზინის ხარისხობრივი ნორმების ან/და დიზელის საწვავის შემადგენლობის ნორმების კონტროლი;
- პლასტიკის პარკების, ბიოდეგრადირებადი და კომპოსტირებადი პარკების წარმოებისას ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების შესრულებაზე კონტროლი;
- მაცივარაგენტზე მომუშავე სტაციონარული მოწყობილობის მფლობელის, ჰაერის კონდიციონერისა და სამაცივრო მოწყობილობების ან თბური ტუმბოების მომსახურე პირების მიერ ვალდებულებათა შესრულების კონტროლი.

გააქტიურდა საქმიანობა ატმოსფერული ჰაერის დაცვის მოთხოვნების კონტროლის მიმართულებით - სამრეწველო სექტორიდან გარემოს დაბინძურების პრევენციისა და შემცირების მიზნით, ხოლო 2023 წლიდან დეპარტამენტის ფუნქციებს დაემატა - ხილული გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალების გამონაბოლქვის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებთან შესაბამისობის კონტროლის განხორციელება.

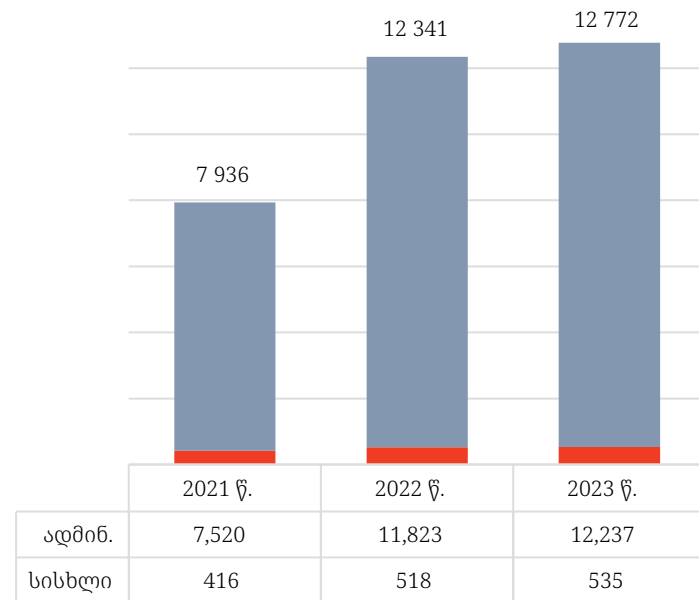
ინსპექტირებისა და პატრულირების შედეგები

2023 წელს ინსპექტირებისა და პატრულირების შედეგად გამოვლინდა გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის 12 772 ფაქტი. მათ შორის:

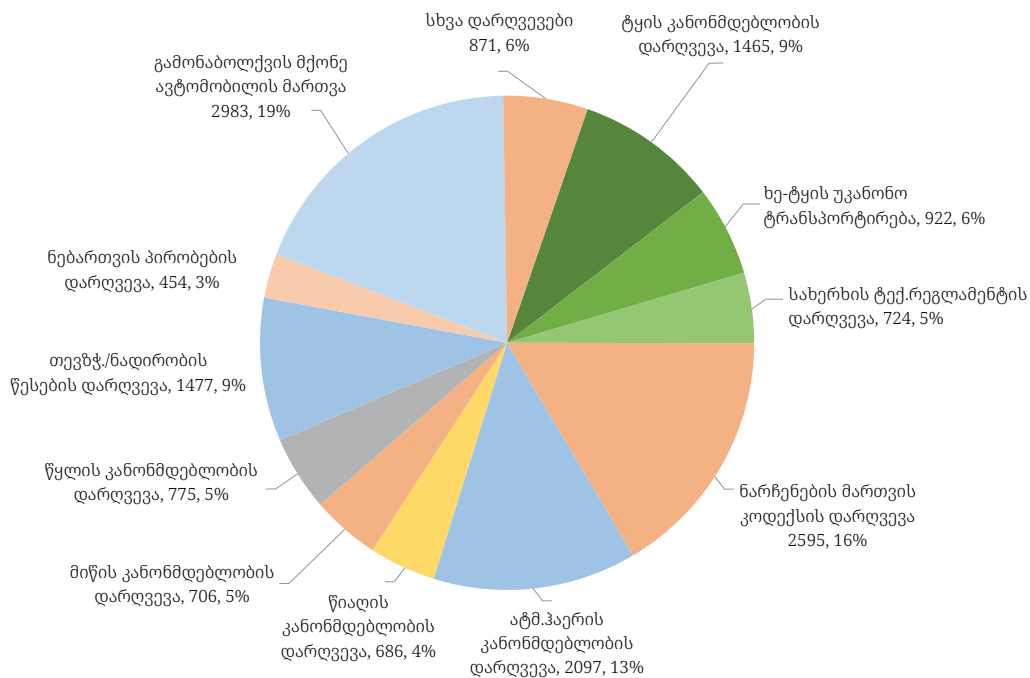
- 12 237 ფაქტი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტი, რომლებზეც შედგა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევის ოქმები და გადაიგზავნა შესაბამის სასამართლოებში განსახილველად;
- 535 სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე ფაქტი, რომლებიც გადაეცა საგამოძიებო ორგანოებს შემდგომი რეაგირებისთვის.

სამართალდარღვევათა დინამიკა, 2021-2023

სამართალდარღვევათა სტრუქტურა, 2023

სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნების მქონე ფაქტების სტრუქტურა, 2023

უკანონო თევზჭერა	192
ხე-ტყის უკანონო მოპოვება	153
წიაღის უკანონო მოპოვება	82
უკანონო სახერხი საამქროს ფუნქციონირება	75
წყლის ობიექტის დაბინძურება	12
მიწის დაბინძურება	7
უკანონო ნადირობა	5
ლიცენზიის პირობების დარღვევა	3
ხე-ტყის უკანონო ტრანსპორტირება	2
უნებართვო საქმიანობა	1
დოკუმენტების გაყალბება, ნივთმტკიცების განადგურება, სახელმწიფო ქონების დაზიანება	3
სულ	535 საქმე

ჯარიმა და გარემოსთვის მიყენებული ზიანი

2023 წელს, მიმდინარე მონაცემებით, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ფაქტების განხილვის შედეგად სამართალდამრღვევებზე დაკისრებული ჯარიმის თანხამ 4 572 791 ლარი შეადგინა.

გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად გარემოსთვის მიყენებულმა ზიანის დაანგარიშებულმა ოდენობამ შეადგინა 4 529 874 ლარი.

ჯარიმა და გარემოსთვის მიყენებული ზიანი, 2021-2023

წ.წ.	ჯარიმა, ლ	ზიანი, ლ
2021 წ.	2 738 780	7 948 897
2022 წ.	6 098 000	12 059 788
2023 წ.	4 572 791	4 529 874

რეგულირების ობიექტების ინსპექტირება

2023 წელს რეგულირების ობიექტების (ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზიის, გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მფლობელი სუბიექტების, გარემოსდაცვით ტექნიკურ რეგლამენტებს დაქვემდებარებული საწარმოების) 5466 ინსპექტირება განხორციელდა, მათ შორის, - 414 რეგულირების ობიექტის საქმიანობის გარემოსდაცვით კანონმდებლობასთან შესაბამისობის გეგმიური და არაგეგმიური შემოწმება:

- 121 - გარემოზე ზემოქმედების ნებართვას, ან ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნას, ან გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებას დაქვემდებარებული ობიექტი;
- 3 - ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზია/ტყის ფონდის ფართობები (შერჩევით);
- 13 - სოჭის გირჩით სარგებლობის ლიცენზია;
- 7 - სამონადირეო მეურნეობის, თევზჭერის სპეციალური ლიცენზია;
- 20 - გმო სახეობების იდენტიფიცირების მიზნით სასოფლო-სამეურნეო ნათესებიდან ნიმუშების აღება/შემოწმება;
- 282 - საქართველოს ნავსადგურებში შემოსული გემების ინსპექტირება.

2023 წელს 284 რეგულირების ობიექტს წარედგინა ადმინისტრაციული მიწერილობები - მათი საქმიანობის ინსპექტირების ან ანგარიშგების და სხვა პროცესში გამოვლენილი დარღვევების გონივრულ ვადაში აღმოსაფხვრელად სავალდებულო ღონისძიებების გატარების ან რაიმე ქმედებებისაგან თავი შეკავების მიზნით. მათ შორის, 24 რეგულირების ობიექტს - საქმიანობის შეზღუდვის (სრული ან ნაწილობრივი) მოთხოვნით დარღვევის სრულ აღმოფხვრამდე.

პრევენციული ღონისძიებები

გენმოდულირებული ორგანიზმების კონტროლი

2023 წელს ცოცხალი გენმოდულირებული ორგანიზმების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, განხორციელდა 20 შემოწმება, ფიზიკური და იურიდიული პირების საკუთრებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთებში დათესილი ან/და სასაწყობო მეურნეობებში ნიმუშების აღებისა და მათში ცოცხალი გენმოდულირებული ორგანიზმების სახეობების იდენტიფიცირების მიზნით.

- ლაბორატორიული კვლევის შედეგების შესაბამისად, გარემოში გენმოდულირებული ცოცხალი ორგანიზმის ინტროდუქციის ფაქტი 19 შემთხვევაში არ გამოვლინდა.

საწვავის ხარისხის კონტროლი

2023 წელს საავტომობილო ბენზინისა და დიზელის საწვავის ხარისხის კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, თბილისსა და საქართველოს რეგიონებში შერჩევითი წესით განხორციელდა ბენზინისა და დიზელის საწვავის სინჯების აღებისა და ლაბორატორიული კვლევის პროცედურები 112 ობიექტიდან, მათ შორის:

- 12 ნავთობსაცავიდან - დიზელის 12 სინჯი;
- 100 ავტოგასამართი სადგურის რეზერვუარებიდან - 80 დიზელის, 20 ბენზინის სინჯი;

კვლევის შედეგად 28 სინჯში საწვავის ხარისხი არ აკმაყოფილებდა კანონმდებლობით დადგენილ ნორმებს.

მრგვალი ხე-ტყის გადამამუშავებელი საამქროების კონტროლი

2023 წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა პრევენციული ღონისძიებები არარეგისტრირებული სახერხი საამქროების ფუნქციონირების, ასევე უკანონოდ მოპოვებული ხე-ტყის გადამამუშავების ფაქტების პრევენციის, გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით:

მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონულ სისტემაში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებულია მრგვალი ხე-ტყის (მორის) გადამამუშავებელი 795 საამქრო. ამავე პერიოდში გამოვლინდა 75 არარეგისტრირებული, უკანონო სახერხი საამქრო.

შავი ზღვის დაბინძურების კონტროლი

შავი ზღვის დაცვის კონვენციური სამმართველოს მიერ MARPOL 73-78 კონვენციის შესაბამისად:

- განხორციელდა საქართველოს ნავსადგურებში შემოსული 282 გემის ინსპექტირება გარემოსდაცვითი მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით;

გამოვლინდა გემებიდან ზღვის დაბინძურების 16 შემთხვევა. პასუხისმგებელი პირები დაჯარიმდნენ - თითოეული 65 000 ლარით. გარემოსთვის მიყენებული ზიანის დაანგარიშებულმა საერთო ოდენობამ შეადგინა 36 008 ლარი. დაწესებულია კონტროლი ზღვის დაბინძურების სალიკვიდაციო ღონისძიებების განხორციელებაზე.

გაფრქვევების უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების კონტროლი

დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვევების ფაქტობრივი რაოდენობის უწყვეტად განსაზღვრის ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო, 2023 წელს დეპარტამენტის მიერ 15 საწარმოს მიმართ (მათგან 5 - განმეორებით) შედგენილია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევის ოქმების საფუძველზე დაეკისრათ ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობა.

აღნიშნული ვალდებულების შესრულების მიზნით თვითმონიტორინგის ელექტრონულ სისტემაში მიმდინარემდგომარეობით რეგისტრირებულია 31 კომპანია.

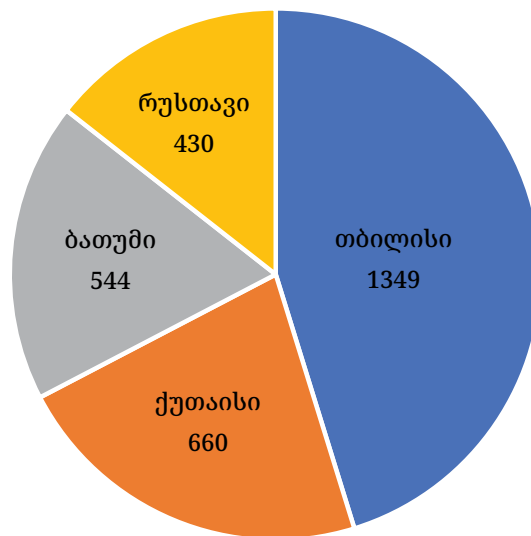
ცხელი ხაზი

2022 წელს „ცხელ ხაზზე - 153“ მიღებულია 3042 შეტყობინება გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევის თაობაზე, რაზედაც დეპარტამენტის მიერ განხორციელდა რეაგირება და გატარდა კანონმდებლობით დადგენილი ზომები.

ხილული გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალებების კონტროლი

2023 წლის 4 სექტემბრიდან ქვეყნის 4 ქალაქში - თბილისი, ქუთაისი, რუსთავი, ბათუმი -გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ მიმდინარეობდა ხილული გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალებების კონტროლი, 31 დეკემბრის მდგომარეობით, გამოვლინდა ავტოტრანსპორტის გამონაბოლქვის დადგენილ ნორმასთან შეუსაბამობის 2 983 შემთხვევა, სამართალდამრღვევებზე გამოიწერა ელექტრონული საჯარიმო ქვითრები გაუმართავი სატრანსპორტო საშუალების მართვისთვის ან სხვა პირისთვის სამართავად გადაცემისთვის.

დარღვევების გამოვლენა ქალაქების მიხედვით:

კონტროლის ელექტრონული მექანიზმების განვითარება

დეპარტამენტში სახელმწიფო კონტროლის უზრუნველყოფისა და მეწარმეთა ხელშეწყობის მიზნით, დეპარტამენტში მოქმედებს მერქნული რესურსების მართვის, სახერხი საამქროების მართვის, შავ ზღვაში თევზჭერის ელექტრონული სისტემები, მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების უწყვეტი ინსტრუმენტული თვითმონიტორინგის ელექტრონული სისტემა.

2023 წელს შემუშავდა და დაინერგა ელექტრონული სისტემები:

- მაცივარაგენტების მართვის ელექტრონული სისტემა - შემუშავდა საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი - ახალი ვალდებულებები, მათ შორის ქაღალდის ჟურნალების ნაცვლად ელექტრონულ სისტემაში ინფორმაციების ასახვის ვალდებულება - 3 კგ და მეტ მაცივარაგენტზე მომუშავე მოწყობილობის მფლობელებისთვის; ამ მოწყობილობების მომსახურე ორგანიზაციებსა და ინდემწარმეებისთვის; ექსპორტ/იმპორტიორებისა და რეალიზატორებისთვის, რეციკლირების ორგანიზაციებისთვის.
- სისტემა უზრუნველყოფს საქართველოში „ობონის შრის დამშლელ ნივთიერებათა შესახებ“ მონრეალის ოქმით გათვალისწინებულ ნივთიერებათა კონტროლის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბებას.
- 2023 წლის 4 სექტემბრიდან შემუშავდა და ამოქმედდა ხილული გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალებების კონტროლის ელექტრონული სისტემა - carmonitoring; საჯარიმო ქვითრების გადახდების კონტროლის ელექტრონული სისტემა - protocol-des.
- ხილული გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალებების კონტროლი მიმდინარეობს ე.წ. თბილისში, ქუთაისში, რუსთავსა და ბათუმში და გამონაბოლქვის გაზომვის შედეგები ავტომატურად აისახება ელექტრონულ სისტემაში.
- მერქნული რესურსების მართვის ელექტრონული სისტემისა და ზედნადებების ელექტრონული სისტემის ჰარმონიზაცია - შემუშავდა და 2023 წლის 15 ივნისიდან დაინერგა „ხე-ტყის ელექტრონული ჟურნალი“ შემოსავლების სამსახურის ელექტრონულ სისტემაში მეწარმეებისთვის.
- სისტემა უზრუნველყოფს გასხვისებული ხე-ტყის მოცულობის განაშთვას; შეიზღუდა ერთი კანონიერი დოკუმენტით უკანონო ხე-ტყის მრავალჯერადი გასხვისება; სრულად გამოირიცხა ხე-ტყის წარმოშობის დოკუმენტში, სახერხის საამქროდან პირველადი გადამუშავების პროდუქტის გატანის ცნობაში ასახული მონაცემების ზედნადებში გაყალბების რისკი; გაუმჯობესდა ხე-ტყის/პროდუქტის მიკვლევადობა.

ბირთვული და
რადიაციული
უსაფრთხოების
სააგენტო

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ - ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო უზრუნველყოფს რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის სფეროში ღონისძიებების განხორციელებას მაიონბეული გამოსხივების მავნე ზემოქმედებისაგან ადამიანისა და გარემოს დაცვის მიზნით.

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 24 დეკემბრის N237 ბრძანებით დამტკიცებული დებულებით განსაზღვრული უფლება-მოვალეობების ფარგლებში, ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო შეიმუშავებს რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის სფეროში კანონმდებლობის პროექტებს, თანამშრომლობს საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, ახორციელებს ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ავტორიზაციასა და ინსპექტირებას, რადიოაქტიური და დარიშხანის შემცველი ნარჩენების მართვასა და ბირთვულ ან/და რადიოლოგიურ საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირებას.

საქართველოს პარლამენტმა 2023 წლის 16 ივნისს მიიღო რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის სფეროში მოქმედი სახელმწიფო პოლიტიკისა და მარეგულირებელი ჩარჩოს განმსაზღვრელი „რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის შესახებ“ საქართველოს კანონი. კანონის მოსალოდნელი შედეგია მარეგულირებელი რეჟიმის გაუმჯობესება, რაც მნიშვნელოვანია ადამიანისა და გარემოს დასაცავად მაიონებელი გამოსხივების მავნე ზემოქმედებისაგან.

საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულებისა და ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს სტანდარტებთან ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზების მიზნით, ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტომ შეიმუშავა/განაახლა საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტები:

- მაიონებელი გამოსხივების წყაროებთან მოპყრობისადმი რადიაციული უსაფრთხოების ნორმები და ძირითადი მოთხოვნები;
- ბირთვული ან რადიოლოგიური საგანგებო სიტუაციის დროს ნიმუშების აღების წესი;
- საქართველოს სასაზღვრო გამტარ პუნქტებში, აეროპორტებში, ნავსადგურებსა და საზღვაო სივრცეში ბირთვულ და რადიოაქტიურ ნივთიერებათა აღმოჩენისას განგაშზე ერთობლივი მოქმედების წესი;
- ბირთვული და რადიოაქტიური მასალების არალეგალურ მიმოქცევაზე რეაგირების წესი.

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ავტორიზაცია

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობების სახელმწიფო რეგულირების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი შემადგენელი კომპონენტია აღნიშნული საქმიანობის ავტორიზაცია, რომელიც გულისხმობს ლიცენზიებისა და ნებართვების გაცემას. 2023 წელს რადიაციული უსაფრთხოებისა და ბირთვული დაცულობის ნორმებისა და მოთხოვნების სრული დაცვით გაიცა ბირთვულ და რადიაციულ საქმიანობაზე 68 ლიცენზია, უარი ეთქვა ერთ ორგანიზაციას, გაუქმდა 21 ლიცენზია. 165 ლიცენზიის მფლობელ ობიექტს მიეცა საქმიანობის გაფართოების უფლება, ლიცენზიის ფარგლებში, გაიცა 58 ნებართვა მაიონებელი გამოსხივების წყაროების იმპორტზე, ექსპორტზე, შექმენასა და გადაცემაზე.

ინსპექტირება

ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ინსპექტირება კონტროლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მექანიზმია. ბირთვული და რადიაციული საქმიანობის ავტორიზებული პირების მიერ საქმიანობის განხორციელებისას სალიცენზიო პირობების შესრულების, რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის პირობების დარღვევის გამოვლენის მიზნით, 2023 წლის გეგმური ინსპექტირების პროგრამით დაგეგმილი 120 ინსპექტირებიდან, განხორციელდა 108. გაუქმდა 12 ორგანიზაციაში ინსპექტირება, საქმიანობის შეჩერებისა და ლიცენზიის გაუქმების მიზეზით.

საერთო ჯამში, განხორციელდა 114 ინსპექტირება - 108 გეგმური და 6 არაგეგმური, როგორც სამედიცინო, ასევე არასამედიცინო პროფილის მქონე ორგანიზაციებში. ჩატარებული ინსპექტირებების შედეგად, გამოვლინდა კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების შეუსაბამობა 20 ორგანიზაციაში, რაზეც შედგენილი იქნა 34 ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმი. გამოწერილი ოქმების ჯამურმა თანხამ შეადგინა 17 700 ლარი.

რეაგირება

2023 წელს სააგენტოს სპეციალისტების მიერ განხორციელდა რეაგირება რადიოაქტიური წყაროს უკანონო ბრუნვის აღკვეთის 1 ფაქტზე და ათამდე რეაგირება - რადიოლოგიურ ინციდენტებზე სასაზღვრო გამშვებ პუნქტებზე, საგანგებო სიტუაციებზე და მოსახლეობის მომართვის საფუძველზე.

ბირთვული მასალების კონტროლი

ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, განხორციელდა ბირთვული მასალების მფლობელი 6 ორგანიზაციის ინსპექტირება. ბირთვული მასალების აღრიცხვიანობაში დარღვევები არ გამოვლენილა.

„ბირთვული იარაღის გაუვრცელებლობის შესახებ ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით გარანტიების გამოყენების თაობაზე“ საქართველოს რესპუბლიკის და მისი დამატებითი ოქმის შესაბამისი ანგარიშები წარდგენილია ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოში დადგენილი პერიოდულობის შესაბამისად.

საქართველო შეუერთდა რადიაციის მონიტორინგის საერთაშორისო სისტემას

საქართველო ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს რადიაციის მონიტორინგის საერთაშორისო სისტემას (IRMIS) შეუერთდა. ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მფლობელობაში არსებული გარემოს რადიაციული ფონის მონიტორინგის სადგურებიდან გამა გამოსხივების დონის სიმძლავრის მაჩვენებლები ავტომატურად მიეწოდება IRMIS სისტემას და მიმდინარე რეჟიმში აისახება საერთაშორისო რუკაზე.

საქართველოს საერთაშორისო ვალდებულებების გათვალისწინებით შექმნილი IRMIS სისტემა მნიშვნელოვანი მექანიზმია ბირთვული ან რადიოლოგიური საგანგებო სიტუაციების ადრეული შეტყობინებისა და რეაგირების მართვის პროცესში. სისტემაში ჩართული სახელმწიფოების მონაცემები ბუნებრივი რადიაციული ფონის მიმდინარე რეჟიმში მონიტორინგისა და შესაბამისად, ეფექტიანი გადაწყვეტილებების დროული მიღების შესაძლებლობას იძლევა.

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მიერ რადიაციული ფონის მონიტორინგის სადგურებზე განხორციელებული ტექნიკური ღონისძიებებისა და პროგრამული უზრუნველყოფის შედეგად, საქართველომ შეიძინა IRMIS სისტემის რიგით 50-ე კონტრიბუტორი სახელმწიფოს სტატუსი.

ბირთვული და სხვა რადიოაქტიური წყაროების საძიებო ღონისძიება

მოსახლეობის დაცვის მიზნით, ქვეყნის მასშტაბით, უპატრონო რადიოაქტიური წყაროების მოძიება, ტრანსპორტირება და უსაფრთხო განთავსება რადიოაქტიური ნარჩენების საცავში რამდენიმე ეტაპად განხორციელდა.

პირველი ეტაპი მოიცავდა ადმინისტრაციულ ძიებას. მიღებული ინფორმაციის დამუშავების, სამიზნე ორგანიზაციების გამოვლენისა და შემდგომ თითოეულ ობიექტის ინდივიდუალური საძიებო ღონისძიების გეგმების შედგენის საფუძველზე, განხორციელდა ფიზიკური ძიების ეტაპი. ჯამში, შემოწმებული ორგანიზაციების რაოდენობამ შეადგინა 71. საძიებო ღონისძიებები ჩატარდა როგორც ქ. თბილისის, ისე, რეგიონების მასშტაბით. აღმოჩენილი რადიოაქტიური წყაროები, ბირთვული მასალა, რადიოაქტიური ნივთიერების შემცველი სხვადასხვა ნაკეთობა, რადიოაქტიური ნივთიერების შემცველი საბჭოური წარმოშობის კვამლის დეტექტორები, უსაფრთხო შენახვის მიზნით, გადატანილი იქნა რადიოაქტიური ნარჩენების საცავში და აყვანილი იქნა მარეგულირებელ კონტროლზე.

რადიოაქტიური ნარჩენების მართვა

2023 წელს სააგენტოს მხრიდან განხორციელდა აქტივობები რადიოაქტიური ნარჩენების მართვის 2017-2031 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შესაბამისად.

- რადიოაქტიური ნარჩენების სამარხის ტერიტორიაზე მოეწყო მსუბუქი კონსტრუქციის ნაგებობა-დანადგარებით რადიოაქტიური ნარჩენების დახარისხებისთვის.
- ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს პროექტის ფარგლებში, განხორციელდა რადიოაქტიური ნარჩენების სამარხის ტერიტორიაზე არსებული მიწისქვეშა ავზების კვლევა და კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, შემუშავდა დეტალური ანგარიში.
- შვედეთის რადიაციული უსაფრთხოების მარეგულირებელი ორგანოს (SSM) მხარდაჭერით, განხორციელდა ანასეულის ჩაისა და სუბტროპიკულ მცენარეთა კვლევების ყოფილი ინსტიტუტის რადიაციულად დაბინძურებული ნიადაგის დროებითი შესანახების რადიოლოგიური შეფასება და ასევე, განხორციელდა ერთი მიწისქვეშა შესანახის სრული დეოკომისია.

- რადიოაქტიური ნარჩენების საცავის მიმდებარე ტეროტორიაზე მოეწყო ნაგებობა, სადაც შესაძლებელი იქნება რადიოაქტიური ნარჩენებისა და სხვა რადიოაქტიური მასალების კვლევების ჩატარება.
- ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს დახმარებით, სააგენტოს გადმოეცა მაღალი სისუფთავის გერმანიუმის სპექტრომეტრი, რომელიც გამოყენებული იქნება ლაბორატორიული კვლევებისთვის.

დარიშხანის შემცველი ნარჩენების სისტემური მართვა

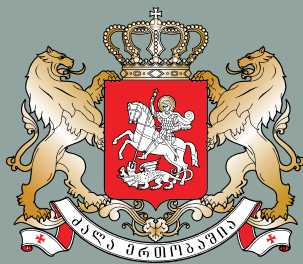
2022 წლის 30 დეკემბრის საქართველოს მთავრობის განკარგულების საფუძველზე, სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო განისაზღვრა დარიშხანის შემცველი მადნის გადამუშავებით წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების ადგილების სისტემური მართვის, მოვლა-პატრონობის, ფიზიკური დაცვის კომპლექსური სისტემის შექმნისა და ფუნქციონირების განმახორციელებელ ორგანოდ. შესაბამისად, შევიდა ცვლილება საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის 2015 წლის 24 დეკემბრის N237 ბრძანებით დამტკიცებულ სსიპ - ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს დებულებაში.

სააგენტოს მიერ შესწავლილი იქნა წინა წლებში განხორციელებული შეფასებები და ადგილზე არსებული ვითარება. ცანა 1, ცანა 3 და ურავი 1 ტერიტორიები გადმოეცა სააგენტოს. განისაზღვრა პრიორიტეტები. 2023 წლის ოქტომბერში, დასრულდა დარიშხანის შემცველი ნარჩენებით დაბინძურებული სამი ლოკაციის შემოღობვა, შეიზღუდა მოსახლეობისა და ცხოველების გადაადგილება დარიშხანით დაბინძურებულ ტერიტორიებზე, შესაბამისად გაიზარდა უსაფრთხოების ზომები ადამიანისა და გარემოს დაცვის მიზნით.

სააგენტომ დარიშხანის შემცველ ნარჩენებთან მოპყრობის მიზნით ასევე, განახორციელა შემდეგი ღონისძიებები:

- ლენტეხის მუნიციპალიტეტში არსებული დარიშხანის შემცველი ნარჩენების სარკოფაგის მოსაწყობად განისაზღვრა ცანა 3 ტერიტორია, რომელიც ყველაზე მეტად დაშორებულია საცხოვრებელი პუნქტიდან;
- შემუშავდა დარიშხანის შემცველი ნარჩენების სარკოფაგის პროექტი;
- შემუშავდა დოკუმენტაცია გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მისაღებად და წარედგინა შესაბამის სააგენტოს (ნებართვის მისაღებად);
- დოკუმენტაცია მომზადდა მშენებლობის ნებართვის მისაღებად.

**გარემოს დაცვისა და სოფლის
მეურნეობის სამინისტრო**

სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის დეკლარაცია

ევროკავშირის რეგულაციების მოთხოვნების გათვალისწინებით, საქართველოში სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის ევროპული მართვის სისტემის სტანდარტების დანერგვის მიზნით, 2023 წლის განმავლობაში განხორციელდა ინსტიტუციური ცვლილებები და რეფორმები. გაძლიერდა დარგობრივი მიმართულებები, ჩამოყალიბდა მემცენარეობის, მეცხოველეობის და აკვაკულტურის სამმართველოები, რომლებიც რეფორმამდე ერთ სტრუქტურულ ერთეულში იყო გაერთიანებული. ჩამოყალიბდა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების და სოფლის განვითარების სამმართველო, რომლის კომპეტენციაშიც შედის როგორც სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა და მხარდაჭერი მექანიზმების შემუშავება, ისე სოფლის განვითარების მიმართულებით სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმულირება.

სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების დეპარტამენტის აქტიური ჩართულობით მომზადდა კანონპროექტი „სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების შესახებ“, რომელიც ინიცირებულ იქნა საქართველოს პარლამენტში 2023 წლის დეკემბერში. კანონპროექტი ემსახურება სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების სფეროში, საკანონმდებლო ჩარჩოს დახვეწას, რომელიც ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში არსებული კანონმდებლობითი პრაქტიკის მსგავსად, მოაწესრიგებს საქართველოში სოფლის მეურნეობის მოწყობას, პოლიტიკის მართვას და მასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და სოფლის განვითარება

- ევროკავშირის LEADER/CLLD მიდგომის შესაბამისად, შემუშავდა და საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 28 დეკემბრის N 527 დადგენილებით დამტკიცდა „თემზე დაფუძნებული ადგილობრივი მხარდაჭერის პროგრამა“. ადგილობრივი სამოქმედო ჯგუფების ჩართულობით, პროგრამა მიზნად ისახავს სოფლად სოციალურ-ეკონომიკური საქმიანობების, კლიმატის ცვლილებების შერბილების, ადაპტაციისა და გარემოსდაცვითი საქმიანობის მხარდაჭერას.
- „თემზე დაფუძნებული ადგილობრივი მხარდაჭერის პროგრამის“ საფუძველზე, შემუშავდა და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის ბრძანებით დამტკიცდა „ადგილობრივი სამოქმედო ჯგუფის ავტორიზაციის წესი“, რომელშიც დეტალურად გაიწერა ავტორიზაციის მაძიებელი ადგილობრივი სამოქმედო ჯგუფების ავტორიზაციისთვის კრიტერიუმები, განისაზღვრა წარმოსადგენი დოკუმენტების ნუსხა და პროცედურული საკითხები.
- „თემზე დაფუძნებული ადგილობრივი მხარდაჭერის პროგრამის“ ფარგლებში დაიწყო ავტორიზაციის მაძიებელი ადგილობრივი სამოქმედო ჯგუფების განცხადებების მიღება. 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სამინისტროს განცხადებით მომართა სამმა ავტორიზაციის მაძიებელმა იურიდიულმა პირმა.

მემცენარეობის განვითარება

- სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოების განვითარების მიზნით, მომზადებულია წინადადებები (policy brief) ვაშლის და მარწყვის წარმოებაში არსებული მდგომარეობისა და შემდგომი განვითარების შესახებ, სასათბურე მეურნეობების განვითარების შესახებ, ხორბლის წარმოების გაზრდის შესახებ.

მეცხოველეობის განვითარება

- დაიხვეწა და ახალი დიზაინით დამტკიცდა მსხვილფეხა მეცხოველეობის განვითარების პროგრამა, რომლის მიზანია მსხვილფეხა მეცხოველეობის მდგრადი და ეფექტიანი განვითარების ხელშეწყობა, ცხოველთა პროდუქტიული გაუმჯობესება, ცხოველური წარმოშობის სურსათის ხარისხის გაუმჯობესება, კლიმატ გონივრული წარმოების პრაქტიკის დანერგვა. პროგრამა ხელს შეუწყობს ქვეყანაში თანამედროვე სტანდარტების, მათ შორის, ციფრულ ტექნოლოგიებზე წვდომის გაუმჯობესებას, მსხვილფეხა მეცხოველეობის მიმართულების ფერმების ჩამოყალიბებას და ფუნქციონირებას. ფერმებისთვის, იქმნება ბიზნესის გაფართოების და სრულყოფის შესაძლებლობები. კერძო სექტორს შესაძლებლობა ექნება შეიძინოს მაღალპროდუქტიული ჯიშები და განახორციელოს ფერმის აშენება, მოდერნიზაცია-აღჭურვა, აგრეთვე შეიძინოს ფერმაში საწარმოო პროცესების მექანიზაციისა და ავტომატიზაციისთვის საჭირო დანადგარ-მოწყობილობები და ისარგებლოს შეღავათებით 7 წლის განმავლობაში. ინიციატივა გათვლილია როგორც მსხვილ, ასევე საშუალო და მცირე მეურნეობებზე და ფარავს როგორც მეხორცულ, ისე მერძულ მიმართულებას, რაც თავისთავად შეუწყობს ხელს ხორცისა და რძის წარმოების ზრდას. ინიციატივა მოიცავს სანაშენე ფერმებსაც, რითაც უნდა მოხდეს ამ მიმართულების წახალისება. 2024 წელს მცირე ფერმებისათვის მხარდაჭერის პროგრამა განხორციელდება მთელი ქვეყნის მასშტაბით, რომელიც მოიცავს როგორც საგრანტო, ასევე, საკრედიტო შესაძლებლობას. დახმარების პაკეტი გულისხმობს ფერმის აშენებას, რეკონსტრუქცია/აღჭურვას, რძის პირველადი დამუშავებისთვის საჭირო აღჭურვილობის შექმნას.

აკვაკულტურის განვითარება

- მომზადდა საქართველოს აკვაკულტურის მდგრადი განვითარების სტრატეგიის პროექტი;
- დაიწყო მუშაობა პროგრამაზე „თევზის ბუნებრივი მარაგების ზრდა მდგრადი მეთევზეობის და აკვაკულტურის განვითარებისთვის“, რომლის მიზანია საქართველოს თევზის ბუნებრივი რესურსების ინვენტარიზაცია, პერსპექტიული თევზის სახეობების და წყლის ეკოსისტემების ფონდის განსაზღვრა, თევზის რესურსების მდგომარეობის ეკოლოგიური და ეკონომიკური შეფასება.
- დაიწყო მუშაობა პროგრამაზე „ღია თევზსამეურნეო განათლება“ რომლის მიზანია აკვაკულტურის დარგის სპეციალისტების მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება
- დაიწყო მუშაობა პროგრამაზე „საქართველოს თევზსამეურნეო რეესტრის შემუშავება“ რომლის მიზანია ქვეყნის თევზის მეურნეობის ტერიტორიალურ - საწარმოო სტრუქტურის ოპტიმიზაცია

სოფლის მეურნეობისა და გარემოს დაცვის პოლიტიკის კოორდინაცია

- მომზადდა საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების 2021-2027 წწ. სტრატეგიის 2021-2023 წწ. სამოქმედო გეგმის 2022 წლის შესრულების მონიტორინგის ანგარიში და 2023 წლის 6 თვის ანგარიში;
- მომზადდა საქართველოს გარემოს დაცვის მოქმედებათა მეოთხე ეროვნული პროგრამის (2022-2026 წწ.) 2022 წლის შესრულების მონიტორინგის ანგარიში და 2023 წლის 6 თვის ანგარიში;
- მომზადდა სამთავრობო პროგრამის „2021-2024 ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის“ სამინისტროს კომპეტენციის ფარგლებში შესრულების ანგარიში;
- მომზადდა „ხედვა 2030“ - საქართველოს განვითარების სტრატეგიის 2022 წლის ანგარიში და 2023 წლის შესრულების 6 თვის ანგარიში.

ეკონომიკური კვლევები და მონაცემთა ანალიზი

- 2023 წელს სისტემატიურად ხორციელდებოდა საგარეო ვაჭრობის მონაცემთა ანალიზი. აღსანიშნავია, რომ აგროსასურსათო პროდუქციით საგარეო ვაჭრობაში დადებითი ტენდენციები იკვეთება, კერძოდ, 2023 წელს აგროსასურსათო პროდუქციის საგარეო ვაჭრობის გეოგრაფიული არეალი გაფართოვდა, ექსპორტი განხორციელდა 106 ქვეყანაში (2022 წელს ეს მაჩვენებელი 96-ს შეადგენდა). საექსპორტო ქვეყნების ზრდასთან ერთად 2023 წელს, გაზრდილია აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტის ღირებულებაც და 1 437 მლნ აშშ დოლარს შეადგენს, რაც 185 მლნ აშშ დოლარით (15%) აღემატება 2022 წლის და 927 მლნ აშშ დოლარით (181%) აღემატება 2012 წლის მაჩვენებლებს.
- 2023 წელს ძირითად საექსპორტო პროდუქტებს წარმოადგენდა ყურძნის ნატურალური ღვინოები, სპირტიანი სასმელები, მინერალური და მტკნარი წყლები, უალკოჰოლო გაზიანი სასმელები, თხილი და სხვა პროდუქტები. ასევე, 2023 წელს განხორციელდა ისეთი პროდუქტების ექსპორტი, რომლის წარმოება ქვეყნისთვის არაა დამხასიათებელია, ესენია: მოცვი, ლოკოკინები, დაფნის ფოთოლი.
- 2023 წელს, საქართველოდან ევროკავშირის ქვეყნებში ექსპორტირებულია 163 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია. 2023 წელს აგროსასურსათო პროდუქციის მთლიან ექსპორტში ევროკავშირის ქვეყნების წილი 11%-ს შეადგენს.
- სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ქვეყანაში არსებული სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე მომზადდა სამი ბროშურა - „სოფლის მეურნეობა რიცხვებში“, „საქართველოს მეცხოველეობა რიცხვებში“, „საქართველოს მემცენარეობა რიცხვებში“, რომელიც განთავსებულია სამინისტროს ვებ გვერდზე. აღნიშნული აერთიანებს ქვეყანაში არსებულ ოფიციალურ სტატისტიკურ ინფორმაციას ერთ სივრცეში პროდუქტების მიხედვით.
- დარგში არსებული მდგომარეობის ანალიზისთვის არსებული სტატისტიკური მაჩვენებლების საფუძველზე, შესაბამისი პერიოდული ხორციელდებოდა სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობების ან/და სასოფლო დასახლებებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობის ამსახველი ანგარიშების მომზადება, მათ შორის ეროვნული ანგარიშების, სამუშაო ძალის, ბიზნეს სექტორის, ფასების, მემცენარეობისა და მეცხოველეობის შესახებ ანალიზები;
- კომპეტენციის ფარგლებში, სხვადასხვა ქვეყნებთან თანამშრომლობისა და საერთაშორისო სავაჭრო/ეკონომიკური ხასიათის მთავრობათაშორის ხელშეკრულებების პროექტების შემუშავებისთვის რეგულარულად მზადდებოდა როგორც პარტნიორ ქვეყნებს შორის სავაჭრო ურთიერთობების ამსახველი შესაბამისი ანალიტიკური მასალა, ასევე აღნიშნული ქვეყნის შესახებ ზოგადი საინფორმაციო ხასიათის დოკუმენტი.
- მომზადდა ატმის, თაფლის, თხილის, ხორბლის, ხურმისა და კარალიოკის შესახებ ბაზრის ანალიზი, რაც მოიცავდა არსებული პროდუქტისთვის როგორც ქვეყნის, ასევე მსოფლიოში არსებული მდგომარეობის, წარმოების, ძირითადი იმპორტიორი და ექსპორტიორი ქვეყნების ანალიზს, საექსპორტო ბაზრების იდენტიფიცირებას და სხვა სახის ინოფორმაციას. შესაბამისი დოკუმენტები განთავსებულია სამინისტროს ვებ-გვერდზე;
- მარკეტინგული წლის მიხედვით (წარმოების შესაბამისად), ყოველკვირეულად/ყოველდღიურად მზადდებოდა ძირითადი საექსპორტო ხილისა და ბოსტნეულის ექსპორტის შესახებ საინფორმაციო დოკუმენტები.

ჰიდრომელიორაციისა და მიწის მართვის დეკარტაქციონი

ჰიდრომელიორაცია

- დასრულდა მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული „ირიგაციისა და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტი“. პროექტის ფარგლებში, აღდგა ირიგაციისა და დრენაჟის სისტემები 17,400 ჰა სახნავი მიწისთვის, რომელიც ასარგებლებს 10,000 ბენეფიციარს ქვემო სამგორის მარჯვენა მაგისტრალური არხის (კახეთი), ასევე ტბისი-კუმისისა (ქვემო ქართლი) და ზედა რუს (შიდა ქართლი) საირიგაციო არხების ტერიტორიაზე.
- მსოფლიო ბანკსა (WB) და საქართველოს მთავრობას შორის ხელი მოეწერა „საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტს“ (GRAIL). პროექტის მიზანია განსაზღვრულ 27 000 ჰექტრამდე ტერიტორიებზე (ხუთი სარწყავი და ერთი სადრენაჟე სისტემა) ირიგაციის და დრენაჟის სერვისების და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაუმჯობესება, ირიგაციის და მიწის მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება, საირიგაციო ტარიფის დადგენის პროცესის მხარდაჭერა, წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა, საგრანტო პროგრამებით ფერმერების მხარდაჭერა მდგრადი სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის დანერგვასა და წყლის რესურსების მართვაში, ახალი ჰიდროლოგიური და სასოფლო-სამეურნეო საინფორმაციო პროგრამის (HAIP) ჩამოყალიბება და მიწის მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება.
- საფრანგეთის განვითარების სააგენტოსა (AFD) და საქართველოს მთავრობას შორის ხელი მოეწერა „ზემო სამგორის საირიგაციო პროექტს“. პროექტის მიზანია გარდაბნისა (ქვემო ქართლი) და საგარეჯოს (კახეთი) მუნიციპალიტეტებში, ასევე სამგორის რაიონში (თბილისი), ჯამში 19 000 ჰექტარზე საირიგაციო ქსელების სრული რეაბილიტაცია/მოდერნიზაცია, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ხარისხის გაზრდა, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის სურსათის ხელმისაწვდომობისა და რეგიონულ ბაზრებზე ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზრდა, კლიმატის ცვლილებისადმი მდგრადი საირიგაციო სისტემების დანერგვა. პროექტის განხორციელების შედეგად, 11,500 საოჯახო მეურნეობას და 1200 საშუალო და მსხვილ ფერმერულ მეურნეობას, ჯამში 26,000 ადამიანზე მეტს, ექნება წვდომა რეაბილიტირებულ სარწყავ ინფრასტრუქტურაზე. პროექტის თანადადამფინანსებლები არიან ევროპის საინვესტიციო ბანკი, ევროკავშირი და საქართველოს მთავრობა.
- აზიის განვითარების ბანკსა (ADB) და საქართველოს მთავრობას შორის ხელი მოეწერა „კლიმატონივრული ირიგაციის სექტორის განვითარების პროგრამას“. პროექტის მიზანია ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის მარცხენა მაგისტრალური არხისა და შიდა ქსელების სრული რეაბილიტაცია-მოდერნიზაცია და სარწყავი წყლის მიწოდების გაუმჯობესება საგარეჯოს და ნაწილობრივ გურჯაანის მუნიციპალიტეტებში (კახეთი) 7300 ჰა ფართობზე, ასევე კლიმატის ცვლილების პირობებში წყლის რესურსების ეფექტური გამოყენება, წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა.
- საქართველოს ენერჯეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელ ეროვნულ კომისიასთან ერთად, მომზადდა საირიგაციო ტარიფის განსაზღვრის მეთოდოლოგია. საირიგაციო ტარიფის დადგენის პროცესის გაუმჯობესების მიზნით, „წყალმომხმარებელთა ორგანიზაციების შესახებ“ საქართველოს კანონში შევიდა საკანონმდებლო ცვლილება.

მიწის რესურსების დაცვა

- გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის პროექტის „მიწის დეგრადაციის ნეიტრალური ბალანსის მიღწევა საქართველოში დეგრადირებული საძოვრების აღდგენისა და მდგრადი მართვის გზით“ ფარგლებში შემუშავდა „საძოვრების მართვის ეროვნული პოლიტიკის კონცეფცია“, რომელიც მოწონებულ იქნა სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს წევრების

მიერ. საქართველოს ყველა რეგიონში ჩატარდა პრეზენტაციები და საჯარო განხილვები სახელისუფლებო, ფერმერული და საექსპერტო წრეების ფართო წარმომადგენლობითი მონაწილეობით.

- „საძოვრების მართვის ეროვნული პოლიტიკის კონცეფციის“ საფუძველზე, შემუშავდა საქართველოს კანონის პროექტი „საძოვრების მართვის შესახებ“, რომელშიც ასახულია საძოვრების მდგრადი მართვის საერთაშორისო პრინციპები და ინტეგრირებულია ეროვნულ რეალობასა და ტრადიციებთან. დაიწყო, როგორც შიდა უწყებრივი, ასევე უწყებათაშორისი განხილვები.
- გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის პროექტის „ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი სარგებელი მიწის მდგრადი მართვის გზით მოწყვლადი სასოფლო თემებისთვის საქართველოში“ ფარგლებში, გორის, ქარელისა და დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტებში 650 ჰა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე საპილოტე დაითესა ხორბალი ნიადაგის დაუმუშავებლად. ჩატარდა ცნობიერების ამაღლების კონსულტაციები ფერმერებთან.
- პროექტის „მიწის დეგრადაციის ნეიტრალური ბალანსის მიღწევა საქართველოში დეგრადირებული საძოვრების აღდგენისა და მდგრადი მართვის გზით“ ფარგლებში, ყაზბეგის, დმანისის და გურჯაანის მუნიციპალიტეტებში შეირჩა საპილოტე სოფლები და ტერიტორიები - დაახლოებით 500 ჰა, სადაც განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები: მოეწყო ელექტრო ღობეები 84 ჰა საძოვარზე, მოეწყო/აღდგა დასარწყულზელი სისტემები, ჩატარდა ცნობიერების ამაღლების კონსულტაციები ფერმერებთან. მიმდინარეობს აგროსატყეო ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ, შერჩეული ხის ჯიშების დარგვა და საძოვრის ნაწილის მოსუფთავება ნაზარდისგან.

მიწის მართვა

- მსოფლიო ბანკის „ირიგაციისა და მიწის ბაზრის განვითარების პროექტის“ ფარგლებში, ჩატარდა მიწების კონსოლიდაციის მიზანშეწონილობის კვლევა, რომლის მიზანი იყო, ეროვნულ დონეზე კონსოლიდაციის სახელმწიფო პროგრამის შესამუშავებლად, პოტენციური შესაძლებლობების გამოვლენა, კონსოლიდაციის სარგებლიანობისა და მიზანშეწონილობის დასაბუთება და შემდგომში საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან თანამშრომლობით კონკრეტული ღონისძიებების დაგეგმვა.
- 2023 წელს მსოფლიო ბანკსა და საქართველოს მთავრობას შორის ხელმოწერილი „საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტის“ ერთ-ერთი მიზანია მიწის მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება. პროექტის ფარგლებში, დაგეგმილია მიწის საინფორმაციო სისტემის ჩამოყალიბება, ასევე მიწების კონსოლიდაციის საპილოტე პროექტების განხორციელება, მიწის კონსოლიდაციის სტრატეგიისა და საკანონმდებლო ბაზის მომზადება და მიწების კონსოლიდაციის პროგრამის შემუშავება ეროვნულ დონეზე.
- მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის ეროვნული სააგენტოს შესაძლებლობების განვითარების ფარგლებში, საფრანგეთის განვითარების სააგენტოსთან დაწყებულია თანამშრომლობა. საფრანგეთის მთავრობის 300 000 ევროს ოდენობის ფინანსური მხარდაჭერის ფარგლებში, მზადდება პროექტი, რომლის მიზანია საფრანგეთის გამოცდილების გაზიარებით მიწის სააგენტოს ინსტიტუციური გაძლიერება და სტრატეგიული ამოცანების შესრულებაში ტექნიკური დახმარების გაწევა.
- საქართველოს მთავრობის N227 დადგენილებით დამტკიცდა „ქარსაფარი ზოლის აღდგენის, გაშენებისა და მართვის სახელმწიფო პროგრამა“, რომლის მიზანია საქართველოში ქარსაფარი ზოლის სისტემის განვითარების ხელშეწყობა და ქარსაფარი ზოლის მართვის ეფექტიანი განხორციელება, რათა ხელი შეეწყოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისთვის შესაბამისი ნიადაგური და მიკროკლიმატური გარემოს უზრუნველყოფასა და ამ კულტურების გაბატონებული ქარებისგან დაცვას, აგრეთვე ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებასა და ნიადაგის ქარისმიერი ეროზიისაგან დაცვას.

სურსათის პოლიტიკის დეპარტამენტი

ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში, 2023 წლის გეგმის შესაბამისად მომზადებული და დამტკიცებული საკანონმდებლო ნორმატიული აქტები სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის სფეროებში.

სურსათის უვნებლობა

- სახელმძღვანელო მითითებები „კონტროლირებად პირობებში/ჩაკეტილ სისტემებში გენმოდიფიცირებულ მიკროორგანიზმების გამოყენების შესახებ“ (2009/41 ის დანართების შესაბამისად) და „კონტროლირებად პირობებში/ჩაკეტილ სისტემებში გენმოდიფიცირებულ მიკროორგანიზმებთან მუშაობისას რისკის შეფასების განხორციელების შესახებ“ (2000/608 ტექსტის მიხედვით); დამტკიცდა მინისტრის 2023 წლის 10 მარტის N2-120 ბრძანებით;
- „ტექნიკური რეგლამენტი – ცხოველური წარმოშობის სურსათში აკრძალულ/დაუშვებელ ფარმაკოლოგიურად აქტიურ ნივთიერებებთან (სუბსტანციებთან) დაკავშირებით მოქმედებისათვის საცნობარო მაჩვენებლების (RPA) დამტკიცების შესახებ“, დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 13 ივნისის N225 დადგენილებით;
- „სურსათთან შეხებისთვის განკუთვნილი კერამიკული ნაწარმის შესახებ“ დამტკიცების თაობაზე; საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 14 ნოემბრის N226 დადგენილება;
- „ნატურალური მინერალური წყლებიდან და წყაროს წყლებიდან ფტორის მოსაცილებლად გააქტიურებული ალუმინის გამოყენების წესი“ დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 12 დეკემბრის N565 დადგენილებით;
- საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 14 ნოემბრის N 447 დადგენილება „ტექნიკური რეგლამენტი - შეზღუდული ენერგეტიკული ღირებულების დიეტებში წონის კლებისათვის განკუთვნილი სურსათის შესახებ“ დამტკიცების თაობაზე;
- „ტექნიკური რეგლამენტი - სასურსათო დანიშნულების ცხოველებში ფარმაკოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების (სუბსტანციების) ნარჩენების ანალიზის მეთოდების განხორციელების, ნიმუშის აღების და შედეგების ინტერპრეტაციის წესის დამტკიცების შესახებ“; დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 5 ივნისის N212 დადგენილებით;
- „ტექნიკური რეგლამენტი - ორგანული (ბიოლოგიური, ეკოლოგიური) წარმოების წესებისა და ორგანული (ბიოლოგიური, ეკოლოგიური) პროდუქტის ეტიკეტირების შესახებ“, დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 11 აპრილის 7 დადგენილება N149-ით;
- შემუშავდა „საქართველოში სურსათის/აგროლაბორატორიების განვითარების კონცეფცია“, დამტკიცებულია საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2023 წლის 17 აგვისტოს N2-668 ბრძანებით;
- მონაწილეობა საქართველოს კანონის „სურსათის დანაკარგებისა და მისი ნარჩენების შემცირების და სურსათის შეწირულების შესახებ“ შემუშავებაში;
- მონაწილეობა საქართველოს კანონის „საქონლის ადგილწარმოშობის დასახელებისა და გეოგრაფიული აღნიშვნის შესახებ“ შემუშავებაში;

- მომზადდა და საქპატენტში რეგისტრაციისათვის გადაიგზავნა „ტრადიციული რაჭული ლორის“ სპეციფიკაციები;
- მომზადდა და საქპატენტში რეგისტრაციისათვის გადაიგზავნა „მთიანეთის ტრადიციული ლუდის“ სპეციფიკაციები;
- მონაწილეობა ENPARD-საქართველო, დაინტერესებულ მხარეთა კომიტეტის 32-ე შეხვედრაში, პრეზენტაცია - ლაბორატორიების პოლიტიკის დოკუმენტი“

ვეტირინარია

- „მსხვილფეხა საქონლის ტანხორცის, ნახევარი ან მეოთხედი ტანხორცის ზედაპირის მიკრობიოლოგიური დაბინძურების შესამცირებლად რძემჟავას გამოყენების წესის დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 8 მაისის დადგენილება N174
- „ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვის მოთხოვნებთან შესაბამისობის შესამოწმებლად ზოგიერთი სახელმწიფო კონტროლის მინიმალური სიხშირის დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 24 ივლისის დადგენილება N275;

მომზადებულია პროექტები:

- „კვერცხმდებელი ქათმის დაცვის მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი;
- „ცხოველის სამკურნალო საკვების წარმოება, ბაზარზე განთავსება და გამოყენების წესის დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი
- „ცხოველთა კვებაში არასასურველი ნივთიერებების დამტკიცების შესახებ“ - საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი;

მცენარეთა დაცვა

- „საფურაჟე კულტურების თესლის ბაზარზე განთავსების პირობების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 20 იანვრის N46 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 15 აგვისტოს დადგენილება N305;
- „საზეთე და საბოჭკო კულტურების თესლის ბაზარზე განთავსების პირობების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 28 ოქტომბრის N648 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 15 აგვისტოს დადგენილება N306;
- „გენეტიკური რესურსების კონსერვაციისთვის განკუთვნილი საფურაჟე კულტურების თესლის ნარეგების ბაზარზე განთავსების პირობები“ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 15 აგვისტოს დადგენილება N304;
- „ხეხილოვანი კულტურების გასამრავლებელი მასალისა და ხილის წარმოებისათვის გამიზნული ნერგების ბაზარზე განთავსების პირობების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 17 იანვრის N40 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 18 დეკემბრის დადგენილება N493;
- „დეკორატიული მცენარეების გასამრავლებელი მასალის ბაზარზე განთავსების პირობების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 22 აპრილის N199 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 5 დეკემბრის დადგენილება N472;

მომზადებულია პროექტები:

- „ცხოველის ან/და მცენარის ახალი ჯიშის განსხვავებულობაზე, ერთგვაროვნებასა და სტაბილურობაზე გამოცდის ჩატარების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 23 დეკემბრის N587 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი;
- „საქართველოს ტერიტორიაზე გასავრცელებლად დაშვებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ჯიშების ეროვნული კატალოგი და ეროვნული კატალოგის წარმოების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 24 დეკემბრის N2-1038 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე პროექტი;
- ტექნიკური რეგლამენტის - „დაცული ზონისა და მცენარის პასპორტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 13 დეკემბრის N591 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ - საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 27 ნოემბრის დადგენილება N461;

სურსათის ინდუსტრიისა და ვაჭრობის ხელშეწყობა

- მოცვის ექსპორტის ხელშეწყობის მიზნით, შემუშავდა გზამკვლევი და აქტიური თანამშრომლობა მიმდინარეობდა სსიპ სურსათის ეროვნულ სააგენტოსთან და სსიპ შემოსავლების სამსახურის წარმომადგენლებთან;
- კერძო სექტორის მოთხოვნის საფუძველზე, საქართველოში წარმოებული პროდუქციისთვის ხარისხის ნიშნის ლოგოს გამოყენების უფლების მინიჭების მიზნით, აქტიური მუშაობა მიმდინარეობდა მარკეტინგული საბჭოს წევრებთან;
- შემუშავდა და სსიპ ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნულ ცენტრში „საქპატენტი“ გაგზავნილია ადგილწარმოშობის დასახელებად რეგისტრაციისათვის „ასხის მთის სულგუნის“ სპეციფიკაცია. გეოგრაფიულ აღნიშვნად რეგისტრაციისათვის „ტრადიციული რაჭული ლორის“ სპეციფიკაცია, ხოლო გეოგრაფიული აღნიშვნის რეგისტრაციისთვის დასკვნის გაცემის მიზნით სსიპ სურსათის ეროვნულ სააგენტოში გაგზავნილია „საქართველოს მთიანეთის ტრადიციული ლუდის“ სპეციფიკაცია. ასევე, გეოგრაფიულ აღნიშვნად დარეგისტრირების პროცედურების შესაბამისად საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მარკეტინგული საბჭოს წევრებთან გაგზავნილია „სვანური მარილისა“ და „გორის ვაშლის“ სპეციფიკაციების პროექტები;
- დიდი ოდენობით საქონლის გეოგრაფიული აღნიშვნის სხვაგვარი უკანონო გამოყენების ფაქტების აღმოფხვრის მიზნით, სამმართველო აქტიურად თანამშრომლობდა ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურთან და მონაწილეობდა საპროცესო მოქმედებებში;
- ადგილობრივი წარმოების სურსათის პოპულარიზაციის მიზნით, შემუშავდა კონცეფციის პროექტი;
- ადგილობრივ ბაზარზე ქართული პროდუქციის პოპულარიზაციის მიზნით, ბაზრებისა და ბაზრობების ორგანიზებისთვის მომზადდა წინადადებები. აღსრულების ნაწილში აქტიური თანამშრომლობა მიმდინარეობს საერთაშორისო ორგანიზაცია - FAO-სთან;
- სამმართველოს მიერ შემუშავდა ლუდის გზის კონცეფცია;
- განხორციელდა 6 სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნის ბაზრების მიმოხილვა;

- მუშაობა მიმდინარეობს ხარისხის ნიშნით ნიშანდებული პროდუქციის კატალოგთან დაკავშირებით;
- მიმდინარეობს გასტროტურიზმის კონცეფციის შემუშავების პროცესი;
- სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრთან არსებული „აგრო სკოლის“ მოსწავლეებისთვის სამმართველოს მხრიდან ჩატარდა პრეზენტაცია თემაზე „ხარისხის ნიშნების მართვის პოლიტიკა“;
- ახალი თანამშრომლის ადაპტაციის წესის თანახმად, ახალ თანამშრომლებთან გაცნობითი შეხვედრისთვის, სამმართველოს მიერ გაკეთდა პრეზენტაცია დეპარტამენტის საქმიანობისა და მიღწევების შესახებ.

ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტი

ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის კომპეტენციას განეკუთვნება ნარჩენების მართვის ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, რაც ემსახურება ნარჩენების წარმოქმნის და მისი უარყოფითი ზეგავლენის პრევენციას და შემცირებას, ნარჩენების მართვის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნას, ნარჩენის, როგორც რესურსის ეფექტიანი გამოყენების ხელშეწყობას და ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოსთვის მათი უსაფრთხოდ განთავსების უზრუნველყოფას. დეპარტამენტი ასევე მონაწილეობს ქიმიური ნივთიერებების მართვის პოლიტიკის შემუშავებაში და წარმოადგენს ბაზელის, როტერდამის, სტოკჰოლმის და მინამატას კონვენციების მთავარ კომპეტენტურ ორგანოს.

2023 წლის განმავლობაში დეპარტამენტის მიერ განხორციელებული იქნა შემდეგი ძირითადი ქმედებები:

ნარჩენების მართვა

- მიღებული იქნა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 12 ივნისის N223 დადგენილება „ტექნიკური რეგლამენტის - პლასტიკისა და ბიოდეგრადირებადი პარკების რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2018 წლის 14 სექტემბრის N472 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე

განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად, დამატებით დაშვებული იქნა ამერიკული სტანდარტების - ASTM D5511 და ASTM D5988 შესაბამისი ბიოდეგრადირებადი პარკების წარმოება და იმპორტი.

- მიღებული იქნა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 26 ივნისის N 233 დადგენილება „საქართველოს ტერიტორიაზე იმპორტისათვის, საქართველოს ტერიტორიიდან ექსპორტისათვის და საქართველოს ტერიტორიაზე ტრანზიტისათვის დაშვებული ნარჩენების ნუსხის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 9 ივნისის N259 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე

განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად, 2026 წლის 1 მაისამდე აიკრძალა გამოყენებული კატალიზატორების ნარჩენების ექსპორტი.

- შემუშავდა და საქართველოს პარლამენტში დასამტკიცებლად წარდგენილია საქართველოს კანონის პროექტი “ნარჩენების მართვის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ” - ცვლილებების პროექტი ითვალისწინებს მწარმოებლის გაფართოებულ ვალდებულებასთან დაკავშირებით დამატებების შეტანას, დარღვევებზე საჯარო სანქციების დაწესებას, ასევე, კოდექსით დადგენილი ზოგიერთი სხვა სანქციის ახლებურად ჩამოყალიბებას. კანონის პროექტს ამ ეტაპზე გავლილი აქვს ორი საპარლამენტო მოსმენა.
- სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელის/ების მოწყობის მიზნით, მიმდინარეობს სამუშაოები ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკთან და ევროკავშირთან თანამშრომლობის რეჟიმში. მომზადებულია ტექნიკური დავალება, რომელიც ითვალისწინებს სახიფათო ნარჩენების მართვის ტექნიკურ-ეკონომიკურ შეფასებას და ნაგავსაყრელებისათვის ლოკაციების შერჩევასა და წინასწარ შეფასებას.

ამ ეტაპზე ტექნიკური დავალების შესაბამისად, განისაზღვრა სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე შესატანი ნარჩენების ნაკადები და შეირჩა პოტენციური ტერიტორია სახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელის მოწყობისათვის.

- შემუშავდა ნარჩენების პრევენციის პროგრამის სამუშაო ვერსია.

დეპარტამენტი აქტიურად ჩართულია ცანასა (ლენტეხის მუნიციპალიტეტი) და ურავის (ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი) ტერიტორიებზე არსებული დარიშხანშემცველი ნარჩენების უსაფრთხო განთავსების პროექტების განხორციელებაში. საქართველოს მთავრობის განკარგულებით (№2495; 30.12.2022), პროექტს ახორციელებს სსიპ ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტო. 2023 წელს განხორციელდა საიტების შემოღობვის სამუშაოები.

მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება

მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების დანერგვის მიზნით, სამინისტროს მიერ დამატებით ავტორიზებულია ერთი მგვ-ის ორგანიზაცია:

- ა(ა)იპ “ამბოლი ო2” - შესაბამისობის ინდივიდუალური სქემა: აკუმულატორების ნარჩენების მართვა.

მგვ-ის ელექტრონულ რეესტრში, 2023 წლის მდგომარეობით, რეგისტრირებულია 11 500-ზე მეტი მწარმოებელი.

მგვ-ის ორგანიზაციების მიერ მოწოდებული წინასწარი ინფორმაციით, 2023 წლის განმავლობაში შეგროვდა სპეციფიკური ნარჩენების შემდეგი რაოდენობა: ნარჩენი ზეთები - 2344.49 ტონა; ნარჩენი საბურავი - 5944.99 ტონა; ნარჩენი ბატარეა - 7.89 ტონა; ნარჩენი აკუმულატორი - 2344.69 ტონა; ნარჩენი ელექტრო და ელექტრონული მოწყობილობები - 618.13 ტონა.

შემუშავდა ტექნიკური რეგლამენტის პროექტი “ხმარებიდან ამოღებული ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მართვის შესახებ”, სადაც გათვალისწინებულ იქნა ყველა დაინტერესებული მხარის შენიშვნები. მიმდინარეობს დამატებითი კონსულტაციები. ნარჩენების მართვის კოდექსში ცვლილებების დამტკიცების შემდგომ, დადგენილების პროექტი წარედგინება საქართველოს მთავრობას დასამტკიცებლად.

შემუშავდა ტექნიკური რეგლამენტის პროექტი „შეფუთვის ნარჩენების მართვის შესახებ“, მიმდინარეობს დამატებითი კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან და საერთაშორისო ექსპერტებთან.

ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროექტის “საქართველოში ნარჩენების მართვისა და ცირკულარული ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა” ფარგლებში, 2023 წლის დეკემბერში, სამინისტროსა და მგვ ორგანიზაციების წარმომადგენლების მონაწილეობით განხორცი-

ელდა ოფიციალური ვიზიტი ბეგლიასა და ნიდერლანდების სამეფოში სპეციფიკური ნარჩენების მართვის გამოცდილების გაზიარებისა და შესაძლებლობების გაზრდის მიზნით. ვიზიტის ფარგლებში, გაიმართა შეხვედრები ფლანდრიის რეგიონის ნარჩენების მართვის დირექტორატთან, ნიდერლანდების ინფრასტრუქტურისა და წყლის სამინისტროს ნარჩენების მართვისა და ცირკულარული ეკონომიკის დირექტორატთან, მგვ ორგანიზაციებთან და გადამამუშავებელ სექტორთან. ასევე, გაიმართა ოფიციალური შეხვედრები ევროკავშირის სამეზობლო და გაფართოების საკითხებში გენერალური დირექტორატის (DGA1 NEAR) ხელმძღვანელ მეთიუ ბუსკესთან და გარემოსდაცვით საკითხებში გენერალური დირექტორატის (DGA1 ENV) ხელმძღვანელ დევიონ პეკანთან.

ევროკავშირის მიმდინარე ტექნიკური დახმარების პროექტის „საქართველოში ნარჩენების მართვის შესაძლებლობების გაძლიერების მხარდაჭერა და ცირკულარული ეკონომიკის განვითარება“ ფარგლებში, დაიწყო ნარჩენების მართვის მონაცემთა ბაზის გაუმჯობესების და მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების ელექტრონული რეესტრის დასრულებაზე მუშაობა. განხორციელდა მგვ ორგანიზაციების და გადამამუშავებელი სექტორის შესაძლებლობების გაძლიერების ღონისძიებები. გაიმართა შეხვედრები აჭარაში, იმერეთსა და კახეთის რეგიონში სპეციფიკური ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებით, სადაც დაინტერესებულ მხარეებს და საზოგადოებას მიეწოდათ შესაბამისი ინფორმაცია.

მგვ ორგანიზაციების მიერ, სამინისტროსთან ერთად, განხორციელდა ცნობიერების ასამაღლებელი კამპანიები მედიის, ვებგვერდის, სოციალური ქსელის საშუალებით. გაკეთდა რეკლამები ელექტრო და ელექტრონული ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დიზაინისა და განთავსების შესახებ. მოსახლეობას მიეწოდა ინფორმაცია სპეციფიკური ნარჩენების შეგროვების ლოკაციების შესახებ. ასევე, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების ორგანიზაციების მიერ, სამინისტროსთან ერთად, გაიმართა გაფართოებული შეხვედრები საჯარო, კერძო და არასამთავრობო სექტორის მონაწილეობით.

ქიმიური ნივთიერებების მართვა

ევროკავშირთან ასოცირების მოთხოვნების, ასევე, კანდიდატის სტატუსის რეკომენდაციების შესაბამისად, მიმდინარეობს ქიმიური ნივთიერებების მართვის კანონმდებლობის შემუშავება და მართვის თანამედროვე სისტემების დანერგვა საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად.

საქართველოს პარლამენტის 2023 წლის 31 მაისის N3005-XIმს-XXმპ დადგენილებით, რატიფიცირებული იქნა ვერცხლისწყლის შესახებ მინამატას კონვენცია. რატიფიკაციის პროცესის პარალელურად, კონვენციიდან გამომდინარე, შემუშავდა და საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული იქნა ვერცხლისწყლის და მისი ნაერთების მარეგულირებელი შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებები „გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში და საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში.

„გარემოს დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე, მიმდინარეობდა მუშაობა კანონქვემდებარე აქტზე „წინასწარი დასაბუთებული თანხმობის გაცემის საფუძველზე ვერცხლისწყლისა და ვერცხლისწყლით გამდიდრებული პროდუქტების იმპორტის, ექსპორტისა და ტრანზიტის განხორციელებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ“. მოცემული კანონქვემდებარე აქტით განისაზღვრება ვე-

რცხლისწყლის ექსპორტის, იმპორტისა და ტრანზიტის მოთხოვნები წინასწარი დასაბუთებული თანხმობის გაცემის საფუძველზე, ასევე, ვერცხლისწყლით გამდიდრებული პროდუქციის ჩამონათვალი, რომელთა წარმოება, ექსპორტი, იმპორტი ან ტრანზიტი დაექვემდებარება შეზღუდვას; განისაზღვრება დოკუმენტის ძალაში შესვლის ვადები. პროექტზე მუშაობა გრძელდება.

ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ ხელშეკრულების შესაბამისად, შემუშავდა „ქიმიური ნივთიერებებისა და ნარევების შესახებ“ კანონპროექტის სამუშაო ვერსია, ასევე „ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციის, შეფასების, ავტორიზაციისა და შეზღუდვების შესახებ“ (REACH) და „ქიმიური ნივთიერებების და ნარევების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირებისა და შეფუთვის შესახებ“ (CLP) კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების პროექტების სამუშაო ვერსიები. ამ ეტაპზე, აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტის მხარდაჭერით, მიმდინარეობს პროექტი - „ქიმიური უსაფრთხოების ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება საქართველოში“, რომელიც ითვალისწინებს ზემოაღნიშნული კანონპროექტების დასრულების ხელშეწყობას, ასევე, ინსტიტუციური და ლაბორატორიული შესაძლებლობების გაძლიერებას. აღნიშნული პროექტის ფარგლებში, 2023 წლის დეკემბერში გაიმართა შემუშავებული კანონპროექტის გაფართოებული საჯარო განხილვა, მიმდინარეობს შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების განხილვა.

გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის მხარდაჭერით, მიმდინარეობს პროექტი - „პოლიქლორირებული ბიფენილებისგან თავისუფალი ელექტრომომარაგება საქართველოში“, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდა ელექტრომომარაგების სექტორში არსებული მოწყობილობის ინვენტარიზაცია, აღებულია დიელექტრიკული ზეთის 4870 სინჯი და შემუშავდა მონაცემთა ბაზა. მიმდინარეობს დაბინძურებული ზეთების დამუშავების (დასუფთავების) მიზნით, შესაბამისი ტექნოლოგიების შერჩევა. სამომავლოდ იგეგმება საპილოტე გაწმენდის ღონისძიებები, პებ მაღალი შემცველობის აღმოჩენის შემთხვევაში, საზღვარგარეთ ექსპორტის გაუვნებელყოფის მიზნით. ასევე, განხორციელდა ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები.

გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის (GEF) ფინანსური მხარდაჭერით დაიწყო ახალი პროექტი - „საწარმოო და გადამამუშავებელ სექტორში სამრეწველო მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების შემცირება ცირკულარულ ეკონომიკაზე გადასვლის მხარდაჭერის გზით“. პროექტის მიზანია ხელი შეუწყოს საკანონმდებლო ბაზის შემუშავებას და სრულყოფას, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულების სფეროში პრაქტიკული ღონისძიებების განხორციელებას და საწარმოო სექტორში მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების შემცირებას.

მიმდინარეობს მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების შესახებ ეროვნული სამოქმედო გეგმის განახლების ღონისძიებები რეგიონალური პროექტის ფარგლებში, რომელსაც ასევე აფინანსებს გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდი.

- 2023 წლის განმავლობაში, ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საქმიანობაზე რეგისტრაციის მიღების მიზნით, შემოვიდა 162 განაცხადი, რეგისტრაცია გაიცა 36 კომპანიაზე;
- განხილული იქნა 977 ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი; შეთანხმებული იქნა 766 ნარჩენების მართვის გეგმა.
- ნარჩენების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვებთან დაკავშირებით გაცემული იქნა 32 ნებართვა;
- დეპარტამენტის მიერ განხილული იქნა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით, წარმოდგენილი 210 (სკრინინგი, სკოპინგი, გზმ, სგმ) განაცხადი;
- დეპარტამენტის მიერ ჯამში განხილული იქნა 2034 კორესპონდენცია.

გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტი

2023 წლის მდგომარეობით, გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტი კოორდინირებას უწევდა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე წყლის რესურსების მართვის, ატმოსფერული ჰაერის დაცვისა და კლიმატის ცვლილების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებასა და განხორციელებას. ასევე, მონაწილეობდა და კოორდინაციას უწევდა სამინისტროს კომპეტენციაში შემავალი მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებისა და პროცესების, გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDGs) ეროვნულ დონეზე განხორციელებას და მჭიდროდ თანამშრომლობდა შესაბამის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. დეპარტამენტი შედგება 4 სამმართველოსგან: კლიმატის ცვლილების სამმართველო, წყლის სამმართველო, ატმოსფერული ჰაერის სამმართველო და მდგრადი განვითარების სამმართველო.

ატმოსფერული ჰაერის დაცვა

რეგიონულ და ლოკალურ დონეზე ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესებისა და ჰაერის დაბინძურების გამორყვევის მოსაგვარებლად, ევროპულ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, მიმდინარეობდა ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გეგმების შემუშავება და განხორციელება. გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) და შვედეთის მთავრობის მხარდაჭერით, ქართველი და ევროპელი ექსპერტებისა და ყველა ძირითადი დაინტერესებული მხარის ჩართულობით, შემუშავდა ცენტრალური ზონისთვის (რომელიც მოიცავს ქ. რუსთავს) ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის 2023-2025 წლების გეგმის პროექტი, რომელიც დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 7 აგვისტოს N1431 განკარგულებით. ამავე პროექტის ფარგლებში, დამოუკიდებელი ექსპერტის მიერ შემუშავდა და გამოქვეყნდა ქ. რუსთავის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის (2020-2022) საბოლოო შეფასების ანგარიში.

აგრეთვე, ევროკავშირის ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტის ფარგლებში, ჩატარდა საბაზისო კვლევა თბილისის აგლომერაციისთვის ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის შესამუშავებლად და მომზადდა გეგმის სამუშაო ვერსია, რომლის განხილვაც აქტიურად მიმდინარეობს. ამავე პროექტის ფარგლებში, დაიწყო შავი ზღვის ზონის ჰაერის ხარისხის მართვის გეგმის შემუშავება. სამოქმედო გეგმების დამტკიცება დაგეგმილია 2024 წლისთვის.

ტრანსპორტის სექტორიდან, რომელიც წარმოადგენს ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევის უმთავრეს წყაროს ქვეყანაში, დაბინძურების შესამცირებლად მიღებულ იქნა არაერთი მნიშვნელოვანი რეგულაცია. საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 28 ივნისის N238 დადგენილებით დამტკიცდა ტექნიკური რეგლამენტი საქართველოში ავტომობილების გაფრქვევების ევრო 5b სტანდარტის შემოღებასთან დაკავშირებით. ტექნიკური რეგლამენტის მიხედვით, საქართველოში ავტომობილის პირველადი ან დროებითი რეგისტრაცია განხორციელდება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი აკმაყოფილებს მინიმუმ ევრო 5b სტანდარტს, რაც დიდწილად 2013 წლამდე გამოშვებული ავტომობილების რეგისტრაციის შეზღუდვას გულისხმობს. რეგულაცია მსუბუქი ავტომობილებისთვის (M1) და მიკროავტობუსებისთვის (M2) 2024 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა, ხოლო ავტობუსებისა (M3) და სატვირთო ავტომობილებისთვის (N1, N2, N3) ამოქმედდება 2025 წლის 1 იანვრიდან. ავტომობილების ემისიის სტანდარტის შემოღება ხელს შეუწყობს გრძელვადიან პერსპექტივაში ავტოპარკის გაუმჯობესებასა და განახლებას.

სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობით, შემუშავდა და საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა ცვლილებები ადმი-

ნისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში, რომელიც ითვალისწინებს სატრანსპორტო საშუალებების გამონაბოლქვის გზებზე კონტროლს სპეციალური აპარატურის საშუალებით. განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების საფუძველზე, 2023 წლის 4 სექტემბრიდან ქალაქებში - თბილისი, რუსთავი, ბათუმი და ქუთაისი, დაიწყო ხილული, ჭარბი გამონაბოლქვის მქონე სატრანსპორტო საშუალებების გზებზე კონტროლი.

ავტომობილებიდან კატალიზური კონვერტორის (ე.წ. კატალიზატორების) ამოღების მავნე პრაქტიკასთან საბრძოლველად განხორციელებული სამართლებრივი ცვლილებების შედეგად, 3 წლით აიკრძალა ე.წ. კატალიზატორების ექსპორტი.

მსხვილ სამრეწველო საწარმოებს 2021 წლის 1 ივნისიდან ევალებათ მავნე ნივთიერებათა ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვევების უწყვეტი თვითმონიტორინგის სისტემის დანერგვა. 2023 წლის განმავლობაში სამინისტრო მონიტორინგს უწევდა სამრეწველო საწარმოების მიერ აღნიშნული ვალდებულების შესრულების პროცესს. ამ ეტაპზე თვითმონიტორინგს დაქვემდებარებული დაახლოებით 51 აქტიური საწარმოდან სამინისტროს ელექტრონულ სისტემაში დარეგისტრირებულია 31 სტაციონარული ობიექტი, კიდევ 11 საწარმოს კი შეძენილი ან ჩამოტანილი აქვს მონიტორინგის ხელსაწყო.

2023 წელს, საქართველო შეუერთდა „ოზონის შრის დამშლელ ნივთიერებათა შესახებ“ მონრეალის ოქმის კიგალის ცვლილებას, რომელიც წარმოადგენს საერთაშორისო ძალისხმევას გლობალური დათბობის მაღალი პოტენციალის მქონე ნივთიერებების - წყალბადფტორნახშირბადების (ფუნ-ები, HFCs) მოხმარების შესამცირებლად. 2023 წლის 16 ივნისს, მიღებულ იქნა საკანონმდებლო ცვლილებათა პაკეტი, რომელიც მიზნად ისახავს გარემოსათვის სახიფათო ნივთიერებების - სინთეზური მაცივარაგენტების გაფრქვევათა შემცირებას, მათი მართვის ეროვნული სისტემის გაუმჯობესებას, სამაცივრო, ჰაერის კონდიციონერების და თბური ტუმბოების სექტორში მომსახურების ხარისხის გაზრდასა და კიგალის ცვლილების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების განხორციელებას. განახლებული კანონმდებლობა აწესებს მოთხოვნებს მაცივარაგენტების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვის, ყიდვა-გაყიდვის, მომსახურების, ჟონვის მონიტორინგის, შეგროვების, აღდგენის, რეციკლირებისა და განადგურების კუთხით. აღნიშნული კანონმდებლობის ნაწილი, რომელიც შეეხება მაცივარაგენტების ტრანსსასაზღვრო გადაზიდვას, ძალაში შევიდა 2023 წლის 1 სექტემბრიდან, ხოლო სხვა ცვლილებები ამოქმედდა 2024 წლის 1 იანვრიდან.

საკანონმდებლო ცვლილებების პრაქტიკაში განხორციელების მიზნით, შემუშავდა და დამტკიცდა კანონქვემდებარე აქტები, რომლებიც ითვალისწინებს სანებართვო და კვოტირების სისტემის გაფართოებას მონრეალის ოქმით მოცული ყველა ნივთიერებისთვის, მაცივარაგენტების მართვაში ჩართული ფიზიკური და იურიდიული პირების სერტიფიცირებას და გარემოსდაცვითი მოთხოვნების დაწესებას მაცივარაგენტებზე მომუშავე მოწყობილობების მომსახურებისთვის. მაცივარაგენტების მართვის პროცესის კიდევ უფრო გაუმჯობესებისთვის შეიქმნა მაცივარაგენტების მართვის ელექტრონული სისტემა და დამტკიცდა სისტემის წარმოების წესი. დაიწყო მონრეალის ოქმის განხორციელების მრავალმხრივი ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის „წყალბადქლოროფტორნახშირბადების მოხმარებიდან ამოღების მართვის გეგმა“ მეორე ფაზა (HPMP II), რომელიც ითვალისწინებს 2030 წლამდე საქართველოს შესაბამისი უწყებების ინსტიტუციურ გაძლიერებას, სამართლებრივი, მეთოდოლოგიური და პოლიტიკური ბაზის გაუმჯობესებას, სამაცივრო და ჰაერის კონდიციონერების სექტორის წარმომადგენლების ცნობიერების ამაღლებას, შესაძლებლობების გაძლიერებას და სხვა აუცილებელ აქტივობებს მაცივარაგენტების მართვის სისტემის სრულყოფისთვის.

მომზადდა სხვადასხვა სექტორიდან ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების 1990-2021 წწ ანგარიში და წარედგინა „შორ მანძილებზე ჰაერის ტრანსსასაზღვრო დაბინძურების შესახებ კონვენციის“ (ჰაერის კონვენცია) ოქმის სამდივნოს.

წყლის რესურსების მართვა

2023 წლის 30 ივნისს „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ კანონის მიღებით, საქართველომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადადგა წყლის რესურსების მართვის ეფექტური მექანიზმების დანერგვის კუთხით. ამ დროისთვის, მიმდინარეობს მსოფლიოში აღიარებული წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის მოდელზე გადასვლა, რომლის ერთ-ერთ მთავარ სიახლეს წარმოადგენს საქართველოში მდინარეთა სააუზო მართვის მექანიზმის დანერგვა და ზედაპირული წყლით სარგებლობაზე ეკონომიკური მექანიზმის ამუშავება.

კანონის მოთხოვნებისა და სრულყოფილი აღსრულების მიზნით, მნიშვნელოვანი ღონისძიებები ჩატარდა ამ მიმართულებით, მათ შორის, ევროკავშირის პროგრამის „ევროკავშირი გარემოსთვის: წყლის რესურსები და გარემოსდაცვითი მონაცემები“ (EU4Environment – Water resources and Environmental data) ფარგლებში, რომლის მიზანია წყლის რესურსების უფრო მდგრადი გამოყენების ხელშეწყობა, გარემოსდაცვითი მონაცემების გაუმჯობესებული გამოყენება და ხელმისაწვდომობა გადაწყვეტილების მიმღებთა და მოქალაქეებისთვის, გრძელდება მდ. რიონისა და მდ. ენგურის სააუზო უბნების სააუზო მართვის გეგმების მომზადება. აღნიშნული გეგმების შემუშავების პარალელურად, ჩატარდა განხილვები დაინტერესებული მხარეებისთვის.

ამავე პროგრამის მეშვეობით, მიმდინარეობს ზედაპირული წყლის ობიექტებიდან წყალაღების მოსაკრებლის დადგენის თაობაზე კვლევა, რომელიც ხელს შეუწყობს წყლის რესურსების რაციონალურად გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით, მოსაკრებლის დადგენას სხვადასხვა ეკონომიკური სექტორისა და ამა თუ იმ მდინარის აუზისთვის.

ევროკავშირის ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტის „გარემოს დაცვისა და კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ ბრძოლის ხელშეწყობა საქართველოში“ ქვე-კომპონენტის ფარგლებში, ჩატარდა წყლის რესურსების ნიტრატებით მოწყვლადობასა და პოტენციურ რისკებთან დაკავშირებული კვლევა საქართველოს ზედაპირულ და მიწისქვეშა წყლის ობიექტებზე, რომლის საფუძველზეც შემუშავდა შესაბამისი ანგარიში, რომელიც, ერთი მხრივ, აიდენტიფიცირებს საქართველოში, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში გამოყენებული ნიტრატებით დაბინძურებული ან დაბინძურების რისკის ქვეშ მყოფ ზედაპირულ და მიწისქვეშა წყლებს და არსებულ ნიტრატებით პოტენციურ მოწყვლად ზონებს, ხოლო, მეორე მხრივ, აღნიშნული კომპონენტის ფარგლებში, მზადდება კარგი სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის სახელმძღვანელო, რომელიც განკუთვნილი იქნება ფერმერებისთვის. აღნიშნული ღონისძიებები ხელს უწყობს ევროკავშირის „სასოფლო სამეურნეო საქმიანობაში გამოყენებული ნიტრატებით დაბინძურებისაგან წყლების დაცვის შესახებ“ N 91/676/EC ევროკავშირის დირექტივის იმპლემენტაციას“, აღნიშნული დირექტივა კი ინტეგრირებულია „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ საქართველოს კანონში.

2023 წელს სამმართველომ მონაწილეობა მიიღო მდგრადი განვითარების მე-6 მიზნის (სუფთა წყალი და სანიტარია) ქვეშ არსებული ინდიკატორების 6.5.1 (წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის დანერგვის ხარისხი) და 6.5.2 (ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის პროპორცია წყლის რესურსების მართვის სფეროში) ანგარიშგებაში, რაც წარმოადგენს სამ წელიწადში ერთხელ არსებულ შეფასების მექანიზმს და აფასებს ქვეყანაში წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის დანერგვის დონესა და ქვეყნის ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის წილს წყლის რესურსების მიმართულებით. საქართველოს გააჩნია 10%-იანი პროგრესი წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის დანერგვის თვალსაზრისით, რაც კანონმდებლობის ცვლილებითაა განპირობებული.

კლიმატის ცვლილება

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის (UNFCCC) წინაშე, კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული ტენდენციებისა და მოვლენების შესახებ ანგარიშგებასთან დაკავშირებული ქვეყნის მიერ აღებული ვალდებულებების შესაბამისად, მიმდინარეობს პირველი ორწლიანი გამჭვირვალობის ანგარიშისა და მეხუთე ეროვნული შეტყობინების შემუშავება. დაიწყო სათბურის აირების ემისიების მე-7 ეროვნული ინვენტარიზაციის შემუშავება.

ემისიებით ვაჭრობის სისტემის შექმნისა და განვითარების კუთხით მომზადდა, საფუძველი საქართველოსა და იაპონიის მთავრობებს შორის ერთობლივი დაკრედიტების მექანიზმის მმართველი საბჭოს ჩამოსაყალიბებლად.

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის, ასევე ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების ვალდებულებების შესაბამისად, დეპარტამენტის კოორდინაციით შემუშავდა და საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცდა საქართველოს გრძელვადიანი დაბალემისიანი განვითარების (LT LED) კონცეფცია. 2023 წლის 31 იანვარს ჩატარდა კლიმატის ცვლილების საბჭოს მე-2 შეხვედრა, რომელზეც მოიწონეს დოკუმენტი. ამის შემდეგ დოკუმენტი დამტკიცდა საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 24 აპრილის N160 დადგენილებით.

დეპარტამენტმა მოამზადა კლიმატის ცვლილების 2021-2023 წლების სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2022 წლიური და 2023 წლის ნახევარწლიური სტატუს ანგარიშები.

დეპარტამენტის კოორდინაციითა და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის ორგანიზაციის (GIZ) მხარდაჭერით, განახლდა კლიმატის ცვლილების სამოქმედო გეგმა. ახალი დოკუმენტი მოიცავს 2024-2025 წლებში კლიმატის ცვლილების კუთხით დაგეგმილ აქტივობებს. 2023 წელს მომზადდა სამოქმედო გეგმის სამუშაო ვერსია და მისი დამტკიცება იგეგმება 2024 წლის 1-ელ კვარტალში.

ტექნოლოგიების შეფასების საჭიროების (TNA) პროექტის ფარგლებში, 4 სექტორისთვის - ტრანსპორტი, ენერგეტიკა, სოფლის მეურნეობა, ნარჩენები - იდენტიფიცირდა ქვეყნისთვის საჭირო ტექნოლოგიები და მომზადდა შესაბამისი კონცეფციები, რომლებიც ერთგვარი გზამკვლევა აღნიშნული ტექნოლოგიების ქვეყანაში შემოტანისთვის.

საქართველოს პარლამენტის გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტთან თანამშრომლობითა და ვესტმინისტრის ფონდის დახმარებით, მიმდინარეობდა კლიმატის ცვლილების შესახებ კანონის შემუშავება. საწყის ეტაპზე შემუშავდა კლიმატის ცვლილების კანონის „მწვანე წიგნი“, რომელიც მოიცავდა მოცემულ კანონში შესატანი მიმართულებების შესახებ სხვადასხვა დაინტერესებული მხარიდან მიღებული ინფორმაციის ნაკრებს. მოცემული „მწვანე წიგნის“ შესახებ ჩატარდა რამდენიმე საჯარო შეხვედრა, მათ შორის საქართველოს რეგიონებში. ამის შემდეგ შეიქმნა ე.წ. „თეთრი წიგნი“, რაც წარმოადგენდა იმ ძირითადი მიმართულებების აღწერას, რომელთა გათვალისწინებაც უნდა მომხდარიყო უშუალოდ კანონში. საჯარო შეხვედრები გაიმართა მოცემულ დოკუმენტზეც, მათ შორის საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში - აღნიშნულ საჯარო შეხვედრებში აქტიურად იყო ჩართული გარემოსა და კლიმატის ცვლილების დეპარტამენტიც.

დეპარტამენტი აქტიურად მონაწილეობდა გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის მხარეთა 28-ე კონფერენციის მოლაპარაკებებში.

მდგრადი განვითარება

შედეგზე ორიენტირებული გარემოსდაცვითი პოლიტიკის შემუშავების, მდგრადი განვითარების ხელშეწყობისა და გადაწყვეტილების მიმღები პირებისა და ფართო საზოგადოების სათანადოდ ინფორმირების მიზნით, განახლებული ფორმატით შემუშავდა და 2023 წლის 12 სექტემბერს დამტკიცდა “2018-2021 წლების გარემოს მდგომარეობის შესახებ ეროვნული მოხსენება”. ეროვნული მოხსენება წარმოადგენს საქართველოს გარემოს მდგომარეობის შესახებ არსებული ინფორმაციის შემაჯამებელ დოკუმენტს, რომელიც 4 წელიწადში ერთხელ მზადდება.

სამინისტროს კომპეტენციაში შემავალი გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნების (SDGs) განხორციელების პროცესის ფარგლებში, კოორდინირდა და შეგროვდა SDGs-ის მონაცემები, ეროვნულ დოკუმენტში ასახვის მიზნით.

საერთაშორისო გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებების, პროცესებისა და ორგანიზაციების ფარგლებში, საქართველოს მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების კოორდინაციისა და მონიტორინგის ფარგლებში განხორციელდა:

- 17 მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულების (კონვენცია/ოქმი), საერთაშორისო გარემოსდაცვითი პროცესის და ორგანიზაციის ფონდებში ფინანსური კონტრიბუცია;
- მომზადდა 7 ხელშეკრულების ვალდებულებების შესრულების ეროვნული ანგარიშები, რომლებიც შესაბამის ორგანოება წარედგინა.

დეპარტამენტმა აქტიური მონაწილეობა მიიღო ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის „ეროპის გარემო და ჯანმრთელობის პროცესი“ გარემოსა და ჯანმრთელობის მეშვიდე მინისტრიალში (2023 წლის 5-7 ივლისი, ქ. ბუდაპეშტი, უნგრეთის რესპუბლიკა), რომლის ერთ-ერთი მთავარი განსახილველი საკითხი იყო კოვიდ-19 პანდემიის ზეგავლენა და ჯანსაღი აღდგენის შესაძლებლობები მდგრადი განვითარების „დღის წესრიგი 2030“-ის მიღწევის გზაზე. კონფერენციაზე სამინისტრო წარმოდგენილი იყო მაღალი რანგის დონეზე.

იურიდიული ღვაწლათა

2023 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ, საგაზაფხულო და საშემოდგომო სესიებზე, მიღებული იქნა შემდეგი კანონპროექტები:

- „რადიაციული დაცვის, ბირთვული უსაფრთხოებისა და დაცულობის შესახებ“;
- „სამრეწველო ემისიების შესახებ“ ;
- „წყლის რესურსების მართვის შესახებ“ და მისგან გამომდინარე;

საქართველოს პარლამენტში წარდგენილია შემდეგი კანონპროექტები (მიმდინარე):

- „ნარჩენების მართვის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“;
- „გურიის ეროვნული პარკის შექმნისა და მართვის შესახებ“;
- „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“.

